

Ylä-Lapin luonnonvara- suunnitelma

Kausi 2012–2021

METSÄHALLITUS

© Metsähallitus 2013

Ulkoasu: Arja Rautakoski

Taitto: Taimi Penttinen

Kartat: Jyrki Määttä

Valokuuvat: Pirjo Seurujärvi, Pentti Pieski, Nina Raasakka, Kirsi Ukkonen

Painopaikka: Edita Prima Oy

Tilaukset:

Puh. 0205 64 4328

Sähköp. julkaisut@metsa.fi

ISSN 1239-1670

ISBN (NIDOTTU) 978-952-446-930-2

ISBN (PDF) 978-952-295-120-5

Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 68 • 2013

Ylä-Lapin luonnonvara- suunnitelma

Kausi 2012–2021

Toimittajat

Jyrki Tolonen

Kirsi-Marja Korhonen

Hannu Tilja

Matti Keränen

Matti Siipola

Annakaisa Heikkonen

Irja Mikkonen

Elina Stolt

Pertti Heikkuri

Saara Tynys

Tapio Tynys

Jarmo Katajamaa

Pasi Perttunen

Juha Salmi

Jyrki Määttä

Tarja Tuovinen

Vantaa 2013

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	31.10.2013
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	18.12.2012
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	
TEKIJÄ(T)	Jyrki Tolonen, Kirsi-Marja Korhonen, Hannu Tilja, Matti Keränen, Matti Siipola, Annakaisa Heikkonen, Irja Mikkonen, Elina Stolt, Pertti Heikkuri, Saara Tynys, Tapio Tynys, Jarmo Katajamaa, Pasi Perttunen, Juha Salmi, Jyrki Määttä, Tarja Tuovinen		
JULKAISUN NIMI	Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma kausi 2012–2021		
Metsähallituksen johtoryhmä päätti Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman käynnistämisestä keväällä 2011. Suunnitelma laadittiin alueellisena projektina, jonka toteutus perustuu v. 2004 uudistetun Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelun malliin. Projektiryhmään nimettiin edustajat Ylä-Lapista Metsähallituksen eri tulosalueista. Projektia ohjasi eri tulosalueiden aluejohtajista koostuva ohjausryhmä. Metsähallitus on valtion liikelaitos, joka toimii maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Lisäksi luonnonsuojelua koskevilla asioissa Metsähallitus on ympäristöministeriön ohjauksessa. Laki Metsähallituksesta määrittelee Metsähallituksen tehtäviksi sen hallinnassa olevien luonnonvarojen ja muun omaisuuden kestävän ja tuloksellisen hoidon, käytön ja suojelun. Myös biologisen monimuotoisuuden suojelu tulee ottaa huomioon yhdessä muiden tavoitteiden kanssa. Metsähallituksen toiminnot on jaettu julkisiin hallintotehtäviin sekä liiketoimintaan. Julkiset hallintotehtävät on määritetty laissa ja ne hoidetaan erillään liiketoiminnasta. Julkisia hallintotehtäviä hoitaa luontopalvelut ja ne rahoitetaan metsästys- ja kalastuslupatuloja lukuun ottamatta valtion budjetista. Suunnittelualue noudattaa Metsähallituksen metsätalouden Ylä-Lapin alueen rajoja. Alue käsittää Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kuntien sekä Sodankylän kunnasta Kuutuan alueen Metsähallituksen hallinnassa olevat maat ja vedet. Metsähallituksen hallinnassa Ylä-Lapissa on kaikkiaan noin 2,8 miljoonaa hehtaaria valtion maa- ja vesialueita eli noin 91 % koko alueen pinta-alasta. Sidosryhmätyötä varten perustettiin yksi laajapohjainen yhteistyöryhmä, jossa oli edustettuna 22 tahoa. Yhteistyöryhmä kokoontui kaikkiaan viisi kertaa. Yhteistyöryhmän tehtävänä suunnitteluprosessissa oli arvioida Metsähallituksen toimintaa ja tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi sekä tehdä esitys toiminnan linjauksiksi Metsähallituksen johtoryhmän päätöstä varten. Projektin tavoitteita ja tuloksia käsiteltiin Metsähallituksen Lapin neuvottelukunnassa sekä saamelaisalueen kuntakohtaisissa yhteistyöryhmissä Inarissa, Utsjoella ja Enontekiöllä. Lausuntokierroksen jälkeen käytiin Saamelaiskäräjälain 9§:n mukaiset neuvottelut. Kaikille avoimet yleisötilaisuudet järjestettiin Utsjoella, Ivalossa ja Hetassa maaliskuussa 2012. Lisäksi palautetta sai antaa internetin kautta sekä suoraan projektipäällikölle. Suunnittelutyön aluksi arvioitiin menneen suunnittelukauden 2006–2010 tavoitteiden toteutumista ja toimintaympäristön muutoksia. Seuraavaksi laadittiin luonnonvarojen ja niiden käytön nykytilan kuvaus. Suunnittelua varten työstettiin paikkatietokannasta ajantasaiset luonnonvaratiedot. Tavoiteanalyysissä selvitettiin sidosryhmien ja kansalaisten odotuksia ja tavoitteita uudelle suunnittelukaudelle. Tavoitteiden määrittelyyn osallistuivat yhteistyöryhmä, projektiryhmä ja ohjausryhmä sekä Metsähallituksen henkilökunta. Tavoiteanalyysissä tulevaa kehitystä arvioitiin vaihtoehtojen avulla. Ylä-Lapin luonnonvarojen käytölle laadittiin Metsähallituksessa viisi erilaista luonnosta vaihtoehtoiseksi toimintamalleiksi painottaen eri tavalla kunkin näkökulman keskeisiä tavoitteita. Yhteistyöryhmä käsitteli vaihtoehtoja ja teki niihin joitakin muutoksia. Toiminnan linjaukset tulevalle 10-vuotiskaudelle muodostettiin yhteistyöryhmän ja Metsähallituksen yhdessä hyväksymän toimintavaihtoehdon ”Nykytallin ajantasaistettuna” perusteella. Metsätalouden osalta toiminnan linjaukset muodostettiin yhteistyöryhmän esittämien tarkennusten perusteella, jotka poikkeavat ”Nykytallin ajantasaistettuna” -toimintavaihtoehdosta mm. hakkuutavoitteen ja matkailun vetovoima-alueiden käsittelyn suhteen. Toiminnan linjausten perusteella laadittiin toimintaohjelma tulevaksi 10-vuotiskaudeksi, jossa kuvattiin eri käyttömuotojen yhteensovittamisen periaatteet ja määriteltiin maankäytön suunnittelun, luonnonsuojelun, eräasioiden, luonnon virkistyskäytön, kaavoituksen, kiinteistökaupan, metsätalouden sekä maanainestointojen painotukset ja keskeiset tavoitteet. Lisäksi määritettiin metsätalouden mitoitus tulevalle kymmenvuotiskaudelle. Toimintaohjelman perusteella valmisteltiin maankäyttöpäätökset esitettäväksi Metsähallituksen johtoryhmälle. Maankäyttöpäätökset koskevat valmiilla olevien yleis- ja asemakaavojen rakentamiseen osoitettujen alueita ja Metsäntutkimuslaitokselta siirtyneitä alueita. Lisäksi metsätalouden hallinnoimien alueiden osalta vahvistettiin paliskuntasopimuksissa tehdyt päätökset tärkeimpien porolaidunalueiden rajaamiseksi määräajaksi toiminnan ulkopuolelle sekä joidenkin alueiden siirtämisestä pysyvästi metsätaloustoiminnan ulkopuolelle. Luonnonvarasuunnitelman toteutumista ja luonnonvarojen kestävää käyttöä seurataan 34 mittarin avulla. Mittaritiedot kerätään pääosin vuosittain, mutta seuranta tapahtuu viiden vuoden jaksoissa.			
AVAINSANAT	Luonnonvarasuunnitelma, metsä- ja porotalous, sidosryhmät, osallistaminen, toimintaperiaatteet, seuranta		
MUUT TIEDOT			
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 68		
ISSN 1239–1670	ISBN (NIDOTTU) 978–952–446–930–2, ISBN (PDF) 978–952–295- 120-5		
SIVUMÄÄRÄ	233	KIELI	Suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	Edita Prima Oyj
JAKAJA	Metsähallitus	HINTA	25 €

GOVVIDANSIIDU

ALMMUSTUHTTI	Meahciráddehus	ALMMUSTUHTTINÁIGI	31.10.2013
DOAIBMANADDI	Meahciráddehus	DOHKKEHANBEAIVI	18.12.2012
LUHTOLAŠVUOHTA	Almmolaš	DIÁRANUMMIR	
DAHKKI(T)	Jyrki Tolonen, Kirsi-Marja Korhonen, Hannu Tilja, Matti Keränen, Matti Siipola, Annakaisa Heikkonen, Irja Mikkonen, Elina Stolt, Pertti Heikkuri, Saara Tynys, Tapio Tynys, Jarmo Katajamaa, Pasi Perttunen, Juha Salmi, Jyrki Määttä, Tarja Tuovinen		
PRENTOSA NAMMA	Davvi-Sámi luondduriggodatplána áigodat 2012–2021		
Meahciráddehusa stivrenjoavku mearridii álggahit luondduriggodatplánema gidat 2011. Plána dahkkojuvvui guovlluguovdasaš prošeaktan, man ollašuttima vuodđun lea j. 2004 odasmahttojuvvon Meahciráddehusa luondduriggodatplána málle. Prošeaktajoavkui válljejedje ovdasteaddjiid Davvi-Sámis Meahciráddehusa sierra boadussurggiin. Prošeavtta stivrí stivrenjoavku, mas ledje sierra boadussurggiid guovlluhoavddat. Meahciráddehus lea stáhta fitnodatlágádus, mii doaibmá eana- ja meahccedoalloministeriija hálddahušsurggis. Lassin birasgáhttema áššiin Meahciráddehus lea birasministeriija stivrema vuollásaš. Láhka Meahciráddehusas mearrida Meahciráddehusa doaibman, dan hálddašeami vuollásaš, luondduresursaid ja eará opmodaga gierdavaš ja boaduslaš dikšuma, geavaheami ja plánema. Maiddái biologalaš diversitehta suodjaleami galgá váldit vuhtii ovttas eará mihttomeriiguin. Meahciráddehusa doaimmat leat juhkkajojuvvon almmolaš hálddahušdoaimmaide ja fitnodatdoibmii. Almmolaš hálddahušdoaimmat leat meroštallojuvvon lágas ja dat dikšojuvvojit fitnodatdoaimmas sierra. Luonddubálvalusat fuolaha almmolaš hálddahušdoaimmain ja dat ruhtaduvvojit meahcástan- ja guolástanlohpeboaduid vuhtii válddekahtá stáhta bušehtas. Plánenguovlu čuovvu Meahciráddehusa vuovdedoalu Davvi-Sámi guovllu rájáid. Guovlu sisttisdoallá Anára, Ohcejoga ja Eanodaga gielddaid, sihke Soadegili guovllus Gáidanjávrri guovllu eatnamiid ja čáziid, maid Meahciráddehus hálddaša. Meahciráddehus hálddaša Davvi-Sámis buohkanassii 2,8 miljon hektára viidodagas stáhta- ja čáhceguovlluid dahjege sullii 91 % oppa guovllu viidodagas. Čanusbargojoavkku várás vuodduvuvui okta viiddis ovttasbargojoavku, mas ledje 22 beali ovdastuvvon. Ovttasbargojoavku čeahkanii vihtii. Ovttasbargojoavku doaibman plánenproseassas lei árvvoštallat Meahciráddehusa doaimma ja buvttadit diedu mearrádusaid doarjjan ja dahkat evttohusa doaimma linnjageassimiin Meahciráddehusa stivrenjoavkku mearrádusa várás. Prošeavtta ulbmiliid ja bohtosiid leat giedahallan Meahciráddehusa Lappi ráddádallangottis ja guovlluguovdasaš ovttasbargojoavkkuin Anáris, Ohcejogas ja Eanodagas. Cealkámušjorrosa manjá ledje Sámediggelága 9§:s oaivvilduvvon ráddádallamat. Buohkaide rabas dilálašvuodat ornejuvvojedje Ohcejogas, Avvilis ja Heahtás njukčamánu 2012. Lassin sáhtii guoddit máhcahaga interneahntas ja njuolga prošeaktoaivámužii. Plánabarggu álggus árvvoštalle ovdđit plánabaji 2006–2010 mihttomeriid ollašuvvama ja doaibmabirrasi nuppástusaid. Čuovvovaččat gárvvistuvvui govvádus luondduresursaid ja daid geavaheami dálá dilis. Plána várás dahke báikedihtovuogádagas luondduresursadieduid, mat čuvvot áiggi. Mihttomearrianalysas čielggadedje čanusjoavkkuid ja álbmotlahtuid vuordámušaid ja mihttomeriid odda plánabadjái. Mihttomeriid meroštallamii oassálaste ovttasbargojoavku, prošeaktajoavku, stivrenjoavku ja Meahciráddehusa bargoveahka. Mihttomearrianalysas boahntevas ovdđideapmi lea árvvoštallojuvvon molssaeavttuid vehkiin. Davvi-Sámi luondduresursaid geavaheami várás dahke Meahciráddehusas vihta sierra árvalusa doaibmamállen. Doaibmamálliguin leat eará vugiiguin ieš gudege geahččanuogi guovddáš mihttomeriid. Ovttasbargojoavku giedahalai molssaeavttuid ja dagai daidda muhtun nuppástusaid. Doaimma linnjageassimat boahntevas 10-jagiáigodahkii leat dahkkon ovttasbargojoavkku ja Meahciráddehusa ovttas dohkkehan doaibmamolssaeavttu “Áigáihevvolážžan dahkkojuvvon dálámálle” vuodul. Vuovdedoalu dáfus doaimma linnjageassimat dahkkojuvvodje dárkomiid vuodul, maid ovttasbargojoavku ovdanbuvttii. Dát spiehkkašit “Áigáihevvolážžan dahkkojuvvon dálámálle” –doaibmamolssaeavttu ee. čuollanmihttomeari ja turisima geasuhuguovlluid doahpágiid bokte. Doaimma linnjageassimiid vuodul dahkkojuvvui doaibmaprogramma boahntevas 10-jagiáigodahkii. Das leat govvidan eará geavahanhámiid oktiiveiveheami vuodđojurdagiid ja meroštallan eanageavaheami plánema, luonddugáhttema, fuoddoáššiid, luondu áhpásmuhtima, lávvabarggu, giddodatgávppi, vuovdedoalu sihke eanaávnnasdoaimmaid deaddočuoggáid ja guovddáš mihttomeriid. Lassin meroštalle vuovdedoalu doaimma viidodaga boahntevas logijagiáigodahkii. Doaibmaprogramma vuodul válmmaštalle eanageavahanmearrádusaid ovdanbuktime Meahciráddehusa stivrenjoavkui. Eanageavahanmearrádusat gusket dábálaš- ja sajádatláivaid huksemii oaivvilduvvon guovlluid, mat leat válmmaštallama vuolde, ja Meahcikutkanlágádus sirdášuvvan guovlluid. Lassin vuovdedoalu hálddašan guovlluin nannejedje bálgossoahpamušain dahkkojuvvon mearrádusaid deháleamos guohtuneatnamiid ráddjemis mearreaigái vuovdedoalu olggobeallái ja muhtun guovlluid sirdimis bissovažžat vuovdedoallodoaimma olggobeallái. Luondduriggodatplána ollašuvvama ja luondduresursaid bistevas geavaheapmi čuvvojuvvo 34 mihttára vehkiin. Mihtárdiedut čoggojuvvojit eanaš oassái jahkásaččat, muhto čuovvun dáhphávvá vida jagi áigodagain.			
ČOAVDDASÁNIT	Luondduriggodatplána, vuovde- ja boazodoallu, čanusjoavkkut, oassálastin, doaibmaprinsihpat, čuovvun		
EARÁ DIEDUT			
RÁIDDU NAMMA JA NUMMIR	Meahciráddehusa publikašuvnnat vuovdedoalus 68		
ISSN 1239–1670	ISBN (NIDOTTU) 978–952–446–930–2, ISBN (PDF) 978–952–295–120-5		
SIIDOLOHKU	233	GIELLA	Sámegiella
GOASTTIDEADDJI	Meahciráddehus	PRENTENBAIKI	Edita Prima Oyj
JUOHKKI	Meahciráddehus	HADDI	25 €

SISÄLLYS

1 Johdanto.....	8
1.1 Luonnonvarasuunnitelman tavoitteet ja tarkoitus	8
1.2 Suunnittelualue	9
1.3 Projektin organisointi	10
1.4 Luonnonvarasuunnitelman laadinta	11
1.5 Metsähallituksen toimintaperiaatteet	12
2 Mennyt kausi 2006-2010.....	14
2.1 Toimintaympäristön kehitys.....	14
2.2 Metsähallituksessa tapahtuneet muutokset	20
2.3 Maa- ja vesialueet	21
2.4 Maankäyttö ja kaavoitus	22
2.5 Luonnon virkistyskäyttö	23
2.6 Luonnonsuojelu.....	24
2.7 Eräasiat.....	25
2.8 Metsätalous	28
2.9 Luontomatkailun liiketoiminta.....	29
2.10 Maa-ainekset.....	30
3 Luonnonvarat ja maankäyttö 2011	31
3.1 Suunnitelma-aineistot ja niiden luotettavuus	31
3.2 Maat, metsät ja vedet	32
3.3 Maankäyttö	32
3.4 Kasvupaikat.....	35
3.5 Puusto.....	38
3.6 Vesialueet	39
3.7 Kaavoitus	39
3.7.1 Maakuntakaavat.....	39
3.7.2 Yleiskaavat	40
3.7.3 Asemakaavat	40
3.8 Luonnonsuojelu.....	40
3.8.1 Ekologinen verkosto.....	40
3.8.2 Suojelualueiden hoito.....	42
3.8.3 Kulttuuriperintö	42
3.9 Metsätalous	44
3.9.1 Metsävarat	44
3.9.2 Ikärakenne.....	44
3.9.3 Metsien kasvu.....	46
3.10 Virkistyskäyttö ja luontomatkailu	47
3.10.1 Metsähallituksen rooli.....	47
3.10.2 Kysyntä ja tarjonta.....	48
3.10.3 Luontomatkailun luonne ja määrä.....	49
3.10.4 Asiakaspalvelupisteet.....	49

3.11 Eräasiat.....	51
3.11.1 Metsästys ja kalastus.....	51
3.11.2 Maastoliikenne	51
3.11.3 Erävalvonta	52
3.12 Porotalous	52
3.13 Maa-ainekset	54
4 Tavoiteanalyysi	55
4.1 Omistajapoliittiset linjaukset	55
4.2 Sidosryhmien tavoitteet	56
4.2.1 Lapin neuvottelukunta ja kuntakohtaiset yhteistyöryhmät.....	57
4.2.2 Saamelaiskäräjälain mukainen neuvottelu	57
4.3 Kansalaisten näkemykset.....	57
4.3.1 Yleisötilaisuudet.....	57
4.3.2 Kansalaiskysely.....	58
4.4 Muu palaute	59
4.5 Tavoitteiden ja vaihtoehtojen kuvaaminen	60
5 Vaihtoehtotarkastelu.....	61
5.1 Vaihtoehtotarkastelun tavoitteet.....	61
5.2 Suunnitelmavaihtoehdot	61
5.3 Vaihtoehtojen tulokset.....	62
5.4 Vaihtoehtojen arvottaminen	70
5.5 Valitun vaihtoehdon kuvaus.....	71
6 Toiminnan päälinjat ja toimintaohjelma 2012–2021	73
6.1 Maankäyttö	74
6.1.1 Maankäytön suunnittelu ja ohjaus.....	74
6.1.2 Paikallisten ihmisten oikeudet	76
6.1.3 Keräily.....	77
6.1.4 Kotitarvepuu	77
6.1.5 Tulenteko	78
6.2 Luonnonsuojelu.....	78
6.2.1 Suojelualueverkosto	78
6.2.2 Luontotyypit, lajit ja kulttuuriperintökohteet.....	79
6.2.3 Talousmetsien luonnonhoito	80
6.3 Eräasiat.....	80
6.3.1 Kalastus ja kalavesien hoito	81
6.3.2 Metsästys ja riistanhoito	81
6.3.3 Maastoliikenne.....	82
6.3.4 Valvonta.....	82
6.4 Luonnon virkistyskäyttö	82
6.4.1 Kehittämisen painopistealueet.....	83
6.4.2 Rakenteet, reitit ja palvelut	84

6.5 Metsätalous	86
6.5.1 Yleiset periaatteet.....	86
6.5.2 Luontoarvojen ja maiseman huomiointi	87
6.5.3 Metsänhoito ja hakkuut.....	90
6.5.4 Porotalouden huomioon ottaminen metsätaloudessa	91
6.5.5 Tutkimusmetsät ja geenireservimetsät	91
6.6 Kaavoitus ja kiinteistökauppa.....	92
6.6.1 Yleis- ja asemakaava-alueet	94
6.6.2 Kaava-alueiden ulkopuoliset alueet.....	94
6.7 Maa-ainestoinninnot	94
6.8 Yhteistyö ja vuorovaikutus	95
7 Vaikutusten arviointi	100
7.1 YYV-arviointi	100
7.2 Suunnitelman vaikutukset.....	101
7.3 Muut alueelliset suunnitelmat.....	106
8 Seuranta	109
Aiheeseen liittyviä julkaisuja ja verkkosivuja	112

Liitteet

1. Projektioorganisaatio ja yhteistyöryhmä.....	115
2. Yhteistyöryhmän työskentelytapa	118
3. Menneen kauden 2006–2010 arvio	122
4. Seurannan mittareiden toteutustiedot kaudella 2006-2010	143
5. Saamelaiskäräjälain mukainen 9 §:n neuvottelu	152
6. Kansalaiskyselyn tulokset	160
7. Laskentamenetelmän kuvaus.....	177
8. Lausunnot.....	179
9. Yhteistyöryhmän kokouksissaan esittämiä kehittämis ehdotuksia	226
10. Käsitteitä	227

Kartat

Inarin retkeilyalueen metsätalous

Maankäyttö 2012

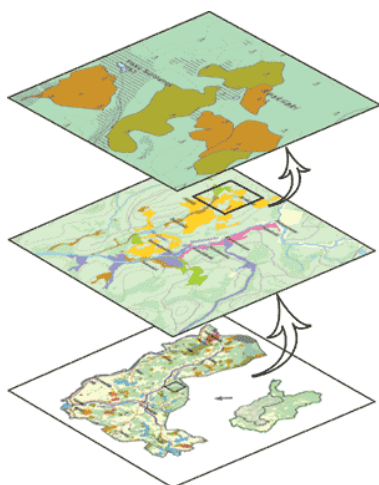
Virkistyskäyttö ja luontomatkailu 2012

1.

Johdanto

1.1 Luonnonvarasuunnitelman tavoitteet ja tarkoitus

Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen keskeisin työkalu luonnonvarojen käytön mitoituksessa ja ohjauksessa. Suunnittelussa tarkastellaan valtion maiden ja vesien käyttöä ja toiminnan painotuksia taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyysnäkymän pohjalta. Työn tuloksena tarkistetaan eri käyttömuotojen väliset painotukset ja keskeisten toimintojen mitoitus vastaamaan nykyisiä tavoitteita ja luonnonvarojen tilaa. Metsähallituksen omia toimintoja ovat metsätalous, luonnonsuojelu, virkistyskäyttö, luontomatkailu, eräasiat, kiinteistöjalostus, maa-aineskauppa sekä siemen- ja taimituotanto.

Kuva 1. Metsähallituksella on käytössä moniportainen suunnittelujärjestelmä, jossa alueellisista maankäyttöpäätöksistä edetään aina yksityiskohtaiseen toimenpiteiden suunnitteluun asti. Kehittyneet ja ajantasaiset tietojärjestelmät ovat keskeinen osa suunnittelua.

Suunnitelman avulla Metsähallitus pitää myös toimintaympäristön ajan tasalla valtion metsien tilasta ja käytöstä. Luonnonvarasuunnitelma uusitaan kymmenen vuoden välein. Suunnitelman toteutumisesta kerätään seurantatietoa vuosittain ja suunnitelma tarkistetaan kauden puolivälissä yhdessä sidosryhmien kanssa.

Metsähallituksen hoidossa ovat kaikki valtion luonnonsuojelualueet ja erämaat. Talouskäytössä olevalla omaisuudella on omistajan asettamia tuottotavoitteita. Metsähallituksella on Lapissa huomattava aluetaloudellinen merkitys työn, toimeentulon ja yleisen taloudellisen aktiivisuuden kannalta. Metsähallituslaissa määritettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden tarkastelu ja mitoitus on oleellinen osa suunnitelmaa ja se toteuttaa Metsähallituksen strategiaa ja tulosalueiden toimintaohjelmia aluetasolla. Luonnonvarasuunnitelman linjauksilla ja toteuttamisella pyritään tuottamaan mahdollisimman suurta kokonaishyötyä valtion maiden ja vesien osalta.

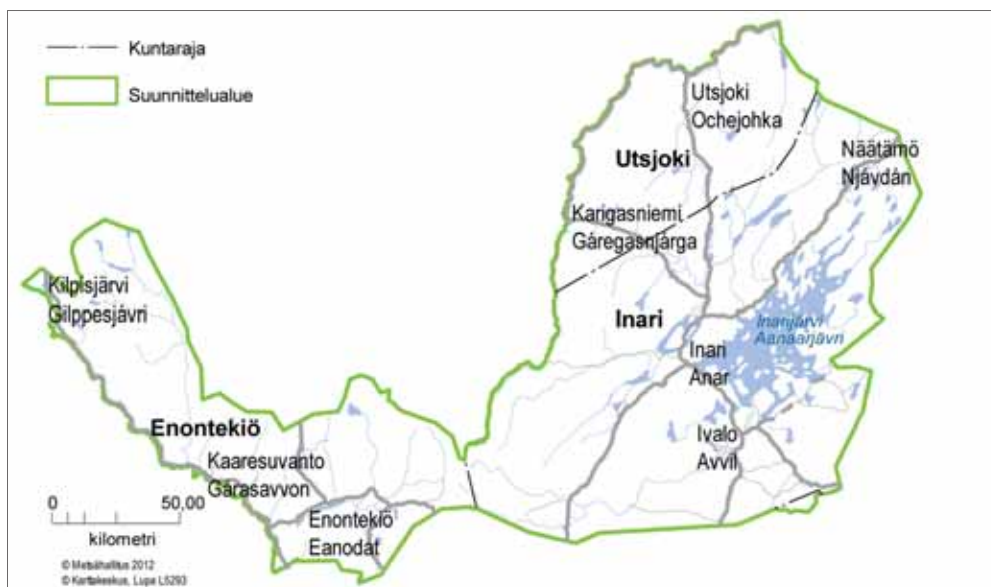
Koska koko suunnittelualue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella ja erityisellä poronhoitoalueella, korostuu suunnitelman linjauksissa mm. saamelaiskulttuurin, poronhoidon ja luontaiselinkeinojen harjoittamisen edellytysten turvaaminen. Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu on sovitettava yhteen Saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitolaissa (848/1990) tarkoitetulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetyt velvoitteet täytetään. (Laki Metsähallituksesta 4 §).

Laki Metsähallituksesta sekä kansainväliset velvoitteet, erityisesti Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus (SopS 78/1994) velvoittaa ottamaan huomioon myös biologisen monimuotoisuuden suojelun ja tarkoituksenmukaisen lisäämisen metsien ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Metsähallituksen on lisäksi otettava huomioon luonnon virkistyskäytön sekä työllisyyden edistämisen vaatimukset.

Tämän luonnonvarasuunnitelman tarkoitus on ohjata Metsähallituksen ja sen eri tulosalueiden toimintaa Ylä-Lapin valtion mailla vuosina 2012–2021.

1.2 Suunnittelualue

Suunnittelualue noudattaa Metsähallituksen metsätalouden Ylä-Lapin alueen rajoja. Alue käsittää Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kuntien sekä Sodankylän kunnasta Kuutuan alueen Metsähallituksen hallinnassa olevat maat ja vedet. Metsähallituksen hallinnassa Ylä-Lapissa on kaikkiaan noin 2,8 miljoonaa hehtaaria valtion maa- ja vesialueita eli noin 91 % koko alueen pinta-alasta.

Kuva 2. Kartta suunnittelualueesta.

1.3 Projektin organisointi

Metsähallituksen johtoryhmä päätti suunnittelun käynnistämisestä keväällä 2011. Suunnitelma laadittiin alueellisena projektina, jonka toteutus perustuu v. 2004 uudistetun Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelun malliin. Projektiryhmään nimettiin edustajat Ylä-Lapista Metsähallituksen eri tulosalueista. Projektia ohjasi eri tulosalueiden aluejohtajista koostuva ohjausryhmä. (Liite 1).

Sidosryhmätyötä varten perustettiin yksi laajapohjainen yhteistyöryhmä, jossa oli edustettuna 22 tahoa: kunnat, tutkimus, luonnonsuojelu, metsätalous- ja teollisuus, metsästys- ja kalastus, matkailu, porotalous, saamelaiskäräjät, Koltien kyläkokous ja viranomaiset. (Liite 1). Yhteistyöryhmän puheenjohtajaksi Metsähallitus kutsui Inarin kunnanvaltuuston puheenjohtaja Teuvo Katajamaan. Yhteistyöryhmän perustamiskokous pidettiin Inarissa elokuussa 2011, ja se kokoontui kaikkiaan viisi kertaa. Yhteistyöryhmän tehtävänä suunnitteluprosessissa oli arvioida Metsähallituksen toimintaa ja tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi sekä tehdä esitys toiminnan linjauksiksi Metsähallituksen johtoryhmän päätöstä varten.

Projektin tavoitteita ja tuloksia käsiteltiin Metsähallituksen Lapin neuvottelukunnassa sekä saamelaisalueen kuntakohtaisissa yhteistyöryhmissä Inarissa, Utsjoella ja Enontekiöllä. Saamelaiskäräjälain 9§:n mukaiset neuvottelut käytiin 20.11.2012. (Liite 5).

Kansalaisille järjestettiin Ylä-Lapissa tilaisuudet Utsjoella, Ivalossa ja Hetassa maaliskuussa 2012. Lisäksi yleisö saattoi antaa palautetta internetin kautta sekä suoraan projektipäällikölle. Suunnittelun prosessista sekä tuloksista tiedotettiin paikallisissa ja alueellisissa lehdissä sekä Metsähallituksen internet-sivustoilla. (Luku 4.3 ja liite 6).

1.4 Luonnonvarasuunnitelman laadinta

Luonnonvarasuunnittelun prosessi jakaantuu kuuteen päävaiheeseen: 1) nykytilan arviointiin, 2) tavoiteanalyysiin, 3) vaihtoehtotarkasteluun, 4) toimintalinjauksiin, 5) toimintaohjelmaan sekä 6) toteutukseen ja seurantaan.

Suunnittelutyön aluksi arvioitiin menneen suunnittelukauden 2006–2010 tavoitteiden toteutumista ja toimintaympäristön muutoksia. (Luku 2). Seuraavaksi laadittiin luonnonvarojen ja niiden käytön nykytilan kuvaus. (Luku 3). Suunnittelua varten työstettiin paikkatietokannasta ajantasaiset luonnonvaratiedot.

Tavoiteanalyysissä selvitettiin sidosryhmien ja kansalaisten odotuksia ja tavoitteita uudelle suunnittelukaudelle. Tavoitteiden määrittelyyn osallistuivat yhteistyöryhmä, projektiryhmä ja ohjausryhmä sekä Metsähallituksen henkilökunta. (Luku 4).

Tavoiteanalyysissä-tulevaa kehitystä arvioitiin vaihtoehtojen avulla. Ylä-Lapin luonnonvarojen käytölle laadittiin Metsähallituksessa viisi erilaista luonnosta vaihtoehtoisiksi toimintamalleiksi painottaen eri tavalla kunkin näkökulman keskeisiä tavoitteita. (Luvut 4.2 ja 4.5). Yhteistyöryhmä käsitteli vaihtoehtoja ja teki niihin joitakin muutoksia. Vaihtoehtoiset toimintamallit olivat:

- 1) Luontaiselinkeinoja ja saamelaisten perinteisiä elinkeinoja voimakkaasti painottava vaihtoehto
- 2) Perinteistä eräkulttuuria tukeva vaihtoehto
- 3) Nykymalli ajantasaistettuna
- 4) Matkailua ja virkistyskäyttöä painottava vaihtoehto sekä
- 5) Voimakkaasti aluetaloutta ja liiketoimintoja tukeva vaihtoehto.

Vaihtoehtotarkastelussa eri toimintamallien vertailua ja arvottamista varten valittiin yhteensä 17 mittaria. (Luvut 4.5 ja 5.1). Suunnittelulaskelmissa maankäyttö asetettiin edellä mainittujen toimintamallien mukaiseksi, ja eri vaihtoehtoilta ennustettiin ja optimoitiin luonnonvarojen ja niiden käytön kehitystä. (Luvut 5.2 ja 5.3). Laskelmien tuloksia hyödyntäen yhteistyöryhmä asetti vaihtoehtoiset toimintamallit paremmuusjärjestykseen. Vaihtoehtojen arvottamiseen yhteistyöryhmä käytti mittaristoon perustuvaa vaihtoehto- ja valintaa. (Luku 5.4).

Toiminnan linjaukset tulevalle 10-vuotiskaudelle muodostettiin yhteistyöryhmän ja Metsähallituksen yhdessä hyväksymän toimintavaihtoehdon ”Nykymalli ajantasaistettuna” perusteella. Metsätalouden osalta toiminnan linjaukset muodostettiin yhteistyöryhmän esittämien tarkennusten perusteella, jotka poikkeavat ”Nykymalli ajantasaistettuna” -toimintavaihtoehdosta mm. hakkuutavoitteen ja matkailun vetovoima-alueiden käsittelyn suhteen. Toiminnan linjausten perusteella laadittiin toimintaohjelma tulevaksi 10-vuotiskaudeksi, jossa kuvattiin eri käyttömuotojen yhteensovittamisen periaatteet ja määriteltiin maankäytön suunnittelun, luonnonsuojelun, eräsioiden, luonnon virkis-

tyskäytön, kaavoituksen, kiinteistökaupan, metsätalouden sekä maa-ainestointojen painotukset ja keskeiset tavoitteet. Lisäksi määritettiin metsätalouden mitoitukset tulevalle kymmenvuotiskaudelle. (Luku 6).

Toiminnan linjausten toteutumisen ja toimintaohjelman seurantaan varten laadittiin yhteistyöryhmän kanssa mittaristo, jota hyödynnetään suunnitelman arvioinnissa ja välitarkastuksen yhteydessä suunnitelmakauden puolivälissä. (Luku 8).

Toimintaohjelman perusteella valmisteltiin maankäyttöpäätökset esitettäväksi Metsähallituksen johtoryhmälle. Maankäyttöpäätökset koskevat valmisteilla olevien yleis- ja asemakaavojen rakentamiseen osoitettujen alueita ja Metsäntutkimuslaitokselta siirtyneitä alueita. Lisäksi metsätalouden hallinnoimien alueiden osalta vahvistettiin palis-kuntasopimuksissa tehdyt päätökset tärkeimpien porolaidunalueiden rajaamiseksi 20 ja 10 vuodeksi toiminnan ulkopuolelle sekä Riekkovaaran ja Maikkumapää-Suorsapään kuvassa 25 sivulla 89 esitettyjen alueiden siirtämisestä pysyvästi metsätaloustoiminnan ulkopuolelle.

Suunnitteluprosessin päätteeksi arvioitiin suunnitelman toteutumisen vaikutuksia. Arvioinnissa hyödynnettiin vaihtoehtotarkastelun ja siinä muodostettujen vaihtoehtoisten toimintamallien vertailun ja arvottamisen tuloksia. Projektin yhteydessä ei tehty YYV-arviointia (yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden seurantajärjestelmän mukaista arviointia), vaan se laaditaan välittömästi projektin päättämisen jälkeen. (Luku 7).

Suunnitelma lähetettiin lausuntokierrokselle elokuussa 2012. Lausuntokooste on esitetty liitteessä 8. Lausuntokierroksen jälkeen projekti- ja ohjausryhmä tekivät asianmukaiset korjaukset suunnitelmaraporttiin, ja antoi sen ohjausryhmän hyväksymässä muodossa Metsähallituksen johtoryhmälle hyväksyttäväksi.

1.5 Metsähallituksen toimintaperiaatteet

Metsähallitus on valtion liikelaitos, joka toimii maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Lisäksi luonnonsuojelua koskevissa asioissa Metsähallitus on ympäristöministeriön ohjauksessa. Metsähallituksen hallinnointi sekä talouden ja hallinnon järjestäminen perustuu muun muassa valtion liikelaitoksista annettuun lakiin (1185/2002) ja Metsähallitusta koskevaan lakiin (1378/2004) ja asetukseen (1380/2004). Lisäksi Metsähallituksen toimintaa säättävät useat muut säädökset, esimerkiksi luonnonsuojelulaki, kalastuslaki, metsästyslaki, luontaiselinkeinolaki, poronhoitolaki ja ulkoilulaki.

Laki Metsähallituksesta määrittelee Metsähallituksen tehtäviksi sen hallinnassa olevien luonnonvarojen ja muun omaisuuden kestävä ja tuloksellisen hoidon, käytön ja suojelun. Myös biologisen monimuotoisuuden suojelu tulee ottaa huomioon yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Metsähallituksen toiminnot on jaettu julkisiin hallintotehtäviin sekä liiketoimintaan. Julkiset hallintotehtävät on määritetty laissa ja ne hoidetaan erillään liiketoiminnasta. Julkisia hallintotehtäviä hoitaa luontopalvelut ja ne rahoitetaan metsästys- ja kalastuslupatuloja lukuun ottamatta valtion budjetista. Näitä tehtäviä ovat muun muassa luonnonsuojelu- ja retkeilyalueiden hoito, luonnonsuojelun edistäminen valtion mailla ja vesillä, eräasiat, erävalvonta ja yleinen valtion maiden virkistyskäytön edistäminen. Kansalaisten ja yhteisöjen etuja ja oikeuksia koskevat hallintopäätökset tehdään julkisten hallintotehtävien yksikössä tai sen antamin valtuutuksin. Liiketoiminnassa, kuten metsätaloudessa, maa-ainesten jalostuksessa ja myynnissä sekä kiinteistötoiminnassa ja kämppien vuokrauksessa Metsähallitus toimii liiketaloudellisin periaattein ottaen kuitenkin huomioon sille laissa määritetyt yhteiskunnalliset velvoitteet.

2.

Mennyt kausi 2006-2010

Ylä-Lapin edellisen luonnonvarasuunnitelman toteutusta ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä on seurattu 37 mittarin avulla. Arvio menneen kauden luonnonvarasuunnitelman toimintaperiaatteiden toteutumisesta on esitetty liitteessä 3 ja seurannan numeerisista mittaritiedoista liitteessä 4. Seuraavassa arvioidaan merkittävimpiä muutoksia toimintaympäristössä ja Metsähallituksen organisaatiossa sekä esitetään yhteenvedot toiminnoittain Ylä-Lapin luonnonvarojen hoidosta ja käytöstä kaudella 2006–2010.

2.1 Toimintaympäristön kehitys

Ylä-Lapin maiden ja metsien käyttömuotojen yhteensovittamisessa on käytetty osallistavaa suunnittelua kattavasti. Luonnonvarojen hoidossa, käytössä ja suojelussa on päästy aikaisempaa yhteistyöhakuisempaan vaiheeseen. Metsien käytön pohjana ovat vuosina 2009–2010 laaditut sopimukset paliskuntien ja Metsähallituksen kesken. Metsähallituksen luontopalvelut vahvisti maankäytön suunnittelua vuoden 2006 alusta. Erämaiden, kansallispuistojen ja muiden suojelualueiden hoidon ja käytön suunnittelu on tehostunut, ja vuoden 2012 alkuun mennessä on saatu vahvistetut hoito- ja käyttösuunnitelmat Puljun erämaata lukuun ottamatta kaikkiin alueen erämaihin. Kyseisellä kaudella on uudistettu kaikkien Ylä-Lapin kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmat. Paliskuntasopimukset sekä hoito- ja käyttösuunnitelmat antavat hyvän taustan Metsähallitukselle valtion maiden ja niiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle.

Metsähallituksen kokonaisuudistusta on valmisteltu ministeriöiden tasolla vuodesta 2006. Hallitusohjelmassa 22.6.2011 linjattiin, että valtion maiden ja vesien koko-

naishallinta säilytetään Metsähallituksella ja että organisaatiomuutosten yhteydessä Metsähallitus säilytetään kokonaisuutena. Luontopalveluiden kehittäminen, rahoitus ja rahoitusmekanismit turvataan, eikä Ympäristöministeriön asemaa luontopalveluiden asiantuntija- ja strategiaohjauksessa heikennetä.

Hallitusohjelmassa merkittävään rooliin nousi julkisen talouden vakauttaminen ja sen seurauksena ohjelmaan kirjattiin, että Metsähallituksen liiketoiminnan tuloutusta nostetaan 20 milj. euroa vuosittain. Tavoite tulee muuttamaan metsätalouden toiminta-edellytyksiä merkittävästi, erityisesti jos maailmanmarkkinoiden kehitys jatkuu samaan aikaan epävakana. Ylä-Lapin valtion maista 90 % on luontopalvelujen hallinnassa, joten linjaus luontopalveluiden rahoituksen turvaamisesta on luonnonvarasuunnitelman toteuttamisen kannalta tärkeä. Toisaalta suuntaus on ollut siirtää rahoituksen painopistettä alueille, missä käyttäjämäärät ovat suuria.

Hallitusohjelman mukaan saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana kehitetään mm. maankäyttöön liittyvää lainsäädäntöä kehittämällä. Hallitus on asettanut tavoitteekseen ratifioida ILO 169-sopimus. Pohjoismaista saamelaissopimusta koskevat neuvottelut Suomen, Ruotsin ja Norjan kesken aloitettiin maaliskuussa 2011 ja tavoite on saattaa ne päätökseen viiden vuoden kuluessa.

Kansallinen luonnonvarastrategia (2009) korosti metsiä Suomen merkittävimpänä uusiutuvana ja jopa karttuvana luonnonvarana. Puun käytön monipuolistuminen ja biotalouden kehittyminen, muun muassa puurakentamisessa ja puuperäisten polttoaineiden ja materiaalien kehitystyössä, luovat uutta tulevaisuutta metsien kestäväälle käytölle. Luonnonvarastrategia nosti esiin myös maaseudun luonnonvarojen merkityksen kansallisena voimavarana. Metsiin perustuvat elinkeinot, kuten metsätalous, puunkorjuu ja -kuljetukset, porotalous, matkailu ja keräilytuotteet, ovat merkittävässä roolissa maaseudun elinvoimaisuuden ylläpitäjänä, paikallisen yritystoiminnan, elintason ja hyvinvoinnin kehittämisessä sekä infrastruktuurin säilymisessä.

Kansallisessa metsäohjelmassa KMO2015 kotimaisen puun käyttöä pyritään nostamaan 10–15 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa. Puunkorjuun ja -kuljetusten ympärivuotisuuden turvaamiseksi valtiovalta osoitti lisärahoitusta tie- ja rataverkkoinvestointeihin. Vuonna 2007 Metsähallitus käynnisti laajan tienkunnostusohjelman, jonka ansiosta metsäautoteiden ja siltojen peruskorjauksiin käytetty panostus moninkertaistui nykyiselle noin 5 miljoonan euron vuositasolle Lapissa. Tästä 400 000 € kohdistuu Ylä-Lapin tieverkon kunnostuksiin.

Metsäteollisuuden rakennemuutos ja Venäjän puuntuonnin tyrehtyminen aiheuttivat muutoksia Lapin puujalostusteollisuudessa. Kemijärven tehtaan sulkeminen pidensi kuitupuun junakuljetusmatkoja Ylä-Lapista. Kuitupuun kysyntä on kuitenkin säilynyt hyvänä, mikä samalla turvaa sahatavaran saatavuutta paikallisen puunjalostuksen käyttöön. Sahaliiketoiminnassa suhdanteiden vaihtelu on jyrkkää, mutta puurakentamisen kasvupotentiaali on suuri. Pitkät kuljetusmatkat, uudet energiapoliittiset päätökset

ja Itämeren rikkidirektiivi heikentävät Lapin teollisuuden kilpailukykyä maailman markkinoilla. Venäjän WTO-jäsenyys tulee uudelleen käynnistämään puun tuonnin Venäjältä, minkä vaikutuksia puun käyttöön ja kysyntään on vaikea arvioida. Ylä-Lapin metsätalousalueiden metsien rakenne mahdollistaisi kasvavat puunmyyntimäärät, mutta metsätalous pystyy toimimaan kannattavasti ja työmahdollisuudet turvaten myös nykytasolla.

EU:n ilmastolinjaukset ja Suomen kansalliset sitoumukset nostivat metsäenergia-tuotannon tavoitteita voimakkaasti. Bioenergian kysyntä on kasvanut myös Lapissa. Metsähallitus on kehittänyt menetelmiä, joilla bioenergiaa pystytään toimittamaan kannattavasti.

Metsälainsäädäntöä on uudistettu 2000-luvulla. Parhaillaan on käynnissä Metsälain uudistustyö, joka tulee mahdollistamaan metsänkäsitteilyn monipuolistamisen edelleen. Ylä-Lapissa tämä lisää mahdollisuuksia käyttää erikoishakkuita, jotka ylläpitävät metsien erämaista ilmettä. Lapin metsäohjelma vuosille 2012–2015 valmistui. Metsäohjelman tavoitteena on säilyttää puunmyynti Ylä-Lapissa vähintään nykyisellä tasolla ja säilyttää kaikkien elinkeinojen toimintamahdollisuudet hyvällä yhteensovittamisella.

Valtioneuvosto hyväksyi vuoden 2012 lopussa periaatepäätöksen uudesta Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategiasta 2012–2020 (Luonnon puolesta - ihmisen hyväksi). Tavoitteena on Suomen luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä käyttö ja kehitys, joka turvaa paitsi luonnon monimuotoisuuden säilymisen myös tulevien sukupolvien elinmahdollisuudet ja luonnonvaroihin perustuvat elinkeinot. Strategisiin päämääriin sisältyivät luonnonsuojelualueverkoston kehittäminen, eliölajien suojelun tehostaminen eri toimialoilla ja yhteistyön lisääminen eri toimijoiden kesken, tutkimustiedon lisääminen ja kansainvälinen yhteistyö. Metsähallitus on toiminut aktiivisesti kaikilla näillä osa-alueilla. Strategia linjaa myös saamelaisen perinteisen tiedon kytkeä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.

Strategian toteuttamiseksi on valmisteltu luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön toimintaohjelma vuosille 2013–2020. Toimintaohjelma tavoittelee sitä, että luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pysähtyy Suomessa vuoteen 2020 mennessä. Toimintaohjelma huomioi saamelaisen aseman alkuperäiskansana ja sen sisältämien toimenpiteiden tarkoituksena on estää saamelaisen luonnon monimuotoisuuteen liittyvän perinteisen tiedon, tapaoikeuden ja perinteisen luonnonkäytön uhanalaistuminen ja säilyttää saamelaisen kotiseutualueen alkuperäinen pohjoinen luonnon monimuotoisuus kulttuurisesti kestävällä tavalla myös tuleville sukupolville.

Vesienhoidon suunnittelua ohjaavat vesienhoitolaki ja sen pohjalta annetut muut säädökset. Näillä säädöksillä on pantu täytäntöön EU:n vesipuitedirektiivi. Vesienhoitosäädösten myötä on laadittu vesienhoitoaluekohtaiset vesienhoitosuunnitelmat vuosille 2010–2015. Suunnittelualueelle sijoittuvien Tenon-Näätämojoen-Paatsjoen, Tenojoen

sekä Kemijoen vesienhoitoalueiden uudet vesienhoitosuunnitelmat vuosille 2016–2021 ovat valmisteilla.

Suomen luontotyyppien uhanalaisuus arvioitiin ensimmäisen kerran ja tulokset julkaistiin vuonna 2008 (Raunio, Schulman ja Kontula toim. 2008). Uhanalaisuuden arviointi pohjautui luontotyyppien määrän ja laadun muutoksiin 1950-luvulta nykypäivään. Arviota tarkennettiin kehitysennusteen, mahdollisen aiemman taantumisen sekä harvinaisuuden tai yleisyyden perusteella. Uhanalaisuusluokka määriteltiin 368 luontotyyppille. Sen mukaan Pohjois-Suomessa arvioitiin olevan uhanalaisia luontotyypejä 29 % niiden lukumäärästä. Ylä-Lapin osalta luontotyyppien uhanalaisuutta ei arvioitu erikseen. Ylä-Lapissa tilanne on soiden osalta hyvä, koska soiden ojituksia ei ole tehty. Metsä-luontotyypeistä karukkokankaat ovat koko Suomessa äärimmäisen uhanalaisia. Myös lehdot ja kivennäismaiden vanhat lehtipuuvaltaiset luontotyypit luokitellaan uhanalaisiksi. Karut metsätyypit ovat vaarassa kadota luonnossa tapahtuvan yleisen rehevöitymiskehityksen ja ilmastomuutoksen seurauksena. Sisävesistä Pohjois-Suomessa todettiin uhanalaiseksi luontotyyppiä vain Erittäin suuret joet, joka luokiteltiin uhanalaiseksi vesirakentamisen takia. Tunturialueilla joidenkin karuimpien tunturikoivikko- ja tunturikangastyyppien, kuten variksenmarja-jäkälätunturikoivikoiden ja tuulikankaiden todettiin uhanalaistuneen voimakkaan laidunnuspaineen ja paikoin kulumisen takia. Tunturimittarituhot ovat osaltaan pienentäneet tunturikoivikoiden määrää etenkin Utsjoella. Pitkällä aikavälillä myös ilmastomuutos uhkaa tunturialueita, kuten harvinaisia lumenviipymiä ja -pysymiä. Uhanalaisuusarvioinnissa todettiin perinnebiotoopeista yli 90 % luokiteltiin äärimmäisen uhanalaisiksi kaikkialla Suomessa. Monista uhanalaista luontotyypeistä tiedot ovat Ylä-Lapin osalta puutteellisia ja niitä täydennetään koko ajan luontotyyppi-inventointien yhteydessä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Alueidenkäyttötavoitteiden tehtävissä Metsähallituksen kannalta korostuvat valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen viranomaisena toimiessaan, alueidenkäytön suunnittelun tavoitteet, kaavoituksen ennako-ohjaus, kansainvälisten sopimusten täytäntöönpano Suomessa sekä edellytysten luonti valtakunnallisten hankkeiden toteuttamiselle. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteet jakautuvat yleistavoitteisiin, jotka ovat periaatteellisia linjauksia ja erityistavoitteisiin, jotka sisältävät alueiden käytön suunnittelua koskevia velvoitteita. Metsähallituksen valtion viranomaisen roolissa Valtioneuvosto hyväksyi vuoden 2012 lopussa periaatepäätöksen uudesta Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategiasta 2012–2020 (Luonnon puolesta - ihmisen hyväksi). Tavoitteena on Suomen luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä käyttö ja kehitys, joka turvaa paitsi luonnon monimuotoisuuden säilymistä myös tulevien sukupolvien elinmahdollisuudet ja luonnonvaroihin perustuvat elinkeinot. Strategisiin päämääriin sisältyivät luonnonsuojelualueverkoston kehittäminen, eliölajien suojelun tehostaminen eri toimialoilla ja yhteistyön lisääminen eri toimijoiden kesken, tutkimustiedon lisääminen ja kansainvälinen yhteistyö. Metsähallitus on toiminut aktiivisesti kaikilla

näillä osa-alueilla. Strategia linjaa myös saamelaisten perinteisen tiedon kytkemisen luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi tulee toiminnassaan etsiä tapoja toteuttaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Pohjois-Lapin maakuntakaava, johon sisältyvät Inarin, Utsjoen ja Sodankylän alueet, sai lainvoiman 28.1.2008. Enontekiön kunnan alue sisältyy Tunturi-Lapin maakuntakaavaan, joka ympäristöministeriön vahvistuksella astui voimaan 23.6.2010. Metsähallituksen tehtävänä on edistää kaavojen toteutumista luonnonvarasuunnittelussa. Kaavoitusta on kuvattu luvuissa 2.4, 3.7 ja 6.6.

Aluehallinnon uudistuksessa perustettiin 1.1.2010 alkaen uudet aluehallintovirastot (AVI) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY). Samalla lääninhallitukset, TE-keskukset, alueelliset ympäristökeskukset, ympäristölupavirastot, tiepiirit ja työsuojelupiirit lakkasivat. Uudistus selkeyttää valtion aluehallinnon viranomaisten rooleja, tehtäviä, ohjausta ja työnjakoa. Uudistuksessa vahvistettiin maakunnan liittojen roolia aluekehitysviranomaisena. Metsäkeskusten uudistus tuli voimaan 2012, jolloin perustettiin Suomen metsäkeskus alueyksikköineen. Metsähallituksen osalta tärkeimmät maakunnalliset sidosryhmät ovat Lapissa selkeät, sidosryhmien suuntaan toimittaessa haasteen luo lähinnä Metsähallituksen oman organisaation moninaisuus.

Maailmantalouden lähivuosien epävarmuus on heikentänyt matkailun kehittymisen ennustettavuutta. Vuoden 2009 taantuma vähensi väliaikaisesti matkailun investointeja sekä samalla myös matkailun yritystuotteiden menekkiä. Kotimaan vapaa-ajanmatkailu on säilynyt entisellään ja joiltakin osin jopa lisääntynyt. Majoitus-, ravintola yms. palvelujen kapasiteetti on kasvanut edelleen erityisesti kauden alkupuolella, mikä mahdollistaa kävijämäärien ja sitä kautta valtion maiden matkailun käyttöpaineen merkittävän kasvun. Kasvu keskittyy matkailukeskuksiin. Luontomatkailun kävijämäärät ovat kasvaneet erityisesti päiväkävijöiden osalta, jolloin matkailukeskusten lähireittien ja palvelujen suhteellinen merkitys on lisääntynyt. Metsästys ja kalastus ovat säilyttäneet talouden taantumassa hyvin asemansa harrastusmuotojen joukossa.

Kansallispuistojen merkitys alueellisessa markkinoinnissa ”imagotuotteena” on vankistunut. Markkinoinnissa Lappi-brandiä on vahvistettu, internetin merkitys kansallispuistojen markkinoinnissa on kasvanut. Kansallispuistojen kävijämäärät ovat kasvaneet. Maakunnallinen matkailutilastointi on kehittynyt ja sitä kehitetään edelleen. Matkailututkimuksen vakiintuminen on tuonut lisätietoa matkailun merkityksestä paikallis- ja aluetalouteen. Aluetaloudellisten vaikutusten arvioinnin keruu on systematisoitu Metsähallituksen ja Metsäntutkimuslaitoksen yhteisprojektilla.

Kestävyyden huomioiminen on korostunut kaikilla matkailun toimijoilla. Myös laatu- ja turvallisuusajattelu korostuu ja nämä vaikuttavat tuotekehitykseen. Metsähallitus on osallistunut matkailualueilla yrittäjien laukoulutuksiin asiantuntijana ”vihreässä osiossa”, jossa pyritään kehittämään yritysten henkilöstön tietämystä kohdealueen luonnon, reittien ja rakenteiden tarjoamista mahdollisuuksista.

Valtion budjettirahoitus virkistyskäytön palveluihin (reitit, rakenteet) on vähentynyt. Tämä vaikuttaa suoraan luontomatkailun toimintaympäristöön. Investointeja on kuitenkin voitu turvata mm. työllisyyskompensaatioilla, joita on suunnattu luontomatkailun edellytysten parantamiseen. Maakunnallisin rahoitus on kehitetty merkittävästi kansallispuistoja, ja kehittämisprojekteja on rahoitettu enenevissä määrin myös EU-rahoituksella.

Lapin matkailustrategian tavoitteena on ollut mm. sesonkivaihteluiden tasaaminen. Kesämatkailun tuotteissa on edelleen haasteita ja kehitettävää. Matkailustrategiassa vuosille 2011–2014 määritellään tuotteistamisen yhdeksi tavoitteeksi matkailukeskusten ja kansallispuistojen yhteisten, kestävä luontomatkailun tuotteiden luominen. Talvimatkailussa ilmastonmuutoksen uhka Lapin eteläisemmällä osalla on jo ollut nähtävissä, vuotuinen lumen tulo näyttää siirtyvän myöhäisemmäksi ja lumeton joulun aikakin on mahdollinen. Ilmaston muutos voi tuoda Lapin matkailulle myös kilpailuetua suhteessa Keski-Eurooppaan.

Kaupungistuminen ja väestörakenteen muutos, kuten ikääntyminen ja eläkeläisten määrän kasvu, muuttavat myös retkeily- ja virkistyspalveluiden kysyntää. Ohjattujen palveluiden ja hyvin varustettujen kohteiden kysyntä on kasvamassa. Samoin lisääntyy tarve esteettömyydelle ja helppokulkaisuudelle. Matkailu kasvaa suhteessa perinteiseen luonnon virkistyskäyttöön. Matkustamisessa talouden kehitys ja energian hinnan nousu ohjaavat valintoja ja lisäävät osaltaan hyvän palvelun lähikohteiden kysyntää. Ulkomaiset marjanpoimijat ovat osaltaan lisänneet ja taanneet marjaraaka-aineen saannin sitä jalostavalle teollisuudelle.

Ilmastonmuutoksesta on 2000-luvulla tullut merkittävä uusi tekijä Metsähallituksen toimintaympäristössä. Ilmastonmuutos heikentää erityisesti arktisten alueiden ekosysteemien monimuotoisuutta ja ekosysteemipalveluja sekä niihin perustuvia elinkeinoja. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen koskettavat kaikkea Metsähallituksen toimintaa. Energiansäästön ja energiatehokkuuden vaatimukset vaikuttavat niin uudisrakentamiseen kuin suojelualueiden käyttöön ja hoitoon. Luontopalvelut toteuttaa omalta osaltaan Ympäristöministeriön ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaohjelmaa. Maaperän jäätymiskauden lyhentymisen ja vaihtelevat keliolosuhteet vaikeuttavat puun korjuuta ja -kuljetuksia. Metsähallitus on lisännyt investointeja metsäteiden perusparannukseen ja rakentamiseen varautuakseen ilmaston muutoksen vaikutuksiin.

Ilmastonmuutos lisää luonnonsuojelualueiden hoidon haasteita ja tutkimuksen ja seurannan merkitystä. Luonnonsuojelualueiden kytkeytyneisyys on lajiston leviämisen turvaamisen takia yhä tärkeämpää. Ilmastonmuutos on myös asiakaspalvelulle ja opastukselle uusi haaste; asiakkaat kaipaavat tietoa luonnossa tapahtuvista muutoksista ja niiden syistä.

2.2 Metsähallituksessa tapahtuneet muutokset

Metsähallituksen toimintamallin kokonaisuudistus on ollut vireillä vuodesta 2008. Laki valtion liikelaitoksista muutettiin vuonna 2010, eikä uusi laki Metsähallituksesta ole vielä valmistunut. Toistaiseksi Metsähallitus jatkaa vanhan liikelaitoslain pohjalta nykymuotoisena. Metsähallituksen toimintamalli uudistettaneen kuitenkin seuraavalla luonnonvarasuunnitelmakaudella.

Metsähallituksen strategia uudistettiin vuoden 2009 alussa. Uudessa strategiassa perusajatuksena on Metsähallituksen säilyttäminen yhtenä monitavoitteisena kokonaisuutena. Metsähallitus haluaa olla edelläkävijä vihreillä markkinoilla. Metsähallituksen näkökulmasta vihreät markkinat sisältää luonnonvarojen kestävä ja ympäristötietoisesta käytön, puun käytön eri muodoissaan (uusiutuvana raaka-aineena, energiana, ilmähän hiilen sitojana), monimuotoisuuden suojelun, erilaiset tuotettavat monikäyttö- ja ekosysteemihyödyt, uusiutuvan energian sekä näihin liittyvän osaamisen ja palvelut.

Strategiaa päivitetään vuoden 2012 aikana, erityisesti Euroopan taloustilanteen tuomien epävarmuustekijöiden ja valtion velkaantumiskehityksen seurauksena. Julkisen hallinnon rahoitustilanne on kiristynyt ja hallitusohjelmassa edellytettiin liikelaitokselta 20 % nousua tuloutustasoon. Metsähallituksen luontopalvelujen rahoitus on pysynyt kohtuullisena verrattuna moniin muihin valtiollisiin toimijoihin.

Metsähallitukseen perustettiin vuonna 2007 liiketoimintaportfolio, mihin kuuluvat Villi Pohjola, Fin Forelia Oy, Siemen Forelia Oy, Morenia Oy ja Laatumaa.

Metsähallitus-konserni PÄÄJOHTAJA		
Metsähallituksen yhteiset konserniyksiköt ja Palvelukeskus		
METSÄTALOUS	LIIKETOIMINTAPORTFOLIO	LUONTOPALVELUT
Metsätalous puun myynti ja markkinointi metsäteollisuudelle ja valtion talousmetsien hoito	Laatumaa Lomatontteihin ja metsätiloihin liittyvä kiinteistötoiminta, Metsähallituksen omistamien rakennusten myynti ja aktiivinen hankekehitys tuulivoimalaliiketoiminnassa Morenia Oy maa-aineksen jalostus ja myynti Fin Forelia Oy taimituotanto ja -kauppa Siemen Forelia Oy siementuotanto ja -kauppa Metsähallitus Holding Oy Metsähallituksen läheisiin toimialoihin liittyvät sijoitukset	Luontopalvelut kansallispuistojen ja muiden luonnonsuojelu-, erämaa- ja retkeilyalueiden hoito, lajien ja luontotyyppien suojelu, retkeily-, metsästys- ja kalastuspalvelujen tuottaminen

Kuva 3. Metsähallituksen organisaatio 2012.

Metsähallituksen maa-ainesliiketoiminta yhtiöitettiin 1.3.2006 Morenia Oy:ksi. Metsähallituksen Villi Pohjola-matkailuliiketoimintaa vahvistettiin toukokuussa 2008 ostamalla Eräsetti Oy, josta perustettiin Eräsetti Wild North Oy. Maailmantalouden heilahtelut ja Euroopan vaikea talouskehitys ovat kuitenkin vaikeuttaneet taloudellisten tavoitteiden saavuttamista.

Kämpät ja kämppäliiketoiminta siirrettiin Laatumaan organisaatioon loppuvuonna 2011. Metsähallitus luopui matkailun ohjelmapalvelutoiminnastaan myytyään Eräsetti Oy:n vuonna 2012. Metsähallitus vähentää kämppien vuokraustoimintaa hallitusti, ja osa kämppäomaisuudesta on tarkoitus myydä. Metsästys- ja kalastuslupien myynti siirretään kokonaan luontopalvelujen erätoiminnon hoidettavaksi vuodesta 2013 alkaen.

Omistajapoliittisissa linjauksissa todetaan, että Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta on ollut hyvin hoidettua. Asetettuihin tuottotavoitteisiin on yleensä päästy ja vertailussa muihin vastaaviin organisaatioihin Metsähallitus sijoittuu hyvin. Samoin Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien kokonaistuottavuus on noussut viime vuosina huomattavasti ja tuottavuuden odotetaan paranevan edelleen. Toiminnan kehittämisessä toteutetaan valtionhallinnon tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelmaa ja pyritään mahdollisimman korkeaan yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen.

2.3 Maa- ja vesialueet

Metsähallituksen hallinnassa oleva maa- ja vesialueiden pinta-ala on kasvanut koko suunnittelualueella vuoteen 2006 verrattuna 14 500 hehtaaria (ha). Pinta-alan muutos suhteessa Metsähallituksen hallinnassa Ylä-Lapissa olevaan alueeseen on alle 1 %. Muutoksen syynä ovat mm. maanhankinnat, ostot ja vaihdot sekä yhtenä pinta-alaltaan merkittävimpänä Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa olleiden maa- ja vesialueiden siirtyminen vuoden 2008 alussa Metsähallituksen hallintaan Enontekiöllä ja Inarissa.

Metsäntutkimuslaitokselta (Metla) Metsähallitukselle suunnitelma-alueella siirtyi yhteensä 22 300 ha maa- ja vesialueita. Enontekiöllä Metsähallitukselle siirtyi yhteensä n. 10 100 ha. Tästä Mallan luonnonpuisto ja Saanan luonnonsuojelualue sekä Saanan lehtojensuojelualue muodostavat noin 3 300 ha. Lisäksi Enontekiöllä Metsähallitukselle siirtyi aiemmin Kilpisjärven tutkimusalueeseen kuulunut 6 800 ha laajuinen alue, josta 4 700 ha on joutomaan tunturikankaita, 1 400 ha vettä ja loput kitumaan tunturikoivikoita. Inarissa Metsähallitukselle metsätalouden hallintaan siirtyi noin 12 200 ha maa- ja vesialueita. Tästä Metlan Laanilan tutkimusalueeseen kuuluneesta alueesta rajattiin tutkimus- ja opetusmetsäksi 1 300 ha ja metsätalousalueeksi 10 900 ha.

Maankäytössä tapahtuneet muutokset ovat pieniä, ja eri maankäyttömuotojen prosentuaaliset osuudet ovat säilyneet samoina vuoteen 2006 verrattuna. Ylä-Lapissa metsätalousalueen metsämaan pinta-ala kasvoi 7 900 hehtaaria mm. Metlalta tulneiden alueiden myötä, mutta metsätaloustoiminnan piirissä olevan metsämaan pinta-ala pieneni 30 600 ha. Metsätaloustaloudessa olevan metsämaan pinta-alan pieneneminen johtuu mm. paliskuntien ja Metsähallituksen v. 2009 ja 2010 solmimista määräaikaista sopimuksista, jotka kattavat kaikkiaan n. 73 400 ha.

2.4 Maankäyttö ja kaavoitus

Koko suunnittelualueen maakuntakaavat, Pohjois-Lapin ja Tunturi Lapin maakuntakaavat, on uusittu tarkastelujakson aikana. Maakuntakaavat toteuttavat valtakunnallisia alueidenkäytön tavoitteita, ja ohjaavat edelleen yleis- ja asemakaavoitusta. Maakuntakaavoissa on osoitettu merkinnöin ja määräyksin mm. valtakunnallisesti tärkeät kansainväliset liikennekäytävät (ns. revontulentie ja Jäämeren käytävä), liikenteen kehittämiseksi selvitettävät yhteydet, eri toimintojen kehittämisen kohdealueet sekä erityisalueita ja -kohteita (mm. suojelu-, muinaismuisto-, rakennus-suojelu-, kulttuuriympäristö-, maisema-, virkistys-, matkailu-, tuulivoima-, kaivos-, maa- ja metsätalous- sekä poronhoitovaltaiset alueet), jotka tulee maankäytön suunnittelussa huomioida kaavamääräysten mukaisesti. Lisäksi maakuntakaavoihin on merkitty saamelaiskäräjälain mukaisesti saamelaisten kotiseutualueen, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetun alueen sekä Pohjois-Lapin osalta kolttalain mukainen koltta-alueen rajaus.

Metsähallituksen Ylä-Lapin toimintojen kannalta keskeisimpiä koko Tunturi-Lapin ja Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueita koskevia määräyksiä ovat suunnittelu- ja suojelumääräykset. Yleisten suunnittelumääräysten mukaan maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt sekä kiinnitettävä erityistä huomiota rakennetun ympäristön laatuun. Maisemallisesti herkillä alueilla eri käsittelytoimenpiteet on suunniteltava huolellisesti ottaen huomioon maiseman ominaispiirteet ja pyrittävä välttämään suuria muutoksia. Malminetsintä ja siihen liittyvät toimenpiteet on turvattava, kuitenkin huomioon ottaen alueen erityispiirteet.

Maakuntakaavojen kaavamääräysten mukaan poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtionmaiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa. Suojelu- (S), luonnonsuojelu- (SL) ja erämaa-alueiden (Se) hoitoja käyttösuunnitelmista on pyydettävä lausunto alueen kunnilta, Lapin liitolta, aluehallintoviranomaisilta, Saamelaiskäräjiltä saamelaisten kotiseutualueella, Paliskuntain yhdistykseltä, alueen paliskunnilta sekä muilta yhteisöiltä, joiden toimialaan suunnitelma liittyy. Rakennuksia tai muita huomattavia rakenteita ei tule suunnitella sijoitettavaksi maisemallisesti aroille paikoille, kuten kapeisiin niemen kärkiin ja kannaksille sekä rantamaisemaa hallitsevien kumpareiden huipulle.

Yleiskaavoja on valmistunut Enontekiön kunnassa Hetan ranta-alueille, ja Kilpisjärven osayleiskaavoitus on käynnistynyt vuonna 2012. Inarin kunnanvaltuusto on hyväksynyt Saariselän sekä Ivalon alueen osayleiskaavat. Ivalon alueen osayleiskaava on saanut osittain lainvoiman. Inarijärven ja Ukonjärven osayleiskaavat ovat laadittavina. Utsjoen kunnassa Nuorgamin ja Karigasniemen osa-alueiden osayleiskaavat ovat saaneet lainvoiman. Utsjoen osa-alueen osayleiskaava on tullut uudelleen valmisteluun.

Enontekiön Kilpisjärvellä Salmivaaran ranta-asemakaavan muutos ja Kilpisjärven kyläalueen asemakaavan laajennus lentosatama-alueelle ovat saaneet lainvoiman. Inarin kunnassa Kaunispään asemakaavan muutos Saariselän ydinaluetta koskien on saanut lain voiman. Saariselällä Viskitien asemakaava sekä valtatie 4 ympäristön asemakaavamuutos ovat vireillä. Inarissa on laadittavana Paavisvuono-Apajalahti alueen sekä Rahajärven ranta-asemakaavat.

Kansallispuistoihin ja erämaa-alueille on lain mukaan tehtävä hoito- ja käyttösuunnitelmat, joissa määritellään tavoitteet alueiden hoidolle ja käytölle. Natura 2000-alueille on tehty vuonna 2005 ympäristöministeriön toimeksiannosta hoidon ja käytön yleissuunnitelma, jossa alueet on laitettu kiireellisyysjärjestykseen niille kohdistuvien käyttöpaineiden ja odotusten mukaan. Vuosittain yleissuunnitelmaa on tarkasteltu yhdessä Lapin ELY-keskuksen kanssa sekä sovittu seuraavan vuoden suunnittelukohteista. Samalla ELY-keskuksen kanssa on sovittu kohteet, joille tehdään Natura-alueiden tila-arviointi.

Suunnitelmakaudella on vahvistettu yhdeksän hoito- ja käyttösuunnitelmaa erämaa-alueille, kansallispuistoihin ja soidensuojelualueille. Lisäksi Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelman päivittäminen on valmistumassa. Sen laadinnassa on toteutettu kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen 8 j artiklaa testaamalla Akwé: Kon ohjeistusta. Siinä saamelaiskäräjien nimeämä ryhmä on koko suunnitteluprosessin aikana osallistunut suunnitelman laadintaan ja sen arviointiin.

Paikallisilla ihmisillä on Utsjoella, Enontekiöllä ja Inarissa maksuttomia laajoja oikeuksia luonnonvarojen käyttöön. Oikeuksiin ei ole tullut muutoksia seurantajaksolla. Metsähallitus on järjestänyt vuosittain saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien ja Metsähallituksen yhteistoimintapäivän.

2.5 Luonnon virkistyskäyttö

Luonnon virkistyskäytön seuranta on tehostettu, ja ensimmäistä kertaa laadittiin valtakunnallinen luontokeskusten kehittämissuunnitelma. Ylä-Lapin luontokeskukset ja muut asiakaspalvelupisteet menestyivät hyvin koko maan vertailussa. Selvitys toi korostetusti esiin Ylä-Lapin palvelupisteiden monialaisuuden. Opastustoimintaa on kehitetty ja ylläpidetty verkkopalveluissa, palvelupisteissä sekä retkeilyn painopistealueilla. Materiaalia on tuotettu ja julkaistu suomeksi, englanniksi, ruotsiksi sekä alueella käytettävällä saamenkielellä. Kaikista erämaa-alueista, kansallis- ja luonnonpuistoista sekä muista merkittävistä retkeilykohteista ja reiteistä on julkaistu kuvaukset Metsähallituksen Luontoon.fi -verkkopalvelussa. Metsähallitus on hoitanut osassa palvelupisteitään kuntien matkailu-infoja.

Luontopalvelut tekee jatkuvaa kävijäseuranta alueilla sekä luontokeskuksissa. Lisäksi tehdään kävijä- ja asiakastutkimuksia sekä yritystutkimuksia. Menneellä kaudella selvitykset on tehty Inarin retkeilyalueella, Lemmenjoen kansallispuistossa, Urho Kekkosen kansallispuistossa, Ylläs-Pallas-Hetta -alueella ja Käsivarressa. Kilpisjärven luontotalolla, Ylä-Lapin luontokeskus Siidassa sekä Tunturi-Lapin luontokeskuksessa Hetassa on tehty asiakastutkimukset.

Virkistyskäytön palvelurakenteet on pystytty säilyttämään. Kehittäminen ja investoinnit on keskitetty retkeilyn ja luontomatkailun painopistealueille Saariselälle, Inariin, Käsivarteen ja Hetta-Pallas-Ylläs -alueelle. Lisäksi on osallistuttu mm. Tenon vartta seuraavan Panoraamareitin suunnitteluun ja korjattu Sevettijärvi-Pulmanki -alueen ja Ivaloajokivarran rakenteita. Ylläpidosta ja huollosta on jouduttu tinkimään joillakin alueilla.

Menneellä kaudella Metsähallitus on lisännyt panostustaan matkailualan yritysyritysyhteistyöhön. Metsähallitus on tehnyt lukuisia yhteistyö- ja käyttöoikeussopimuksia Ylä-Lapissa toimivien luontomatkailuyrittäjien kanssa, ja osallistuu matkailuyhdistysten toimintaan sekä matkailumarkkinointiin.

Luontopalveluiden hankkeiden suunnittelu ja toteutus on tehty yhteistyössä eri sidos- ja yhteistyöryhmien kanssa. Hankkeissa on huomioitu luonnonsuojelun, luontaiselinkeinojen ja saamelaiskulttuurin tarpeet. Lähialueyhteistyö Norjan ja Venäjän kanssa on tiivistynyt ja konkretisoitunut.

2.6 Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelussa edistettiin Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategian ja toimintaohjelman toteuttamista. Eliölajien suojelutyöhön panostettiin ja kehitettiin yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Laji- ja luontotyyppitiedon keruu on nopeutunut ja tehostunut nykyaikaisten tiedonkeruumenetelmien kehittymisen myötä. Paikkatietojärjestelmän tietosisältöä (MHGIS) on jatkuvasti kehitetty vastaamaan paremmin nykyajan vaatimuksia tiedon määrän kasvaessa sekä tarpeiden muuttuessa. Uhanalaisten lajien havaintopaikkojen lukumäärän merkittävä lisäys osoittaa tiedon lisääntymistä ja tiedon kokoamisen tehostumista myös olemassa olevista tietolähteistä, esim. maastoraportit, harrastajien aineistot ja kasvitieteelliset julkaisut.

Useimpien luontotyyppien suojelutason voidaan katsoa Ylä-Lapissa olevan muuhun Suomeen verrattuna hyvä. Joillakin luontotyypeillä, kuten boreaalisissa luonnonmetsissä ja tunturialueella tunturikoivikoilla ja tunturikankailla, suotuisan suojelun tason todettiin EU:lle annettussa raportissa riittämättömäksi. Uusi raportointi EU:lle (kaudelle 2007–2012) lajien ja luontotyyppien suojelusta on meneillään. Viime vuosien inventoinneissa on kohdennettu maastoinventointeja puutteellisesti tutkituille Natura 2000-verkoston alueille ja esiintymiseltään huonosti tunnettuihin lajeihin tai luontotyyppeihin. Luontotyyppi-inventointeja tehtiin seurantajaksolla mm. Muotka-, Tsarmi- ja Hammastunturin erämaissa sekä Kilpisjärven suojelualueilla.

Natura 2000-verkosto Suomessa valmistui, kun EU:n komissio hyväksyi lopullisesti kaikki Suomen SCI-ehdotukset. Komissio päätti alpiinista luonnonmaantieteellistä vyöhykettä koskevan luettelon täydentämisestä 25.1.2008 ja boreaalista vyöhykettä koskevan luettelon täydentämisestä 12.11.2007.

Luonnonsuojeluohjelmien toteutusaste Ylä-Lapissa oli vuoden 2010 lopussa yli 99 %. Luonnonsuojeluohjelmiin sisältyviä alueita on yksityismaiden osalta toteuttamatta enää 114 hehtaaria verran (tieto Lapin ELY-keskus 26.1.2012). Tarkastelujakson aikana Ylä-Lappiin perustettiin 11 YSA-aluetta (yhteispinta-ala 62 hehtaaria), pinta-alan mukaan katsottuna pääasiassa Enontekiön ja Inarin kuntien alueelle.

Metsätalous Ylä-Lappi ja Lapin luontopalvelut teettivät Inarin kunnassa vuosina 2006–2008 kääväkäsiantuntijoilla erityisesti suojeltavien kalkki-, lutikka- ja sopulinkäävän suojelurajausesitykset noin 30 kohteelle metsätalousalueella. Esitettyjen suojelurajauksen pinta-ala on yhteensä noin 2 000 hehtaaria ja ne ovat toistaiseksi metsätaloustoiminnan ulkopuolella.

Metsähallitus on tehnyt kulttuuriperintökohteiden kartoitustyötä vuodesta 2006 lähtien kansallispuistoissa, muilla luonnonsuojelualueilla ja erämaa-alueilla. Vuonna 2010 työ laajennettiin metsätalousalueille. Ylä-Lapissa inventointeja on tehty Käsivarren, Hammastunturin, Tsarmitunturin ja Paistunturin erämaa-alueilla, Kilpisjärven ympäristössä, Kevon luonnonpuistossa sekä metsätalousalueilla Inarissa ja Sodankylän pohjoisosissa. Inventoinneissa on saatu tietoa tuhansista muinais-jäännöksistä, muista arkeologisista rakenteista sekä rakennusperinnöstä. Vanhimmat kohteista ovat peräisin kivikaudelta ja nuorimmat muutaman vuosikymmenen takaa. Tietoa käytetään muun muassa alueiden hoidon ja käytön suunnittelussa ja opastuksessa. Lisäksi on teetetty saamelaisalueen paikannimistöselvityksiä hoito- ja käyttösuunnittelua varten Vätsärin, Kaldoaivin, Muotkatunturin ja Paistunturin erämaa-alueista, Lemmenjoen kansallispuistosta ja Itäisestä Inarista.

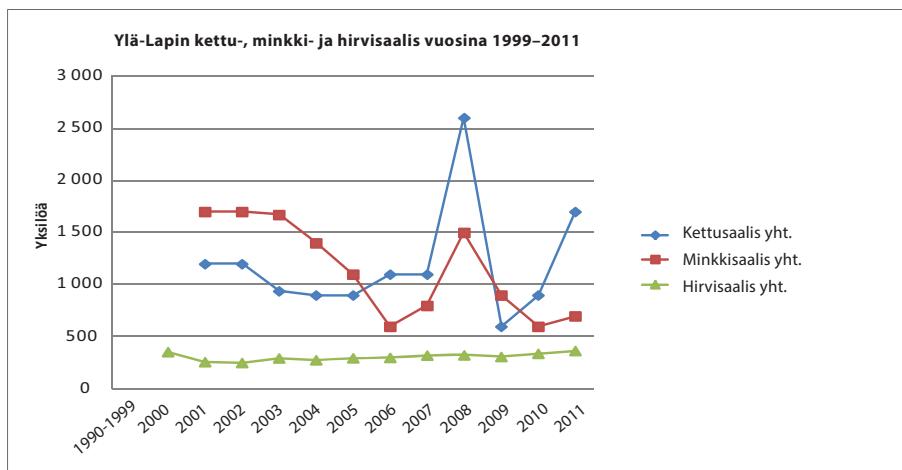
Luonnon suojelun lisäksi myös kulttuuriperintömme suojelu kuuluu perustuslain mukaan kaikille. Metsähallituksessa kulttuuriperinnön huomioon ottaminen nivoutuu kaikkeen toimintaan. Vuonna 2007 kulttuuriperinnön suojelu sai vahvistusta, kun Lapin luontopalveluihin palkattiin kulttuuriperinnön erikoissuunnittelija. Kulttuuriperinnön hoitoa ja suojelua on ohjeistettu mm. Metsähallituksen julkaisemissa Kiinteiden muinaisjäännösten hoito-oppaassa (2004), Metsien ennallistamisen ja luonnonhoidon oppaassa (Similä ym. 2011), Metsätalouden ympäristöoppaassa (2011), Perinnebiotooppien seurantaohjeessa (Raatikainen 2009) sekä Metsien ja soiden ennallistamisen sekä harjumetsien paahdeympäristöjen seurantaohjeessa (Hyvärinen ym. 2009).

2.7 Eräasiat

Vuoden 2005 alussa voimaan tullessa Metsähallitusta koskevassa laissa Metsähallituksen metsästys-, kalastus- ja maastoliikenneluvat selkeytettiin julkisiksi hallintopäätöksiksi. Tämä aiheutti muutoksia Metsähallituksen toiminnassa. Metsähallituksella on ollut uuden lain mukaisesti Saamelaisen kotiseutualueelle erilliset kiintiöpäätökset metsästys-, kalastus- ja maastoliikennelupien määristä. Vuosittain on esitelty toiminnan toteutumista ja tulevia linjauksia eri sidosryhmille ja neuvoteltu päätöksistä.

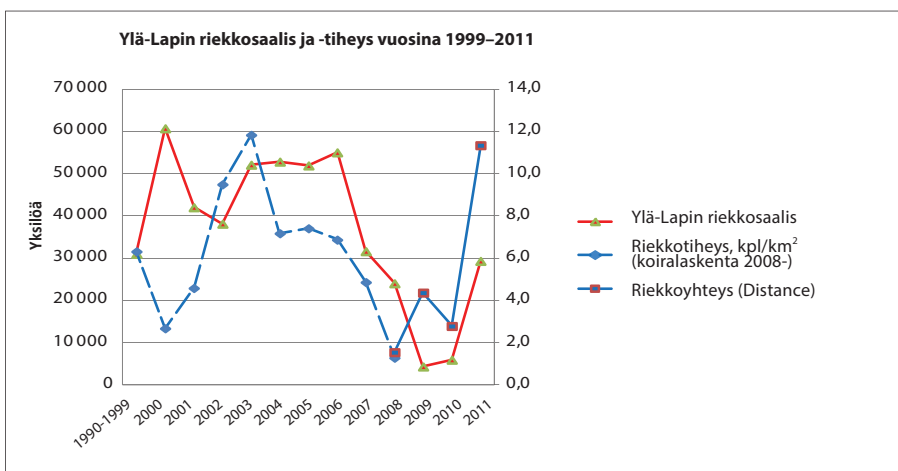
Seurantajaksoon sisältyi luontainen kanalintukantojen taantuma. Metsästyslupia myytiin selvästi vähemmän kuin edellisen seurantajakson aikana, jolloin kanalintukannat olivat huipussaan. Lapin Riistanhoitopiiri rajoitti metsästystä lyhentämällä metsästysaikoja. Lisäksi Metsähallitus rajoitti voimakkaasti myytävien lupien enimmäismääriä. Metsästäjien omaehtoinen metsästyksen rajoittaminen oli kuitenkin vaikutuksiltaan viranomaistoimenpiteitä merkittävämpää. Metsästäjien saalismäärä jäi keskimäärin 70 % pienemmäksi verrattuna vuoteen 2003 (RKTL 2003). Myös lupien kysyntä laski voimakkaasti riistakannan mukana, ja huolimatta alhaisesta riistakannasta, voitiin metsästysmahdollisuuksia tarjota käytännössä kaikille niitä tarvitseville.

Metsähallitus alkoi Ylä-Lapissa tukea voimakkaasti pienpetopyyntiä samaan aikaan, kun riistakannat laskivat. Yhteistyötä tehtiin Riistanhoitoyhdistysten ja paliskuntien kanssa. Toiminnan tavoitteena on ollut vähentää merkittävästi ihmisen vaikutuksesta lisääntyneitä pienpetokantoja kylien ja poroerotuspaikkojen läheisyydestä ja näin vahvistaa luonnon tasapainon säilymistä. Metsähallitus on rahoittanut lupatuloilla myös naalin elinalueilta poikkeusluvilla tapahtuvaa ketun pyyntiä, jolla pyritään turvaamaan naalille pesimäympäristöjä. Ketun vähentämisestä naalialueelta hyötyy myös muu ketun ravintoon kuuluva eläinlajisto. (Kuva 4).

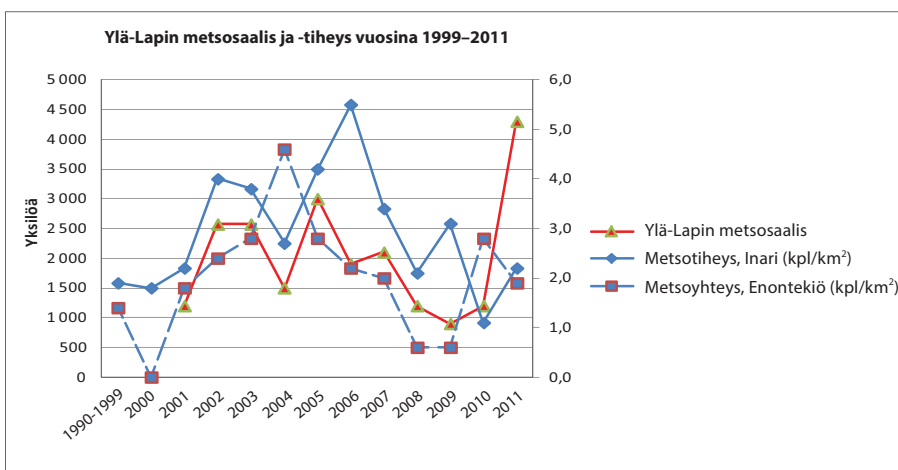

Kuva 4. Ylä-Lapin kettu-, minkki- ja hirvisaalis vuosina 1999–2011.

Metsähallitus on osallistunut vuosittain riistakolmiolaskentojen suorittamiseen. Riistakolmiolaskentojen rinnalla Metsähallitus ryhtyi v. 2007 yhteistyössä RKTL:n kanssa kehittämään tunturialueille kanakoirien avulla toteutettavaa riekkokantojen arviointimenetelmää (Distance-menetelmä). Menetelmä on ollut käytössä muissa pohjoismaissa jo vuosia. Kanakoira-avusteiset linjalaskennat aloitettiin Ylä-Lapissa v. 2008. Uusi kannan arviointimenetelmä on osoittautunut erittäin luotettavaksi ja tiedot riekkokannasta voidaan huomioida metsästyksen mitoituksessa. (Kuvat 5 ja 6).

Kuva 5. Ylä-Lapin riekkosaaalis ja -tiheys vuosina 1999–2011.

Kuva 6. Ylä-Lapin metsosaaalis ja -tiheys vuosina 1999–2011.

Kalavesien hoito on perustunut kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin. Kalastusalueet ovat turvanneet alkuperäisiä kalakantoja säätämällä kalastusrajoituksia. Perusteena on käytetty tutkimustietoa sekä kalastajilta saatua palautetta. Kalastusta on säädelty riittävästi lupaehdoilla, aluerajauksilla ja lupakiintiöillä. Kalavesiä on hoidettu istuttamalla vain alkuperäisiä kalalajeja.

Seurantajakson aikana Metsähallituksen maastoliikenneperiaatteita ja käytäntöjä päivitettiin. Maastoliikenteen kiintiöpäätökset on muotoiltu siten, että talviaikaiseen maastoliikenteeseen voidaan myöntää lupia perusteltuun tarpeeseen. Metsähallitus on turvannut Ylä-Lapin kuntalaisten talviaikaiset liikkumistarpeet myöntämällä pitkäkestoisia maastoliikennelupia koko kunnan alueelle. Kesäaikaista lupia, samoin kun lupia kansallis- ja luonnonpuistoihin on myönnetty säädösten ja Metsähallituksen voimassa olevien tiukkojen periaatteiden mukaisesti.

Ulkopaikkakuntalaisten talviaikainen maastoliikenne on ohjattu merkityille moottorikelkkaurille ja -reiteille. Urien ulkopuolelle on myönnetty lupia Metsähallituksen voimassa olevien periaatteiden mukaisesti esim. kalastukseen ja kiinteistölle kulkuun. Urien ulkopuolisten maastoliikennelupien määrää on rajoitettu.

2.8 Metsätalous

Menneellä kaudella kiistat paliskuntien määrittelemien tärkeiden talvilaidunalueiden tulevasta käytöstä saatiin sovittua. Neuvotteluita näistä alueista käytiin vuosina 2009 ja 2010, ja niiden tuloksena noin 48 000 ha metsätalousalueita poistettiin metsätaloustalokäytöstä määrääjäksi. Nyt laadittavassa suunnitelmassa nämä sopimukset otetaan täysimääräisesti huomioon mm. tulevaa hakkuusuunnitetta määriteltäessä.

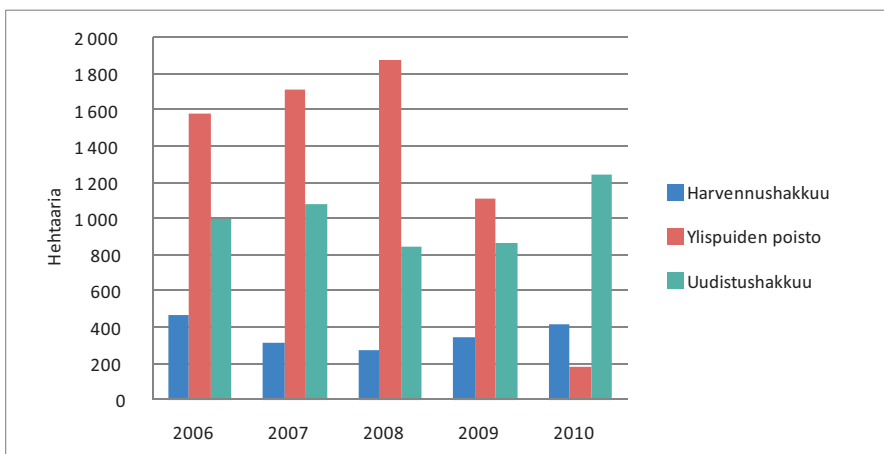
Vuotuiset hakkuumäärät ja puukaupat ovat toteutuneet suunnitellusti huolimatta Kemijärven tehtaan lopettamisesta ja Peuravuonon sahan omistajanvaihdoksesta. Metsätalouden toimittama kuitupuu on viety rekoilla ja junalla pääasiassa Kemin tehtaille ja sahatavaran on jalostanut pääosin Morven Oy Peuravuonossa.

PEFC-sertifikaatin saamelaiskriteerin mukaiset metsien käsittelyperiaatteet on sovittu yhteistyössä Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa. Kolтта-alueella kolttalain mukaiset viranomaistehtävät on hoidettu lain edellyttämällä tavalla.

Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) maa- ja vesialueet siirtyivät Metsähallituksen hallintaan vuonna 2008. Inarin kunnassa aiemmin Laanilan tutkimusalueeseen kuuluneesta alueesta rajattiin tutkimus- ja opetusmetsäksi 1 300 ha (josta metsämaata 740 ha) ja metsätalousalueeksi 10 900 ha (metsämaata 6 800 ha).

Hakkuut toteutettiin pääosin miestyönä. Kauden loppupuolella, vuonna 2010 koneella hakattiin noin 18 % puumäärästä johtuen nopeasti lisääntyneistä ja runsaista työntekijöiden sairauspoissaoloista. Metsureiden ja toimihenkilöiden määrä väheni jonkin verran, vaikka muutama uusi metsuri otettiinkin töihin. Metsänviljelyt on tehty koululais- ja opiskelijatyövoimalla.

Kaudella 2006–2010 keskimääräinen vuotuinen hakkuumäärä koko Ylä-Lapin metsätalousalueella oli noin 115 990 m³, josta Inarin kunnan alueella 113 700 m³ ja Enontekiön kunnan alueella 2 290 m³. Utsjoella ei suoritettu metsätalouden hakkuita. Hakkuin käsiteltiin keskimäärin 1 370 ha vuosittain. Kasvatushakkuita tehtiin vuosittain keskimäärin 360 ha, uudistushakkuita 1 010 ha ja siemenpuiden poistoa 1 290 ha. (Kuva 7). Avohakkuita ei Ylä-Lapissa tehty. Edellisen luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksen mukainen kasvatushakkuutavoite 1 000 ha/v alitettiin 64 %:lla, uudistushakkuutavoite 1 100 ha/v alitettiin 8 %:lla ja siemenpuiden poiston tavoite 2 200 ha/v alitettiin 41 %:lla.

Kuva 7. Hakkuiden pinta-alat hakkuutavoittain Ylä-Lapissa kaudella 2006–2010.

Metsänuudistusala oli vuosittain keskimäärin 1 020 ha. Luontaiseen uudistamiseen tähtäävää siemenpuumenetelmää käytettiin keskimäärin 880 ha ja istutuksia tehtiin keskimäärin 128 ha vuosittain. Myös koneellista kylvöä kokeiltiin yhteensä n. 80 ha:n alueella.

Uudistusalojen raivausta kaudella 2006–2010 tehtiin keskimäärin 200 ha ja maanmuokkausta noin viidesosalla uudistusalaista, keskimäärin 190 ha vuodessa. Maanmuokkausmenetelmänä käytettiin pääasiassa äestystä. Taimikonhoitotöitä ja raivausta tehtiin kaudella keskimäärin 570 ha vuodessa. Taimikoiden kokonaispinta-ala metsätalouden metsämaalla on n. 71 000 ha.

Energiapuuta toimitettiin vuosittain keskimäärin 1 400 irtokuutiota paikallisille kaukolämpölaitoksille. Energiapuuta korjattiin pääasiassa ensiharvennusten ja tielinjojen raivauksen yhteydessä. Korjuuta toteutettiin miestyönä myös kohteilla, joita porotalous toivoi käsiteltäväksi ylitiehyden vuoksi.

Vanhojen teiden peruskorjauksiin panostettiin menneellä kaudella runsaasti. Teitä korjattiin noin 80 km:n matkalta ja tarpeellisia siltoja uusittiin. Uusia teitä rakennettiin 18 km. Uuden tieverkon rakentamisen sijaan puun kuljetuksissa käytettiin laajamittaisesti talviteitä mm. erämaisyyden säilyttämiseksi.

2.9 Luontomatkailun liiketoiminta

Villi-Pohjolan toiminta ja organisaatio sopeutettiin Metsähallituslakiin vuonna 2005 tehtyihin muutoksiin. Metsästys-, kalastus- ja maastoliikenneluvissa ainoastaan jakelu jäi Villin Pohjolan tehtäväksi siten, että sille korvattiin jakelusta aiheutuneet kustannukset ilman voittoa.

Villillä Pohjolalla oli Ylä-Lapin alueella noin 30 omaa vuokrakämpää. Kämpähuollot toivat työtä muutamalle huoltajalle ja polttopuun toimittajalle, vaikkakin huoltajien löytämisessä on ollut hankaluuksia joillakin alueilla. Ohjelmapalvelujen järjestäminen ja myynti omana toimintana lopetettiin. Ainoastaan joitakin Metsähallituksen omien sidosryhmien erämatkoja ja asiakastilaisuuksia järjestettiin.

Metsähallitus osti vuonna 2008 Eräsetti Oy:n tarkoituksena kasvattaa liiketoimintaa yritysoston kautta. Talouslama heti yrityskaupan jälkeen hidasti ja romutti monia laajentamissuunnitelmia. Metsähallitus myi Eräsetti Oy:n vuonna 2012 ja sulautti Villin Pohjolan kämppäliiketoiminnan osaksi Laatumäätä. Kämppäliiketoimintaa vähennetään hallitusti ja myytäväksi kelpollisia kämppiä myydään pois.

2.10 Maa-ainekset

Metsähallituksen omistama Morenia tulosalue yhtiöitettiin Metsähallituksen omistamaksi tytäryhtiöksi, Morenia Oy:ksi vuonna 2006. Tämä tehtiin, koska maa-ainesten jalostustoiminta laajeni, toimintaa piti tehostaa ja läpinäkyvyyttä lisätä.

Ylä-Lapin alueella maa-ainesten myynti on lisääntynyt tarkastelukaudella vuonna 2006 toteutuneesta 45 000 tonnista vuoden 2010 noin 80 000 tonniin vuodessa. Nouseva suuntaus on taittunut tarkastelukauden lopussa yleisen taantuman seurauksena. Kallio-kiviaineksen käyttö on lisääntynyt, toiminnan painopiste on suuntautunut jalostetumpiin tuotteisiin sekä lähemmäksi taajamia ja pääteiden läheisyyteen.

Suunnitelma-alueella pääasiakkaita ovat päällystys- ja tienrakennusurakoitsijat, betoniteollisuus sekä paikalliset maanrakennusurakoitsijat. Lisäksi vientitoimintaa on ollut Ruotsiin ja Norjaan projektiluontoisesti. Ylä-Lapin alueella Morenia Oy:n hallinnassa olevia voimassa olevia maa-aineslupa-alueita on ollut tarkastelukaudella keskimäärin 35 kpl. Metsätalous on hankkinut itse tarvitsemansa maa-ainesluvut metsätalouden tarpeisiin. Maa-ainekset on käytetty metsätalousalueella olevien teiden rakentamiseen tai peruskorjaukseen; viime vuosina lähes kaikki kohteet on pinnoitettu murskeella. Lisäksi metsätaloudella on eri puolilla Inarin kuntaa yhteislupa 23 maa-ainesalueeseen: näistä on myyty maa-ainesta lähikylien asukkaiden kotitarpeiksi ns. peräkärjymyyntinä muutamia satoja kuutioita vuosittain. Koltille on kolttalain perusteella luovutettu soraa ja hiekkaa heidän tarpeisiinsa Syyrakkiharjun ja Haapakurun montuista.

3.

Luonnonvarat ja maankäyttö 2011

3.1 Suunnitelma-aineistot ja niiden luotettavuus

Suunnitelma-alue käsittää kaikki Metsähallituksen hallinnassa olevat valtion maat ja vedet metsätalouden Ylä-Lapin hallinnollisella rajauksella. Suunnitelma kattaa myös merkittävän osan Lapin luontopalvelujen vastuulla olevista alueista. Luonnonvarojen ja maankäytön tiedot perustuvat paikkatietokannan ajantasaisiin luonnonvara-tietoihin tammikuussa 2012. Suunnittelua varten ei ole tehty erillisiä maastoinventointeja.

Metsähallituksen hallinnassa olevat rakennukset, reitit ja rakennelmat on tallennettu Reiska-järjestelmään, tiestö TieGis-järjestelmään, maankäyttö- ja kiinteistötiedot KihtiGis-järjestelmään ja maanvuokraustiedot VuokraGis-järjestelmään. Metsävara- ja luontotietojen hallinnan sekä toimenpidesuunnittelun paikkatietojärjestelmänä on SutiGis-järjestelmä, jonne tiedot tallennetaan metsikkö-kuvioittain eli kasvupaikaltaan ja puustoltaan yhtenäisille osioille.

Luonnonvaratietoja kerätään paikkatietojärjestelmiin maastossa tai ilmakuvatulkinnalla mm. puustosta ja kasvupaikan ominaisuuksista. Metsämaan kuvioiden osalta puustotietoja päivitetään vuosittain kasvumalleihin perustuvilla automaattisilla päivityksillä. Ylä-Lapissa alle 10 vuotta vanhoihin maastoinventointeihin tai muihin maastokäynteihin perustuvia kuvioiden puusto-, kasvupaikka-, biotooppi- tai muita ominaisuustietoja on päivitetty vain 19 %:lle metsätalousalueita ja 14 %:lle luontopalvelujen alueita. Lähivuosina puustotiedot tarkentuvat laserkeilausten käyttöönoton myötä.

Metsähallituksen luonnonvaratiedon vertailua VMI-tietoihin (Metsäntutkimuslaitoksen valtakunnan metsien inventointi) ei voida tehdä. Edellisellä inventointikierroksella VMI10:n aikana vuosina 2004–2008 Ylä-Lappia ei inventoitu, eikä uusimman vuonna 2009 alkaneen inventointikierroksen VMI11:n osalta tuloksia ole vielä käytettävissä.

3.2 Maat, metsät ja vedet

Metsähallituksen hallinnassa olevan omaisuuden kokonaispinta-ala on suunnitelma-alueella noin 2,8 miljoonaa hehtaaria (ha), mistä maata on noin 2,57 miljoonaa ha ja vesiä noin 260 000 ha. (Taulukko 1). Suunnitelma-alueen rajausta ja kartta on esitetty luvussa 1.2.

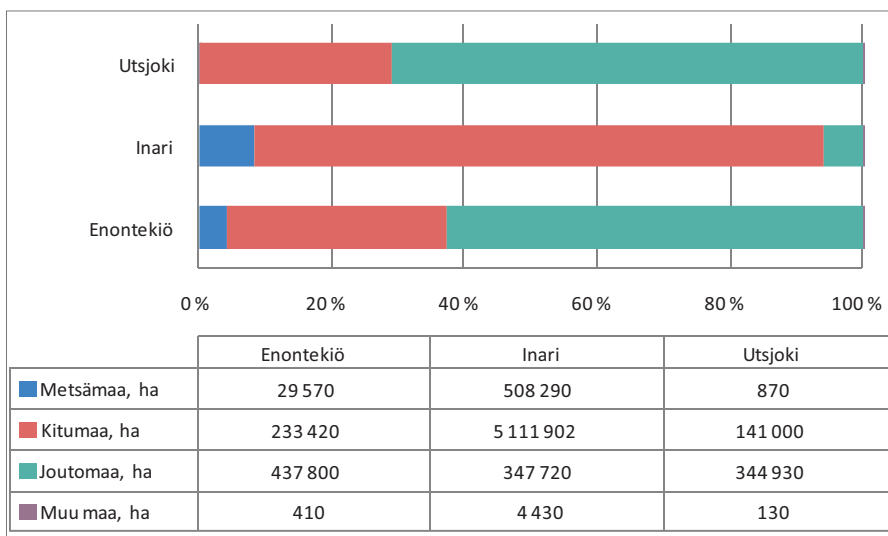
Taulukko 1. Metsähallituksen hallinnassa oleva pinta-ala Ylä-Lapin alueella kunnittain 2011. Sodankylän kunnan pinta-ala koostuu ns. Kuutuan metsätalousalueesta.

Kunta	Kunnan kokonaisala			Mh:n hallinnassa oleva ala ja osuus kunnan kokonaisalasta					
	Maata ha	Vettä ha	Yhteensä ha	Maata		Vettä		Yhteensä	
				ha	%	ha	%	ha	%
Enontekiö	794 600	44 600	839 200	701 300	88	37 300	84	738 600	88
Inari	1 505 200	228 100	1 733 300	1 371 700	91	203 000	89	1 574 700	91
Utsjoki	514 400	22 800	537 200	486 900	95	19 600	86	506 500	94
Sodankylä				5 300		200		5 500	
Yhteensä	2 814 200	295 500	3 109 700	2 565 200	91	260 100	88	2 825 300	90

3.3 Maankäyttö

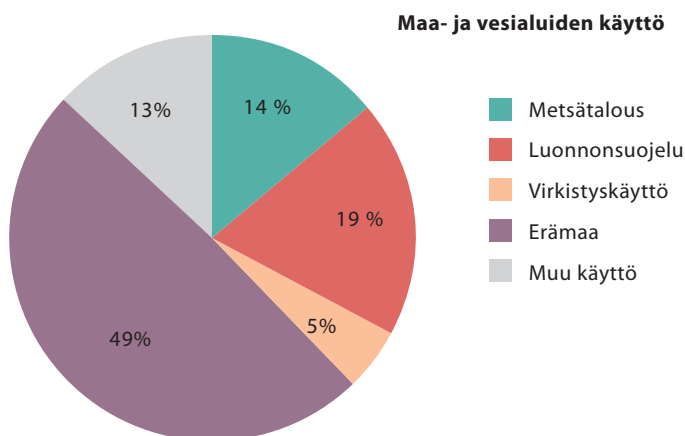
Maiden käytön luokitus perustuu maankäyttöä ohjaaviin lakeihin, valtioneuvoston periaatepäätöksiin, varauksiin, Metsähallituksen päätöksiin ja suunnitelmiin sekä kaavoihin ja sopimuksiin. Maankäyttöä sekä sen jakaantumista pääryhmiin on esitetty taulukossa 2. Suunnitelma-alueen kokonaisalasta noin puolet on erämaa-alueita. Lakisääteiset suojelualueet kattavat n. 19 %, metsätalousalueet 14 %, virkistysalueet n. 5 % ja muut alueet, kuten kaava-alueet n. 13 % kokonaismaa-alasta. (Kuva 9).

Metsätalousalueen kokonaispinta-ala Ylä-Lapissa on 394 400 ha. Metsätalousalueesta on kasvullista metsämaata 252 200 ha, mikä on n. 10 % Metsähallituksen hallinnassa olevasta kokonaismaa-alasta Ylä-Lapissa. Metsätalouskäytössä olevan metsätalous-alueen metsämaan pinta-ala on 184 100 ha, mikä on noin 7 % Metsähallituksen hallinnassa olevasta kokonaismaa-alasta Ylä-Lapissa. Pääasiassa metsämaat sijoittuvat Inarin kuntaan. (Kuva 8).

Kuva 8. Ylä-Lapin maat pääryhmittäin Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa.

Lakisääteiset suojelualueet ja erämaa-alueet kattavat n. 1 888 000 ha eli 68 % Ylä-Lapin alueesta (Kuva 10). Puuttomat suot ja tunturit luonnehtivat lakisääteisiä suojelualueita ja erämailta: niiden pinta-alasta 50 % on avosoita ja tuntureita, ja tunturikoivikot peittävät 19 %. Näiden jälkeen yleisimpiä ovat havupuustoiset metsät ja puustoiset suot (12 % pinta-alasta) sekä vanhat metsät (10 % pinta-alasta). Mäntyvaltaisista metsistä metsämaalla on suojeltu Ylä-Lapissa n. puolet (49 %). Kaikkiaan kivennäismaista on suojeltu 86 %, soista 84 % ja vesistä 89 %. (Kuva 11).

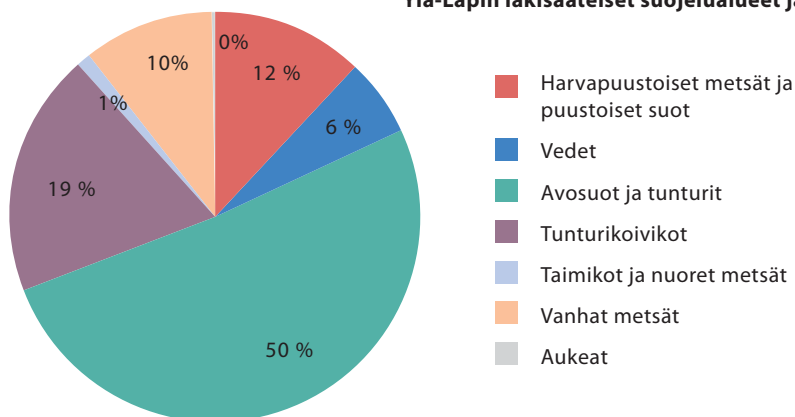

Kuva 9. Ylä-Lapin maa- ja vesialueiden maankäyttö. Metsätalous-osio kuvaa metsätalouden tulosalueen hallinnassa olevaa alaa.

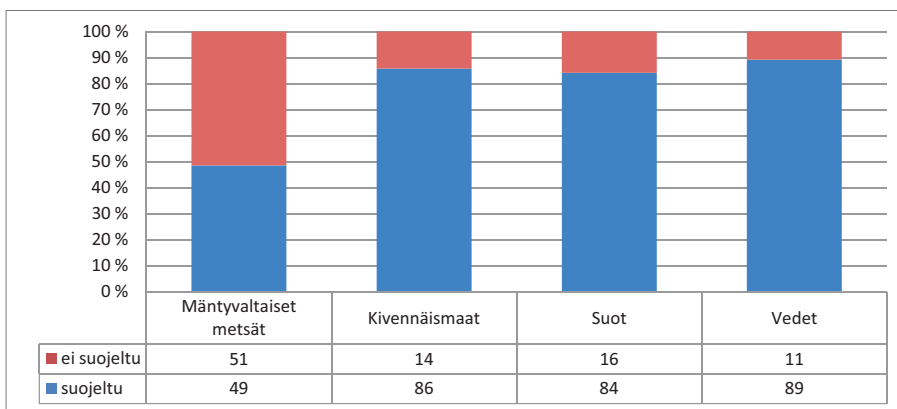
Taulukko 2. Ylä-Lapin maankäyttö pääryhmittäin v. 2011.

Pinta-ala pääryhmittäin, hehtaaria								
Käyttötarkoitus	Metsä- maa	Kitu- maa	Jouto- maa	Muu maa	Maa yht.	Vedet	Yhteensä	%
Metsätalousalue	184 100	37 800	29 600	2 800	254 300	22 000	276 300	11
Metsätalousalue, rajoitetussa käytössä tai käytön ulkopuolella	20 300	13 600	9 000	100	43 000	1 700	44 700	2
Metsätalousalue, paliskuntasop. (käytön ulkopuolella määräajan)	47 800	11 400	10 100	400	69 700	3 700	73 400	3
Erämaa-alueet	119 300	440 400	711 400	200	1 271 300	108 300	1 379 600	49
Suojelualueet	95 600	171 700	226 900	200	494 400	13 700	508 100	18
Suojeluohjelmat	6 700	7 000	16 000	100	29 800	3 600	33 400	1
Suojelumetsät	300	1 800	600	0	2 700	100	2 800	0
Virkistysmetsät	41 200	21 200	6 700	700	69 800	71 600	141 400	5
Detaljikaavat	1 800	700	300	200	3 000	400	3 400	0
Luontaistalousalueet	26 000	180 600	120 100	400	327 100	35 100	362 200	13
Yhteensä	543 100	886 200	1 130 700	5 100	2 565 100	260 200	2 825 300	100
Osuus maa-alasta %	21	35	44	0	100			

Ylä-Lapin lakisääteiset suojelualueet ja erämaat

Kuva 10. Suojelualueiden ja erämaiden (yhteensä 1 888 000 ha) jakaantuminen puustoisuuden mukaan Ylä-Lapissa.

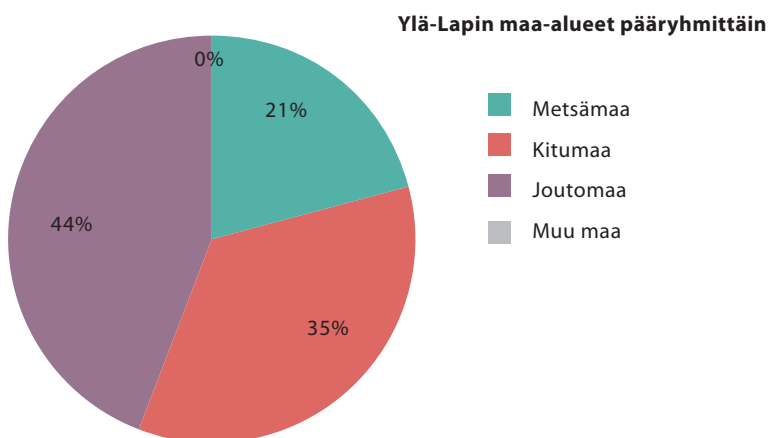
Kuva 11. Suojelun osuus kivennäismailla, soilla ja vesialueilla Ylä-Lapissa.

3.4 Kasvupaikat

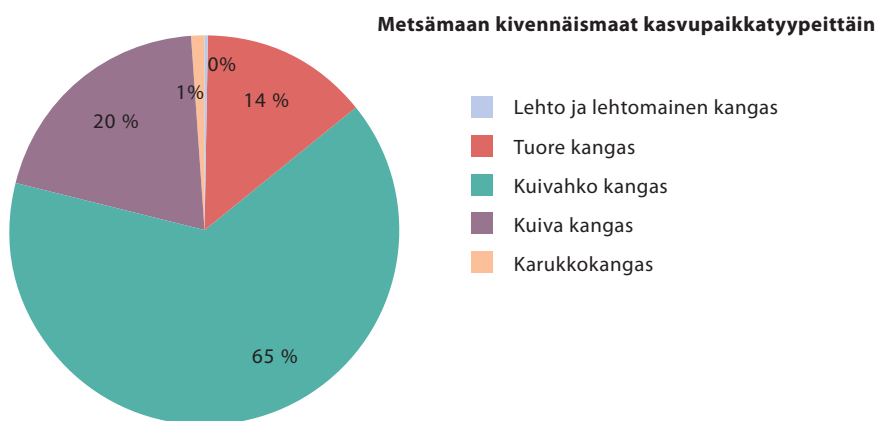
Ylä-Lapin valtion maiden maapinta-ala on n. 2 565 000 ha. Metsämaata tästä on n. 543 200 ha (21 %), kitumaata 886 200 ha (35 %) ja joutomaata 1 130 600 ha (44 %). Muuta maata on n. 5 100 ha, mikä pitää sisällään mm. tie-, varasto- ja linja-alueita. (Kuva 12).

Metsämaan kivennäismaasta 65 % on kasvupaikkatyypiltään kuivahkoa kangasta (350 300 ha), kuivaa kangasta viidennes (110 500 ha) ja tuoretta kangasta 14 % (74 700 ha). Rehevimpien kasvupaikkatyyppien osuus metsämaiden kivennäismaista on pieni: lehtoja on vain 200 ha ja lehtomaisia kankaita 1 400 ha. Karukkokankaita on 4 500 ha metsämaan kivennäismailla. (Kuva 13).

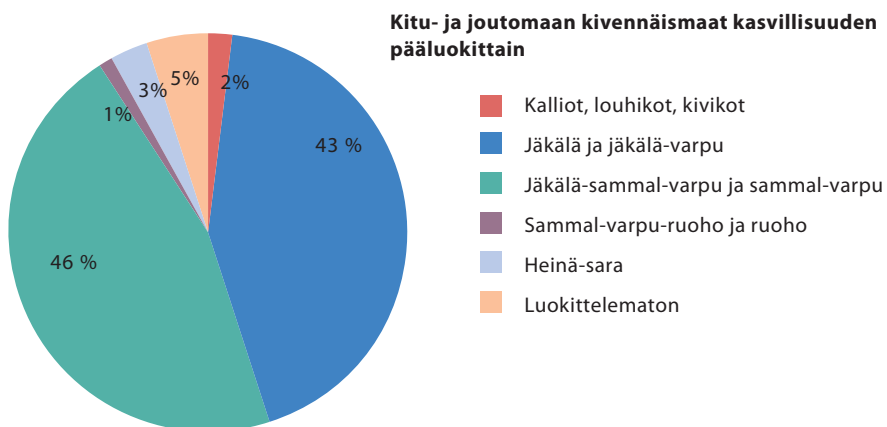
Kitu- ja joutomaita on Ylä-Lapissa n. 2 016 700 ha. Niiden osuus Ylä-Lapin kokonaismaa-alasta on 79 %. Kitu- ja joutomaista noin kolme neljäsosaa on kivennäismaita, jotka ovat kasvillisuusluokaltaan pääasiassa karuja jäkälä-, jäkälä-varpu-, jäkälä-sammal-varpu- tai sammal-varpu -kasvillisuusluokkien kankaita. (Kuva 14). Kitu- ja joutomaista neljäsosaa on soita. Yleisimpiä ovat puustoiset rämeet. Nevaiset rämesuot ja varsinaiset rämeet peittävät yhteensä n. 58 %, puustoiset korvet vain 6 % ja avosuot eli nevat ja letot n. 15 % kitu- ja joutomaiden soista. (Kuva 15).

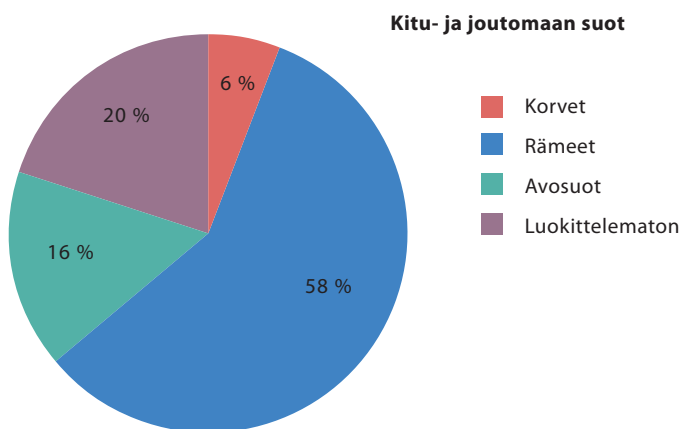
Kuva 12. Ylä-Lapin maa-alueet pääryhmittäin.

Kuva 13. Metsämaan kivennäismaat kasvupaikkatyypeittäin.

Kuva 14. Kitu- ja joutomaan kivennäismaat kasvillisuuden pääluokittain.

Kuva 15. Kitu- ja joutomaan suot.

3.5 Puusto

Puuston kokonaistilavuus Ylä-Lapissa on 55,1 milj.m³. Metsämaalla puustoa on 39,5 milj.m³ (Puuston kokonaistilavuus metsä- ja kitumaalla maankäyttöluokittain). Vuoteen 2006 verrattuna puuston kokonaistilavuus on kasvanut 5,4 milj. m³. Eri tavoin suojellun puuston osuus on 69 % kokonaistilavuudesta: määrä pitää sisällään erämaa- ja kaava-alueiden, virkistysmetsien, lakisääteisten suojelualueiden ja muiden suojelualueiden puuston. Metsätalousalueella kokonaispuustosta on 31 %. (Kuva 16).

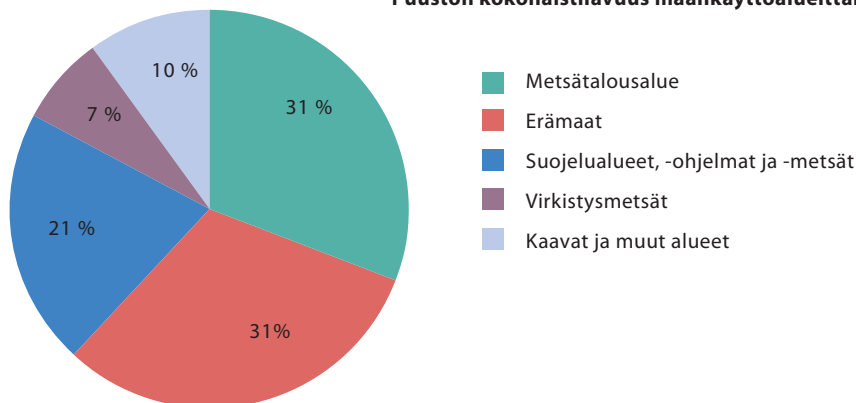
Puuston kokonaistilavuudesta 75 % on mäntyä (yhteensä 41 milj. m³), koivua 20 % (11 milj. m³) ja kuusta 4 % (2 milj. m³). Metsämaan puustosta lähes 90 % on mäntyä. (Taulukko 3). Puuston keskitilavuus metsämaalla on 73 m³/ha. Metsätalouden metsämaalla puuston keskitilavuus on 62 m³/ha.

Kehitysvaiheeltaan vanhoja ja varttuneita metsiä on yli 50 % metsämaan pinta-alasta. Taimikoiden ja siemenpuustojen osuus on 20 % ja nuoruusvaiheen metsien osuus 10 % metsämaan pinta-alasta. Vanhat ja erirakenteiset metsät keskittyvät erämaa- ja suojelualueille. (Kuva 17).

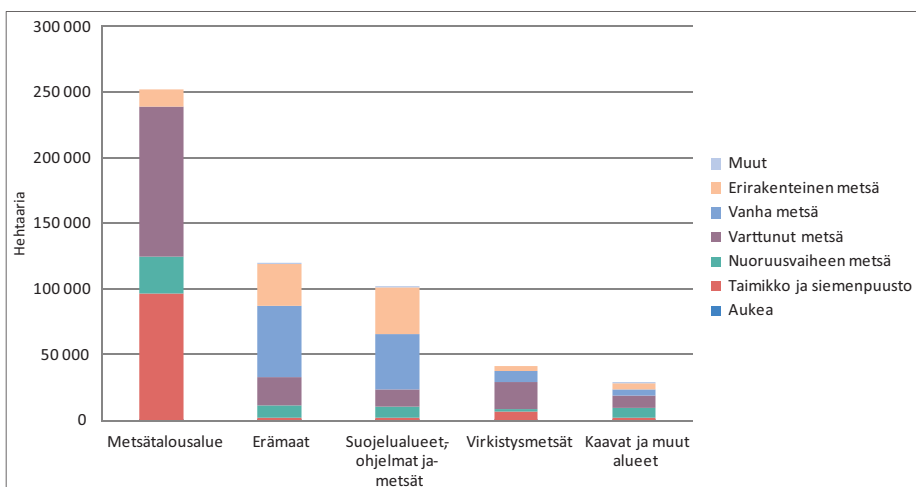
Taulukko 3. Puuston kokonaistilavuus metsä- ja kitumaalla maankäyttöluokittain.

	Metsämaa, m ³	Kitumaa m ³	Yhteensä m ³
Metsätalousalue	15 648 300	1 272 100	16 920 400
Suojelualueet, -ohjelmat ja -metsät	8 142 600	3 384 800	11 527 400
Virkistysmetsät	3 556 800	440 500	3 997 300
Erämaa-alueet	10 146 100	6 921 300	17 067 400
Kaavat ja muut alueet	1 993 700	3 598 500	5 592 200
Yhteensä	39 487 500	15 617 200	55 104 700

Puuston kokonaistilavuus maankäyttöalueittain

Kuva 16. Puuston kokonaistilavuus maankäyttöalueittain.

Kuva 17. Puuston kehitysvaiheet metsämaalla maankäyttöalueittain.

3.6 Vesialueet

Metsähallituksen hallinnassa on suunnittelualueella vesiä noin 260 000 hehtaaria. Vesistöt kuuluvat Tornionjoen–Muonionjoen, Kemijoen, Tenojoen, Näätämöjoen, Uutuanjoen ja Paatsjoen vesistöalueisiin, sekä Venäjälle laskevan Tulomajoen latva-vesistöalueeseen. Vesistöt ovat pääosin karuja ja kirkkaita tai paikoin lievästi humuspitoisia. (Lapin Ympäristökeskus 2012).

Vesienhoitoa suunnitellaan Suomessa vesienhoitoalueittain. Metsähallitus osallistuu vesienhoidon suunnitteluun Lapin ELY-keskuksen koolle kutsumassa yhteistyöryhmässä. Suunnittelualan vesistöt kuuluvat Kemijoen vesienhoitoalueeseen sekä kansainvälisiin Torniojoen ja Tenon–Näätämöjoen–Paatsjoen vesienhoitoalueisiin. (Ympäristöhallinto 2012).

3.7 Kaavoitus

3.7.1 Maakuntakaavat

Maakuntakaavoitus on koko alueella varsin uusi. Pohjois-Lapin maakuntakaava on vahvistettu 2008 ja Tunturi-Lapin maakuntakaava 2010. Kuitenkin on nähtävissä tarpeita kaavojen uudelleen tarkasteluun esim. tuulivoima-alueiden kohdalla. Tämän hetken maakuntakaavoissa on koko Ylä-Lapin alueella vain kaksi tuulivoima-aluetta: Enontekiön Sonkavaara ja Lammasoivi.

3.7.2 Yleiskaavat

Enontekiön kunta on päättänyt laatia osayleiskaavan Kilpisjärven alueesta ja kaavoituksen vireilletulo on kuulutettu 7.3.2012. Yleiskaavoitettava alue käsittää Kilpisjärven kyläalueen ja sen lähialueet Peerasta Jehkakselle; kaavoitettavan alueen pinta-ala on noin 125 km².

Utsjoen osa-alueen osayleiskaava hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 4.12.2007, mutta kaava kumottiin korkeimmassa hallinto-oikeudessa 30.6.2011. Kaava on tullut uudelleen valmisteluun keväällä 2012. Inarissa on Inarijärven osayleiskaava ja Ukonjärven osayleiskaava laadittavana. Saariselän osayleiskaavan on kunnanvaltuusto hyväksynyt, mutta siitä on tullut valituksia hallinto-oikeuteen.

Ivalon alueen osayleiskaava on tullut voimaan lukuun ottamatta Rovaniemen hallinto-oikeuden kumoamia osa-alueita 1, 2 ja 3. Kumoutuneiden alueiden osalta kunta käynnistää kaavoitusprosessin uudelleen.

3.7.3 Asemakaavat

Valtion maita koskevia asemakaavoja on laadittavana Inarin kunnassa Paavisvuono-Apajalahti alueelle ranta-asemakaavan ja Rahajärven ranta-asemakaavan osalta. Lisäksi Inarin kirkonkylän asemakaava koskee pieneltä osin valtion alueita. Ivalon asemakaavan laajennus ja muutos Rajankankaan, Mukkaperänsaaren ja Mukkavuopajanniemen alueella sivuaa valtion maata. Saariselän rinnealueella käynnistetään lähiaikoina asemakaavoituksia yleiskaavassa rakentamiseen osoitetuille alueille.

3.8 Luonnonsuojelu

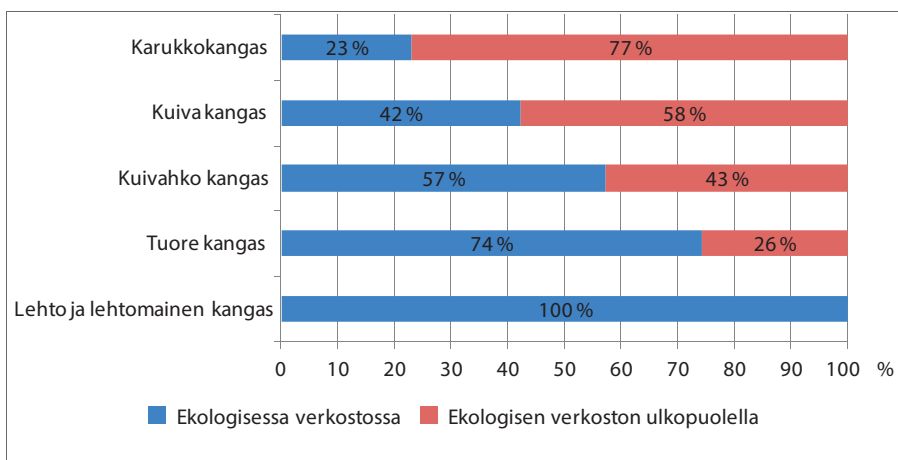
Suunnittelualue sijoittuu metsäkasvillisuusvyöhykejaossa pohjois-boreaaliseen vyöhykkeeseen. Eteläosat ovat mäntymetsien vallitsemaa Metsä-Lappia ja pohjois-osa tunturikoivikoiden ja avotuntureiden vallitsemaa Tunturi-Lappia. Tunturi-Lapin vyöhyke kattaa noin puolet suunnittelualueesta. Yhtenäisten kuusikoiden metsänraja jää alueen eteläosaan. Kallioperä on karua ja alue kuuluu pääosin Ylä-Lapin granuliittivyöhykkeeseen. Poikkeuksena on Käsivarren pohjoisosan suurtunturien alue, joka kuuluu kiviainekseltaan huomattavasti nuorempaan Skandien vuoristoon. Suurtuntureilla tavataan ravinteisia kivilajeja, kuten dolomiittia ja liuskekiviä, mikä näkyy kalkkia vaativien lajien esiintymisenä. Ankarat ilmasto-olot näkyvät Ylä-Lapissa mm. soilla palsojen muodostumisena sekä erilaisina routimisilmiöinä kivennäismailla, kuten kuviomailla ja routanummilla.

3.8.1 Ekologinen verkosto

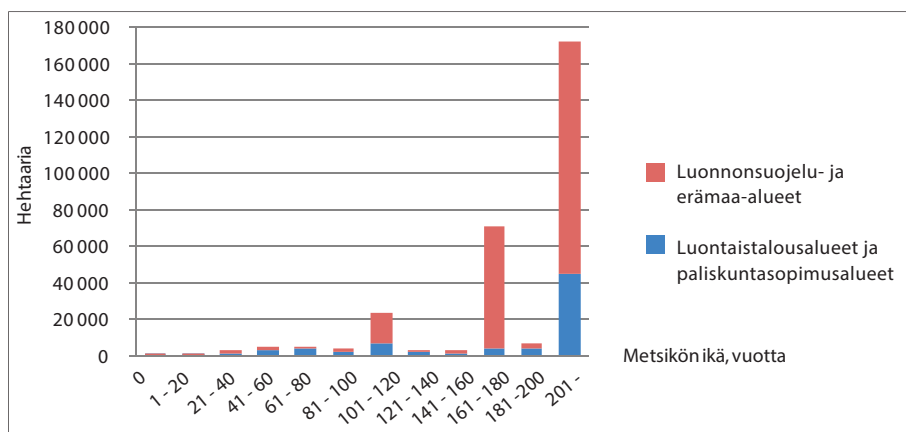
Ekologinen verkosto Ylä-Lapissa koostuu luonnonsuojelualueista, erämaista, luonnonsuojeluohjelmien kohteista, Metsähallituksen omalla päätöksellä perustetuista suojelumetsistä, luontaistalousalueista, paliskuntasopimusalueista ja metsätalousalueen luontokohteista. Luontokohteet on määritetty pääosin alue-ekologisen suunnittelun

yhteydessä ja niihin kuuluvat alue-ekologisten yhteyksien lisäksi mm. metsälakikohteet, uhanalaisten lajien elinympäristöt ja osa riistakohteista sekä erityisesti suojeltavien lajien suojelurajausalueet, joita Ylä-Lapissa on tehty 2 000 ha verran.

Ekologisen verkoston (sis. maat ja vedet) pinta-ala on yhteensä noin 2,4 milj. ha ja osuus Metsähallituksen hallinnassa olevasta pinta-alasta on 84 %. Suojelualueet ja erämaat muodostavat 2/3 osaa ekologisesta verkostosta. Metsämaata sisältyy ekologiseen verkostoon noin 308 000 ha, mikä on 57 % Ylä-Lapin metsämaista. Metsämaan kasvillisuusluokkien pinta-alaosuuksia ekologisessa verkostossa on esitetty kuvassa 18.

Kuva 18. Kasvillisuusluokkien osuudet ekologisessa verkostossa metsämaalla.

Kuva 19. Kasvillisuusluokkien osuudet ekologisessa verkostossa metsämaalla.

3.8.2 Suojelualueiden hoito

Ylä-Lapin erämaat, suojelualueet ja muut suojelukohteet ovat pääasiassa Metsähallituksen hallinnassa. Luonnonsuojeluohjelmien toteutusaste Ylä-Lapissa oli vuoden 2011 lopussa yli 99 %. Kolmen pohjoisimman kunnan suojelualueiden ja erämaiden pinta-ala on noin 40 % Suomen Natura 2000-alueverkostosta.

Suojelualueet ovat luonnontilaltaan edustavia muodostaen Suomen laajimmat metsä-, suo- ja tunturierämaat. Alueella ei ole ojitettu soita metsä- tai maatalouden käyttöön. Vesistöt ovat säästyneet voimalaitosrakentamiselta Inarijärven säännöstelyä lukuun ottamatta. Lähes kaikkialla vedenlaatu on erinomainen ja vesi on juomakelpoista.

Ylä-Lapin valtionmailla tehtiin luontotyyppikartoitus vuosina 1996–2000. Luontotyyppitietoja täydennetään vuosittain kohdennetusti. Inventoinneilla pyritään kartuttamaan tietoja mm. puutteellisesti tunnetuista luontotyypeistä. Myös tietoja kulttuuriperintökohteista ja lajeista kertyy koko ajan sekä omilla että ulkopuolisten tekemillä kartoituksilla.

Suojelualueiden hoitoon sisältyy Ylä-Lapissa perinnebiotooppien hoitoa sekä metsien ennallistamista palojatkumoalueita perustamalla. Lemmenjoen kansallispuisto sekä Hammastunturin ja Vätsärin erämaat kuuluvat valtakunnalliseen palojatkumoalueverkostoon. Metsiä polttamalla turvataan ja kehitetään palanutta puuta vaativan lajiston elinympäristöjä suojelukohteilla. Edellä mainituilla verkoston kohteilla on suunniteltu poltettavaksi yhteensä 15–60 hehtaaria metsää viiden vuoden jaksolla.

Ylä-Lapissa ei ole hoidossa olevia luontotyyppi- tai uhanalaisten lajien kohteita, lukuun ottamatta erittäin harvinaisen pahtakelton esiintymää Kevon luonnonpuistossa. Lajin pieni esiintymä on heinittynyt ja kasvupaikkaa on hoidettu vuosien mittaan kasvillisuutta vähentämällä.

3.8.3 Kulttuuriperintö

Metsähallitus jatkaa kulttuuriperintökohteiden kartoitustyötä kansallispuistoissa, muilla luonnonsuojelualueilla ja erämaa-alueilla. Metsätalousalueilla inventointeja tehdään osana Metsähallituksen valtakunnallista hanketta. Metsähallituksen kulttuuriperintökohteiden kartoituksissa on keskitytty aineelliseen kulttuuriperintöön, mutta myös aineeton perintö on tärkeää. Varsinkin saamelaisten kotiseutualueella aineetoman kulttuuriperinnön merkitys korostuu. Metsähallitus on teettänyt saamelaisalueen paikannimistöselvityksiä hoito- ja käyttösuunnittelua varten.

Yhteistyötä tehdään monien tahojen kanssa. Museovirasto on rakennetusta kulttuuriympäristöstä huolehtiva viranomainen ja arkeologisen kulttuuriperinnön osalta yhteistyö Saamelaismuseo Siidan kanssa on tärkeää. Saamelaisen kulttuuriperinnön osalta edellisten ohella toimitaan yhteistyössä Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen

kanssa. Kultahistoriallisten kohteiden osalta Kultamuseo on tärkeä yhteistyökumppani. Metsähallituksella on myös yhteistyösopimus Helsingin, Turun ja Oulun yliopiston arkeologian laitosten kanssa.

Metsähallituksen hoidossa on useita rakennusperintökohteita yksittäisistä rakennuksista suuriin rakennusryhmiin. Ne kertovat saamelaisuudesta, kullankaivun historiasta, retkeilyn ja kulkuyhteyksien kehittymisestä, maanmittauksesta ja sotahistoriasta. Monet kohteista on luokiteltu kulttuurihistoriallisesti arvokkaiksi, ja ne on suojeltu asetuksella valtion rakennusten suojelusta tai varjeltu Metsähallituksen ja Museoviraston välisellä sopimuksella.

Suojelluista ja varjelluista rakennuksista useat kuuluvat myös valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Näistä kulttuuriympäristöistä Metsähallituksen hoidossa ovat Oskarinkosken, Oskarinjärven, Suomujoen ja Kaapin Jounin saamelaiset asuinkentät, Sallivaaran, Ertteträsk, Bådösaiv, Ristenašoaivvi miessemearkunáidin, Vadatin, Cohkavárrin, Gárdemarasin, Hännomarrasa miessemearkunáidin ja Pihtusjärven poroaitapaikat, Lätäsenon saksalainen asemapaikka, Inarin Ukonsaari, Ivalojoen ja Lemmenjoen kulta-alueet, Ruijanpolku, Struven ketjun Stuurrahanoaivin piste sekä Utsjoen postipolku. Myös monet suojelemattomat rakennukset ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita.

Valtakunnallisesti merkittäviä rakennusperintökohteita koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Asetuksella suojeltujen rakennusten kohtelua määrittelevät asetuksen säädökset, joita sovelletaan osin myös Metsähallituksen ja Museoviraston välisellä sopimuksella varjeltuihin rakennuksiin. Vanhat rakennukset tarvitsevat jatkuvaa kunnossapitoa, ja viime vuosina useita rakennusperintökohteita on korjattu.

Virallisesti luokiteltuja, valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla sijaitsevat kokonaan tai osittain Pöyrisjärvi, Saana, Tenojoen laakso ja Utsjoen laakso, joka on luokiteltu myös kansallismaisemaksi. Myös valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Metsähallitus hoitaa myös alueen biologista kulttuuriperintöä. Useisiin rakennuskohteisiin liittyy arvokkaita ihmisen toiminnan aikaansaamia perinnebiotooppeja, jotka ilman hoitoa häviäisivät. Perinnebiotooppeihin Ylä-Lapissa kuuluvat mm. vanhat asuinkentät, niityt ja poroerotuspaikat. Lapin luontopalvelujen säännöllisessä hoidossa on yhteensä 16,5 ha perinnebiotooppikohteita. Muutamilla kohteilla on yksityisen kanssa tehty hoitosopimus tai kohteen hoito tapahtuu ostopalveluna, kuten Poroniemessä Tenon varressa ja Ylä- ja Alaniityillä Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa.

3.9. Metsätalous

Metsätalouden tulosalueen hallinnassa olevan alueen kokonaispinta-ala on Ylä-Lapissa 394 400 ha ja maa-ala 367 000 ha ennen luonnonvarasuunnitelman tasesiirtoa. Tässä luvussa tarkastellaan metsätalouden hallinnassa olevaa kasvullista metsämaata (252 200 ha). Tarkasteluun eivät sisälly metsätalousalueen kitu- ja joutomaat: ne eivät ole metsätaloustoiminnan piirissä. Myöskään Luontopalveluiden hallinnassa olevaa Inarin retkeilyaluetta ei ole otettu mukaan seuraavassa esitettyyn tarkasteluun. Huomioitavaa on, että metsätalouden metsämaasta 47 800 ha alueella on voimassa paliskuntasopimukset ja lisäksi 20 300 ha on rajoitetun toiminnan piirissä tai metsätaloustoiminnan ulkopuolella muusta syystä. Metsätalousalueen metsämaasta metsätaloutta harjoitetaan 184 100 ha alueella, mikä on noin 50 % metsätalouden hallinnassa olevasta maa-alasta.

3.9.1 Metsävarat

Metsätalousalueen metsämaalla puuston kokonaistilavuus on 15,6 milj.m³ ja keskitilavuus 62 m³/ha (Taulukko 4). Vuoteen 2006 verrattuna puuston kokonaistilavuus on kasvanut metsätalousalueen metsämaalla 2 milj.m³ ja keskitilavuus 6 m³/ha. Runsaspuustoisimpia metsätalouden metsämaan alueita ovat tutkimusmetsät (103 m³/ha) ja paliskuntasopimusten alueet (72 m³/ha).

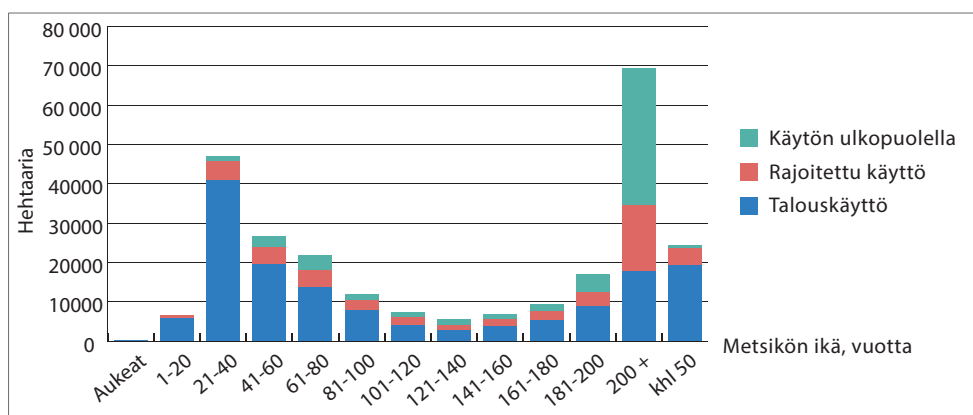
Metsätalouden metsämaalla puuston kokonaistilavuudesta (15,6 milj. m³) männyn osuus on 92 %, hies- ja rauduskoivun yhteensä n. 4 % ja kuusen osuus 1 %. Kelojen osuus puuston kokonaistilavuudesta on yli 2 %. Ulkomaalaisia puulajeja on 3 000 m³.

Mäntyvaltaisten metsien osuus puuston kokonaistilavuudesta on kaikissa ikäluokissa yli 80 %. Koivuvaltaisten metsien osuus on suurimmillaan 101–120-vuotiaissa metsissä ollen 19 % ja kuusen osuus yli 200-vuotiaissa metsissä ollen 3 % puuston kokonaistilavuudesta.

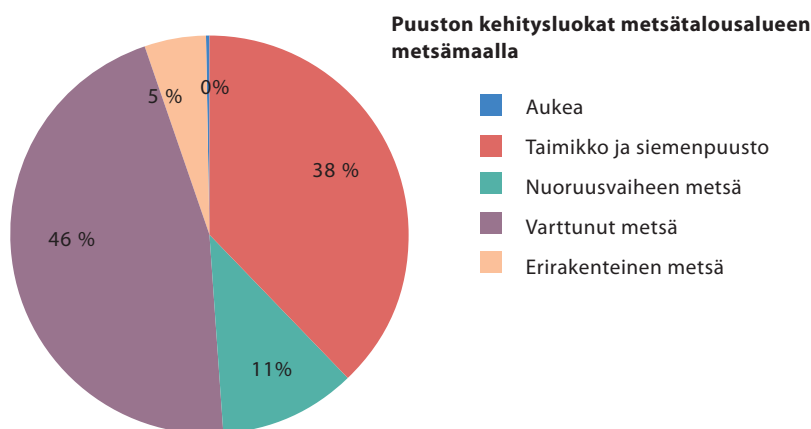
3.9.2 Ikärakenne

Puuston ikäluokkajakaumassa on huomioitavaa, että yli 200-vuotiaiden metsien osuus on korkea: niiden pinta-ala on 94 000 ha ja niiden osuus on 37 % metsämaan alasta. Tähän ikäluokkaan sisältyy myös siemenpuustoja (kehitysluokka 50), joiden pinta-ala on metsätalousalueella noin 25 000 ha. Yli 200-vuotiaista metsistä 34 % on metsätaloustalouden ulkopuolella. Kehitysluokaltaan lähes puolet metsistä on varttuneita, 115 087 ha. Taimikoiden ja siemenpuustojen yhteenlaskettu osuus on lähes kaksi viidesosaa, 96 515 ha. (Kuvat 20 ja 21).

Taulukko 4. Metsä- ja kitumaan puusto puulajeittain										
Metsämaan puusto (1000 m ³) puulajeittain	Mänty	Kuusi	Mänty- ja kuusikelo	Raudus-koivu	Hies-koivu	Tunturi-koivu	Muut lehtipuut	Ulkom. Puulajit	Kaikki yhteensä	
Metsätalousalue	14 393	225	358	63	592	0	15	3	15 648	
Erämaa-alue	8 493	920	173	10	495	45	11	0	10 146	
Luonnonsuojelualue	6 832	421	128	6	639	112	5	0	8 143	
Virkistysalue	3 429	0	19	9	95	2	2	0	3 557	
Luontaistalousalueet ja muut alueet	1 871	0	14	0	93	13	2	0	1 994	
Yhteensä	35 017	1 567	691	88	1 914	172	35	3	39 487	
%	89	4	2	0	5	0	0	0	100	
Kitumaan puusto (1000 m ³) puulajeittain	Mänty	Kuusi	Mänty- ja kuusikelo	Raudus-koivu	Hies-koivu	Tunturi-koivu	Muut lehtipuut	Ulkom. Puulajit	Kaikki yhteensä	
Metsätalousalue	1 022	26	18	1	186	16	3	0	1 272	
Erämaa-alue	2 055	352	27	0	377	4 103	6	0	6 920	
Luonnonsuojelualue	1 148	33	6	0	497	1 693	8	0	3 384	
Virkistysalue	308	0	2	0	73	54	3	0	440	
Luontaistalousalueet ja muut alueet	1 624	2	18	2	512	1 436	5	0	3 598	
Yhteensä	6 156	413	71	4	1 645	7 302	24	0	15 616	
%	39	3	0	0	11	47	0	0	100	
Metsä- ja kitumaan puusto (1000 m ³) puulajeittain	Mänty	Kuusi	Mänty- ja kuusikelo	Raudus-koivu	Hies-koivu	Tunturi-koivu	Muut lehtipuut	Ulkom. Puulajit	Kaikki yhteensä	
Metsätalousalue	15 415	251	376	64	777	17	18	3	16 920	
Erämaa-alue	10 548	1 272	200	10	872	4 147	17	0	17 066	
Luonnonsuojelualue	7 980	454	134	6	1 136	1 805	12	0	11 527	
Virkistysalue	3 737	0	21	10	168	56	5	0	3 997	
Luontaistalousalueet ja muut alueet	3 495	2	32	2	605	1 449	7	0	5 592	
Yhteensä	41 173	1 979	763	92	3 559	7 474	59	3	55 102	
%	75	4	1	0	6	14	0	0	100	

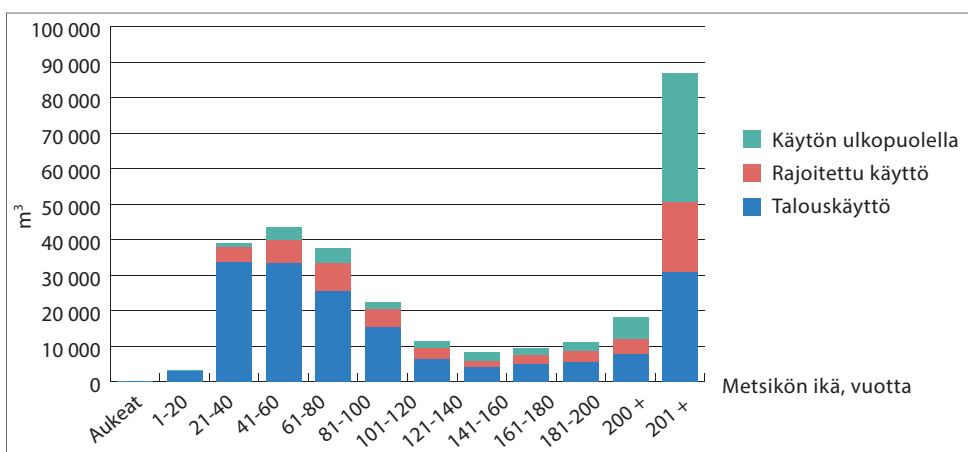
Kuva 20. Puuston ikärakenne metsätalousalueen metsämaalla.

Kuva 21. Puuston kehitysluokat metsätalousalueen metsämaalla.

3.9.3 Metsien kasvu

Talousmetsien puuston vuotuinen kokonaiskasvu vuoden 2010 tietojen perusteella on metsämaalla noin 290 000 m³. Metsämaan hehtaaria kohden keskimääräinen kasvu on 1,1 m³/v, mikä on 1,86 % kokonaistilavuuteen nähden. Metsien tilavuuskasvusta n. 170 000 m³ eli 59 % tapahtuu metsätaloustaloudessa olevilla alueilla, 58 500 m³ eli 20 % rajoitetussa käytössä olevilla alueilla ja 61 000 m³ eli 21 % käytön ulkopuolisilla alueilla. Suurin osa kasvusta painottuu nuoriin ja varttuneisiin kasvatusmetsiin. (Kuva 22).

Kuva 22. Puuston kokonaiskasvu metsätalouden metsämaalla ikäluokittain.

3.10 Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

3.10.1 Metsähallituksen rooli

Metsähallituksen hallinnassa on noin 90 % suunnittelualueen (Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien) maista ja vesistä. Tästä johtuu, että matkailija tai paikallinen ihminen on aina jollain lailla tekemissä Metsähallituksen kanssa alueella liikkueensa.

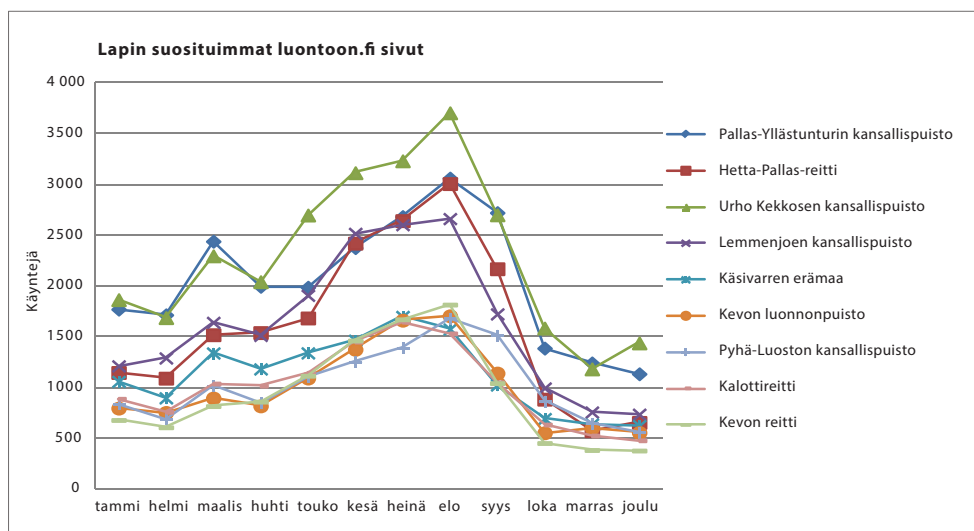
Metsähallituksen roolina on sovittaa yhteen virkistyskäytön ja luontomatkailun tarpeet muiden maankäyttömuotojen tarpeiden kanssa. Asiaa on hoidettu siten, että opastuksella, reiteillä ja palvelurakenteilla kävijöitä on ohjattu tietyille alueille, säilyttäen samalla muut alueet hiljaisina. Metsähallituksen perinteisenä roolina on ollut retkeilyn palveluvarustuksen (reitit, pitkokset, sillat, tulipaikat, käymälät, puuliiterit, opasteet ym.) rakentaminen taajamien ulkopuolella.

Suunnitelmakauden aikana Metsähallitus uudisti strategiansa valtakunnallisesti. Uuden strategian mukaan Metsähallitus on ”aktiivinen luontomatkailun toimija”. Linjaus vahvisti Metsähallituksen roolia luontomatkailussa. Metsähallitus tekee yhteistyötä alueen kuntien, matkailuyritysten ja matkailun markkinointiyritysten kanssa alueen houkuttelevuuden parantamiseksi, matkailupalvelujen kehittämiseksi, kävijämäärien kasvattamiseksi ja sitä kautta aluetalouden vahvistamiseksi.

Metsähallituksen Luontoon.fi-verkkopalvelu sekä saamenkielinen Lundui.fi tarjoavat muualta tuleville mahdollisuuden tutustua Ylä-Lapin retkikohteisiin, reitteihin ja nähtävyyksiin tutustujan olinpaikasta ja vuorokauden ajasta riippumatta. Luontoon.fi -sivuston ja sen kieliversioiden kautta matkailijoille avautuu linkitys alueen markkinointiyhtiöihin, ja niiden kautta myös yrityksiin. Yrityksillä, joilla on yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa, on suora linkki omille sivuilleen Metsähallituksen sivuilta. Kuvassa 23 esitetään Lapin suosituimmat Luontoon.fi -sivut (suomen kieli) vuonna 2010.

Metsähallituksella on tiivis yhteistyö alueen kuntien kanssa. Inarissa Metsähallitus hoitaa kunnan matkailu-Infoa Ylä-Lapin luontokeskus Siidassa, Ivalon palvelupisteessä, palvelupiste Kiehisessä ja lisäksi Lemmenjoen luontotuvalla Njurgulahdessa. Utsjoella Metsähallituksella on jo pitkään ollut yhteinen matkailu-Info kunnan kanssa. Enontekiöllä on kunnan ja Metsähallituksen yhteinen matkailu-Info Kilpisjärven luontotalolla.

Myös alueiden kehittämishankkeissa on toimiva yhteistyö, esimerkiksi Inarijärvellä ja Inarin kirkonkylän ympäristössä ja Enontekiöllä Kilpisjärvi 2020-hankkeessa. Utsjoella Metsähallitus on osallistunut kunnan vetämän Tenonvarren panoraamapolun suunnitteluun ja luontoselvityksiin sekä kulttuuriperinnön selvityksiin.

Kuva 23. Lapin suosituimmat sivut Metsähallituksen Luontoon.fi -verkkopalvelussa 2010.

Metsähallituksella on edustus matkailun markkinointiyhtiöiden hallituksessa. Tätä kautta Metsähallitus on mukana alueen matkailun kehittämisessä. Mukana olo tarjoaa myös mahdollisuuden suoraan viestintään yritysten ja Metsähallituksen välillä.

3.10.2 Kysyntä ja tarjonta

Metsähallitus on lähivuosina parantanut retkeilyrakenteiden ja palveluiden laatua ja tarjontaa alueilla, joihin kohdistuu jo ennestään voimakasta kysyntää eli lähinnä matkailukeskusten ja taajamien ympäristössä sekä suosituilla reiteillä ja kohteilla. Muut alueet on jätetty vähälle huomiolle sekä tietoisesti että myös siitä syystä, että rahoitus ei ole riittänyt hajakohteiden kunnostukseen. Keskeisten rakenteiden ja reittien määrä on esitetty virkistyskäytön liitekartalla (Virkistyskäyttö ja luontomatkailu 2012).

Metsähallitus ei ole juuri lisännyt retkeilymahdollisuuksien tarjontaa. Se ei ole rakentanut uusia reittejä tai kohteita. Ainoana poikkeuksena tästä on Piilolan erämaapolku Suomesta Norjaan. Se rakennettiin suomalais-norjalaisena yhteishankkeena osana Pasvik-Inari Trilateral Park -alueen kehittämistä.

Asiakkaille suunnattua viestintää ja opastusta on kehitetty olennaisesti. Tapahtumat ovat löytäneet hyvin yleisönsä. Luontokeskukset ovat järjestäneet lukuisia vaihtuvia näyttelyitä, luontoretkeä ja luontoaiheisia tapahtumia. Luontokeskukset harjoittavat myös pienimuotoista matkamuistojen, retkeilytarvikkeiden ja karttojen yms. myyntiä.

3.10.3 Luontomatkailun luonne ja määrä

Muualta tulevat matkailijat käyttävät etupäässä matkailukeskusten palveluja, kuten majoitus, ravintola- ja ohjelmapalveluja. He liikkuvat yleensä majoituspaikkansa lähireiteillä, tehden päiväretkiä ympäristöön. Vaeltajia, jotka suuntaavat erämaihin majoittuen maastossa, on verraten vähän edelliseen ryhmään verrattuna. Tämä näkyy esimerkiksi verrattaessa käyntien määrää Urho Kekkosen kansallispuistossa jonka lähistöllä matkailun palveluja on runsaasti ja Lemmenjoen kansallispuiston määriin, missä palvelut lähistöllä ovat rajallisemmat. (Taulukko 5.).

3.10.4 Asiakaspalvelupisteet

Metsähallituksella on Pohjois-Lapin alueella kaksi luontokeskusta, luontotalo Kilpisjärvellä, kaksi asiakaspalvelupistettä sekä lisäksi kaksi luontotupaa, jotka ovat auki vain sesonkina. Luontokeskukset ovat Ylä-Lapin luontokeskus Siida Inarin kirkonkylässä ja Tunturi-Lapin luontokeskus Skierri Hetassa.

Ivalon palvelupiste keskittyy lupahallintoon ja paikallisten ihmisten palveluun. Palvelupiste Kiehin Saariselällä palvelee ensisijassa matkailijoita. Kilpisjärven luontotalo on avoinna kevättalvesta syksyyn. Utsjoen luontotupa samoin kuin Lemmenjoen luontotupa Njurkulahdessa ovat avoinna kesästä syksyyn. Kuntien matkailu-infoina toimivat Ivalon palvelupiste, Palvelupiste Kiehin, (Saariselkä), Kilpisjärven luontotalo, Lemmenjoen ja Utsjoen luontotuvat ja Luontokeskus Siida, (Inari).

Taulukko 5. Luontomatkailun asiakaskäynnit Ylä-Lapissalla.

Alue	Käyntien määrä	Huomautuksia
Lemmenjoen kansallispuisto	15 000	Kesä- ja ruska-aikana, ei talvella. Pienehköjä perheyriytyksiä.
Urho Kekkosen kansallispuisto	289 000	Ympärivuotista, talvipainotteinen, Saariselän matkailukeskus selittävä tekijä, pääosin päiväretkiä. Osittain suunnittelualueen ulkopuolella
Pallas-Ylläs-Hetta	454 000	Ympärivuotista, pääosin päiväretkiä matkailukeskusten ympäristössä. Pääosaltaan suunnittelualueen ulkopuolella.
Hetta	8 000	
Tenojoki-Kevon alue	38 500	Kevon reitti + Sulaojan luontopolku 17 500, Utsjoen lähivirkistysalue 15 000
Sevetti-Näätämön alue	9 500	Ensisijaisesti kesäkohde, useamman vuorokauden retkiä
Ivalojoen alue	40 000	Ensisijaisesti kesäkohde, sekä päiväretkiä että usean vuorokauden retkiä
Ns. Inarin retkeilyalue	Arviolta 100 000	Ensisijaisesti kesäkohde, sekä päiväretkiä että useamman vuorokauden retkiä
Kilpisjärven alue	86 000	Kevättalvi, kesä ja syksy. Sekä päiväretkiä että useamman vuorokauden retkiä

Vuonna 2011 laadittiin Metsähallituksen luontokeskusten kehittämissuunnitelma. Sen pohjaksi tehtiin nykytilan kartoitus. Kaikki Ylä-Lapin palvelupisteet menestyivät valtakunnallisessa vertailussa erinomaisesti. Ne ovat suosittuja ja niiden palvelutarjonta on laaja. Siida on koko Suomen suosituin luontokeskus. Suosion takana on menestyksekkäs yhteistyökonsepti Saamelaismuseon kanssa. Saamelaiskulttuurin ja luonnon yhteisesittely houkuttelee tulijoita noin 50 eri maasta. Ulkomaalaisten osuus kävijöistä on noin puolet.

Asiakkaiden määrää ja myynnin määrää eri asiakaspalvelupisteissä on esitetty taulukossa 6. Ivalon suuri myynnin volyymi selittyy huomattavalla puhelinmyynnilä (metsästys-, kalastus- ja maastoliikenneluvat).

Taulukko 6. Asiakkaiden määrää ja myynnin määrää eri asiakaspalvelupisteissä Ylä-Lapissa.

Paikka	Käyntien määrä v. 2010	Asiakkaita/aukiolotunti	Liikevaihto, euroa
Siida, Inarin kk	108 000	39	306 100
Skierri, Hetta	24 800	11	74 400
Kiehinen, Saariselkä	47 200	20	57 000
Ivalo	11 000	6	134 300
Lemmenjoen luontotupa	4 500	5	1 600
Utsjoen luontotupa	4 100	4	4 300
Kilpisjärven luontotalo	9 800	10	39 300

3.11 Eräasiat

Ylä-Lapin kunnissa asuvilla on säädöksiin perustuvia oikeuksia kalastukseen, metsästykseseen ja maastoliikenteeseen liittyen. Metsähallituksella on erilliset kiintiöpäätökset metsästyks-, kalastus- ja maastoliikennelupien määristä. Näissä kiintiöpäätöksissä on määritelty ekologiaan ja sosiaaliseen kestävyysperustuvat raja-arvot lupamäärille, jotta sekä riistan kestävä käyttö että saamelaiden ja muun paikallisväestön oikeudet tulevat turvattua. Metsähallitus neuvottelee Saamelaiskäräjien kanssa kiintiöpäätösten valmisteluvaiheessa.

3.11.1 Metsästyks ja kalastus

Metsästyksellä ja kalastuksella on Ylä-Lapissa erityisen tärkeä asema paikallisen väestön elämässä. Voidaan todeta, että eränkätynä on poronhoidon ohella sekä saamelaisen että muun paikallisväestön kulttuurin perusta. Saamelaiskulttuurin perustana on myös mm. saamen kieli, kertomaperinne, perinteinen tieto, kulttuuriperinne, sosiaalinen järjestelmä, perinteiset saamelaislinkeinot, saamen käsityö ja saamelainen arvomaailma. Edellä mainituista johtuen nämä erilaiset luonnonkäyttömuodot tulevat korostetusti esiin Metsähallituksen toiminnassa.

Metsähallitus tarjoaa metsästysmahdollisuuksia valtion mailla, ja milloin lupia ei riitä kaikille, niitä tarjotaan ensisijaisesti niille kansalaisille, joilla ei ole muutoin kohtuullisia mahdollisuuksia metsästykseseen (ML 45 § ja 46 §).

Kalavesien osalta painotetaan luontaisten kalakantojen hoitoa ja suojelua. Kalakantoja pyritään vahvistamaan siten, että niiden luontainen lisääntyminen olisi mahdollista. Tärkein keino on kalastuksen säätely. Istuksia suoritetaan tarvittaessa kalakantojen vahvistamiseksi. Istutuksiin käytetään alkuperäisiä kalalajeja ja -kantoja. Kalavarojen hyödyntämisessä noudatetaan kestävä käytön periaatteita. Valmistellaan olevaan kalastuslakiin on esitetty lisättäväksi säädökset erityisperusteisen kalastuksen järjestämiseksi.

3.11.2 Maastoliikenne

Maastoliikennelain (1710/95) tavoitteena on ehkäistä maastoliikenteestä mm. luonnolle ja luontaiselinkeinoille aiheutuvia haittoja. Maastoliikenteen osalta Luontopalvelut huolehtii moottorikelkkaurien rakentamisesta ja ylläpidosta sekä vastaa myönnettävistä luvista. Maastoliikenteen järjestelyissä pyritään minimoimaan luonnolle aiheutuvat haitat.

Moottorikelkkailu on Ylä-Lapissa tärkeä osa sekä paikallisen väestön että matkailun talvisia toimintoja. Pitkistä etäisyyksistä johtuen kesäajan maastoliikenne on varsinkin Enontekiöllä ja Utsjoella paikalliselle väestölle tärkeää kalastukseen, metsästykseseen, marjastukseen liittyen. Moottorikelkkaura- ja -reittiasioita linjataan mm. maakunta-kaavassa ja maastoliikennelain uudistamisen yhteydessä.

3.11.3 Erävalvonta

Metsähallituksen erävalvonta perustuu lakiin Metsähallituksen erävalvonnasta ja sen tavoitteena on kattava laillisuuden ja luvallisuuden valvonta Ylä-Lapin alueella (Metsähallitus 2000). Ylä-Lapin alueella toimii kaksi erätarkastajaa.

Pitkät etäisyydet, valvonta-alueen laajuus ja luonnonolosuhteet tekevät erävalvonnasta haasteellista. Tehokkaan ja vaikuttavan valvonnan aikaansaamiseksi Metsähallituksen erätarkastajat tekevät tiivistä yhteistyötä eri organisaatioiden (mm. poliisi, rajavartiolaitos, tulli, kalastusalueet ja riistanhoitoyhdistykset) kanssa. Keskeistä erävalvonnassa on kansalaisten opastus, tiedotus ja neuvonta. Erävalvontaan käytettävissä olevat resurssit huomioiden valvonnan vaikuttavuutta on pidettävä hyvänä.

3.12 Porotalous

Ylä-Lapin valtion maat kuuluvat poronhoitolaissa määriteltyyn, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettuun alueeseen. Poronhoito on saamelaiskulttuurin perusta ja Ylä-Lapin merkittävä elinkeino, jonka edellytysten turvaaminen kuuluu Metsähallituksen lakisäätöihin tehtäviin.

Porotalouden kannalta merkittäviä alueita ovat 1) talvilaitumet, erityisesti jäkälänkaivu-alueet ja luppometsät, 2) vasomisaalueet, joita ovat aikaisin keväällä sulavat rauhalliset tunturi-, harju- ja vaararinteet, 3) porojen kuljetusreitit laidunalueiden välillä sekä kuljetusreitit erotusaitoihin ja 4) poroaitojen ja erotuspaikkojen ympäristöt.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen edellytysten turvaamiseksi on perustettu erämaa-alueet, joissa muita elinkeinoja rajoitetaan porotalouden hyväksi paliskuntien esityksiin perustuen. Kansallispuistoissa ja muilla suojelualueilla paliskuntien vaikutusmahdollisuudet on turvattu hoito- ja käyttö-suunnitelmavaiheessa.

Matkailua ohjataan siten, että häiriö vasomisaalueilla vasomisaikaan saadaan minimoitua. Erotusaitojen läheisyydessä toimitaan kaikessa Metsähallituksen toiminnassa niin, että erotuksia haittaavaa häiriötä ei synny. Metsästäjille tiedottamista kehitetään, jotta metsästyskoirat eivät vaikeuta poronhoitotoita.

Metsätalous toimii 7 %:lla maa-alasta ja alle 40 prosentilla tuottavista metsämaista. Porotalouden ja metsätalouden yhteensovittaminen saamelaisalueella perustuu Saamelaiskäräjien, Kolttien kyläkokouksen ja Metsähallituksen sopimiin periaatteisiin ja metsänkäsittelymalleihin.

Saamelaiset kulttuurimaisema- ja kulttuuriperintökohteet huomioidaan ja turvataan metsätalouden harjoittamisessa saamelaiskäräjiä ja koltta-alueella Kolttien kyläkokousta kuullen. Poronhoidon edellytykset otetaan huomioon metsätalouden eri toimenpiteissä. Metsätalouden toimia, erityisesti hakkuita, maanmuokkauksia ja tienrakennusta, suunniteltaessa paliskunnille tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa suunnitelmiin etukäteen.

Paliskuntakohtaisiin metsätaloussuunnitelmiin merkitään paliskuntien ja tokkakuntien osoittamat, poronhoidon kannalta tärkeimmät loppo- ja jäkälälaitumet sekä oleelliset reitit ja rakenteet. Inarin saamelaispaliskuntien kanssa vuonna 2009–2010 saavutetulla neuvotteluratkaisulla siirrettiin paliskuntien tärkeät laidunalueet 10–20 vuodeksi metsätaloustoiminnan ulkopuolelle. Paliskuntasopimusten mukaiset laidunalueet on esitetty maakäyttöä kuvaavalla liitekartalla (Maankäyttö 2012, monikäyttömetsä, erityisiä porolaidunarvoja).

Poronhoidon toiminta-alueet (aita-, ruokinta- ja kuljetusalueet) ja toiminta niiden läheisyydessä määritellään paliskunnittaisissa neuvotteluissa. Paliskunnan esittämät porojen kuljetussuunnat otetaan huomioon erotusaitojen lähistöllä toimittaessa.

Maanmuokkausta ei tehdä jäkälämailla (karukko- ja kuivilla kankailla sekä erikseen sovittavilla kuivahkojen kankaiden jäkäläkoilla) tai sellaisilla laidunalueilla, joilla maanmuokkaus ei metsälain edellyttämän metsänuudistumisajan kannalta ole välttämättöntä. Muilla kasvupaikoilla käytetään keveimpiä mahdollisia menetelmiä. Kiinteiden raja-aitojen ja laidunkierroaitojen viereen jätetään mönkijäkulkua helpottava vyöhyke (noin 10–20 m), jota ei muokata, eikä sille jätetä hakkuutähteitä. Tällä vyöhykkeellä vältetään hakkuita, lukuun ottamatta tiheiden kohteiden harvennuksia.

Hakkuita ei tehdä kitumaametsissä. Koivikoita ja kuusikoita ei hakata. Mäntymetsien hakkuissa ei tehdä avohakkuita, ja niissä suositetaan luontaista uudistamista siemenpuuhakkuuin. Siemen- ja säästöpuita jätetään vähintään 80 kpl/ha. Erikseen sovittavissa kohteissa voidaan jättää enemmän, esimerkiksi 120 kpl/ha. Jos taimikko on jo kasvanut metsän alle, voidaan siemenpuita jättää vähemmän. Olemassa oleva taimikko säästetään, mikä vähentää muokkaustarvetta. Soveltuvilla kohteilla käytetään peitteisyyttä ylläpitäviä hakkuita, kuten väljennyshakkuita, pienaukkohakkuita ja erirakenteisen metsän hakkuita. Luppometsien hakkuissa käytetään kapeita uudistusaloja lupon leviämisen helpottamiseksi. Luppoisimmat puut jätetään säästöpuiksi. Loppoa kasvavien metsien hakkuut pyritään ajoittamaan kevättalveen, jotta kaadettujen puiden loppo saadaan porojen ravinnoksi.

Soita ei ojiteta. Paksukunttaisia maita voidaan kulottaa, sillä kulutus parantaa näiden alueiden laidunkäyttöä.

Taimikot hoidetaan 2–4 metrin pituisena. Jäkäläkoilla pyritään aikaiseen harvennukseen, jotta maahan kaadettu puu on pienikokoista ja ohutta. Kemiallisia torjunta-aineita ei käytetä. Mahdollisuuksien mukaan kehitetään harvennuspuun keruuta energiapuuksi. Koneellisissa harvennushakkuissa kerätään pienpuuta ja isompien puiden latvaosia energiapuuksi asiakastilanteen mukaan.

Uusien metsäteiden rakentamissuunnitelmista neuvotellaan paliskuntien sekä saamelaiskäräjien ja koltta-alueella Kolttien kyläkokouksen kanssa. Teiden ympäristöselvitykseen sisältyy arvio hankkeen vaikutuksista saamelaiskulttuuriin.

3.13 Maa-ainekset

Vuoden 2011 lopussa Morenia Oy:lla oli Ylä-Lapin alueella hallinnassaan luvitettuja maa-ainesalueita yhteensä 30 kpl. Näiden yhteen laskettu hyödynnettävä maa-aines määrä on 850 000 m³. Alueiden yhteenlaskettu pinta-ala on 64,5 ha. Morenia Oy myy maa-aineksia kaikille alan toimijoille. Morenia Oy:lla on Rakentamisen Laatu ry:n myöntämä toimintatapojen hyväksyntätodistus.

Kiviainesten myynnissä ja tuotannossa on ollut suuntaus yhä jalostetumpien kiviainesten tuottamiseen, uusien tuotteiden kehittämiseen ja kierrätyksen tehostamiseen. Tästä esimerkkinä voidaan mainita Outokumpu Oy:n kanssa tehty Okto-kiviainesten markkinointisopimus (kierrätystuote) sekä merisora hankkeet Suomen rannikko-seudulla.

Varantojen käyttö on tehostunut. Käyttökelpoiset esiintymät kartoitetaan ja inventoidaan huolellisesti sekä otetaan korostetusti huomioon ympäristönäkökohdat käyttöpäätöksiä tehtäessä. Hankesuunnittelu vaiheessa kiviainesalueille laaditaan ennalta mm. erilaisia luontoselvityksiä ja tehdään mm. melu- ja pölyselvityksiä. Uusille kallioalueille haetaan ympäristöluvat.

Toiminnan päätyttyä maa-ainesalueilla suoritetaan vaaditut maisemointi- ja jälkihoito-toimenpiteet. Kunnan viranomaisen hyväksymän lopputarkastuksen jälkeen alueet palautetaan metsätalouskäyttöön.

4.

Tavoiteanalyysi

Tavoiteanalyysissä selvitettiin sidosryhmien ja kansalaisten näkemyksiä Metsähallituksen toiminnasta sekä odotuksia ja tavoitteita, jotka kohdistuvat alueen luonnonvarojen hoitoon ja käyttöön. Osana tavoiteanalyysia on kuvattu myös omistajapoliittiset linjaukset. Keskeinen osa tavoiteanalyysiä oli tavoitteiden ja tulevan toiminnan kuvaaminen osana yhteistyöryhmän työskentelyä.

4.1 Omistajapoliittiset linjaukset

Metsähallitusta koskevat omistajapoliittiset linjaukset vuosille 2012–2015 laadittiin MMM:n ja YM:n yhteistyönä ja hyväksyttiin talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 31.1.2012. Niissä asetettiin Metsähallitukselle mm. seuraavia tavoitteita:

- Metsähallituksen hallinnassa olevan valtion maa- ja vesiomaisuuden hallinta hoidetaan yhtenä kokonaisuutena valtion kiinteistöstrategian mukaisesti.
- Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana on metsätalous ja muu luonnonvarojen käyttö sekä niihin liittyvät tuotteet ja palvelut. Liiketoiminnan kehittämisen painopisteitä ovat erityisesti metsätalouden kannattavuuden kehittäminen, muiden liiketoimintojen kannattavuuden parantaminen, kiinteistöjen myynti, vuokraus ja kiinteistöjalostus. Metsähallituksen liiketoimintojen on oltava kannattavia ja tuotettava niihin sijoitetulle pääomalle kohtuullinen vuotuinen tuotto (5,0 % vuoteen 2015 mennessä). Kannattamattomiksi osoittautuneista liiketoiminnoista tai niiden osista luovutaan. Tulostavoite asetetaan vuosittain sijoitetun pääoman tuottovaatimuksen perusteella ottaen huomioon tuloksen suuruuteen vaikuttavat markkinatekijät.

- Metsähallituksen liiketoimintoja harjoitetaan laissa määriteltyjen yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden (luonnon monimuotoisuuden suojeleminen, virkistyskäyttö, työllisyyden edistäminen, saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytysten turvaaminen ja poronhoitolassa säädettyjen velvoitteiden täyttäminen) sallimissa rajoissa. Metsähallituksen liiketoiminnot ja niiden vuotuiset kannattavuus- ja voittotavoitteet sovitetaan yhteen yhteiskunnallisten velvoitteiden kanssa. Metsähallitus seuraa järjestelmällisesti yhteiskunnallisten velvoitteiden kuluja ja kehittää velvoitteilla aikaansaatuja hyötyjen arviointia yhteiskunnallisen ohjauksen vahvistamiseksi.
- Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät parantaa edelleen kokonaistuottavuuttaan. Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden sekä muiden suojele- ja erityisalueiden matkailu- ja virkistyskäytön edellytyksiä parannetaan ja näiden alueiden taloudellista merkitystä ja muita hyötyjä seurataan.
- Metsähallituksen luontopalvelut toimii tulevaisuudessakin Suomen luonnon monimuotoisuuden suojele- ja kestävä käytön keskeisenä operatiivisena toimeenpanijana ja kansainvälisesti arvostettuna suojelualuejärjestelmän kehittäjänä.
- Eräpalveluja kehitetään toimimaan riistalajien hoidon ja seurannan, niiden elinympäristöjen ja metsästyksen kestävyys asiantuntijana osana Riistakonsernia sekä toimimaan kalakantojen ja kalavesien kestävä hoidon ja seurannan asiantuntijana. Toiminnan asiakaslähtöisyyttä parannetaan kehittämällä sähköistä asiointia. Erävalvonnan erityisenä painopisteenä on ennaltaehkäistä valtion mailla harjoitettavaa salametsästystä suunnitelmallisella ja verkostoituneella toiminnalla.

4.2 Sidosryhmien tavoitteet

Sidosryhmätyötä varten perustettiin yksi laajapohjainen yhteistyöryhmä, jossa on edustettuna 22 tahoa: alueen kunnat, tutkimus, luonnonsuojelu, metsätalous- ja teollisuus, metsästyks ja kalastus, matkailu, porotalous, Saamelaiskäräjät, Kolttien kyläkokous sekä viranomaisista Metsäkeskus, maakuntaliitto ja ELY-keskus. Metsähallitus kutsui yhteistyöryhmän puheenjohtajaksi Inarin kunnanvaltuuston puheenjohtaja Teuvo Katajamaan. Yhteistyöryhmän kokoonpano on esitetty liitteessä 1.

Luonnonvarasuunnitelma laadittiin tiiviissä yhteistyössä yhteistyöryhmän kanssa. Yhteistyöryhmä kokoontui suunnittelun aikana viisi kertaa ja jokaista kokoontumista varten laadittiin tavoite. Ryhmän tehtävänä oli arvioida nykytilaa, pohtia toimintaympäristön muutoksia, esittää valtion maihin ja vesiin kohdistuvia odotuksia ja tarpeita sekä osallistua tulevaa toimintaa koskevien vaihtoehtojen muodostamiseen ja niiden arviointiin. Yhteistyöryhmä otti myös kantaa tulevaisuuden linjauksiin ja seurannan järjestämiseen. Työryhmätyöskentelyssä suunnittelun tukena käytettiin erilaisia päätöksentekomenetelmiä ja laskelmia.

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnittelussa yhteistyöryhmän työssä sovellettiin uudenlaista lähestymistapaa, jossa luonnonvarasuunnittelun prosessi ymmärretään inhimillisenä vuorovaikutussysteeminä. Tavoitteena oli huomioida suunnittelussa perinteisten taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyyslisäksi ihmisten ja organisaatioiden vuorovaikutuksen kestävyys, laatu ja jatkuvuus. (Liite 2).

4.2.1 Lapin neuvottelukunta ja kuntakohtaiset yhteistyöryhmät

Suunnitelma-alueella toimii Metsähallituslain mukainen Lapin alueellinen neuvottelukunta. Neuvottelukunnan tehtävänä on antaa Metsähallitukselle lausuntoja aluepo liittisesti merkittävistä valtion maa- ja vesialueiden käyttöön liittyvistä kysymyksistä sekä tehdä aloitteita Metsähallitukselle paikallisen väestön aseman turvaamiseksi Metsähallituksen toimintaa suunniteltaessa.

Lapin neuvottelukunta käsittelee Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmaa 25.5.2011 järjestetyssä kokouksessaan. Neuvottelukunnalle esiteltiin suunnittelun tavoitteet ja periaatteita sekä osallistamisen järjestämistä.

Inarin-Sodankylän, Utsjoen sekä Enontekiön kuntakohtaisilta yhteistyöryhmiltä pyydettiin arviot edellisessä luonnonvarasuunnitelmassa kirjattujen toimintaperiaatteiden toteutumisesta kaudella 2006–2010. Arviot on esitetty liitteessä 3 osana Metsähallituksen laatimaa menneen kauden arviota. Kuntakohtaisille yhteistyöryhmille esiteltiin myös luonnonvarasuunnittelun prosessia, suunnittelutapaa, osallistamisen menetelmiä, tavoitteita ja tuloksia.

4.2.2 Saamelaiskäräjälain mukainen neuvottelu

Saamelaiskäräjälain (974/1995) 9. §:n mukainen neuvottelu järjestettiin lausuntokierroksen jälkeen 20.11.2012. Kannanotto on esitetty liitteessä 5.

4.3 Kansalaisten näkemykset

4.3.1 Yleisötilaisuudet

Yleisötilaisuudet järjestettiin Utsjoella 19.3.2012, Ivalossa 20.3.2012 ja Hetassa 26.3.2012. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 41 henkilöä. Yleisötilaisuuksissa esiteltiin luonnonvarasuunnittelun tarkoitus, periaatteet ja päävaiheet, osallistamisen menetelmät, yhteistyöryhmän kokoonpano ja tehtävä, viisi laadittua suunnitelmavaihtoehtoa sekä palautteen antamisen mahdollisuudet. Näiden pohjalta yleisöä pyydettiin esittämään mielipiteitä Metsähallituksen toiminnasta ja toiveita huomioitavaksi LVS-suunnittelussa. Suurin osa yleisön puheenvuoroista oli kysymyksiä, joihin läsnä olevat Metsähallituksen edustajat vastasivat tilaisuuksien aikana.

Utsjoella kommentit ja kysymykset koskivat kaivostoiminnan aktivoitumista, tonttimyyntiä, kalojen siirtoistutuksia, hirven ja riekon metsästystä, aarnialuetta, vanhaa puunotto-oikeutta, polttopuun saantia, viljelymänniköiden hoitamista, reitistöjä, uralupatulojen merkitystä sekä Kevon luonnonsuojelualuetta. Puheenvuoroissa toivottiin reitistöjen kehittämistä, kammien ja kämppien kunnostamista sekä matkailun toimintaedellytysten parantamista. Eri elinkeinojen vastakkainasettelua ja erityisesti matkailutoimintaan liittyvän kehittämisen ja toiminnan paikallista vastustamista pidettiin tarpeettomana. Utsjoella esitettiin myös näkemys, että matkailuyrittämisen kannalta toimintavaihtoehto 5 (Voimakkaasti aluetaloutta ja liiketoimintoja tukeva malli) on ainut varteenotettava toimintamalli. Esitettiin jopa asfalttitiien rakentamista Kevon kanjonin reunalle. Suunnitteluprosessiin liittyen kysyttiin, miten eri toimintavaihtoehtojen painotukset huomioidaan paikallisesti kuntien erilaisuudesta johtuen ja miten tulevat ilmiöt kuten ilmastonmuutos huomioidaan suunnittelussa.

Ivalossa esitettiin kysymyksiä kaivostoiminnan aktivoitumiseen liittyen sekä runsaasti kommentteja mönkijöiden käytön yleistymisestä. Puheenvuoroissa toivottiin kasvavaan mönkijäliikenteeseen varautumista sekä sen ohjaamista reiteille tai tietyille alueille. Puheenvuoroissa toivottiin myös kalastuksen ja kalakantojen säätelyä sekä poikastuotannon turvaamista Ivalojoella, paikallisten kalastusmahdollisuuksien ja kotitarvekalastuksen turvaamista sekä kalastuslupakäytäntöjen kehittämistä. Virkistyskäytön osalta toivottiin Juutuan alueen rakenteiden kehittämistä sekä kysyttiin kulun järjestämistä suljettavan Karigasniemen Ailikkaan tien varteen lintubongareiden suosimalle alueelle.

Enontekiöllä kommentit ja kysymykset koskivat maisemallisten arvojen huomioimista suunnittelussa, ILO-sopimuksen ratifioinnin vaikutuksia, porotalouden merkitystä elinkeinona, kalastuslain uudistamista, riistakantojen arviointia, metsästyspainetta sekä riistakantojen säätelyä. Kommenteissa kritisoitiin maanmyyntejä ulkomaalaisille, metsästyksen ja maastoliikenteen valvonnan puutteita ja lupamyyntiä heikkojen riekkokantojen aikana. Toisaalta lupametsästäjien tuomat tulot paikkakunnalle nähtiin hyvänä. Puheenvuoroissa toivottiin matkailuyrittäjien edun huomioimista, poron ja porotalouden merkityksen huomioimista sekä suomalaisten ja saamelaisten poronhoitajien tasa-arvoista kohtelua. Eräasioissa toivottiin valvonnan lisäämistä, tasapuolisuutta riekonpyyntirajoituksiin, pienpetopyynnin tukemista, pyynnin sallimista myös suojelualueilla. Toivottiin myös koivupolttopuun saantia kotitarvekäyttöön, metsätaloustoiminnan rajoittamista, metsäautotiestön lisärakentamisen lopettamista ja metsurityön suosimista.

4.3.2 Kansalaiskysely

Internetkysely sekä samansisältöinen Ylä-Lapin palvelupisteissä jaossa ollut kyselylomake toimi kaikille avoimena palautekanavana. Kyselystä oli käytettävissä suomen- ja pohjoissaamenkieliset versiot. Kaikkiaan kyselyyn tuli 118 vastausta.

Kyselyyn vastanneiden taustaa selvitettiin kuuden kysymyksen avulla. Vastaajista enemmistö (69 %) oli yli 41-vuotiaita, kolmannes (29 %) 20–40-vuotiaita ja 2 %

alle 20-vuotiaita. Enontekiöllä asuvia vastaajista oli viidennes, samoin Inarin kunnassa asuvia. Utsjoella vastaajista asui 14 % ja muilla paikkakunnilla lähes puolet (47 %). Vastaajista neljäsosa oli naisia ja 75 % miehiä. Metsästysmuodoista ilmoitti harrastavansa ensisijaisesti kanalinnon pyyntiä 45 %, muuta pienriistapyyntiä 20 % ja hirvenpyyntiä 31 % vastaajista. Noin kaksi viidesosaa vastaajista ei metsästännyt. Kotitarvekalastajia oli yli puolet (54 %), virkistyskalastajia 36 % ja ammattikalastajia 1 % vastaajista. Noin kymmenesosa (8 %) ilmoitti, ettei harjoita kalastusta.

Kyselyssä pyydettiin arvioimaan, miten Metsähallitus turvaa toiminnoissaan eri maankäyttömuotojen edellytyksiä Ylä-Lapissa valtionmaiden ja -vesien maankäytön suunnittelussa ja luonnonvarojen käytössä. Enemmistö vastaajista (yli 50 %) koki Metsähallituksen turvaavan sopivasti retkeilyn (76 % vastaajista), kalastuksen ja kalavesien hoidon (62 %), kesäaikaisen maastoliikenteen (62 %), metsätalouden (57 %), metsästyksen ja riistanhoidon (55 %) sekä talviaikaisen maastoliikenteen (53 %) edellytyksiä. Yli kolmasosa vastaajista koki seuraavien maankäyttömuotojen tulevan huomioiduksi liian vähän: luonnonsuojelu (37 % vastaajista), metsästys (36 %), kalastus (36 %) ja matkailu (35 %). Yli kolmasosa vastaajista koki Metsähallituksen turvaavan tai huomioivan liikaa seuraavia maankäyttömuotoja: porotalous (38 % vastaajista), metsätalous (37 %) ja maastoliikenne talvella (31 %). Tasaisimmin vastaukset jakaantuivat porotalouden ja matkailun osalta. Porotalouden edellytyksiä Metsähallituksen arvioi turvaavan liikaa 38 %, sopivasti 35 % ja liian vähän 27 % vastaajista. Vastaavasti matkailun edellytyksiä arvio Metsähallituksen turvaavan sopivasti 40 %, liian vähän 35 % ja liikaa 25 % vastaajista.

Kyselyssä pyydettiin myös kuvamaan, miten Metsähallituksen tulisi muuttaa tai kehittää toimintaansa, jos eri maankäyttömuotojen edellytyksiä turvataan nykyisestä poiketen. Kooste vastauksista sekä Metsähallituksen kommentit palautteeseen on esitetty liitteessä 6.

4.4 Muu palaute

Kansalaiset ja sidosryhmät antoivat palautetta suunnittelutyön aikana suoraan projektipäällikölle sähköpostitse ja kirjeitse. Kaikkiaan palautteita saatiin kuudelta henkilöltä tai sidosryhmältä. Palautteet välitettiin suunnitteluprosessin aikana Metsähallituksessa asianosaisille tiedoksi ja edelleen käsiteltäväksi.

Metsien käsittelyä koskevassa palautteessa mökkiläinen kritisoi hakkuita Väylän kylän ympärillä, ja pyysi huomioimaan virkistyskäytön ja asutuksen tarpeet metsätalosalueilla. **Utsjoen alueen kehittämistä** koskevissa palautteissa esitettiin mm. uuden ampumaradan ja koirapuiston tai -aitauksen rakentamista sekä alueen osoittamista rehvontuli- ja hiljaisuuden matkailua varten. Porojen ajattamista esitettiin luvanvaraiseksi. **Porotalouden erityisasemaa** kritisoitiin, ja toivottiin matkailuyrittäjien parempaa huomioimista maankäyttöpäätöksissä. Kolmessa palauteviestissä käsiteltiin **Enontekiön Rastanharjun** suojelua ja maisemoinnin puutteita. Suunnittelutyön aikana asia oli vireillä Metsähallituksessa, ja kohteen maisemointi pyritään hoitamaan kuntoon vuonna 2012 yhteistyössä Metsähallituksen, kunnan ja ELY-keskuksen kanssa.

4.5 Tavoitteiden ja vaihtoehtojen kuvaaminen

Ylä-Lapin luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja Metsähallituksen toiminnan linjauksia päätettiin tarkastella **1) matkailun ja virkistyskäytön, 2) metsätalouden, 3) kalastuksen, metsästyksen ja keräilyn, 4) maankäytön ohjauksen ja 5) luonnonsuojelun näkökulmista**. Ennen näkökulmien valintaa yhteistyöryhmä sai esittää tarkasteluun otettavia näkökulmia ja teemoja 21.10.2011 pidetyssä kokouksessa.

Tarkastelun tueksi yhteistyöryhmä valitsi 13.1.2012 pidetyssä kokouksessa 17 mitaria, joilla kuvattiin toiminnan vaikutuksia ja vertailtiin ja arvioitiin suunnitelma-vaihtoehtoja. Vaihtoehtojen arvioinnissa käytettäväksi valittiin seuraavat mittarit:

1. Metsähallituksen liiketoimintojen volyyymi, milj. €
2. Panostus luontopalveluihin
3. Metsähallituksen työpaikat, htv
4. Hakkuumäärä, 1000 m³
5. Sanallinen arvio vaihtoehtojen vaikutuksista aluetalouden työpaikkoihin
6. Ekologisen verkoston pinta-ala, ha
7. Ekologisen verkoston metsämaan %-osuus metsämaan pinta-alasta
8. Matkailun painopistealueet, ha ja lukumäärä
9. Ylläpidettävien reittien määrä, km
10. Metsästys- ja kalastuslupien keskimääräinen suhteellinen määrä verrattuna v. 2001 – 2011
11. Kalavesien istutusten määrä
12. Saalismäärät kalastuksessa (luontaiselinkeinot ja lupakalastus)
13. Vuokra- ja käyttöoikeussopimusten määrä, kpl
14. Maanmyyntien määrä, € ja ha
15. Avoin ja ylläpidetty tieverkosto, km
16. Laidunalueiksi palautuvien alueiden määrä sekä poistuma, ha
17. Maastoliikennelupien määrä

Yhteistyöryhmä arvioi suunnitelmavaihtoehtojen arvottamisessa käytettyjen mittareiden tärkeysjärjestystä kokouksessaan 11.4.2012. Viideksi tärkeimmäksi mittariksi yhteistyöryhmä arvioi seuraavat:

1. Arvio vaihtoehtojen vaikutuksista aluetalouden työpaikkoihin
2. Hakkuumäärä
3. Luontopalveluiden matkailurakenteiden kehittämisalueet
4. Ekologisen verkoston pinta-ala
5. Panostus luontopalveluihin
1. Arvio vaihtoehtojen vaikutuksista aluetalouden työpaikkoihin
2. Hakkuumäärä
3. Luontopalveluiden matkailurakenteiden kehittämisalueet
4. Ekologisen verkoston pinta-ala
5. Panostus luontopalveluihin

5.

Vaihtoehtotarkastelu

5.1 Vaihtoehtotarkastelun tavoitteet

Vaihtoehtotarkastelun avulla selvitettiin luonnonvarojen käytön eri painotuksien vaikutuksia toimintaan ja maankäyttöön. Suunnittelutyön aikana Metsähallitus, yhdessä yhteistyöryhmän kanssa, muodosti viisi painotuksiltaan erilaista suunnitelmavaihtoehtoa. Kaikille vaihtoehdoille yhteisiksi reunaehdoiksi asetettiin lainsäädännön, kansainvälisten sopimusten, maakuntakaavojen ja osayleiskaavojen olemassa olevat rajoitteet samoin kuin Metsähallituksen metsätalouden ja paliskuntien väliset sopimukset sekä erämaa-alueiden, kansallispuistojen ja muiden suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat niiden voimassaolon ajan. Myös Kilpisjärvi 2020 kehittämissuunnitelman tulokset on otettu huomioon suunnittelussa.

Vaihtoehto 3 vastasi lähinnä nykyistä toimintaa. Muissa vaihtoehtoissa muutettiin nykyistä toimintaa ja maankäytön painotuksia joko luontaiselinkeinoja ja saamelaiskulttuuria voimakkaasti tukevaan, perinteistä eräkulttuuria tukevaan, matkailua ja virkistyskäyttöä painottavaan tai voimakkaasti aluetaloutta ja liiketoimintoja tukevaan suuntaan.

5.2 Suunnitelmavaihtoehdot

Suunnitelmavaihtoehtoissa toimintaa tarkasteltiin maankäytön ohjauksen, luonnonsuojelun, matkailun ja virkistyskäytön, metsätalouden, kalastuksen, metsästyksen ja keräilyn näkökulmista.

Vaihtoehdot nimettiin niiden sisältöä kuvaavilla nimillä:

V1 Luontaiselinkeinoja ja saamelaisten perinteisiä elinkeinoja voimakkaasti painottavalla vaihtoehdolla selvitettiin, millaisia vaikutuksia olisi, jos erityisesti porotalouden ja muiden luontaiselinkeinojen tarpeita tuettaisiin nykyiseen toimintatapaan verrattuna mer-

kittävästi voimakkaammin. Vaihtoehdossa rajoitettaisiin matkailua, metsätaloutta, lupametsästystä ja -kalastusta, maastoliikennettä, maan myyntiä ja vuokrausta sekä suojelu- ja erämaa-alueiden hoitoa ja käyttöä nykyiseen verrattuna.

V2 Perinteistä eräkulttuuria tukevalla vaihtoehdolla selvitettiin vaikutuksia edellä mainittujen näkökulmien kannalta, kun rajoituksia kohdennettaisiin jonkin verran nykyistä enemmän erityisesti matkailuun, ulkopaikkakuntalaisten kalastus- ja metsästysmahdollisuuksiin ja maastoliikenteeseen. Myös maan myyntiä ja vuokrausta sekä maa-ainesten myyntiä rajoitettaisiin. Metsätalousalueilla panostettaisiin nykyistä enemmän erämaisyyden ylläpitämiseen.

V3 Nykymalli ajantasaistettuna kuvaa, millaisiin tuloksiin nykyinen toimintamalli tarkastelujaksolla johtaa. Käytössä olivat nykyiset toimintaperiaatteet ja -ohjeet sekä nykyinen maankäyttökäytäntö. Metsätalouden mitoituksessa otettiin laskelmissa aiempaa tarkemmin huomioon mm. vesien suojavyöhykkeet, uhanalaisten lajien esiintymät, metsonsoidinalueet, matkailun painopistealueet ja maisema-alueet.

V4 Matkailua ja virkistyskäyttöä painottavalla vaihtoehdolla selvitettiin, millaisia mahdollisuuksia ja vaikutuksia olisi virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytysten kehittämisellä. Linjauksilla pyrittiin edistämään keskitettyä matkailua painopistealueilla sekä mahdollistamaan hajautettua matkailua nykyistä jonkin verran painokkaammin mm. laajemmalla reitistörakentamisella. Matkailun ja virkistyskäytön edellytyksiä kehitettäisiin myös tiestön ylläpidolla, metsätalouden suuntaamisella, suuremmalla lupamyynnillä ja yritysluvilla sekä kaavoituksella.

V5 Voimakkaasti aluetaloutta ja liiketoimintoja tukevalla mallilla selvitettiin, millaisia vaikutuksia eri näkökulmien kannalta olisi, jos matkailurakentamista, suojelu- ja erämaa-alueiden matkailuliiketoimintaa, reitistöjä ja lupamyyntiä sekä matkailun painopistealueiden ulkopuolista metsätaloutta tehostettaisiin ja lisättäisiin merkittävästi. Vaihtoehtoon sisältyi myös tuulivoimahankkeiden valmistelu ja malminetsintäluovien myöntäminen samoin kuin kaavoituksen, maan myynnin ja vuokrauksen lisääminen elinkeinojen tarpeisiin.

5.3 Vaihtoehtojen tulokset

Vaihtoehtojen tuloksia kuvattiin suunnittelutyössä toimintavaihtoehtojen arviointiin valitun 17 mittarin avulla. Mittareiden arvot tuotettiin 15 mittarin osalta. Kahden mittarin, (kalavesien istutusten määrä sekä laidunalueiksi palautuvien alueiden määrä sekä poistuma, ha/v) osalta mittaritietoa ei tuotettu.

Huomioitavaa on, että ”Nykymalli ajantasaistettuna”-toimintavaihtoehdon (V3) osalta mittariarvot kuvaavat lähinnä nykyistä toimintaa. Metsätaloutta koskevien mittareiden arvot perustuvat suunnitelmassa tehtyihin MELA-laskelmiin, joiden laadintaa on kuvattu liitteessä 7.

Seuraavissa taulukoissa käytetyt toimintavaihtoehtojen lyhenteet:

V1 = Luontaiselinkeinoja ja saamelaisten perinteisiä elinkeinoja voimakkaasti painottava vaihtoehto

V2 = Perinteistä eräkulttuuria tukeva vaihtoehto

V3 = Nykymalli ajantasaistettuna

V4 = Matkailua ja virkistyskäyttöä painottava vaihtoehto

V5 = Voimakkaasti aluetaloutta ja liiketoimintoja tukeva malli

Mittari 1. Metsähallituksen liiketoimintojen ja luontopalvelujen maksullisen toiminnan volyymi

Volyyymi	V1	V2	V3	V4	V5
Milj. €	6,8	13,0	14,1	15,0	19,6

Mittari 2. Panostus luontopalveluihin (budjetti (= nettomenot) 1 000 euroa / %)

Budjetti	V1	V2	V3	V4	V5
1 000 €	3 510	3 510	3 510	3 861	4 563
%	100	100	100	110	130

Panostus on arvioitu vuosibudjetin (nettomenojen) perusteella.

Mittari 3. Metsähallituksen työpaikat

Työpaikat	V1	V2	V3	V4	V5
Metsätalous, htv	25	45	50	45	45
Luontopalvelut, htv	51	51	51	54	60
Muut, htv	9	10	10	10	11
Yhteensä, htv	85	106	111	109	116

Luvut sisältävät Metsähallituksen ja alihankkijoiden (sis. urakoitsijat) työntekijät. Lisäpanostukset vaihtoehtoihin 4 ja 5 lisäävät työpaikkoja aluetaloudessa Metsähallituksen ulkopuolella (ostopalvelut).

Mittari 4. Hakkuumäärä

Hakkuumäärä	V1	V2	V3	V4	V5
m ³ /v	65 000	115 000	139 000	131 000	232 000

Mittari 5. Arvio vaihtoehtojen vaikutuksista aluetalouden työpaikkoihin

Työpaikkojen määrä	V1	V2	V3	V4	V5
lisäävä +/- vähentävä -	--	0(-)	0	+	++

Arvio vaikutuksesta toimintaan (+ lisäävä, - vähentävä) on esitetty mm. matkailun ja muiden palveluelinkeinojen, porotalouden sekä metsä- ja puutalouden osalta.

Tulot paikallistaloudessa ja työllistävyys

Luvut perustuvat Metsäntutkimuslaitoksen tutkimukseen Monitavoitearviointi Ylä-Lapin metsien kestävä käytön mahdollisuuksista 2010, jossa muodostettiin viisi erilaista metsien käsittelyvaihtoehtoa. Hakkuukertymät vaihtelivat välillä 30 000 m³/v ja 300 000 m³/v. Alla olevat luvut on saatu suunnitelman eri vaihtoehdoille em. tutkimuksessa esitetyistä tiedoista arvioimalla (vaikutusmatriisitaulukon lukuarvoista interpoloimalla).

Tulot paikallistaloudessa	V1	V2	V3	V4	V5
Metsäsektori, milj. €	18,2	26,1	28	27,2	33,1
Porotalous, milj. €	8,8	8,8	8,8	8,8	8,6
Matkailu, milj. €	81,6	81	81	81	79,8
Luontopalvelut, milj. €	5,8	5,4	5,4	5,4	5,4

Työllistävyys	V1	V2	V3	V4	V5
Metsäsektori, htv	150	239	262	255	300
Porotalous, htv	221	223	222	222	221
Matkailu, htv	788	783	784	784	770
Luontopalvelut, htv	67	64	64	64	64

Kansallispuistojen ja Inarin retkeilyalueen laskennallinen vaikutus Ylä-Lapin matkailuun

Vaikutus matkailuun	V1	V2	V3	V4	V5
Htv	679	764	849	934	1 214
Milj. €	52	59	65	71	85
%	80	90	100	110	130

Mittari 6. Ekologisen verkoston pinta-ala

Ekologinen verkosto	V1	V2	V3	V4	V5
Ha	2 386 900	2 386 900	2 386 900	2 386 900	2 330 900

Mittari 7. Ekologisen verkoston metsämaan % -osuus metsämaan pinta-alasta

Metsämaata yhteensä 543 000 ha

- metsätalousalueen ulkopuolella 291 000 ha eli 54 % metsämaasta
- metsätalousalueella metsämaata 252 000 ha eli 46 % metsämaan kokonaisalasta, siitä ekologisessa verkostossa **60 780 ha** (23 % metsätalousalueen metsämaasta)
- Metsämaan ekologinen verkosto 291 000 ha + 61 000 ha = 352 000 ha

Ekologinen verkosto metsämaalla	V1	V2	V3	V4	V5
%	65	65	65	65	56

Mittari 8. Luontopalveluiden matkailurakenteiden kehittämisalueet

Kehittämisalueet	V1	V2	V3	V4	V5
Kpl	6	6	6	6	6
Ha	588 000	588 000	599 000	588 000	658 000

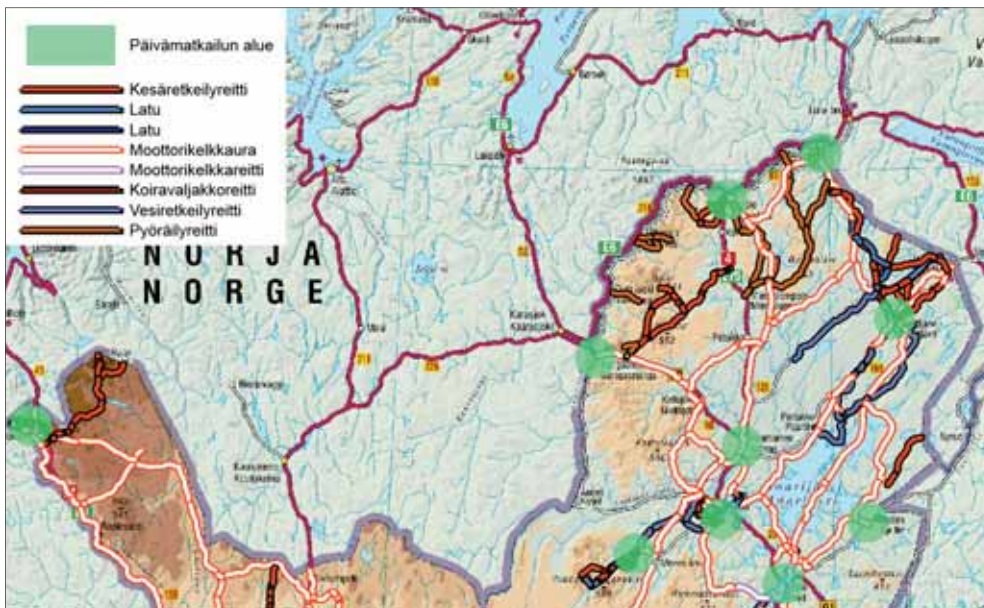
Kaikissa vaihtoehdoissa on samat kehittämisalueet, vain koko vaihtelee.

- V3-malliin sisältyvät seuraavat lisäykset nykytilanteeseen verrattuna:
 - Hetta-Pallas: Pallas-Yllästunturin kansallispuisto sisällytetty nyt lähes kokonaan kehittämisalueeseen
 - Inari-Lemmenjoki: lisää Kaamasen kylän käytävä, Ivalo-Akupää-Kurupää -käytävä, Ukonjärven alue ja Paadarjärven rannat
 - Tenojoki-Kevo: Inarijokivarsi Karigasniemeltä etelään maakunta-kaavan mukaan
 - Käsivarsi: Kaaresuvannon alue maakuntakaavan mukaan
- V1-, V2- ja V4-malleissa kehittämisalueiden pinta-alaa on pienennetty nykytilanteeseen verrattuna seuraavasti:
 - Tenojoki-Kevo: pois Kuoppilasjärven länsipuolinen alue ja Sevetti-Pulmanki-reitin käytävä.
 - Sevetjärvi-Pulmanki: pois Näätämojoen pohjoispuolinen käytävä
 - Inari-Lemmenjoki: pois Kittilän tien pohjoispuolinen alue Solojärven ja Menesjärven välillä
 - Ivalojoki: pois metsätalousalueet Kutturan tien pohjoispuolella
 - Saariselkä: kavennettu Saariselkä-Ivalo -välistä käytävää.
- V5-mallissa tulee lisäpinta-alaa noin 70 000 hehtaaria Käsivarren alueeseen, alue Raittijärven moottorikelkkaurasta luoteeseen.

Mittari 9. Ylläpidettävien reittien määrä

Moottorikelkkaurat	V1	V2	V3	V4	V5
Km	326	1 419	1 774	1 951	1 951
%	18	80	100	105	110

Tarkastelun perusteena olevassa kartassa (Kuva 24) on esitetty reitit ja päivämatkailualueet. Päivämatkailualueet sijoittuvat suurimpiin taajamiin. Ympyrän säde on 7,5 km ja pinta-ala on noin 18 000 ha eli eteläsuomalaisen kansallispuiston verran.

Kuva 24. Reitistö ja päivämatkailun alueet.

- V1-mallissa moottorikelkkauria jäisi vain matkailukeskusten ja taajamien ympäristöön (noin 18 % mk-urien yhteispituudesta) se merkitsisi yhteysreitistön lopettamista – ei tarvita uria, jotka eivät johda minnekään.
- V2-malli merkitsisi sitä, että vähimmässä käytössä olevia reittiosuuksia suljettai siin. Ratkaisu jättäisi vielä kohtuullisen laajan runkoverkoston.
- V3 on nykytaso. Huomattava on, että Pohjois-Lapin ja Tunturi-Lapin maakunta kaavoissa on säilytetty kaikki nykyiset moottorikelkkaurat ja -reitit ja lisäksi esitetty uusien yhteystarpeiden selvittämistä. Siten V1 ja V2 ovat maakuntakaavan vastaisina teoreettisia.
- V3- ja V4-malleissa rakennettaisiin lähinnä yhdysreittejä nykyisten urien välille, esim. Inarijärvelle, ja lisäksi Karigasniemi-Utsjoki -reitti. Uraston määrä kasvaisi vajaalla 200 kilometrillä.

Retkeilyreitit	V1	V2	V3	V4	V5
Km	976	1 476	1 860	2 046	2 232
%	52	79	100	110	120

Retkeilyreiteillä tarkoitetaan tässä kaikkia muita reittejä kuin moottorikelkkauria ja -reittejä, kesäaikaisia mönkijäuria ja huoltoreittejä. Vesiretkelyreitit ovat mukana V3-mallissa (mutta ei kuitenkaan Merenkululaitoksen laivaväylät Inarijärvellä). Huomattava on, että sama reittipohja voi esiintyä taulukossa jopa viitenä eri reittinä, esim. kesäretkeilyreittinä, polkupyöräreittinä, perinteisenä hiihtolatuina ja vapaan hiihtotavan latuna sekä lumikenkäreittinä. Siten reittipohjan yhteispituus on huomattavasti pienempi kuin esitetty 1 860 kilometriä, ehkä reilu puolet siitä.

- V1-mallissa jätettäisiin jäljelle ainoastaan matkailukeskusten ja taajamien lähireitit. Niitä on huomattavan paljon varsinkin Saariselkä-Kiilopää -alueella. Kaiken kaikkiaan päiväretkialueella on 52 % retkeilyreiteistä eli vajaa 1000 kilometriä.
- V2-mallissa on mukana päiväretkireittien ohella kansallispuistojen ja Kevon luonnonpuiston reitit ja myös maasta toiseen menevät reitit kuten Kalottireitti Enontekiöllä ja Piilolan polku Inarissa. Tällaisia ”plus-päiväretkireittejä” on 79 % reittien nyky määrästä eli vajaa 1 500 kilometriä. Metsähallituksen ylläpitämät reitit sisältyvät yleensä maakuntakaavaan, ja niiden lakkauttaminen olisi siten kaavan vastaista.
- V3-malli edustaa nykytasoa.
- V4-mallissa on vajaan 200 kilometrin lisäys nykytasoon ja V5-mallissa noin 370 km:n lisäys. Lisäyksestä huomattava osuus toteutuu jo sillä, jos Utsjoen panoraa-mareitti rakennetaan. Tulevia vesiretkelyreittejä (esim. Inarijärvellä) ei ole huomioitu laskelmassa, koska ne eivät edellytä lähtö- ja loppupisteen parkkialueiden lisäksi juuri mitään uutta rakentamista, vaan perustuvat jo olemassa oleviin rakenteisiin. Reitti toteutuu käytännössä, kun siitä valmistuu kuvaus Luontoon.fi -sivuille.

Mittari 10. Metsästys- ja kalastuslupien keskimääräinen suhteellinen määrä ja tulot aluetalouteen verrattuna vuosiin 2001–2011

Metsästys	V1	V2	V3	V4	V5
Metsästysvuorokaudet	70 % 19 000 vrk	100 % 26 000 vrk	100 % 26 000 vrk	100 % 26 000 vrk	130 % 34 500 vrk
-kuntalaiset (K)	K 17 500 vrk	K 17 500 vrk	K 17 500 vrk	K 17 500 vrk	K 17 500 vrk
-lupametsästäjät (L)	L 1 300 vrk	L 8 500 vrk	L 8 500 vrk	L 8 500 vrk	L 17 000 vrk
Tulot aluetalouteen, milj. €	0,5	1,5	1,5	1,8	3,1

Mittariarvot on esitetty ilman kerrannaisvaikutuksia Mittariarvot käytetyistä metsästysvuorokausista perustuvat RKTL:n Pohjois-Suomen metsästäjä tutkimuksiin v. 2003 ja 2008 sekä Metsähallituksen riistasuunnittelu- ja seurantajärjestelmään.

Mittariarvot lupametsästyksen tuloista aluetalouteen perustuvat Helsingin Yliopiston (Ruralia) selvitykseen v. 2009, jonka mukaan omatoimisen metsästäjän vaikutus aluetalouteen on n. 150 €/päivä ja opastettuja palveluita käyttävän metsästäjän n. 350 €/päivä. Lisäksi mittariarvojen laskennassa on käytetty K. Gröndahlin opinnäytetyön ”Ylä-Lapin riekonmetsästys 2001–2002” sekä Metsähallituksen asiakaskyselyn tuloksia v. 2006, joiden mukaan majoituspalveluita käyttää 50 % ja opastettuja palveluita 15 % kävijöistä, riippumatta luvanmyyntikanavasta.

Metsästyslupien määrää ja tuloja aluetalouteen on arvioitu seuraavasti:

- V1-mallissa lupametsästys pienenee ollen 15 % nykytasosta, 100 % metsästäjistä käyttää opastettuja palveluita, ja lupamäärät pienenevät ollen 70 % nykytasosta.
- V2- ja V3-malleissa 15 % metsästäjistä käyttää opastettuja palveluita ja 85 % on omatoimisia, metsästyslupamäärät säilyvät nykytasolla.

- V4-mallissa 30 % metsästäjistä käyttää opastettuja palveluita ja omatoimisia on 70 % metsästäjistä, ja metsästyslupien määrä säilyy nykytasolla.
- V5-mallissa lupametsästys kaksinkertaistuu nykytasoon verrattuna, 15 % metsästäjistä käyttää opastettuja palveluita ja 85 % on omatoimisia, mutta metsästyslupien kokonaismäärä kasvaa nykytasoon verrattuna 30 %.

Metsästys	V1	V2	V3	V4	V5
Keskimääräinen riekkosaalis, kpl	29 000	35 000	35 000	35 000	49 000
- kuntalaiset (K)	K 28 000 kpl	K 28 000	K 28 000 kpl	K 28 000 kpl	K 28 000 kpl
- lupametsästäjät (L)	L 1 000 kpl	L 7 000	L 7 000 kpl	L 7 000 kpl	L 14 000 kpl

Mittariarvot perustuvat RKCTL:n Pohjois-Suomen metsästäjä tutkimuksiin vuosilta 2003 ja 2008 sekä Metsähallituksen riistasuunnittelu- ja seurantajärjestelmään, joiden mukaan ansapyyntin osuus on noin 50 % ja lupametsästyksen osuus 20 % riekkosaaliista.

Kalastus	V1	V2	V3	V4	V5
Kalastusvuorokaudet	65 % 113 000 vrk	100 % 178 000 vrk	100 % 178 000 vrk	105 % 188 000 vrk	90 % 163 000 vrk
- kuntalaiset (K) (luontaiselinkeinolupia 120 kpl, kotitarvekalas- tuslupia 3 700 kpl)	K 113 000 vrk	K 113 000 vrk	K 113 000 vrk	K 113 000 vrk	K 113 000 vrk
-virkistyskalastajat (V) (13 000 lupaa)	V 0 vrk	V 65 000 vrk	V 65 000 vrk	V 75 000 vrk	V 50 000 vrk
Tulot aluetalouteen, milj. €	0,11 (3700x30 €)	3	3	3,9	2,6

Mittariarvot perustuvat Metsähallituksen kalastuksen lupatilastoihin ja saalistiedusteluihin, joiden mukaan kalastusvuorokausien määrä on virkistyskalastuksessa 5 vrk/lupa ja kuntalaisten n. 29 vrk/kotitarvekalastaja ja 47 vrk/luontaiselinkeinokalastaja. Virkistyskalastuksen tulot aluetalouteen on arvioitu olevan omatoimisen kalastajan osalta 40 €/vrk ja opaspalveluja käyttävällä 80 €/vrk. (Sutela&Huusko1997).

Kalastuslupien määrää ja tuloja aluetalouteen on arvioitu seuraavasti:

- V1-mallissa virkistyskalastuslupia ei myydä. Kalastusmuotoina ovat kuntalaisten maksullinen kotitarvekalastus (30 €) sekä maksuton luontaiselinkeinokalastus. Kalastusvuorokausien määrä pienenee 65 %:iin nykytasosta.
- V2- ja V3-malleissa kalastuslupien myynti on nykytasolla. 15 % kalastajista käyttää opastettuja palveluita ja 85 % on omatoimisia. Yhteenlaskettu kalastusvuorokausien kokonaismäärä säilyy nykytasolla.
- V4-mallissa kalastuslupien myyntiä lisätään 15 %. Luvista 30 % varataan ohjelmapalveluyrittäjille ja 70 % on omatoimisia. Yhteenlaskettu kalastusvuorokausien kasvaa 5 % nykytasosta.
- V5-mallissa kalastuslupia myydään vain matkailuyritysten tarpeeseen. 30 % kalastajista käyttää opastettuja palveluita ja 70 % on omatoimisia. Yhteenlaskettu kalastusvuorokausien pienenee 90 %:iin nykytasosta.

Mittari 11. Kalavesien istutusten määrä

Mittaritietoa ei tuotettu.

Mittari 12. Saalismäärät kalastuksessa (luontaiselinkeinot ja lupakalastus)

Kalansaalis	V1	V2	V3	V4	V5
Saali määrä, 1000 kg	60	234	234	240	225
Kuntalaiset (K)	K 60 tkg	K 195 tkg	K 195 tkg	K 195 tkg	K 195 tkg
Virkistyskalastajat (V)	V 0 tkg	V 39 tkg	V 39 tkg	V 45 tkg	V 30 tkg

RKTL:n Inarinjärven kalastusraportin mukaan verkkokalastuksen osuus on 70 % saaliista. Inarin ammattikalastuksen saalis viime vuosina on ollut keskimäärin 40 tkg. Kotitarvekalastuksen saalis Inarinjärvellä on noin 80–90 tkg. Metsähallituksen kalastuksen suunnittelu- ja seurantajärjestelmän mukaan kuntalaisten saalis on noin 50 kg/hlö ja virkistyskalastajien 3 kg/hlö.

V1-mallissa myönnetään kalastuslupia vain kuntalaisille. Saalis jakaantuu seuraavasti: ammattikalastus n. 50 tkg, kuntalaisten vieheluilla tapahtuva kalastus n. 10 tkg. Kuntalaiset käyttäisivät tiloille kuuluvia kalastusoikeuksia verkkokalastuksessa.

Mittari 13. Vuokra- ja käyttöoikeussopimusten määrä

	V1	V2	V3	V4	V5
Kpl	-	+-	1573	+	++

Mittari 14. Maanmyyntien määrä

	V1	V2	V3	V4	V5
Milj. €	1,1	1,1	1,1	1,1	2,1
Ha	12,5	12,5	12,5	12,5	22,5

Mittari 15. Avoin ja ylläpidetty tieverkosto

	V1	V2	V3	V4	V5
Km	--	-	1 027	+	++

Mittari 16. Laidunalueiksi palautuvien alueiden määrä sekä poistuma, ha/v

Mittaritietoa ei kyetty tuottamaan käytettävissä olevien aineistojen puutteiden ja tutkimustiedon vähäisyyden vuoksi.

Mittari 17. Maastoliikennelupien määrä

	V1	V2	V3	V4	V5
Maastoliikenneluvat, kpl	700	4 300	4 300	4 300	4 900
Paikkakuntalaiset (P)	Poronomistajat 600 kpl	P 200 kpl +2 900 kpl	P 200 kpl +2 900 kpl	P 200 kpl +2 900 kpl	P 200 kpl +2 900 kpl
Ulkopaikkakuntalaiset (U)	Luontaiselinkeinon harjoittajat 100 kpl	U 200 kpl + 1 000 kpl	U 200 kpl + 1 000 kpl	U 200 kpl + 1 000 kpl	U 1 800 kpl (+ 200 %)

- V3-malli kuvaa nykytasoa. Vuosittain paikkakuntalaisilla on voimassaolevia kesäaikaisia maastoliikennelupia 200 kpl ja talviaikaisia maastoliikennelupia 2 900 kpl. Ulkopaikkakuntalaisille myönnetään vuosittain 200 kesäaikaista maastoliikennelupaa ja 1 000 talviaikaista maastoliikennelupaa.
- V1-mallissa maastoliikennelupia myönnettäisiin vain poronomistajille ja luontaiselinkeinon harjoittajille.
- V2- ja V4-malleissa toimitaan nykykäytännön mukaisesti.
- V5-mallissa paikkakuntalaisten lupamäärät säilyvät ennallaan, ja ulkopaikkakuntalaisille myönnettävien lupien määrä kasvaa 1 800 lupaan.

5.4 Vaihtoehtojen arvottaminen

Suunnitelmavaihtoehtoille laskettujen mittaritulosten pohjalta yhteistyöryhmä kävi alustavan keskustelun tuloksista. Sen jälkeen yhteistyöryhmä arvioi vaihtoehtojen keskinäistä hyvyttä eri näkökulmista käyttäen aiemmin valittuja mittareita.

Tavoitteena oli määritellä yhteistyöryhmän tärkeänä pitämät linjaukset ja kannanotot toiminnan painotuksista tulevalla 10-vuotiskaudella. Ryhmän työskentelyn ja päätöksenteon tueksi käytettiin sovellettuja äänestys- ja monikriteerihyväksyntämenetelmiä (Hiltunen 2012). Tavoitteena oli helpottaa konsensusratkaisun ja yhteisymmärryksen saavuttamista.

Päätöstukimenetelmää toteutettiin yhteistyöryhmän kokouksessa 11.4.2012 seuraavasti:

- 1) Ryhmän jäsenet järjestivät yksilötyönä edellisessä kokouksessa valitut mittarit tärkeyden mukaan ”euroviisumenetelmällä”, pisteet 12–1. Eniten pisteitä saanut mittari todettiin tärkeimmäksi jne.
- 2) Arvioitiin pienryhmissä kuhunkin suunnitelmavaihtoehtoon liittyvän mittariarvon hyväksyttävyyksi/ei hyväksyttävyyksi (+/-). Arviointitulokset kirjattiin yhteiseen taulukkoon.
- 3) Laskettiin suunnitelmavaihtoehtojen arvottamisen tulokset kaikkien mittareiden sekä viiden tärkeimmäksi valitun mittarin perusteella sekä erikseen pelkkien +-arvojen että yhteenlaskettujen + ja – arvojen mukaan. Vaihtoehto V3 ”Nyky-malli ajantasaistettuna” osoittautui kaikilla laskutavoilla hyväksyttävimmäksi vaihtoehdoksi.
- 4) Yhteistyöryhmän keskustelussa tarkasteltiin voittaneen suunnitelmavaihtoehdon sisältöä uudelleen. Menetelmän ongelmaksi todettiin, että erilaatuisia asioita oli ”niputettu” vaihtoehtoissa yhteen. Päätettiin irrottaa metsätalous -osio erilliseen tarkasteluun seuraavassa kokouksessa, jonka jälkeen yhteistyöryhmä valitsi esityksensä suunnitelmavaihtoehdoksi.
- 5) Metsätalous -osiolle asetettiin reunaehdot, joita noudattaen Metsähallitus tuotti seuraavaan yhteistyöryhmän kokoukseen esityksen metsätalouden toiminnan linjauksista ja niiden perusteella lasketusta toiminnan mitoituksesta, mm. seuraavan 10 vuoden hakuusuunnitteesta sekä metsien rakenteen kehityksestä seuraavan 30 vuoden aikana.

5.5 Valitun vaihtoehdon kuvaus

Suunnitelmatyössä selvitettiin kansalaisten ja sidosryhmien tavoitteita ja odotuksia luonnonvarojen käytöstä ja hoidosta tulevalle kymmenvuotiskaudelle. Muodostettujen viiden toimintavaihtoehdon avulla voitiin tarkastella toiminnan vaikutuksia sekä vertailla niitä eri tahojen odotuksiin ja tavoitteisiin.

Toiminnan linjaus kaudelle 2011–2021 perustuu yhteistyöryhmän valitsemaan toimintavaihtoehtoon ”Nyky malli ajantasaistettuna”. Metsätalouden osalta vaihtoehtoon on asetettu yhteistyöryhmän esityksestä seuraavia tarkennuksia: vuotuinen hakkuusuunnite on 115 000 m³, uudistushakkuiden pinta-ala korkeintaan 900 hehtaaria ja matkailun vetovoima-alueilla on alennettu hakkuusuunnite.

Suunnitelmatyössä käytettyyn V3-toimintamalliin tehtiin tarkennuksia yhteistyöryhmän 11.4.2012 ja 22.5.2012 tekemien esitysten mukaan seuraaviin teemoihin:

Maan käyttö

- metsästysasioiden käsittely hoito- ja käyttösuunnitelmien yhteydessä (erityisesti Kevo)
- malminetsintä ja kaivosluvat saamelaisalueella
- tuulivoiman lisärakentamisen menettelyt
- ammattimaisen koiravaljakkotoiminnan luvanvaraisuus
- maan myynti ja vuokraus kaava-alueiden ulkopuolella
- luontaiselinkeinotukikohtien ja kalakenttien käyttömuoto

Matkailu ja virkistyskäyttö

- syrjä- ja erämaa-alueiden rakenteiden ja palveluiden säilyttäminen
- olemassa olevan metsäautotiestön ja reitistön monipuolisempi käyttö
- ohjauksen, neuvonnan ja valvonnan roolin korostaminen

Luonnonsuojelu

- metsästys suojelualueilla
- Kevon luonnonpuiston alueella tapahtuva hirvenmetsästys

Erätalous

- asiakasmäärien lisääminen
- kuntalaisten maksuttomat metsästysoikeudet
- hirven metsästysoikeuden alueellinen kohdentaminen ja lupamäärät
- petovahinkojen rajoittaminen
- valvonnan tehostaminen

Metsätalous

Yhteistyöryhmän 11.4.2012 tekemän esityksen mukaan metsätalous-osio otettiin erilliseen tarkasteluun. Metsätaloudelle asetettiin yhteistyöryhmän esityksestä seuraavia rajoitteita: vuotuinen uudistuspinta-ala on korkeintaan 900 hehtaaria ja matkailun vetovoima-alueilla hakkuusuunnite alennetaan 50 %:iin. Rajoitteita noudattaen Metsähallitus tuotti seuraavaan yhteistyöryhmän kokoukseen 22.5.2012 esityksen metsätalouden toiminnan linjauksista. Yhteistyöryhmälle esitetty toiminnan mitoitus on kuvattu taulukossa 7. Sen perustana olevan hakkuulaskelman kuvaus on esitetty liitteessä 7.

Taulukko 7. Yhteistyöryhmälle 22.5.2012 esitetty metsätaloustoiminnan mitoitus menneellä kaudella ja tulevaisuudessa.

	Menneen kauden 2006-2010 toteutuma	Seuraavat 1-10 v	Seuraavat 10-20 v
Uudistushakkuut, ha/v	1 010	900	900
Harvennushakkuut, ha/v	360	612	1 019
Ylispuiden poistot, ha/v	1 290	1 679	1 282
Kertymä, ha/v	115 000	124 000	135 000

Yhteistyöryhmä hyväksyi esityksen metsätalouden mitoituksesta hakkuukertymää lukuun ottamatta. Äänestyksen jälkeen yhteistyöryhmä esitti vuotuiseksi hakkuukertymäksi 115 000 m³. Yhteistyöryhmä esitti toiminnan linjauksissa myös turvattavaksi paikallisen puunjalostustoiminnan puunsaannin sekä metsureiden työllisyyden. Lisäksi esitettiin Maikkumapää-Suorsapää -alueen sekä Riekkovaaran alueen metsätaloustoiminnan rajoittamista.

Käytettävien termien osalta yhteistyöryhmä esitti muutoksia maastoliikennelupia, maan myyntiä ja vuokrausta, Inarin retkeilyaluetta, erä- ja virkistyskäytön kulttuuria ja erävalvonnan erityisteemoja koskien. Seuraavassa luvussa esitetyissä toiminnan linjauksissa on huomioitu yhteistyöryhmän esittämät tarkennukset toimintavaihtoehtoon.

6.

Toiminnan päälinjat ja toimintaohjelma 2012–2021

Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu perustuvat kestävän käytön ja monikäytön periaatteisiin. Sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestäviä ratkaisuja haetaan yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa toimintaympäristön kanssa.

Saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu on sovittava yhteen siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitolaissa (848/1990) tarkoitettulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetyt velvoitteet täytetään. Yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet ohjaavat maankäyttöpäätöksiä, kaavoitusta, hoito- ja käyttösuunnitelmia sekä metsätaloustoimintaa.

Metsähallituksen liiketoiminta on taloudellisesti kannattavaa ja aluetaloutta tukevaa. Kannattava toiminta perustuu luonnonvarojen kestäväan hoitoon, käyttöön ja suojeluun. Paikallisuus on tärkeä arvo Metsähallituksen metsätalouden toiminnassa Ylä-Lapissa.

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman toiminnan päälinjat ja toimintaohjelma on ryhmitelty julkisten hallinto-tehtävien osalta Luontopalveluiden organisaatiomallia mukaillen maankäyttöön (organisaation mukaisesti alueiden hallinta), luonnonsuojeluun, eräasioihin ja luonnon virkistyskäyttöön. Liiketoimintojen osalta toiminnan periaatteet on esitetty Metsätalouden, kaavoituksesta ja kiinteistökaupasta vastaavan Laatumaan sekä maa-ainestoinninnoista vastaavan Morenian osalta. Metsähallitus on luopunut matkailun liiketoiminnastaan (Villi Pohjola) vuonna 2012. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan linjaukset yhteistyölle ja vuorovaikutukselle toimintaympäristön kanssa.

Ylä-Lapin maa- ja vesialueiden käytön ja hoidon kestävyyttä seurataan tulevalla suunnitelmakaudella 34 mittarin avulla (kappale 8).

6.1 Maankäyttö

Maankäytön suunnittelu käsittää alueiden hoidon ja käytön suunnittelun, luonnonvarasuunnittelun ja kaavoitukseen osallistumisen. Maankäytön ohjaus sisältää mm. vuokrauksiin, käyttöoikeuksiin, lupiin (pois lukien eräasioiden ko. tehtävät) ja kullanhuhdontaan liittyvät tehtävät sekä edunvalvontaan liittyvät toimitukset ja lausunnot sekä tieasiat.

Maankäytön suunnittelun suhde maakuntakaavoihin. Metsähallitus noudattaa maakuntakaavojen määräyksiä mm. poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta sekä neuvotteluvelvoitetta poronhoitoon olennaisesti vaikuttavan alueiden käytön suunnittelussa. Lisäksi valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden mukaisesti saamelaisen kotiseutualueen alueidenkäytössä otetaan huomioon saamelaisille alkuperäiskansana kuuluva oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan saamelaisen perinteisten elinkeinojen kehittämisedellytysten turvaamiseksi. Poronhoitoalueella turvataan poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset.

Luonnonsuojelu- ja erämaa-alueilla alueiden käytön ohjaus tehdään ensisijaisesti hoito- ja käyttösuunnitelmiin sekä suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteisiin perustuen. Periaatteet päivitetään vuonna 2013. Hoito- ja käyttösuunnitelmat laaditaan luonnonvarasuunnitelmassa tehtyjä linjauksia noudattaen.

Metsätalouden hallinnassa olevilla alueilla luonnonvarasuunnitelmassa tehtyjä linjauksia ja toimintaohjelmaa toteutetaan keskipitkän aikavälin puunkorjuun suunnittelussa, ns. sijoitussuunnittelussa, jonka laadinnassa huomioidaan mm. alue-ekologiset tavoitteet. Sijoitussuunnittelun yhteydessä tehdään myös metsätiestön yleissuunnitelma. Lyhyen aikavälin toimenpidesuunnitelmat mm. metsänhoitotöiden, hakkuiden, tienrakennuksen ja korjuun toteuttamiseksi laaditaan maastotyönä paikkatietoaineistoja hyödyntäen.

Metsähallitus ottaa toiminnassaan huomioon tutkimuksen, opetuksen, puolustusvoimien ja rajavartioston maankäytön tarpeet. Tämä tukee myös valtakunnallisia alueidenkäytön tavoitteita. Näiden Metsähallituksen hallinnassaan olevien alueiden metsien käytöstä sovitaan puite- tai käyttöoikeussopimuksin.

6.1.1 Maankäytön suunnittelu ja ohjaus

Maankäytön suunnittelussa kansallispuistoissa, erämaa-alueilla, luonnonpuistoissa sekä tarvittaessa myös muilla suojelu- ja Natura-alueilla aluekohtaisilla hoito- ja käyttösuunnitelmilla sovitetaan yhteen alueiden eri käyttömuotojen tarpeet. Maankäytön suunnittelua toteutetaan Akwé: Kon -ohjeita toimeenpanemalla. Erämaalain tavoitteena on alueiden erämaaluonteen säilyttäminen, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaaminen sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittäminen.

Luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien yhteydessä selvitetään aluetta koskevat metsästysasiat. Kevon luonnonpuistossa on luonnonsuojelulain 13 § mukaan eläinten tappaminen kielletty. Paikallisille asukkaille on sallittu riekon ansapyynti asetuksella 932/1981, sellaisena kuin se on muutettu asetuksella 12/1995. Kevon luonnonpuiston hoito- ja käyttösuunnitelman laadinnan yhteydessä laaditaan selvitys hirvikannan vaikutuksesta alueen luonnon tilaan sekä edelleen metsästyksen edellytykset. Paikalliset metsästäjät ovat esittäneet painokkaasti tarpeen sallia hirven pyynti Kevolla.

Luonnonsuojelu- ja erämaa-alueiden ulkopuolelle jääviä luontopalveluiden hallinnoimia luontaistalousalueita (J-Muu alue) on yhteensä runsaat 360 000 hehtaaria (noin 15 % luontopalvelujen hallinnoimista alueista) Inarissa, Utsjoella ja Enontekiöllä. Nämä alueet on osoitettu maakuntakaavoissa pääasiassa luontaiselinkeino- ja porotalouskäyttöön. Metsähallitus turvaa luontaistalousalueiden käyttömuotojen toimintaedellytykset. Teiden läheisyyteen sijoittuvat luontaistalousalueet ovat myös tärkeitä metsästyksen ja kalastuksen sekä luontomatkailun kannalta. Luontaistalousalueet sijoittuvat pääosin erämaa-alueiden viereen muodostaen tärkeän puskurivyöhykkeen erämaa-alueiden ja valtateiden väliin. Alueiden maankäytöllisissä ratkaisuissa huomioidaan myös erämaalain tavoitteita.

Uusia lomarakennuspaikkoja vuokrataan vain asema- ja ranta-asemakaavoissa tai oikeusvaikutteisissa osayleiskaavoissa tähän tarkoitukseen osoitetuista alueista. Luontaiselinkeinojen ja muihin paikallisiin tarpeisiin voidaan tehdä ns. haja-vuokrauksia ja käyttöoikeussopimuksia.

Valtion alueiden käyttö on mahdollista tuulivoiman rakentamiseen muut maankäyttötarpeet ja ympäristöarvot huomioiden. Maisemalliset näkökulmat ja niiden painoarvo tulee ratkaista paikallisesti. Tuulivoimalle on valtion maalla maakuntakaavoissa Ylä-Lapissa osoitettu kaksi aluetta, Lammasoivi ja Sonkavaara Enontekiöllä. Mikäli halutaan lisätä tuulivoiman rakentamista, vaatii se maakuntakaavojen tarkistamista tai soveltuvuuden osoittamista ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tai yleiskaavamenettelyn kautta.

Mikäli tuulivoimahanke käsittää yli kymmenen tuulivoimalaa, tehdään hankkeesta aina YVA-selvitys. Alle kymmenen tuulivoimalan hankkeissa YVA-selvityksen tekeminen on harkinnanvarainen ja päätöksen tekee ELY-keskus.

Saamelaisten kotiseutualueella Metsähallitus ei myönnä maanomistajan suostumuksia malminetsintään (kaivoslain 9 §:n mukainen menettely). Toiminnan harjoittamisen edellytykset ratkaistaan kaivoslain mukaisessa lupamenettelyssä (malminetsintälupa/valtaus). Lupaviranomaisena toimii Tukes.

Kullanhuuhdonta on keskittynyt Inarin kunnassa Saariselkä-Kuttura välille Kutturan tien molemmiin puolin ja Ivalojoen alueelle sekä Lemmenjoen kansallispuistoon. Valtauksia tai kullanhuuhdontalupia on alueilla noin 250 ja kaivospiirejä 27.

Uuden kaivoslain tultua voimaan 1.7.2011 kaivosviranomaisena toimii Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Tukes. Ennen uusien kullanhuuhtontalupien (aikaisemmin valtaus) myöntämistä Tukes pyytää niistä lausunnot Metsähallitukselta, paliskunnalta, Saamelaiskäräjiltä, kunnalta ja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus). Tukes vastaa kullanhuuhtonta-alueiden valvonnasta. Lapin ELY-keskus valvoo koneellisen kullankaivun edellyttämien ympäristölupien noudattamista. Metsähallitus hoitaa kullankaivajien maastoliikenne- ja polttopuuluvat. Metsähallitus toimii tiiviissä yhteistyössä kullanhuuhtonta-asioita hoitavien viranomaisten kanssa ja osallistuu tarpeen mukaan Tukesin järjestämiin valtaus- ja kullanhuuhtonta-alueiden lopputarkastuksiin lupien päätyttyä.

Kullanhuuhtontaa koskevat kaivospiirit raukeavat 1.7.2020.

6.1.2 Paikallisten ihmisten oikeudet

Paikallisilla ihmisillä on Utsjoella, Enontekiöllä ja Inarissa maksuttomia laajoja oikeuksia luonnonvarojen ja alueiden käyttöön. Nämä oikeudet perustuvat säädöksiin tai muulta pohjalta perustuvaan vakiintuneeseen käytäntöön. Osalla väestöä on myös maanomistukseen perustuvia erityisperusteisia kalastusoikeuksia valtion vesiin.

Taulukko 8. Paikallisten ihmisten oikeudet sekä sidosryhmien ja kansalaisten antaman palautteen perusteella laaditut arviot oikeuksien toteutumisesta ja kehittämistarpeista.			
Oikeus	Perusta	Arvio tilasta	Kehittämistarve
Kuntalaisen oikeus metsästää kotikunnan valtionmaalla	Metsästyslaki (615/1993)	Metsästysmahdollisuudet on turvattu erittäin hyvin.	Saalismäärien seuranta
Oikeus saada maksuttomia kalastuslupia pohjoisten kuntien valtion vesiin	Kalastuslaki (1212/1997)	Kalastusmahdollisuudet on turvattu erittäin hyvin.	Kalastus kotikunnassa on riittävä
Tilojen erityisperusteiset kalastusoikeudet valtion vesiin	Vesipiirajankäynti	Oikeudet on määritelty jakamattomille kantatiloille.	Uudessa kalastuslaissa tulisi säätää erityisperusteisen kalastusoikeuden järjestämisestä
Oikeus saada maksuttomia alueellisia maastoliikennelupia kotikunnan valtionmaalle	Mh -asetus (1525/1993) Eduskunnan lausuma v.1995 maastoliikennelakiin	Moottorikelkkailun mahdollisuudet on turvattu erittäin hyvin. Kesäaikaiseen maastoliikenteeseen lupia myönnetään vain perusteltuun tarpeeseen (pääasiassa elinkeino-perusteella).	Ei muutostarvetta Säätely lupaehdoilla
Kolttien, Utsjoen kunnassa vakinaisesti asuvien maatala- tai luontaistaloudesta toimeentulonsa saavien* ja poronhoitajien maksuton puun saanti	Kolttilaki (253/1995) MMM:n päätös 1977 Poronhoitolaki (848/1990)	Maksuton puun saanti em. ryhmille turvattu.	Muille paikallisille kotitarvepuun myynti
Paikallisten oikeudet Kevon ja Lemmenjoen puistoissa: puun saanti, metsästys, kalastus ja keräily	Asetus 932/1981 Järjestyssäännöt	Yleensä riittävät oikeudet. Hirvenmetsästyksen sallimista Kevon Ip:ssa toivotaan.	Tarkistetaan hoito- ja käytösuunnitelmien uusimisen yhteydessä.

* Keisarillisen senaatin päätöksen ja MMM:n päätöksen perusteella Metsähallitus on linjannut Utsjoen kunnassa vakinaisesti asuvien maatala- tai luontaistaloudesta toimeentulonsa saavien ilmaisen puunoton:

- rakennus-, vene-, käsityö- ja aitapuuta voi saada kotitarpeeseen. Puuta ei voi saada esim. loma-asuntoja varten tai liiketoiminnan tarkoituksiin. Puuta luovutetaan osoituksen mukaan Inarijoen vesistöalueelta. Polttopuuta voidaan luovuttaa Utsjoen kunnan alueelta.

Alueen vanhoille tiloille on kirjattu valtionmaahan tilakohtaisia erityisperusteisia oikeuksia, joista osa on selvityksen alaisina. Kalastuksen osalta oikeudet on vahvistettu vesipiirirajankäynnissä sekä KKO:n päätöksin. Oikeudet on myös valtaosin merkitty kiinteistörekisteriin.

On tärkeää, että uudessa kalastuslaissa säädetyillä toimilla näiden oikeuksien tarkka sijainti ja laajuus selvitetään. Metsähallitus pyrkii kalastuksen järjestelyssä mahdollisuuksien mukaan yhteistyöhön erityisperusteisten oikeuksien omistajien kanssa. Kalastuksen järjestelyssä huomioidaan ekologinen, kulttuurinen ja sosiaalinen kestävyys.

6.1.3 Keräily

Saamelaisen käsityöperinteen turvaamiseksi säilytetään oikeus ottaa valtion maalta käsitöiden raaka-aineeksi vähäisiä määriä pajua, leppää, koivua ja haapaa. Myös vähäisiä määriä juuria, kenkäheinää, niittymaarianheinää ja väinönputkea voi ottaa korvauksetta. Otto-oikeus ei koske kansallis- tai luonnonpuistoja, eikä raaka-aineena tapahtuva jälleenmyynti tai välitys ole sallittua. Metsähallitus myöntää maksullisia pahkalupia ja maksuttomia lupia katajien ottamiseen.

6.1.4 Kotitarvepuu

Poltto- ja kotitarvepuun ottoon valtion mailta on erityissäädöksiä mm. poronhoitolaissa, kolttalaissa sekä suojelualueita ja erämaita koskevilla säädöksillä. Poronhoitolaissa sallitaan ilmainen puunotto poronhoitoon liittyvissä tehtävissä maastossa liikuttaessa tai leiriytymisessä. Koltta-alueella asuvilla kolttasaamelaisilla on kolttalain mukainen oikeus ilmaiseen puunsaantiin tietyin edellytyksin. Utsjoen maatala- tai luontaistalouden harjoittajilla on maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä oikeus ilmaiseen puunsaantiin Inarijoen vesistöalueella.

Metsähallitus myy kotitarve- ja polttopuuta asiakkaille. Polttopuuna myytävä kuollut puu on vastikään kuollutta, läpimitaltaan korkeintaan 20–30 cm:n havupuuta sekä läpimitaltaan alle 20 cm:n keloja. Metsähallitus myy myös hakkuutähteitä sekä erikseen osoitetuilta kohteilta pieniläpimittaista tuoretta mäntyä ja tunturikoivuvyöhykkeeltä koivua. Maapuuta ei myydä. Kansallis- ja luonnonpuistoista ei myydä kotitarvepuuta, poikkeuksena Lisman kyläläisille osoitettu polttopuuleimikko.

Monimuotoisuuden kannalta arvokkaille alueille ja kohteille ei osoiteta kotitarvepuun ottolupia.

6.1.5 Tulenteko

Avotulen teko maastoon ja polttopuiden otto eivät ole jokamiehenoikeuksia. Joillakin luonnonsuojelualueilla tulenteko on kielletty tai sitä on rajoitettu alueen perustamissäädöksissä. Jos luonnonsuojelu-, erämaa- tai muulle alueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma ja/tai on annettu järjestyssääntö, tulenteossa noudatetaan niiden kirjauksia. Edellä tarkoitettujen luonnonsuojelu- ja erämaa-alueiden ulkopuolella tulenteossa tulee ensisijaisesti käyttää huollettua tulentekopaikkaa, jos sellainen on alle puolen kilometrin etäisyydellä tarjolla. Jos huollettua tulentekopaikkaa ei ole tarjolla, tulenteko on Metsähallituksen tekemän päätöksen perusteella sallittua käyttäen kuivia oksia, risuja ja pieniä juurakoita.

Tulenteossa on joitakin aluekohtaisia hoito- ja käyttösuunnitelmissa esitettyjä poikkeuksia, jotka koskevat mm. retkeilijöiden, eränkävynnin ja kullankaivajien puunottoa.

6.2 Luonnonsuojelu

Metsähallituksen Luontopalvelut vastaa saamelaisten kotiseutualueella valtion mailla Metsähallitukselle vastuutettujen lajien, luontotyyppien ja kulttuuriperinnön suojeluun liittyvistä tehtävistä. Luonnonsuojelun tehtävänä on luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön suojelu parhaan saatavilla olevan tiedon ja suojelualueverkoston avulla. Luonnonsuojelulaki (1096/96) ja -asetus (160/97) velvoittavat viranomaisia huolehtimaan uhanalaisten ja direktiivilajien suojelusta. Metsähallitus vastaa mm. lajien inventoinneista, seurannoista ja hoitotoimien suunnittelusta.

Ylä-Lapin suojelualueet ja erämaat kuuluvat Natura 2000-suojelualueverkostoon, joka on perustettu suojelemaan EU:n luontodirektiivin lajeja ja luontotyypppejä, kuten palsasoita ja luonnonmetsiä. Metsähallitus kerää tietoja luontotyyppien sijainnista ja pinta-aloista sekä niiden nykytilasta. Metsähallitus osallistui Suomen ympäristökeskuksen koordinoimaan luontotyyppien uhanalaisuuden arviointi -hankkeeseen, jonka tuloksena syntyi lista Suomen uhanalaisista luontotyypeistä.

6.2.1 Suojelualueverkosto

Ylä-Lapissa lakisääteisten suojelualueiden ja -ohjelma-alueiden sekä erämaa-alueiden rajaukset säilyvät pääsääntöisesti ennallaan. Saanan luonnonsuojelualueen rajan muutostarve tarkistetaan hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä.

Ylä-Lapissa (Inari, Enontekiö, Utsjoki) on yhteensä noin 33 400 hehtaaria alueita, joiden suojelualueeksi perustaminen on kesken. Nämä alueet tullaan perustamaan luonnonsuojelualueiksi lähivuosien aikana.

Uuden luonnonsuojelualueen perustaminen edellyttää säädösvalmistelua. Säädösvalmistelussa Metsähallitus valmistelee suojeluun varatun alueen rajat ja muut ominaisuustiedot. Yhdessä ympäristöministeriön kanssa Metsähallitus järjestää kuulemistilaisuudet

sekä sidosryhmille että paikallisille asukkaille. Tämän jälkeen ministeriö valmistelee säädökset luonnonsuojelualueiden perustamiseksi ja pyytää lausunnot sidosryhmiltä. Lopuksi ministeriö laatii lopulliset säädökset vahvistettavaksi.

6.2.2 Luontotyytit, lajit ja kulttuuriperintökohteet

Maankäytön suunnittelussa huomioidaan herkästi kuluvat ja uhanalaiset luontotyytit sekä uhanalaiset lajit sekä tärkeät kulttuuriperintökohteet. Kulumiselle herkkiä uhanalaisia tunturiluontotyyttejä ovat mm. variksenmarja-jäkälä-tunturikoivikot, variksenmarjatunturikoivikot, tuulikankaat ja lapinvuokkokankaat. Metsähallitus kerää ja täydentää tietoja uhanalaista luontotyyteistä hallinnoimillaan mailla ja on mukana edistämässä ja kehittämässä niiden suojelua ja seuranta. Lajeista Metsähallitus vastaa mm. naalin ja tunturihaukan sekä arnikin ja karvamaksaruohon seurannasta. Ylä-Lapissa erityistä huomiota on kiinnitetty mm. kiljuhanhen, tuoksualvejuuren ja lapinkauran suojeluun ja seurantaan.

Kulttuuriperintökohteiden inventointia jatketaan kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien yhteydessä sekä tarveharkinnan mukaan muun muassa toimenpidesuunnitelmien yhteydessä. Rakennusperintökohteiden kunnostustöitä jatketaan rahoituksen sallimissa puitteissa erillisten toimenpidesuunnitelmien mukaan.

Saamelaiset kulttuurimaisema- ja kulttuuriperintökohteet huomioidaan ja turvataan Saamelaiskäräjiä, Museovirastoa, Saamelaismuseo Siidaa ja kolttaluodeella Kolttien kyläkokousta kuullen.

Metsätaloudealueilla tehtävää kulttuuriperintökohteiden inventointia on kuvattu kappaleessa 6.2.3.

Inventoidaan ja tehdään seuranta heikentyneissä tunturikoivikoissa ja haetaan rahoitusta niiden elvyttämiseen. Metsähallitus kerää ja tallentaa tiedot mittarituhista sekä muista heikentävistä tekijöistä paikkatietojärjestelmään ja edistää näin luontotyytin tilan seuranta.

Perustetaan palojatkumoualueita ja hoidetaan perinnebiotooppeja. Metsähallitus on tehnyt hallinnassaan olevien maiden osalta palojatkumoualuesuunnitelman. Ylä-Lapin palojatkumoualueet sijoittuvat Hammastunturin ja Vätsärin erämaa-alueille sekä Lemmenjoen kansallispuistoon. Poltot kohdistetaan suunnitelman mukaisille alueille, ja metsätalouden kulutuksia pyritään ohjaamaan palojatkumoualueiden läheisyyteen, jolloin ne tukevat palojatkumoualoverkostoa. Perinnebiotooppeja hoidetaan vakiintuneen käytännön mukaisesti. Perinnebiotooppien hoidossa tärkeimpiä ovat valtakunnallisesti arvokkaat kohteet.

6.2.3 Talousmetsien luonnonhoito

Talousmetsien luonnonhoidolla täydennetään suojelualueiden ekologista verkostoa säästämällä luontokohteet ja säilyttämällä elinympäristöjä uhanalaisille lajeille soveltuvina. Metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttäminen on käytännössä elinympäristöjen turvaamista. Erityisesti metson soidinalueet, vesistöjen suojavyöhykkeet ja uhanalaisten lajien esiintymät vaikuttavat merkittävästi sekä luonnon monimuotoisuuteen että hakkuiden mitoittamiseen. Talousmetsien ekologinen verkosto täydentyy jatkossa toimenpidesuunnittelun yhteydessä löytyvillä pienialaisilla luonto- ja lajikohteilla.

Metsähallitus inventoi kulttuuriperintökohteita Ylä-Lapin talousmetsissä sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnan yhteydessä luonnonsuojelu- ja erämaa-alueilla. Inventoinnit toteutetaan osana v. 2010 aloitettua Metsähallituksen valtakunnallista hanketta, joka toteuttaa Kansalliseen Metsäohjelmaan 2015 (KMO 2015) kirjattua tavoitetta. Inarissa on inventoitu UKK-puiston ja Vätsärin erämaa-alueen väliset alueet nelostien itäpuolella sekä Kutturan alue. Enontekiön ja Inarin metsätalousalueet on tavoitteena inventoida vuoteen 2015 mennessä. Kulttuuriperintökohteet tallennetaan paikkatietojärjestelmään, ja ne huomioidaan metsätalouden toimenpiteissä.

Metsien rakenteen kehittämistavoitteena on säilyttää yli 140-vuotiaiden metsien osuus vähintään 70 % Ylä-Lapin Metsähallituksen hallinnassa olevan metsämaan kokonaispinta-alasta. Tavoitetasoissa on huomioitu maankäyttöjakauma ja alue-ekologiset ratkaisut. Tavoite on asetettu 30 vuoden tarkastelujaksolla.

Luonnonhoitoa toteutetaan metsätalouden ympäristöoppaan (2011) ohjeiden mukaisesti. Luonnonhoidon tarkemmat linjaukset ja toimintaohjelma on kuvattu kappaleessa 6.5.2.

6.3 Eräasiat

Metsähallituksen yleisenä tehtävänä on tarjota mahdollisimman laajalti kansalaisille metsästys- ja kalastusmahdollisuuksia ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla. Valtion alueilla pyritään turvaamaan luontaiset ja elinvoimaiset riista- ja kalakannat. Edellytyksenä on, että lajien tila ja niihin kohdistuvat uhat tunnetaan. Valtion alueita pyritään hoitamaan ja käyttämään niin, että ne tukevat suomalaisen ja saamelaisen luontosuhteen säilymistä, kehittymistä ja siirtymistä seuraaville sukupolville. Riista- ja kalalajien kestävä käytön mahdollisuudet turvataan.

Tavoitteena on, että paikalliset erä- ja luonnon virkistyskäytön kulttuurit säilyvät ja kehittyvät omaleimaisina ja elinvoimaisina. Jokamiehen oikeudet sekä kansalaisten metsästys- ja kalastusmahdollisuudet turvataan. Tavoitteena on, että Metsähallituksella on toimivat kumppanuudet ja yhteistyö kansalais- ja harrastusjärjestöjen kanssa. Lisäksi tavoitteena on, että luontopalveluilla on selkeä ja tunnustettu rooli eräkulttuurin säilyttämisessä.

6.3.1 Kalastus ja kalavesien hoito

Kalavesien hoito perustuu ensisijaisesti kalastuksen säätelyyn, ja tavoitteena on luontaisesti lisääntyvät alkuperäiset kalakannat.

Kalastuksessa pyritään turvaamaan perinteiset paikalliset kalastusmuodot ja kalastukseen liittyvä eräkulttuuri. Lisäksi pyritään korkeaan asiakastyytyvyyteen ja lupa-asiakkaiden osalta uskollisuuteen ekologinen ja sosiaalinen kestävyys huomioiden. Eräkulttuurin turvaaminen ei rajoita nykyaikaisten pyyntivälineiden käyttöä.

Maksullisia kalastuslupia myönnetään kiintiöpäätöksen mukaisesti. Muut rinnakkaiset kalastusoikeudet huomioidaan lupamääriä mitoitettaessa. Paikallisen väestön etu otetaan huomioon ensisijaisesti. Kaikki kalastusluvut myönnetään kestävän käytön periaatteella.

Uuden kalastuslain aiheuttamat mahdolliset muutokset toteutetaan ja sidosryhmät osallistetaan muutosten valmisteluun. Osallistaminen tapahtuu kalatalousneuvottelukuntien kautta.

Kalastuslupien ja kalaistutusten määrä tilastoidaan. Kalastuksen määrän arvioinnissa käytetään hyväksi tilastoja, selvityksiä ja tutkimuksia. Kalastuksen määrän ja hoitotarpeen suunnittelussa käytetään kalatalouden suunnittelu- ja seuranta-järjestelmää (KSSJ).

6.3.2 Metsästys ja riistanhoito

Metsästyslupia myydään kiintiöpäätöksen mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön vahvistamalle metsästysajalle. Metsästyslain 8 §:n mukainen kuntalaisen oikeus metsästää kotikuntansa alueella huomioidaan etusijalla lupamäärien ekologisen ja sosiaalisen kestävyysmitoituksessa.

Metsästyksen mitoituksessa ja saaliin seurannassa käytetään riistan suunnittelu- ja seurantajärjestelmää (RSSJ). Tilastoja, selvityksiä ja tutkimuksia hyödynnetään mitoituksen perustana.

Lupametsästyksen ohjeistuksessa korostetaan poronhoidon huomioonottamista sekä yhteydenpitoa paliskuntiin aikaisempaa enemmän.

Metsähallitus osallistuu riistakantojen arviointiin seurantaan sekä niihin liittyviin tutkimuksiin ja seuraa riistaelinympäristöjen tilaa. Metsätalousalueilla elinympäristöjen hoito toteutetaan ympäristöoppaan (2011) mukaisesti.

Metsähallitus neuvottelee alueen riistanhoitoyhdistysten kanssa hirven metsästys-oikeuksien alueellisesta kohdentamisesta ja lupamääristä.

Pienpetopyyntiä tuetaan kanaintukantojen, uhanalaisten petolintukantojen sekä naalin pesintäedellytysten turvaamiseksi.

6.3.3 Maastoliikenne

Maastoliikennelupia myönnetään vakiintuneen käytännön mukaisesti. Vuosittain paikkakuntalaisilla on voimassaolevia moottorikelkkalupia 4 300 ja mönkijälupia 200. Kesäaikaista maastoliikennelupia myönnetään pääasiassa vain jo olemassa oleville sovituille urille.

Suurriistasaaaliin noutamiseen voidaan myöntää maastoliikennelupia voimassa olevien myöntämisperiaatteiden mukaisesti.

Ulkopaikkakuntalaisille myönnetään vuosittain 1 000 talviaikaista maastoliikennelupaa ja 200 kesäaikaista maastoliikennelupaa. Kesäaikaista luvista merkittävä osa koskee kullankaivuaalueiden (valtaukset, kullanhuuhdonta-alueet ja kaivospiirit) kesäajan huoltoa sekä kiinteistöille kulkemista.

Metsähallitus sopii paliskuntien kuulemisesta maastoliikennelupien myöntämisperiaatteisiin liittyen.

6.3.4 Valvonta

Metsähallitus kehittää erävalvonnan viranomaisyhteistyötä ja parantaa valvonnan näkyvyyttä.

Erityisteemoina tulevalle kaudelle ovat suurpetojen salapyyntien ennaltaehkäisy ja valvonnan tehostaminen, kalastuksen luvallisuuden valvonta ja laittomuuksien ennaltaehkäisy sekä maastoliikenteen valvonnan tehostaminen.

6.4 Luonnon virkistyskäyttö

Metsähallitus yhdessä sidosryhmien kanssa pyrkii siihen, että paikalliset ihmiset ja luontomatkailijat viihtyvät alueella ja saavat miellyttäviä elämyksiä luontoharrastuksissaan. Myös luontoliikunnan myönteiset terveysvaikutukset ovat tärkeä tavoite. Metsähallitus kehittää erityisesti aineettomiin arvoihin perustuvia palveluja.

Metsähallitus tukee aluetaloutta tekemällä yhteistyötä suomalaisten ja saamelais-ten matkai-luyrittäjien kanssa ekologisen matkailun kehittämiseksi ja tiedottamalla alueen virkistysmahdollisuuksista. Metsähallitus tarjoaa laadukasta asiakaspalvelua ja matkailua tukevaa reittiverkostoa, palvelurakennetta sekä aluetaloutta hyödyttäviä tapahtumia ja näyttelyitä.

Metsähallituksen palveluideana on olla paras ”luontoreitti”. Metsähallituksen luontoon.fi- ja retkikartta.fi -verkkosivustot ja niiden kieliversiot ovat keskeisessä asemassa palveluiden saavutettavuudessa, tiedon jakamisessa, tuotteiden ja palveluiden

markkinoinnissa sekä yritysyhteistyössä. Metsähallitus linkittää yhteistyöyritysten verkkosivut Luontoon.fi -sivuille.

Kohteen saavutettavuus ei tarkoita vain maanteitä ja lentokenttiä, vaan myös tiedon saavutettavuutta; ts. sitä että matkailija löytää kohteen nopeasti internetistä. Internet-yhteys on nykyisin luontoreitin ensimmäinen etappi.

Metsähallitus keskittää uudet palvelunsa ja investoinnit matkailukysynnän painopistealueille. Ne sijoittuvat matkailukeskusten, -yritysten, taajamien ja pääteiden läheisyyteen. Myös syrjäalueiden nykyinen palvelutaso ylläpidetään. Syrjäalueiden autiotupia tai muita merkittäviä palveluja ei vähennetä. Yksittäisiä rakennelmia voidaan lisätä tai vähentää kokonaismäärän säilyessä lähellä nykytasoa.

Metsähallituksen tavoitteena on kestävä luontomatkailu, niin ekologisesti, sosiaalisesti kuin taloudellisestikin. Ylä-Lapin kansallis- ja luonnonpuistot, erämaa-alueet sekä Inarijärveen tukeutuva Inarin retkeilyalue sekä puhtaat ja rakentamattomat vedet ovat alueen tärkeitä vetovoimatekijöitä.

6.4.1 Kehittämisen painopistealueet

Luontomatkailun ja virkistyskäytön maantieteelliset painopistealueet ovat Saariselkä-Ivalo, Hetta-Pallas, Inari-Lemmenjoki, Ivalojohti, Tenojoki-Kevo, Sevetijärvi-Näätämö ja Kilpisjärven alue. Painopistealueilla Metsähallitus seuraa kysyntää ja tekee aktiivisesti yhteistyötä yritysten ja sidosryhmien kanssa.

Metsähallitus keskittää toimintansa ja sen kehittämisen matkailun painopistealueille. Painopistealueet ja niillä olevat reitit ja keskeiset rakenteet on kuvattu virkistyskäytön liitekartalla (Virkistyskäyttö ja luontomatkailu 2012).

Kansallispuistot lähialueineen ovat maakunnallisesti merkittävimpiä ja näkyvimpiä luontomatkailun kohteita. Kansallispuistojen vetovoimaa parannetaan kehittämällä erityisesti viestintää, yritysyhteistyötä ja lumettoman ajan tuotteita.

Luontokeskukset ovat toiminnan ja tapahtumien solmupisteitä. Luontokeskusten roolia vahvistetaan edelleen alueellisina kokoontumis- ja tapahtumapaikkoina. Tavoitteena on, että myös paikalliset ihmiset tuntevat luontokeskukset omakseen.

Metsähallitus ottaa huomioon eri asiakasryhmät ja kehittää tarvittaessa toimintaansa asiakaskunnan muuttuessa. Lähivuosina on mm. odotettavissa venäläisten matkailijoiden määrän huomattava lisääntyminen. Palveluiden kehittäminen vaatii venäjänkielisen opastuksen ja tiedotuksen lisäystä.

Metsähallitus edistää maakuntakaavojen matkailutavoitteita. Maakuntakaavojen ja Metsähallituksen linjaukset ovat yhdensuuntaisia Lapin matkailustrategian kanssa: tavoitteena on kehittää matkailua matkailukeskus- ja vyöhykepainotteisesti.

Metsähallitus luopuu matkailun ohjelmalveluista. Metsähallituksen roolina luontomatkailussa on ensisijassa edellytysten luominen ja tukeminen. Metsähallituksella on yksittäisiä vuokrakohteita erityisalueilla, kuten erämaa-alueilla ja Inarijärvellä. Asiakaspalvelupisteissä myydään virkistyskäyttöä ja retkeilyä tukevia tuotteita, kuten karttoja ja julkaisuja.

6.4.2 Rakenteet, reitit ja palvelut

Kysynnän kärkekohteiden lähireitistöt ja niiden palvelut ylläpidetään ja niitä myös parannetaan. Tuotekehityksessä ja -tarjonnassa pyritään ympärivuotisuuteen sekä eri asiakasryhmien tarpeiden parempaan huomiointiin.

Metsähallitus kehittää palvelutarjontaansa kysyntälähtöisesti, ottaen samalla huomioon muiden käyttömuotojen asettamat reunaehdot. Joissakin tapauksissa Metsähallitus voi myös luoda kysyntää. Esimerkiksi vesiretkeilyä on mahdollisuus kasvattaa huomattavasti varsin vähäisillä lisäinvestoinneilla, ja lisäksi niin, että retkeilijät eivät juurikaan käytä paikallisille tärkeitä luonnonvaroja. Palvelut ovat jo olemassa, sekä yrityksillä että Metsähallituksella. Metsähallitus tekee keskeiset reitit tunnetuksi tuottamalla reittikuvaukset internet-sivuilleen.

Metsähallitus kohdistaa palvelunsa ja uudisinvestoinnit painopistealueille. Ne sijoittuvat matkailukeskusten, -yritysten, taajamien ja pääteiden läheisyyteen. Syrjäalueiden autiotupia ja muita merkittäviä palveluja ei vähennetä, yksittäisten vähäisten palvelurakenteiden osalta voidaan tehdä järkeviä muutoksia. Tällä linjauksella Metsähallitus painottaa palvelutarjontaansa asiakkaille, jotka käyttävät alueen yritysten majoitus-, ravitsemus-, kuljetus- ja muita palveluja. Samalla Metsähallitus huolehtii siitä, että myös omin päin erämaissa ja muilla syrjäalueilla liikkuvien retkeilijöiden ja paikallisten ihmisten palvelut turvataan.

Metsähallitus pyrkii ohjaamaan ja luomaan kysyntää painopistealueille ja sel-laisiin luontomatkailun ja retkeilyn muotoihin, joissa ristiriidat perinteisen tai paikallisen maankäytön kanssa voidaan sovittaa yhteen, kuten:

- tapahtumat ja näyttelyt yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa
- tuotteet, jotka eivät kuluta paikallisia luonnonvaroja (retkeily, melonta, luonto-harrastus yleensä, kulttuurimatkailu)
- luontoliikunnan edistäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Metsähallitus panostaa erityisesti lasten, nuorten ja vanhusten luontoliikuntaan.

Metsähallitus ohjaa maastopyöräilyn ja mönkijäliikenteen reiteille. Mönkijäliikenteen määrä pidetään edelleen pienenä tiukoilla lupaehdoilla. Maastopyöräilyn tarpeet ja mahdollisuudet selvitetään alueittain. Metsäautoteitä käytetään reittipohjina, jos muu liikenne ei sitä estä. Kuitenkin yleisenä tavoitteena on saada reitit pois tiestöltä. Reittien tekemistä koskemattomaan maastoon vältetään mahdollisimman pitkälle.

Matkailuyritysten yrityskohtaisista reiteistä tehdään käyttöoikeussopimukset. Yrityskohtaiset reitit suuntautuvat yritysten tukikohtiin tai muille toiminnan kannalta keskeisille kohteille, ja reittilinjaukset sovitaan osapuolten kesken muut maankäyttömuodot huomioiden. Tapauskohtaisesti reiteiksi voidaan osoittaa metsäautoteitä, jotka eivät ole metsätalouden aktiivisessa käytössä. Yrityskohtaiset reitit eivät ole yleisessä käytössä.

Ennen käyttöoikeussopimuksen myöntämistä kuullaan alueen paliskuntaa, jotta poronhoidon harjoittamisedellytykset tulevat huomioiduksi reittien suunnittelussa.

Koiravaljakkotoiminta yritystoimintana vaatii maanomistajan luvan tai käyttöoikeussopimuksen reiteistä. Toiminnasta neuvotellaan kuten muidenkin maankäyttömuotojen kohdalla. Metsähallitus edellyttää koiravaljakkoyrittäjiltä käyttöoikeussopimusta tai lupaa, mutta yksittäisten ihmisten koiravaljakkoharrastusta ei voida rajoittaa.

Nykyinen noin 1 900 km kelkkareitistö ylläpidetään. Uusia yksittäisiä yhdysreittejä voidaan perustaa nykyisten urien välille maakuntakaavassa ja osayleiskaavoissa esitetyillä linjauksilla. Olemassa oleva reitistö on kuvattu virkistyskäytön liitekartalla (Virkistyskäyttö ja luontomatkailu 2012). Moottorikelkkareitistön vastuujaako kuntien kanssa voidaan tarkistaa siten, että kuntien rooli vakiintuneiden reittien ylläpitäjänä kasvaa.

Kaikessa luontorakentamisessa Metsähallitus pyrkii ekologiseen ja taloudelliseen kestävyyteen. Elinkaariajattelun mukaisesti muun muassa pitkokset korvataan soveltuviin kohteisiin murskeella tai muilla pitkäikäisillä rakenteilla. Rakennusaineet hankitaan mahdollisuuksien mukaan paikan päältä.

Asiakkaiden opastusta ja neuvontaa parannetaan. Erityisesti ulkomailta tulevien matkailijoiden ohjausta tehostetaan, koska he eivät ennestään tunne aluetta ja sen kirjoitettuja tai kirjoittamattomia käyttäytymissääntöjä. Jokamiehen oikeuksien ohella opastuksessa kerrotaan myös jokamiehen velvollisuuksista, alueellisista hyvistä tavoista ja asioista, jotka eivät ole sallittuja. Tavoitteena on mahdollisimman hyvä konfliktien ennaltaehkäisy; ts. se, että kukaan ei ainakaan tietämättään tekisi asioita, jotka eivät ole hyväksyttäviä (sosiaalinen kestävyys).

Metsähallitus tarjoaa Luontoon -fi-sivustolla ja sen kieliversioilla sekä retkikartta.fi -sivustolla ajantasaista ja kattavaa tietoa alueesta sekä sen reiteistä, rakenteista ja palveluista. Tavoitteena on kehittää sivustojen sisältöä, lisätä kieliversioita ja seurata mobiilisovellusten kehittymistä.

Metsähallitus edistää roskatonta retkeilyä jätelain määrittämissä rajoissa. Jätelain tarkoituksena on ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvia haittoja ympäristölle sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta sekä edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja ehkäistä roskaantumista. Metsähallituksella on velvollisuus omassa toiminnassaan huolehtia siitä, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän ja huolehtia retkeilypalveluiden järjestäjänä siitä, että mahdollinen syntyvä jäte tuodaan pois maastosta.

6.5 Metsätalous

Metsätalous on Metsähallituksen liiketoiminnan toimiala. Metsätalouden tehtävänä on puun markkinointi ja myynti sekä talousmetsien hoito. Asiakkaina ovat metsäteollisuus ja muut puuta käyttävät yritykset pääasiassa kotimaassa. Metsähallituksen metsätalousalueet ovat monikäyttömetsiä. Niiden käytössä ja hoidossa turvataan metsien ekosysteemipalvelut, kuten puuntuotanto, virkistyskäyttö, porotalouden ja saamelaiskulttuurin edellytykset sekä metsien monimuotoisuus.

Metsähallituksessa metsätalouden toiminnan mitoitus perustuu hakkuulaskelmiin, jotka laaditaan Metsäntutkimuslaitoksessa kehitetyllä MELA -ohjelmistolla. Hakkuutietojen lisäksi järjestelmästä saadaan metsävarojen ja metsien rakenteen kehittymistä koskevaa tietoa tarkastelukaudelle, joka on yleensä vähintään 30 vuotta.

Ylä-Lapin metsätalouslaskelmissa metsien käsittely perustui Metsähallituksen vuonna 2011 tarkistettuun metsänhoito-ohjeeseen ja metsätalouden ympäristöoppaan (2011) ohjeisiin. Laskelmat laadittiin vuosille 2012–2052. Niissä etsittiin metsienkäsittelyohjelmaa, joka annettuja rajoitteita noudattaen tuottaa suurimman nettotulojen nykyarvon käyttäessä korkoprosenttia 3.

Ylä-Lapissa maankäyttöpäätöksillä ja -sopimuksilla on keskeinen vaikutus tulevan toiminnan mitoitukseen. Toiminnan tason määrittäminen on enemmän päätös- kuin laskentakysymys. Laskelmat antavat tietoa mahdollisuuksien rajoista, päätösten vaikutuksista ja liikkumavarasta eri tekijöiden suhteen. Ennen kaikkea niiden avulla varmistetaan kestävyys ja tuotetaan tasapainoinen metsien käsittelyn kokonaisratkaisu yksityiskohteisempien suunnitelmien pohjaksi.

6.5.1 Yleiset periaatteet

Ylä-Lapin metsiä käsitellään monikäyttömetsinä metsänhoito-ohjeiden ja vuonna 2011 uudistetun ympäristöoppaan mukaisesti. Metsätalouden kestävyys turvataan mitoittamalla hakkuut siten, että hakkuumahdollisuus on vähintään sama 40 vuoden päästä ja metsätalousalueiden puuston tilavuus on 40 vuoden kuluttua suurempi kuin nyt. Metsien hiilensidonta ja hiilivarastot kasvavat puuston kokonaistilavuuden kasvun myötä.

Toiminta on vuonna 2009 ja 2010 solmittujen paliskuntasopimusten mukaista: tärkeimmät laidunalueet on rajattu toiminnan ulkopuolelle pääasiassa 20 vuodeksi. Vuonna 2009 solmituissa Nellimin aluetta koskevista sopimuksista osa alueista on rajattu hakkuiden ulkopuolelle 10 vuodeksi. Ennen sopimuskauden päätymistä alueiden tulevasta käytöstä neuvotellaan osapuolten kesken. Muualla alueella harjoitetaan monikäyttömetsätaloutta.

Metsäalan työllistävyys säilyy ja koneellistamisaste kasvaa. Harkittu koneellistaminen ei aiheuta metsureiden irtisanomisia eikä lomautuksia.

Suunnitellulla hakkuutavoitteella pystytään turvaamaan myös paikallisen puunjalostustoiminnan tarpeet (kilpailulainsäädäntö). Polttopuun ja kotitarvepuun myynti jatkuvat nykytasolla. Poltto- ja kotitarvepuun myynti ja otto on kuvattu kappaleessa 6.1.4. Metsähallitus kehittää menetelmiä, joilla energiapuun korjuun ja toimitusten taloudellisuutta saadaan parannetuksi ja siten turvatuksi lämpölaitosten puun saantia. Energiapuutoimitusten tasoon vaikuttavat markkinatilanne eri puutavaralajien osalta sekä pienpuun korjuun kannattavuus.

Metsäautotiestöä ylläpidetään ja rakennetaan metsätalouden rahoituksella ensisijaisesti sen omiin tarpeisiin muut käyttömuodot huomioiden. Tieverkkoa on noin 1 000 km. Uusia teitä rakennetaan muutamia kilometrejä vuodessa. Siltoja korjataan 2–3 kpl ja tiestöä peruskorjataan 20–30 kilometriä vuosittain toistaiseksi. Edellä mainitut suoritemäärät ovat tavoitteita; toteumat määräytyvät vuotuisen rahoitus-tilanteen mukaan.

6.5.2 Luontoarvojen ja maiseman huomiointi

Luonto- ja maisema-arvojen turvaamiseksi metsätaloustoiminnan ulkopuolelle rajataan kaikki arvokkaat luontokohteet: 1) luonnontilaiset pienvesikohteet eli lähteet, puronvarsimetsät ja lammien reunametsät, 2) kalliot, jyrkänteet, louhikot, 3) lehdot ja 4) luonnonsuojelullisesti arvokkaat aarniometsät. Metsätaloustoiminnan ulkopuolelle rajataan myös kaikki koivikot ja kuusivaltaiset metsät samoin kuin suon ja kankaan vaihtumisvyöhykkeet sekä turvemaat. Vesien- ja kalastonsuojelun vuoksi vesistöjen varteen jätetään puustoinen suojavyöhyke, jonka leveys vaihtelee 5–30 metrin välillä maastomuodoista ja olosuhteista riippuen.

Tunnetut uhanalaisten lajien esiintymät turvataan. Erityistä suojelua vaativien lajien rajaukset laatii luontopalvelujen lajiasiantuntija. Muiden uhanalaisten lajien esiintymien säästämiseksi tarvittavat toimet (kuviorajoitukset ja/tai rakennepiirteiden säilyttäminen) suunnitellaan lajiasiantuntijoiden ja metsätalouden suunnittelijoiden yhteistyönä.

Metsänkäsittelyä rajoitetaan erityiskohteilla, joita ovat maisemallisesti herkäät ja arvokkaat alueet, matkailupalveluiden lähialueet, pääteiden varret ja maakuntakaavojen matkailun kehittämisalueet sekä metson soitimet ja muut riistakohteet. Niissä rajoitetaan uudistushakkuiden määrää ja hakkuualojen kokoa. Siemenpuualoille jätettävien säästö- ja maisemapuiden määrää lisätään ja soveltuvilla kohteilla käytetään erityishakkuita, kuten pienaukkohakkuita, väljennyshakkuita ja erirakenteistavia hakkuita.

Matkailun painopistealueilla korostetaan maisemallisia näkökohtia metsän uudistamisessa, maanpinnan käsittelyssä, taimikonhoidossa ja raivauksessa sekä hakkuissa. Matkailun painopistealueilla käytetään enemmän peitteisyyttä ylläpitäviä hakkuutapoja, pienaukkohakkuita, väljennyshakkuita ja erirakenteistavia hakkuita. Toisaalta taimikonhoidolla ja hyvin suunnitelluilla hakkuilla voidaan avata arvokkaita maisemia

matkailureiteiltä joki-, järvi- ja vaaranäkymiin. Maisemallisilla erityiskohteilla, kuten rannoilla ja vaarojen rinne- ja lakialueilla, tienvarsilla, taajamissa ja kulttuuriympäristöissä, hakkuissa hyödynnetään visualisointityökaluja ja näkymäanalyysiä.

Säästöpuita jätetään kaikissa hakkuissa pysyvästi turvaamaan lahoppuusta riippuvaisen metsälajiston säilymistä. Kuollut, monimuotoisuuden kannalta arvokas puusto säästetään ja lisäksi osa elävästä puustosta jätetään tulevien vuosikymmenien lahoppuujatkumon turvaamiseksi. Säästöpuiksi valitaan aiemman puusukupolven järeät erikoispuut, kolopuut, maisema-arvojen kannalta poikkeukselliset puut, kaikki kuollut lehtipuu ja pehmeä lahopuu. Metsän uudistamisaloille jätetään keskimäärin 10–20 kpl säästöpuuta hehtaarille mieluummin säästöpuuryhminä kuin yksittäin hajallaan. Säästöpuiden sijoittelulla alikasvokseltaan tiheisiin kohtiin luodaan samalla riistaeläimille suojapaikkoja (riistatiheikköjä).

Metsätaloutta rajoitetaan Maikkumapää-Suorsapään sekä Riekkovaaran alueella. Yhteistyöryhmässä Inarin Luonnonystävät ry esitti Maikkumapää-Suorsapää -alueen sekä Riekkovaaran alueen metsätalouskäytön rajoittamista.

Maikkumapää-Suorsapään ja Riekkovaaran alueet ovat metsätalouden hallinnassa olevia alueita. Alueiden metsätaloutta rajoitetaan siirtämällä osa edellä mainituista alueista kokonaan metsätaloustoiminnan ulkopuolelle ja osalla alueista metsien käsittelyä rajoitetaan. Tämän mukaisesti alueille tullaan tekemään seuraavat maankäyttöpäätökset:

- Riekkovaaran alueelle perustetaan suojelumetsä, jonka pinta-ala on noin 487 ha. Suojelumetsä siirretään metsätaloustyöskentelyn ulkopuolelle
- Maikkumapää-Suorsapään alueelle tullaan perustamaan noin 1 777 ha suuruinen suojelumetsä, joka jää metsätaloustoiminnan ulkopuolelle. Lisäksi alueelle perustetaan pinta-alaltaan noin 1 966 ha suuruinen maankäyttökohde (metsätalousalue, jolla erityisiä ympäristöarvoja), jolla metsänkäsittelytoimenpiteitä rajoitetaan alueen erityisluonteen säilyttämiseksi.

Riekkovaaran alue sijaitsee pääosin Metsäntutkimuslaitokselta Metsähallitukselle metsätalouden hallintaan siirtyneessä tutkimusmetsässä luonnontilaisen kehityksen linjan alueella. Alueen metsien käsittelyssä noudatetaan Metlan tutkimusmetsäsuunnitelmaa, jonka mukaan luonnontilaisen kehityksen linjalla puuston kehitykseen ei vaikuteta metsätaloudellisin toimenpitein (ks. kappale 6.5.5). Siten tutkimusmetsän kartassa näkyvät osat säilyvät metsätaloustoimenpiteiden ulkopuolella. Muu osa Riekkovaarasta on metsätalouden hallinnassa ja sinne tehdään kuvassa 25 esitetyn kartan mukaiset maankäyttöpäätökset luonnonvarasuunnitelman yhteydessä metsätaloustoiminnan ulkopuolisista alueista.

6.5.3 Metsänhoito ja hakkuut

Metsänuudistaminen ja -kasvatus monikäyttömetsissä perustuu kasvupaikka-perusteiseen metsänkäsittelyyn. Metsänhoitotoimenpiteet valitaan kasvupaikan luontaisten edellytysten eli maaperän ravinteisuuden, lämpö- ja vesitalouden sekä suur- ja mikroilmaston mukaan.

Vuotuiseksi hakkuutavoitteeksi Ylä-Lapissa asetetaan 115 000 m³. Sovituilla toiminnan rajoitteilla MELA-laskelma tuotti hakkuusuunnitteeksi 124 000 m³. Yhteistyöryhmän esityksestä lisärajoituksia tuli uudistushakkuisiin, ylispuiden poistoon ja Maikkumapää-Suorsapään ja Riekkovaaran alueille.

Pääosa metsätalousalueesta sijoittuu Inarin kuntaan, jossa vuotuiseksi hakkuusuunnitteeksi tulee 112 000 m³. Enontekiön kunnan alueella vuotuinen hakkuusuunnite on 3 000 m³. Luontopalveluiden hallinnassa olevalla Inarin retkeilyalueella vuotuinen hakkuusuunnite on 3 000 m³. Retkeilyalueen metsätaloustoiminnan piiriin tulevat alueet on esitetty suunnitelman liitteessä olevalla kartalla.

**Hakkuita tehdään vain mäntyvaltaisissa metsissä. Metsätalous ei toimi turve-
mailla, eikä soita ojiteta. Kemiallisia torjunta-aineita ja lannoitusta ei käytetä.**

Uudistushakkuita tehdään korkeintaan 900 hehtaaria vuodessa, harvennushakkuita noin 500 hehtaaria vuodessa ja ylispuiden poistoja noin 1 300 hehtaaria vuodessa. Uudistushakkuina käytetään siemenpuu- ja suojuspuuhakkuita, erirakenteisen metsän hakkuuta sekä pienaukkohakkuuta. Avohakkuita ei tehdä. Harvennushakkuita tehdään kasvatusvaiheen metsissä, mutta myös uudistuskypsissä metsissä väljennyshakkuina. Ylispuiden poistot tehdään siemenpuustoisille kohteille, kun taimikko on vakiintunut ja riittävä. Erityishakkuita käytetään tavanomaisten hakkuumenetelmien ohella virkistyskäytön ja matkailun erityiskohteissa ja porotalouden kannalta tärkeillä kohteilla sekä esimerkiksi metson soidinpaikoilla. Kaikissa hakkuissa jätetään säästöpuustoa.

**Uudistushakkuita ei tehdä alueilla, jotka ovat yli 280 metriä merenpinnasta. Suojametsäalueella ja alhaisen lämpösumman (alle 700 d.d.) alueella uudistus-
alan kokoa rajoitetaan.**

Nuorten metsien hoitoa kehitetään ja taimikonhoitoa lisätään.

Taimikonhoitojen ja raivausten tavoite on yhteensä noin 700 hehtaaria ja harvennushakkuiden noin 500 hehtaaria vuodessa.

Kulotuksia on tavoitteena tehdä vähintään yksi kohde metsänhoidollisin tai luonnonhoidollisin perustein.

6.5.4 Porotalouden huomioon ottaminen metsätaloudessa

Metsähallitus solmi paliskuntakohtaisia sopimuksia vuosina 2009 ja 2010 tärkeimpien talvilaidunalueiden jättämisestä hakkuiden ulkopuolelle määrääjäksi. **Paliskuntasopimuksissa määritellyt talvilaidunalueet on rajattu toiminnan ulkopuolelle** pääasiassa 20 vuodeksi. Vuonna 2009 solmituissa Nellimin aluetta koskevissa sopimuksissa on osa alueista rajattu hakkuiden ulkopuolelle 10 vuodeksi. Lisäksi sopimuksissa määriteltiin toimintaperiaatteita ja käytäntöjä myös muualla sopimuksen piirissä olevien paliskuntien alueilla.

Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa on sovittu metsänkäsittelyn periaatteet: Maanmuokkausta ei käytetä kuivilla ja karuilla kankailla. Rehevämmillä kasvupaikoilla käytetään keveimpiä uudistamisen turvaavia menetelmiä. Kiinteiden raja-aitojen ja laidunkiertoaitojen varteen jätetään mönkijävyöhyke. Siemenpuuhakkuissa siemen- ja säästöpuita jätetään vähintään 80 kpl/ha. Peitteisyyttä ylläpitävät hakkuista käytetään niille soveltuvilla kohteilla, jolloin hakkuutapoina käytetään väljenys- pienaukko- ja erirakenteisen metsän hakkuista. Luppometsien hakkuissa käytetään kapeita uudistusaloja lupon leviämisen helpottamiseksi. Luppoisimmat puut jätetään säästöpuiksi. Loppualueilla hakkuista pyritään ajoittamaan kevätalveen.

6.5.5 Tutkimusmetsät ja geenireservimetsät

Metsäntutkimuslaitokselta (Metla) vuonna 2008 Metsähallituksen hallintaan siirtyi Laanilan tutkimusmetsä, jonka metsämaan pinta-ala on n. 740 hehtaaria. Metla ohjaa metsien hoitoa ja Metsähallitus toteuttaa hakkuut ja metsänhoitotyöt. **Tutkimusmetsien ensisijainen käyttötarkoitus on tutkimus ja niitä hoidetaan Metsäntutkimuslaitoksen ohjeiden mukaisesti.**

Metlassa on valmisteilla tutkimusmetsäsuunnitelma, joka ohjaa kokeista vapaan metsätaloustalouden hoitoa. Tutkimusmetsäsuunnittelun tavoite on mahdollistaa monimuotoinen metsien tutkimuskäyttö sekä lyhyellä että pidemmällä aikajänteellä. Tutkimusmetsäkohtaiset tutkimusmetsäsuunnitelmat sisältävät mm. puuston kehityssuunnitelmien sekä määrittävät kehykset tulevan kymmenvuotiskauden toimenpiteille, kuten hakkuille ja metsänhoitotöille. Laanilan tutkimusmetsästä 25 % on käsittelyluokaltaan ns. hyvän metsänhoidon linjaa, 64 % luonnontilaisen kehityksenlinjaa ja 11 % käsittelyn ulkopuolella. Hyvän metsänhoidon linja on Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion Hyvän metsänhoidon suositusten mukainen linja. Luonnontilaisen kehityksen linjalla puuston kehitykseen ei vaikuteta metsätaloudellisin toimenpitein. (Koivuniemi 2012).

Metlalta siirtyi Metsähallituksen hallintaan myös kuusen geenireservimetsä Inarin Kuusipäällä. Lisäksi Inarin Raiviovaaraan on esitetty perustettavaksi männyn geenireservimetsä. Geenireservimetsät ovat osa käytännön toimista maa- ja metsätalouden kansallisen geenivaraohjelman (2001) toteuttamiseksi. Metsäntutkimuslaitoksen geenireservimetsien käsittelyohjeen (Yrjänä ym. 2007) mukaan geenireservimetsässä metsän hoito ja taloudellinen hyödyntäminen ovat tietyin ehdoin sallittuja. Geenireservimetsistä kerätään siementä myös varmuusvarastoon.

Kuva 26. Inarissa sijaitseva Laanilan tutkimusmetsäpalsta ja käsittelylinjarajaukset (Koivuniemi 2012).

Kuva 27. Kuusen geenireservimetsää Inarin Kuusipäällä (rasteroitu alue).

Geenireservimetsien käsittelyssä noudatetaan Metlan käsittelyohjetta, ja hakkuu- ja hoitotöiden suunnitelmat hyväksytetään Metlalla ennen toimeenpanoa. Töiden vaikutuksia arvioidaan yhteisesti maastossa n. 3 vuoden välein. Kuusipään alueelle ei ole suunniteltu lainkaan uudistamisia. Alueella seurataan kuusen uudistumista.

6.6 Kaavoitus ja kiinteistökauppa

Metsähallitus noudattaa kaavoituksessa hallituksen päätöksenä annettua normia valtion maiden kaavoituksesta, joka on laadittu yhteistyössä ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä Metsähallituksen kesken v. 2008. Linjaukset edistävät myös valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteita sekä maakuntakaavojen määräyksiä mm. saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytysten ja poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamiseksi.

Metsähallituksen yhtenä strategisena pitkän aikavälin tavoitteena on liiketoiminnan tehokkuuden lisääminen ja kannattavuuden parantaminen yhteiskunnallisten velvoitteitten antamissa rajoissa. Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteitten, toiminnan tuloksellisuuden ja muiden tavoitteitten yhteensovittaminen edellyttää kaavoituksen kautta tehtävää maankäytön suunnittelua. Kaavoituksen ja kiinteistökehityksen kautta pyritään myös kiinteistöjen arvon nostamiseen. Valtaosa Metsähallituksen ranta-alueista jätetään kuitenkin edelleen rakentamattomiksi.

Saamelaisten kotiseutualueella Metsähallituksen kaavoitustoiminnassa huolehditaan siitä, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan. Näilläkin alueilla voidaan valtion maa-alueita kaavoittaa rakentamiseen, mikäli se on tarpeen kuntien yleisen kehityksen ja elinkeinoelämän tarpeiden turvaamiseksi vaarantamatta saamelaiskulttuurin etuja.

Poronhoitolaissa (848/1990) tarkoitettulla poronhoitoalueella kaavoitustoiminnan on täytettävä poronhoitolaissa säädetyt velvoitteet. Poronhoitolain mukaan valtion viranomaisten on suunniteltaessa poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa. Edelleen laissa edellytetään, että erityisellä poronhoitoalueella valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa porotaloudelle. Tavoitteen toteuttamiseksi poronhoitoalueilla noudatetaan Metsähallituksen ja paliskuntain yhdistyksen sopimia periaatteita rakennusmaan kaavoituksesta ja maan myynnistä.

Kaavoituksella on varmistettava, että seudullisen ja valtakunnan tason luonnon-suojelu- ja virkistysarvot, kulttuuriarvot sekä jokamiehen käytön mahdollisuudet otetaan korostetusti huomioon valtion mailla. Laajoja, yhtenäisiä, rakentamattomana säilyneitä valtion omistamia rantakokonaisuuksia ei kaavoiteta rakentamiseen.

Metsähallituksen hallinnassa olevien maiden kaavoituksessa yleiskaavoitus on keskeinen kaavamuoto erityisesti ranta-alueiden kaavoituksessa. Omia ranta-asemakaavoja voidaan käynnistää, mikäli ei ole edellytyksiä yleiskaavoitukselle tai se katsotaan taloudellisesti tai rakentamisen ohjaustarpeen kannalta järkeväksi. Matkailukeskusten taaja-asutusalueilla edellytetään asemakaavoitusta.

Metsähallituksen kaavoitusta ohjaavana periaatteena on laadukas luonto-, virkistys- ja kulttuuriarvot korostetusti huomioonottava suunnittelu.

Kaavoituksessa Metsähallitus huolehtii siitä, että noudatetaan maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön ja Metsähallituksen yhdessä sopimaa normia valtion maiden kaavoitusperiaatteista.

Maan myynnissä ja vuokrauksessa Metsähallitus haluaa turvata valtion maiden yhtenäisyyden. Sitä kautta turvataan saamelaiskulttuurin, poronhoidon ja luontaiselinkeinojen harjoittaminen, matkailun toimintamahdollisuudet ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen.

Metsähallitus varmistaa maanvuokrauksessa ja myynnissä riittävän Saamelaiskäräjien ja paliskuntien kuulemisen.

Mikäli kaava käynnistetään Metsähallituksen toimesta, kuullaan Saamelaiskäräjiä.

Määräaikaisin käyttöoikeussopimuksin myönnettyjen luontaiselinkeinotukikohtien ja kalastustukikohtien käyttömuodon tulee pysyä samana sopimuksia uusittaessa tai omistajan vaihtuessa. Metsähallitus ei myy tukikohtien maapohjia (vuokra-alueita).

6.6.1 Yleis- ja asemakaava-alueet

Valmisteltavana olevissa Kilpisjärven ja Inarin yleiskaavoissa asemakaavoitettaviksi osoitetut Metsähallituksen alueet siirretään liiketoimintojen taseeseen ja muut metsätalouskäytön tai liiketoiminnan ulkopuoliset alueet julkisten hallinto-tehtävien taseeseen. Kilpisjärvellä rakentamiseen osoitettavat Salmivaaran alueet siirretään luontopalveluilta liiketoiminnoille ja rakentamisen ulkopuolelle jäävät alueet (Saanan ympärys ja taka-alueet yms.) liiketoiminnoilta luontopalveluille. Inarijärvellä yleiskaavoissa asemakaavoitettavaksi osoitettavat alueet siirretään luontopalveluilta liiketoiminnoille.

Uusia lomarakennuspaikkoja myydään ja vuokrataan ainoastaan yleis- ja asemakaavoissa tähän tarkoitukseen varatuilta alueilta. Pääasiallinen kaavamuoto on kuntien laatimat osayleiskaavat. Matkailukeskuksissa toimintaa ohjataan asemakaavoilla.

6.6.2 Kaava-alueiden ulkopuoliset alueet

Yleis- ja asemakaava-alueiden ulkopuolelta voidaan poikkeustapauksissa myydä ja vuokrata maata tuottamatta huomattavaa haittaa porotaloudelle ja muille luontaiselinkeinoille.

6.7 Maa-ainestoinnot

Maa-aineksia myydään ensisijaisesti jalostettuina tuotteina suoraan käyttäjille. Satunnaisesti voidaan maa-aineksia myydä myös jalostamattomina tuotteina tai otto-oikeussopimuksilla.

Maa-aineksia myydään keskitetysti isojen käyttökohteiden läheltä. Lisäksi pienasiakkaille myyntiä jatketaan hajautetusti alueilta, missä on voimassa olevat maa-ainesluvut. Koltta-alueella varataan koltille mahdollisuus saada soraa ja täytemaata korvauksetta tietyiltä kotitarvekäyttöön osoitetuilta ottopaikoilta kolttalaissa (253/98) mainittuihin tarpeisiin.

6.8 Yhteistyö ja vuorovaikutus

Metsähallitus on käyttänyt osallistavaa suunnittelua laajasti jo 1990-luvulta lähtien. Sidosryhmien ja kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksia kehitetään jatkuvasti. Metsähallituksen tavoitteena on parantaa edelleen Metsähallituksen ja sen toimintaympäristön vuorovaikutusta, lisätä kanssakäymisen jatkuvuutta ja luotettavuutta sekä synnyttää kestävää yhteistyötä. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta eri toimijoiden suunnitelmista ja tavoitteista.

Kansalaisten ja sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön ja osallistamisen tavoitteet:

- Metsähallituksen toiminta on yleisesti hyväksyttyä. Tavoitteena on, että tahot, joihin Metsähallituksen toiminta vaikuttaa, voivat pitää suunnitteluprosessia, päätöksentekoa ja toteutusta hyväksyttävänä.
- Ristiriitatilanteet vähenevät, tai ne pystytään hoitamaan rakentavasti. Tavoitteena on vähentää konfliktien määrää ja hoitaa ristiriitatilanteet siten, että erilaiset näkemykset otetaan rakentavina huomioon jo suunnitteluvaiheessa.
- Perusteet parhaille ratkaisuille. Tavoitteena on saada erilaiset tiedot, taidot ja näkemykset laajasti mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoprosessiin, jotta saadaan perusteet parhaille ratkaisuille.
- Jatkuva toiminnan kehittäminen. Suhtaudutaan avoimesti uusiin ajatuksiin ja kehitetään kansalaisten ja sidosryhmien vaikutusmahdollisuuksia. Tavoitteena on kehittää toimintaa vastaamaan yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin.
- Metsätalouden hyväksyttävyys. Tavoitteena on, että sidosryhmät hyväksyvät metsien kestäväen käytön ja ovat tietoisia sen taloudellisista vaikutuksista.

Yhteistyön ja osallistamisen menetelmät valitaan tilanteen ja tavoitteen mukaisesti. Systemaattinen palautteen keruu ja kirjaaminen sekä tehtyjen ratkaisujen tallentaminen tietojärjestelmiin ovat keskeinen osa yhteistyötä. Tavallisimmin yhteistyön muotoina käytetään työryhmätyöskentelyä (luonnonvarasuunnittelussa), neuvotteluja (mm. pienimuotoisessa päätöksenteossa tai arkipäivän suunnittelutyössä), yleisö- ja esittelytilaisuuksia (mm. palautteen saamiseksi tai paikallisten osallistamisessa), retkeilyjä, maastokäyntejä, lausuntopyyntöjä, kyselyitä tai tutkimuksia. Kaikki palautteet ja yhteydenotot käsitellään. Tulevaisuudessa sosiaalisella medialla ja muilla Internet-sovelluksilla voi olla keskeisempi rooli.

Luonnonvarasuunnitelmat, alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat, toimintasuunnitelmat ja eräasioiden kiintiöihin liittyvä päätökset laaditaan osallistavaa suunnittelutapaa käyttäen. Luonnonvarasuunnitelmiin sekä hoito- ja käyttösuunnitelmiin pyydetään myös lausunnot eri tahoilta, kuten kunnilta, viranomaisilta, Saamelaiskäräjiltä, Kolttien kyläkokoukselta, paliskunnilta, järjestöiltä ja muilta sidosryhmiltä. Toiminnan reunaehdoista neuvotellaan kuntakohtaisten yhteistyöryhmien kanssa. Asiakaspalautetta

hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Yhteistyötä jatketaan muun muassa kuntien, Metlan ja RKTL:n, muiden tutkimuslaitosten, puolustusvoimien, rajavartioston sekä yritysten erilaisten järjestöjen ja yhdistysten kanssa.

Lapin neuvottelukunta on lakisääteinen Metsähallituksen toiminnan kehittämiseksi perustettu yhteistyötaho, jonka tehtävänä on antaa Metsähallitukselle lausuntoja aluepoliittisesti merkittävistä valtion maa- ja vesialueiden käyttöön liittyvistä kysymyksistä. Neuvottelukunnat tekevät myös aloitteita paikallisen väestön aseman turvaamiseksi, kun Metsähallituksen toimintaa suunnitellaan. Neuvottelukunta on maa- ja metsätalousministeriön asettama ja se koostuu eri intressiryhmien edustajista.

Metsähallitus jatkaa ja kehittää edelleen yhteistyötään saamelaiskäräjien kanssa. Epävirallisen tiiviin yhteistyön lisäksi järjestetään saamelaiskäräjälain 9§:n mukaiset neuvottelut kaikista laajakantoisista ja merkittävistä maan- ja luonnonvarojen käyttöön liittyvistä hankkeista ja suunnitelmista, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana.

Maankäyttö

Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kuntakohtaisissa yhteistyöryhmissä käsitellään maankäyttöön liittyviä asioita. Kunnat ja saamelaiskäräjät nimeävät yhteistyöryhmiin edustajansa kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Ryhmät kokoontuvat vuosittain 1–2 kertaa. Vuosittain järjestetään saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien ja Metsähallituksen yhteistoimintapäivä. Tilaisuudessa käsitellään tarpeen mukaan erilaisia maankäyttöön liittyviä asioita ja kerätään suunnitelman seurantaan liittyvä arvio toiminnasta.

Metsähallitus tiivistää yhteistyötä paliskuntien kanssa uhanalaisten lajien ja tunturi-luontotyyppien huomioimiseksi porojen ruokinnan, laidunkierroksen ja kuljetusreittien suunnittelussa. Yhteistyötä tiivistetään myös aitojen ja veräjien sijoittamista, rakentamista ja purkamista koskevissa käytännöissä.

Aluekohtaisia hoito- ja käyttösuunnitelmia varten perustetaan yhteistyöryhmät, joihin kutsutaan laajasti eri tahojen edustajia.

Maankäytön suunnittelussa toteutetaan kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen 8j artiklaa noudattamalla laadittavaa Akwé: Kon toimintamallia saamelaisten kotiseutualueella.

Kolttien kyläkokouksen kanssa käsitellään kolttaoikeuksiin kuuluvat asiat, joita ovat mm. kotitarvepuun ja maa-aineksen otto sekä kalamajojen sijoittelu.

Kaivosviranomaisen kanssa tehdään tiiviisti yhteistyötä kullanhuuhdontaan ja kaivosasioihin liittyvissä asioissa.

Kaavoitus ja kiinteistökauppa

Kuntien rooli kaavoituksessa on ratkaiseva. Kaavoitusmonopolin haltijana kunnat vastaavat yleis- ja asemakaavoituksesta. Metsähallitus voi teettää ranta-asemakaavoja, mutta kunta hyväksyy lopullisesti myös ne.

Erityisellä poronhoitoalueella, johon koko Ylä-Lappi kuuluu, Metsähallitus pyytää paliskunnan lausunnon kaikista kaava-alueiden ulkopuolisista maan myynneistä. Maata ei myydä poronhoidon kannalta tärkeiltä alueilta, kuten erotus- ja merkintäaitojen alueilta.

Kaavoja laadittaessa käydään paikallisen paliskunnan kanssa neuvottelu ennen kaavoituksen aloitusta. Metsähallitus käy omissa kaavoissaan myös Saamelaiskäräjien kanssa saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisen neuvottelun.

Kaavoituksen tullessa vireille, siitä laaditaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS), jossa kuvataan vuorovaikutusmenettely ja kaavan vaikutusten arviointimenettely. Tämä OAS ilmoitetaan siten, että kaikilla osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksesta.

Kaavoituksen edetessä asetetaan kaavaehdotus julkisesti nähtäville ja kaikilla osallisilla on mahdollisuus esittää siitä mielipiteensä kirjallisesti. Kunnanvaltuuston lopullisesta kaavapäätöksestä on kaikilla vielä mahdollisuus valittaa hallinto-oikeuteen.

Luonnonsuojelu

Tärkein yhteistyötaho luonnonsuojelukysymyksissä viranomaistasolla on Lapin ELY-keskus. Suomen ympäristökeskuksen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä laji- ja luontotyypitiedon keruussa, ja tiedonkeruumenetelmien kehittämisessä.

Tietoja kasvilajihavainnoista välitetään ja vaihdetaan mm. yliopistojen kasvimuseoiden ja biologisten asemien kanssa. Havaintotietoa lajeista kertyy runsaasti harrastaja- ja vapaaehtoistyönä etenkin eläinlajien osalta. Eläinlajien suojelussa tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat paliskunnat, yliopistot ja tutkimuslaitoksista RKTL ja Metsän-tutkimuslaitos.

Kulttuuriperinnön suojelutyössä yhteistyötä jatketaan Museoviraston, Saamelais-museo Siidan, Saamelaiskäräjien, koltthaneuvoston, Kultamuseon sekä yliopistojen arkeologian laitosten kanssa. Lisäksi yhteistyömahdollisuuksia yliopistojen historian ja arkkitehtuurin laitosten kanssa selvitetään.

Eräasiat

Kalakantojen hoidon ja kalastuksen suunnittelussa sidosryhmät osallistetaan suunnit-teluun kalatalousneuvottelukunnan kautta. Yhteistyötä kalastusalueiden ja osakas-kuntien kanssa pyritään tiivistämään.

Metsästyslain 8 §:n alueella (Lapin läänin kunnat sekä Kajaanin, Hyrynsalmen, Kuhmon, Kuusamon, Paltamon, Pudasjärven, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen, Taivalkosken, Vaalan tai Vuolijoen kunnat) käydään vuosittaiset kiintiöneuvottelut paikallisten riistanhoitoyhdistysten kanssa ennen erätalouspäällikön antamaa kiintiöpäätöstä. Lisäksi riistanhoitopiirin ja -yhdistysten kanssa järjestetään neuvottelu- ja informaatiotilaisuuksia mm. ajankohtaisista metsästys- ja riistanhoito-asioista. Suojelualueiden metsästyskäytäntöä pyritään linjaamaan yhteistyössä muiden sidosryhmien kanssa hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnan yhteydessä.

Luonnon virkistyskäyttö ja luontoliikunta

Metsähallitus toimii luontomatkailussa yhdessä alueen kuntien, saamelaiskäräjien, matkailuelinkeinon ja eri maankäyttömuotoja edustavien tahojen kanssa. Metsähallitus pyrkii parantamaan yhteistyötä kuntien terveys- ja sivistystoimen sekä urheiluseurojen ja järjestöjen kanssa suunnitellessaan ja toteuttaessaan luontomatkailun palveluita ja tapahtumia. Taajamien läheisyydessä Metsähallitus pyrkii yhdessä kuntien kanssa järjestämään liikuntamahdollisuuksia ja reittejä.

Hankkeiden suunnittelussa ja rahoituksen haussa tehdään yhteistyötä kuntien, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa. Metsähallitus on osallistunut Utsjoen kunnan vetämään Panoraamapolun hankkeeseen laatimalla erillisselvityksiä. Jos reitti toteutetaan, on reitin ylläpitovastuu Utsjoen kunnalla. Suunnitteilla olevan Karigasniemi-Utsjoki-moottorikelkkareitin osalta Metsähallitus noudattaa Paistunturin hoito- ja käyttösuunnitelman linjauksia.

Myös markkinoinnissa yhteistyötä voidaan edelleen parantaa. Metsähallitus on aktiivisesti mukana alueen markkinoinnissa matkailutoimijoiden kanssa ja osallistuu mm. messuille yhdessä alueellisten matkailumarkkinoinnin yhdistysten ja yritysten kanssa. Metsähallituksen roolina on markkinointiyhteistyössä tehdä alueen luontoa tunnetuksi ja varmistaa tiedollinen saavutettavuus. Yhteistyösopimuksen tehneet yritykset saavat Luontoon.fi -sivuille linkit omille kotisivuilleen. Tavoitteena on, että Luontoon.fi -sivustolle tuleva asiakas löytää alueen palvelut helposti ja voi tilata tuotteen tai palvelun suoraan yrittäjältä.

Metsähallitus lisää yhteistyötä matkailuyritysten kanssa ja tukee yrittäjien tuotteistamispyrkimyksiä kestävässä luontomatkailussa. Metsähallituksen palvelurakenteet ja reitit muodostavat usein yritystoiminnan toiminnallisen alustan.

Metsähallitus pyrkii jatkuvaan ja säännölliseen vuoropuheluun alueen luontomatkailuyritysten kanssa. Metsähallitus katsoo, että aktiivinen yhteistyö alueen yritysten kanssa on molempien osapuolten etu. Molemmilla osapuolilla on omat vahvuusalueensa, ja ne yhdistämällä päästään parhaiten kestäväan ja tuottavaan luontomatkailuun, josta myös aluetalous hyötyy.

Metsätalous

Yhteistyötä paliskuntien, Saamelaiskäräjien, Kolttien kyläkokouksen, matkailuyritysten, kyläyhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa kehitetään.

Metsänkäsitteilyn laajemmat periaatteet ja metsänkäsitteilymallit käsitellään Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa. Paliskunnille tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa etukäteen hakkuu- ja maanpinnan käsitteilysuunnitelmiin sekä uusien teiden rakentamissuunnitelmiin.

Kyläyhdistysten kanssa tehdään yhteistyötä mm. kylien lähiympäristöjen virkistyskäyttöön liittyvissä asioissa. Matkailuyritysten kanssa tapahtuva yhteistyö koskee yleensä erilaisten reittien ja taukopaikkojen perustamista sekä yritysten lähialueille suunniteltujen hakkuiden toteuttamista. Yritysten lähialueille suunnitelluista hakkuista ollaan etukäteen yhteydessä ko. yritykseen palautteen saamiseksi.

Kuntien kanssa pidetään säännöllisesti yhteistyöpalavereja, joissa käsitellään mm. metsätalouden ajankohtaiset sekä kaavoitukseen liittyvät asiat. Maa-ainesasioissa yhteistyö kunnan kanssa on tiivistä.

Maa-ainestoinnot

Markkinaselvityksillä ja verkostoitumalla muiden alan toimijoiden kanssa maa-ainesten ottotoiminta saadaan keskitettyä isojen käyttökohteiden läheisyyteen. Näin saadaan inventoitujen käyttökelpoisten varantojen käyttöä tehostettua ja voidaan korostetusti huomioida ympäristönäkökohtia. Uusille kiviainesalueille laaditaan tarvittaessa luontoselvitykset. Otto-alueille haettavissa ympäristöluvista on mukana mm. selvitykset melun- ja pölyn syntymisestä sekä pohjaveden tarkkailusta.

Toiminnan päättyttyä maa-ainesalueilla suoritetaan lupaehtoissa vaaditut maise-
mointi- ja jälkihoitotoimenpiteet. Kunnan viranomaisen hyväksymän lopputarkastuksen jälkeen alueet palautetaan metsätaloukseen tms.

Maa-ainesten myyntiä seurataan kunnille ja ELY-keskukselle tehtävillä vuosittaisilla ottoilmoituksilla. Lupa-alueiden pohjaveden seurannasta tehdään ilmoitukset viranomaisille lupaehtojen mukaisesti.

7.

Vaikutusten arviointi

Luonnonvarasuunnitelman lähtökohtana on sovittaa yhteen ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä luonnonvarojen hoidossa ja käytössä. Suunnitelman vaikutusten arviointi on laadittu suunnitteluprosessissa muodostetun viiden painotuksiltaan erilaisten toiminnan vaihtoehdon sekä niiden arviointiin käytettyjen mittareiden avulla.

Suunnitelman laadinnassa mukana olleessa yhteistyöryhmässä oli laajasti edustettuna alueen eri käyttömuodot, toimijat ja viranomaiset. Yhteistyöryhmän merkittävä rooli suunnittelun eri vaiheissa parantaa sidosryhmien tavoitteiden huomioimista, suunnitelman hyväksyttävyyttä ja sidosryhmien sitoutumista siihen. Yhteistyöryhmän tekemää esitystä tulevan toiminnan linjauksiksi tukevat myös muun osallistamisen kautta saatu palaute. Laaja osallistaminen, suunnittelutyön aikana toteutettu tiedottaminen sekä yleisötilaisuuksien järjestäminen lisäävät myös sidosryhmien ja kansalaisten tietoisuutta Metsähallituksen toiminnasta.

Suunnitelmassa tehdyissä linjauksissa on huomioitu alueen maakunta- ja yleiskaavoihin sisältyvät asiat. Maakuntakaavat ja yleis- ja detaljikaavat toteuttavat valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Toteutuessaan luonnonvarasuunnitelmassa tehdyt toiminnan linjaukset tukevat näin ollen myös yhteiskunnallista maankäytön suunnittelua.

Ilmaston muutoksen vaikutuksia ei ole arvioitu tässä suunnitelmassa. Sopeutumista ilmastonmuutokseen ja sen vaikutusten hillintää on kuvattu kappaleessa 2.1.

7.1 YYV-arviointi

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman laadinnan yhteydessä ei tehty YYV-arviointia (yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden seurantajärjestelmän mukaista arviointia), vaan se laaditaan projektin päättämisen jälkeen Metsähallituksessa osana normaalia vuosittaista toimintaa.

Laissa määritellyt yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet ovat luonnon monimuotoisuuden suojelu, virkistyskäyttö, työllisyyden edistäminen, saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytysten turvaaminen ja poronhoitolassa säädettyjen velvoitteiden täyttäminen. YYV-arvioinnista raportoidaan vuosittain Maa- ja metsätalousministeriölle.

7.2 Suunnitelman vaikutukset

Maankäyttö

Suunnitelmassa tehdyt linjaukset ja päätökset eivät tuo merkittäviä muutoksia maankäyttöön. Esitetyt maankäyttöpäätökset Metlalta siirtyneiden alueiden ja kaavoitettavien alueiden osalta toteuttavat jo ennen suunnitelman aloittamista tehtyjä linjauksia. Suojeluohjelma-alueiden tuleva perustaminen suojelualueiksi on valmisteilla; tällä ei ole käytännön vaikutuksia, koska alueet on jo aiemmin varattu suojeluun.

Jotta suunnitelmassa tehdyt maankäyttöä ja erityisesti virkistyskäytön painopistealueita sekä metsien käsittelyä koskevat linjaukset toteutuvat suunnitellulla tavalla, on ensiarvoisen tärkeää viedä tiedot Metsähallituksen paikkatietojärjestelmiin mahdollisimman pian suunnitelman vahvistamisen jälkeen. Tämä koskee myös maakunta- ja yleiskaavojen perusteella tehtyjä suunnitelman linjauksia.

Saamelaiskulttuuri ja porotalous

Saamelaiskulttuurin kannalta suunnitelmassa tehdyt linjaukset säilyttävät tilanteen ennallaan. Saamelaiskulttuuria turvaavia ratkaisuja sisältyy mm. paikallisten oikeuksia, keräilyä sekä yhteistyön ja vuorovaikutuksen kehittämistä koskeviin linjauksiin ja toimintaohjelmaan. Porotalouden suhteen suunnitelma tukee vuosina 2009 ja 2010 solmittuja paliskuntasopimuksia sekä muita porotalouden huomioimiseksi tehtyjä aiempia päätöksiä. Porotalouden toimintaedellytysten arvioidaan paranevan mm. virkistyskäytön keskittämisen, erävalvonnan ja sen näkyvyyden tehostamisen sekä metsätalouden hakkuutavoitteen ja uudistushakkuiden rajoittamisen seurauksena.

Vakiintuneiden yhteistyömuotojen jatkaminen sekä toimintatapojen kehittämien paliskuntien, Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa parantavat saamelaiskulttuurin ja porotalouden harjoittamisen edellytyksiä alueella. Akwé: Kon -ohjeet otetaan huomioon luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmän kokoamisessa sekä siinä, että porotaloudelle tärkeitä laidunalueita koskevat linjaukset tehdään ennen luonnonvarasuunnittelun työn käynnistämistä. Muilta osin Akwé: Kon -ohjetta ei ole vielä huomioitu, koska ohjeen pilotointi Hammastunturin hoito- ja käyttösuunnitelmassa on vielä ollut kesken. Jatkossa luonnonvarasuunnitelmien sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnassa noudatetaan Akwé: Kon -ohjetta työn alla olevan toimintamallin mukaisesti

Kulttuuri- ja maisema-arvot

Panostukset kulttuuriperintökohteiden inventointeihin ja perinnebiotooppien hoitoon turvaavat kulttuuriarvojen säilyttämistä. Suunnitelmassa tehdyt ratkaisut tukevat

maiseman huomioimista ja maisema-arvojen säilymistä maankäytön suunnittelussa, ohjauksessa sekä käytännön toimenpiteissä. Erityisesti metsätalouden toiminnan linjaukset voivat toteutuessaan parantaa maiseman laatua ja vähentää maisemahäiriöitä maisemallisilla erityiskohteilla, matkailun painopistealueilla sekä taajamien läheisyydessä. Linjaukset tukevat myös maakuntakaavojen tavoitteita sekä yleiskaavojen maisema- ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi tehtyjä kaavamääräyksiä.

Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelun kannalta suunnitelman linjaukset säilyttävät ekologisen verkoston pinta-alan ennallaan. Suunnitelmassa tehdyt ratkaisut metsien käsittelyn rajoittamiseksi edistävät luonnonhoidon toteutumista. Vuosina 2009 ja 2010 solmittujen paliskuntasopimusten myötä ensisijaisesti metsätalouteen varattujen alueiden pinta-ala on pienentynyt ja ekologisen verkoston vastaavasti kasvanut.

Ylä-Lapissa metsätalouden suurimmat vesistövaikutukset aiheutuvat maanmuokkauksista. Muutoin vesistövaikutuksiltaan voimakkaampia soiden ojituksia ei alueella tehdä. Suunnitelmassa ei esitetä maanmuokkauksen lisäämistä verrattuna aiempaan tavoitteeseen. Vesistökuormitusta pienennetään edelleen noudattamalla metsätalouden ympäristöoppaan vuonna 2011 uusittuja ohjeita vesiensuojelussa eli mm. jättämällä vesistöjen varsille suojavyöhykkeet sekä hyödyntämällä paikkatietotyökaluja riskikohteiden tunnistamiseksi.

Luonnon virkistyskäyttö

Luonnon virkistyskäytön suuntauksena on keskittää uudisinvestoinnit ja toiminnot painopistealueille, jotka sisältävät kokonaisuudessaan maakuntakaavojen matkailun kehittämisyvyöhykkeet. Painopistealueisiin tulee pinta-aloihin pieniä lisäyksiä, mutta alueet säilyvät ennallaan.

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun toimintoja keskittämällä painopistealueille turvataan mm. palveluiden laatua ja tehostetaan näiden alueiden käyttöä. Haja-alueiden autiotuvat ja muut merkittävät palvelut säilytetään. Painopistealueisiin kuuluvien luonnonsuojelualueiden palveluiden suunnittelulla ja käytön ohjauksella turvataan myös se, että suojelutavoitteet saavutetaan ja käyttöpaineet pienenevät painopistealueiden ulkopuolella. Ylläpidettävien reittien määrässä ei ole muutoksia. Suunnitelmassa esitettyihin reitteihin eivät sisälly uudet vesiretkelyreitit, jotka on suunnittelutyön aikana viety Luontoon.fi -sivustolle ja kuvattu suunnitelman liitekartalla.

Eräasiat

Metsästyksen, kalastuksen ja maastoliikenteen osalta tehdyt linjaukset tukevat kunta-laisten oikeuksien säilymistä, mutta mahdollistavat myös ulkopaikkakuntalaisten maksullisten lupien saannin. Riista- ja kalakantojen hoidossa ja toiminnan mitoituksessa ekologinen kestävyys sekä alueen luontaisten lajien säilyminen ovat keskeisiä toiminnan lähtökohtia edelleen. Kalastus- ja maastoliikennelupien määrässä ei arvioida

tapahtuvan muutoksia. Metsästyksessä lupamäärät mitoitetaan vuosittain riistakantojen luontaisten vaihteluiden mukaan, ja siten myös vuotuiset saalismäärät vaihtelevat.

Kaavoitus ja maa-ainekset

Kaavoituksen, maan myynnin ja -vuokrauksen sekä maa-ainestoimintojen osalta suunnitelman ratkaisut eivät muuta merkittävästi toimintaperiaatteita tai toiminnan määrää eivätkä suunnitelman ratkaisut aiheuta muille maankäyttömuodoille uhkaa. Kaavoitustoiminta keskittyy taajamiin ja matkailun painopistealueille. Tämä vähentää osaltaan muihin käyttömuotoihin kohdistuvaa painetta näiden alueiden ulkopuolella.

Talous ja työllisyys

Tehdyt linjaukset mahdollistavat Metsähallituksen liiketoimintojen ja luontopalveluiden maksullisen toiminnan volyymin säilymisen vallitsevalla tasolla. Metsähallituksen ja alihankkijoiden työpaikkojen määrä säilyy Metsähallituksen arvioiden mukaan ollen noin 110 htv. Suunnitelmavaihtoehtoissa työpaikkojen määrä vaihteli vain vähän ollen V1-vaihtoehdossa 85 htv ja V5-vaihtoehdossa 116 htv. Työpaikkojen määrää voitaisiin aluetaloudessa Metsähallituksen ulkopuolella lisätä, mikäli olisi tehty matkailua, virkistyskäyttöä ja liiketoimintoja voimakkaammin painottavia linjauksia. Metsähallituksen suorat ja välilliset työpaikat Ylä-Lapissa pitävät yllä maaseudun ja syrjäalueiden elinvoimaisuutta ja palvelurakenteita. Tehdyt ratkaisut turvaavat metsätalouden työllisyyden myös jatkossa. Matkailun painopisteratkaisu luo edellytykset säilyttää luontopalveluiden työpaikat.

Tulot paikallistalouteen ja alueellinen työllistävyys voivat pienentyä. Arvio perustuu ”Monitavoitearviointi Ylä-Lapin metsien kestävä käytön mahdollisuuksista 2010”-tutkimuksen tuloksiin (Metla 2010), joissa esitettyjä lukuja hakkuukertymästä interpoloimalla arvioitiin luonnonvarasuunnitelman eri vaihtoehtoilta vastaavat lukuarvot. Suunnitelman mukaista 115 000 m³ hakkuusuunnitetta vastaa toimintavaihtoehto V2. Sille laskettujen mittariarvojen perusteella porotalouden, matkailun sekä luontopalveluiden tulojen paikallistalouteen sekä työllistävyyden arvioidaan säilyvän ennallaan, mutta metsäsektorin tulot paikallistalouteen pienenevät suunnitelman mukaisella hakkuumäärällä ollen n. 26,1 milj. € (vuonna 2010 tulot olivat 28 milj. €). Vastaavasti metsäsektorin työllistävyyden arvioidaan pienenevän nykyisestä 262 htv:sta 239 htv:een.

Metsähallituksen luontopalvelut selvittää vuosittain kansallispuistojen ja Inarin retkeilyalueen sekä mm Kilpisjärvi-Käsivarsi-alueen kävijöiden rahankäytöstä syntyvät paikallistaloudelliset tulo- ja työllisyysvaikutukset osana valtakunnallista selvitystä. Talousvaikutukset lasketaan Metsähallituksen luontopalvelujen ja Metsäntutkimuslaitoksen yhteistyössä kehittämällä menetelmällä.

Metsätalous ja metsävarat

Metsätalouden mitoitus mahdollistaa eri elinkeinojen ja maankäyttömuotojen toiminnan jatkumisen alueella. Valitun toimintavaihtoehdon mukaan puuston kasvu ja tilavuus

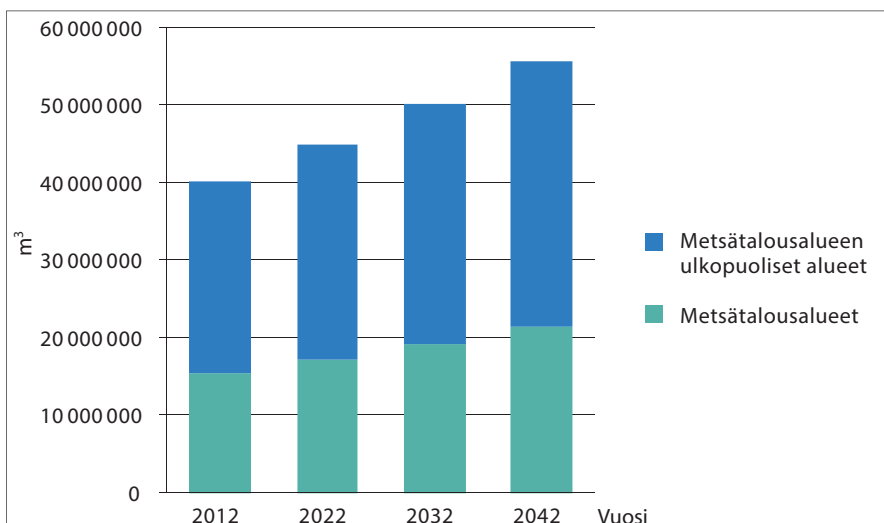
lisääntyvät merkittävästi, ja sen myötä myös metsien hiilensidonta ja hiilivarastot kasvavat. Metsätalouden osalta alueen metsävarat mahdollistaisivat nykyistä merkittävästi suuremmat hakkuumäärät, jos mitoituksessa huomioitaisiin pelkästään puuntuotannollinen kestävyys: suunnitelmavaihtoehtoissa muodostetun V5 Voimakkaasti aluetaloutta ja liiketoimintoja tukevan toimintamallin mukaisen hakkuulaskelman perusteella puuntuotannollisesti kestävä hakkuusuunnite olisi jopa 232 000 m³, mikä on yli kaksinkertainen suunnitelmassa valittuun hakkuusuunnitteeseen verrattuna.

Metsätalouden mitoituksen varovaisuutta kuvaa myös se, että paliskuntasopimusten mukaiset alueet on jätetty metsätaloustoiminnan ulkopuolelle koko laskentakauden (40 vuotta) ajaksi, vaikka sopimusten kesto on laskentakauden puoliväliin. Paliskuntasopimuksissa määriteltyjen alueiden vapauttaminen hakkuurajoituksista 20 vuoden kuluttua sopimuskauden päättyessä lisäisi hakkuusuunnitetta vuosittain 25 000 m³ ja uudistusalaa 300 ha ensimmäisen kymmenvuotiskauden ajan puuntuotannollinen kestävyys huomioiden.

Vaikutuksia metsien ikärakenteeseen ja puuston tilavuuteen arvioitiin erillisen MELA-laskelman avulla yhteistyöryhmän kanssa sovittujen toiminnan linjausten muodostamisen jälkeen. Laskelma laadittiin metsätalousalueen metsämaan kuviotietojen perusteella tulevalle 30-vuotiskaudelle seuraavia toteutettavaksi valitun toimintavaihtoehdon mukaisia rajoitteita noudattaen: Koko laskentakaudelle vuotuiseksi hakkuusuunniteeksi asetettiin metsätalousalueille 115 000 m³, josta Enontekiölle 3 000 m³. Uudistuspinta-alaksi määriteltiin korkeintaan 900 ha vuodessa ja matkailun vetovoima-alueille laskettiin 50 % hakkuusuunnite. Ylispuiden poistolle asetettiin kahdeksi ensimmäiseksi kymmenvuotiskaudeksi 1 300 ha vuodessa, kolmannella kymmenvuotiskaudella se laskentateknisistä syistä muodostui n. 800 ha suuruiseksi. Paliskuntasopimukset rajattiin hakkuutoiminnan ulkopuolelle koko laskentakauden ajaksi, mutta ne sisältyvät esitetyissä tilavuustarkasteluissa metsätalousalueeseen ja sen puustoon. Metsätalousalueen ulkopuoliset alueet käsittävät mm. luonnonsuojelu- ja erämaa-alueet sekä luontaistalousalueet.

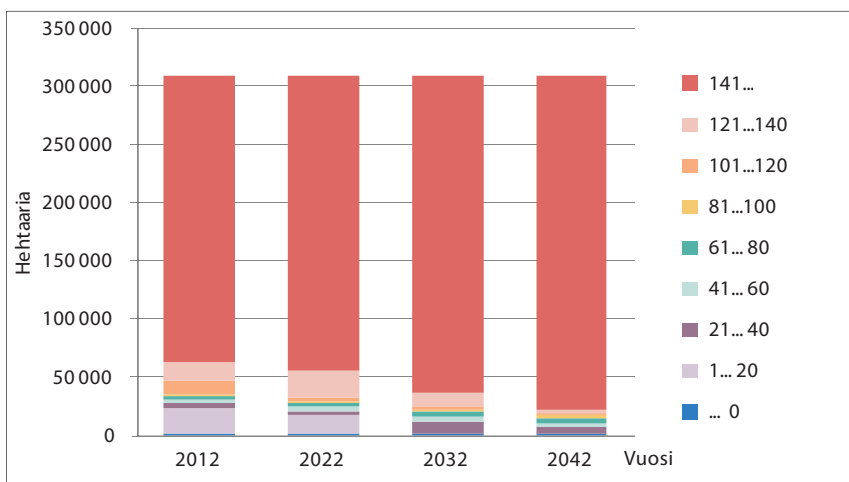
Valitun suunnitelman mukaisesti toimittaessa Ylä-Lapin metsävarat kasvavat noin 15,6 milj. m³ tulevan 30 vuoden aikana. Suunnitelman tavoitteen mukaisella 115 000 m³ vuosittaisella hakkuumäärällä puuston tilavuuden arvioidaan kasvavan Ylä-Lapissa suunnitelmakauden aikana nykyisestä 40,1 milj. m³:sta ollen vuonna 2022 noin 45,0 milj. m³ ja 30 vuoden kuluttua 55,7 milj. m³.

Metsätalousalueen metsämaan puuston tilavuus kasvaa nykyisestä 15,3 milj. m³:sta vuoteen 2022 mennessä 17,1 milj. m³:iin ja 30 vuoden aikana 21,5 milj. m³:iin hakkuista huolimatta. Vastaavasti metsätalousalueen ulkopuolisilla alueilla (luontopalveluiden hallinnassa olevilla alueilla ja Laatumaan kaava-alueilla) puuston tilavuus lisääntyy tasaisesti nykyisestä 24,9 milj. m³:sta vuoteen 2042 mennessä 34,2 milj. m³:iin. (Kuva 28).

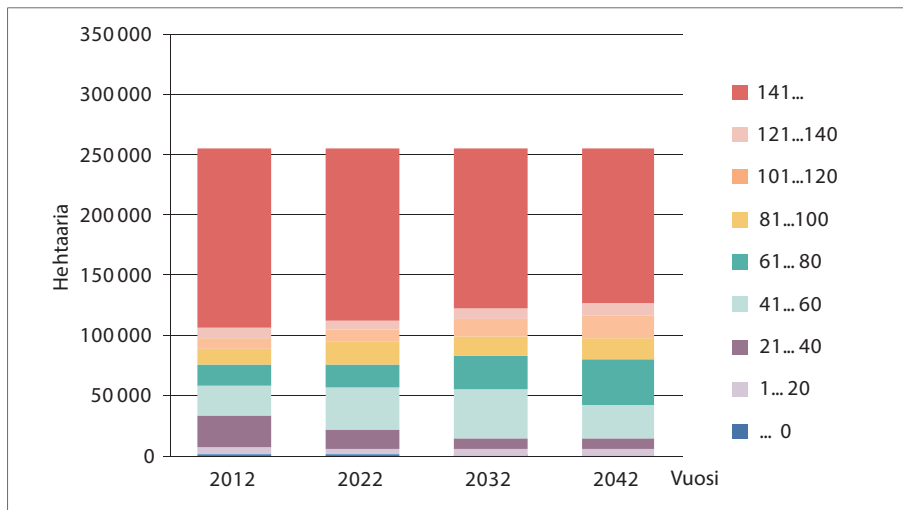
Kuva 28. Puuston tilavuuden kehittyminen Ylä-Lapissa 2012–2042.

Metsätalousalueiden ulkopuolisten metsien ikärakenteen kehittyminen metsämaalla on esitetty kuvassa Kuva 29. Yli 140-vuotiaiden metsien pinta-ala metsätalousalueiden ulkopuolisilla alueilla kasvaa nykyisestä 247 400 hehtaaria kymmenen vuoden aikana noin 7 400 hehtaaria, ja 30 vuoden aikana noin 40 400 hehtaaria ikäluokkien normaalin kehityksen seurauksena. Samalla ajanjaksolla nuorimmat ikäluokat vähenevät merkittävästi: alle 20-vuotiaiden metsien pinta-ala vähenee nykyisestä 23 100 hehtaaria noin 100 hehtaariin. Palojatkumosuunnitelman mukaisilla ennallistamispoltoilla syntyy nuorten kehitysluokkien metsiä, mutta pinta-alavaikutus on koko metsämaan pinta-alaan nähden hyvin pieni.

Kuva 29. Metsätalousalueiden ulkopuolisten metsien ikärakenteen kehittyminen metsämaalla.

Metsätalousalueiden metsämaalla suunnitelman mukaisilla toimenpiteillä tulevan 30 vuoden aikana yli 140-vuotiaiden metsien osuus säilyy korkeana ollen koko tarkastelujakson yli 50 % metsätalousalueen metsämaan pinta-alasta. Alle 40-vuotiaiden metsien määrä vähenee alle puoleen vuoden 2012 pinta-alasta. Tätä vanhempien metsien pinta-alat lisääntyvät kaikissa ikäluokissa nykytasoon verrattuna tulevan 30 vuoden aikana. Poikkeuksen muodostavat yli 140-vuotiaat metsät, joiden pinta-ala vähenee nykyisestä 148 500 hehtaarista vuoteen 2022 mennessä 5 900 hehtaaria. (Kuva 30).

Kuva 30. Metsätalousalueen metsien ikärakenteen kehittyminen metsämaalla.

7.3 Muut alueelliset suunnitelmat

Metsähallituksen valtion viranomaisen roolissa tulee toiminnassaan etsiä tapoja toteuttaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Laadittu suunnitelma toteuttaa valtakunnallisia alueiden käytön tavoitteita (VAT) laajalti. Lisäksi VAT toteutuu suunnitelman lähtökohtana käytettyjen alueen maakuntakaavojen sekä yleis- ja asemakaavojen kautta.

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma toteuttaa VAT:ia sen yleistavoitteisiin lukeutuvissa luonnon voimavarojen kestävässä hyödyntämisessä sekä elinympäristöjen ekologisen, taloudellisen sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyys edistämässä, kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymisessä. VAT:n yleistavoitteiden mukaisia ovat myös suunnitelman linjaukset luonnon monimuotoisuuden säilymisen, ekologisten yhteyksien, luonnon moninaiskäytön edellytyksien ja suojelu- ja erämaa-alueiden kestävä hyödyntämisen suhteen. Maankäytön linjauksilla ja mm. maastoliikenteen käytännöillä edistetään niin ikään hiljaisten alueiden säilymistä. Suunnitelman lähtökohdat ja linjaukset toteuttavat myös VAT:n mukaista luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä siten, että turvataan luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville.

Luonnonvarasuunnitelma toteuttaa myös VAT:n linjauksia monien erityistavoitteiden osalta. Metsähallituksen toimintaperiaatteet ja linjaukset ovat yhtenevät mm. maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeiden huomioimisessa, uusiutuvien energialähteiden käytön edistämisessä, valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen säilyttämisessä sekä ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävien ja yhtenäisten aluekokonaisuuksien säilyttämisessä.

Tunturi-Lapin ja Pohjois-Lapin maakuntakaavat on huomioitu luonnonvarasuunnitelman laadinnassa. Viranomaisena Metsähallituksen on alueiden käytön suunnittelussa pyrittävä edistämään kaavan toteutumista. Kaavassa on osoitettu alueita mm. maa- ja metsätalouden, luontaistalouden, poronhoidon, maiseman, kulttuuriympäristöjen, luonnonsuojelun ja reitistöjen osalta. Maakuntakaavojen matkailun kehittämisen kohdealueet sisältyvät Metsähallituksen virkistyskäytön painopistealueisiin. Alueen monikäyttömetsät, joilla metsätalous toimii, ovat maakuntakaavojen mukaisia metsätalous- ja poronhoitovaltaisia alueita (M tai M1). Vastaavasti luontaistalousalueiden tai luontaistalous- ja poronhoitovaltaisten (Ms, MS-1), suojelu- ja erämaa-alueiden (S, SL) rajaukset ja merkinnät ovat yhtenevät. Myös maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU) sisältyvät Inarin retkeilyalueeseen tai maakuntakaavan kanssa yhteneviin virkistyskäytön painopistealueisiin. Myös saamelaisaluetta koskeva suositus uudistamismenetelmistä ja maanmuokkauksesta ovat yhtenevät Metsähallituksen linjausten kanssa. Kaavamerkintöjen ja -määräysten toteutumista edesauttaa se, että tiedot on vietävissä Metsähallituksen paikkatietoaineistoon osaksi suunnittelujärjestelmää. Toisaalta maakuntakaavoja laadittaessa kaavoitusviranomaisella on käytettävänsä Metsähallituksen aineistoja.

Lapin matkailustrategiassa 2011–2014 on Metsähallituksen tehtäväksi Lapin matkailun kehittämisessä osoitettu kansallispuistojen vetovoiman kehittäminen sekä luontomatkailun infrastruktuurin ylläpito ja kehittämien. Nämä kaikki sisältyvät luonnonvarasuunnitelman painotuksiin. Myös suunnitelmien tavoitteet mm. eri maankäyttömuotojen huomioimiseksi maankäytön suunnittelussa ja kestävä kehityksen sekä painopisteiden suhteen tukevat toisiaan.

Kilpisjärvellä käynnistetyn yleiskaavatyön pohjana käytettävässä Kilpisjärvi 2020 kehittämissuunnitelmassa on kuvattu alueen toiminnallisen nykytilan kuvaus ja kehittämissuunnitelma elinkeinotoiminnan ja erityisesti matkailun näkökulmasta. Suunnitelmaa käytetään pohjana myös Kilpisjärvellä käynnistetyssä yleiskaavatyössä. Kehittämissuunnitelman mukaan alueen luonto, sen säilyminen vetovoimaisena ja käyttö palveluihin, hallitusti, suunnitellusti ja harkitusti on keskeinen kehittämisen tavoite. Metsähallituksen linjaukset tukevat tätä tavoitetta, ja alueen merkittävimpiä maanomistajana ja keskeisenä luontomatkailun toimijana sillä on hyvät edellytykset tukea käytännön toimituksissaan Kilpisjärven kehittämistavoitteita.

Tenonlaakson kehittämissuunnitelma 2020 sisältää kehittämissuunnitelman sekä osayleiskaavat Tenojokilaakson ja Inarinjokilaakson sekä Utsjokilaakson alueelle. Metsähallituksen tekemät ratkaisut edistävät Utsjoen asettamia tavoitteita mm.

maankäytössä luonnon ja sen vetovoimatekijöiden säilyttämisessä, luontomatkailun ja reitistön kehittämisessä, maastoliikenteen rajoittamisessa, porotalouden ja muiden luontaiselinkeinojen turvaamisessa sekä kaavoituksessa.

Luonnonvarasuunnitelman virkistyskäyttöä koskevat linjaukset tukevat myös Enontekiön kehittämisstrategiaa ja toimenpideohjelmaa vuosille 2011–2015. Kehittämisstrategiassa visioidaan, että vuonna 2015 Enontekiö on mm. johtava vastuullisen luontomatkailun kohde, jonka perustan muodostavat laajat erämaat. Matkailun ja muiden elinkeinojen nähdään luovan hyvinvointia ja edellytykset palvelujen kehittymiselle ja uusien työpaikkojen syntymiselle. Sekä luonnonvarasuunnitelma että Enontekiön kehittämisstrategia nostavat esille eri elinkeinojen tasapuolisen huomioon ja hyvinvointipalveluiden tuottamisessa poikkihallinnollisen yhteistyön.

Laadittu luonnonvarasuunnitelma tukee Lapin Metsäohjelman 2011–2015 visiota ja strategisia linjauksia muun muassa vesiensuojelun tehostamiseksi, bioenergian toimitusten turvaamiseksi, eri elinkeinojen työ- ja toimintamahdollisuuksien toimintaedellytysten säilyttämiseksi sekä sidosryhmien keskinäisen yhteistyön lisäämiseksi. Myös Inarin kunta on tuonut suunnittelutyön aikana esiin tarpeen turvata paikallisten kaukolämpölaitosten energiapuun saanti.

8.

Seuranta

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman seurantaan on valittu 34 mittaria, jotka kuvaavat luonnonvarojen käytön ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä. Mittareiden avulla seurataan suunnitelman linjausten ja toimintaohjelman toteutumista, toimintaedellytyksiä sekä toimintaympäristön muutoksia. Seuranta toteutetaan osana vuosittaista raportointia esimerkiksi toimintakertomuksissa ja neuvottelukuntien toiminnan osana. Vastuu mittaritietojen keräämisestä on tulosalueilla. Mittaritiedot kerätään pääosin vuosittain, mutta seuranta tapahtuu viiden vuoden jaksoissa. Sanallisista arvioista pyydetään lisäksi arvosana 1–5.

Luonnonvarasuunnitelman välitarkastus tehdään viiden vuoden kuluttua. Tällöin tarkastetaan suunnitelman tavoitteiden ja reunaehtojen toteutumista sekä luonnonvarojen kestävä käytön yleistä kehitystä osallistavaa toimintatapaa käyttäen. Yhteistyöryhmä arvioi toteutuksen onnistumista viimeistään välitarkastuksen yhteydessä.

Yhteiskunnalliset tavoitteet ja vuorovaikutus

1. Metsähallituksen työpaikat (htv) tulosalueittain ja arvio vaikutuksista aluetalouteen
2. Lapin neuvottelukunnan, kuntakohtaisten neuvottelukuntien, Saamelaiskäräjien sekä Kolttien kyläkokouksen arviot toiminnasta

Metsähallitus Ylä-Lapissa

3. Saamelaispaliskuntien, Saamelaikäräjien ja Kolttien kyläkokouksen arvio Metsähallituksen toiminnasta (kirjallinen arvio kerätään yhteistoimintapäivien yhteydessä)
4. Sidosryhmäyhteistyö: yhteydenpito muihin tahoihin (kpl)

5. Kuntakohtaisten neuvottelukuntien arvio paikallisten ihmisten oikeuksien toteutumisesta
6. Kotitarvepuun myynti (m³) ja asiakasmäärä

Maankäytön kehitys

7. Maankäyttöluokkien jakauma (ha, %): metsätalous (monikäyttömetsät, rajoitetun käytön alueet ja metsätaloustoiminnan ulkopuoliset alueet, tarkastelu myös ikäluokittain), erämaa-alueet, suojelualueet, -ohjelmat ja -metsät, virkistysmetsät, detaljikaavat, muut
8. Hoito- ja käyttösuunnitelmien ajantasaisuus (valmistumisvuosi ja päivitystilanne)
9. Vuokra-alueiden määrä (kpl, ha) vuokra-aluetyypeittäin

Luonnonsojelu

10. Selvitykset, inventoinnit ja seurannat (kpl, ha, rahoitus €)
11. Havaittujen uhanalaisten lajien esiintymien määrä (kpl)
12. Havaittujen kulttuuriperintökohteiden määrä (kpl)
13. Luontokohteiden säilyminen hakkuissa
14. Säästöpuuston määrä uudistushakkuissa (m³/ha)
15. Yli 140-vuotiaiden metsien pinta-ala (ha) ja osuus (%) metsämaan pinta-alasta

Eräasiat

16. Kalatalousneuvottelukuntien arvio vaelluskalakantojen tilasta
17. Metsästys-, kalastus-, ja maastoliikennelupamäärät ja -tulot (kpl, €) lupatyypeittäin
18. Metsästäjämäärät kunnittain (hlö)
19. Riistakannat ja saalismäärät (kpl)
20. Maastoliikenneurien ja -reittien määrä (km)
21. Valvontatapahtumien määrä (kpl) tapahtumatyypeittäin

Virkistys- ja matkailukäyttö

22. Käyntimäärät luontoon.fi-sivustolla ja toteutuneet käyntikerrat (kpl) käyntikohteittain

23. Palvelurakenteiden määrä (kpl) kuntoluokittain ja retkeilyreittien määrä (m), sis. kelkkareitistö
24. Asiakastyytyväisyysindeksi kävijätutkimuksissa
25. Tapahtumien ja vaihtuvien näyttelyiden määrä (kpl)
26. Yhteistyösopimusten määrä (kpl)
27. Matkailuyhdistysten sanalliset arviot luontomatkailun kehittämisestä

Metsätalous

28. Puun myynti (m^3)
29. Metsätalouden metsämaan puuston kokonaistilavuus ja kasvu (m^3)
30. Hakkuiden pinta-ala (ha) hakkuutavoittain
31. Taimikonhoito ja kulutus (ha)
32. Kesä- ja talviteiden kokonaismäärä, rakentaminen ja peruskorjaus (km)

Maanjalostus

33. Kiinteistökauppojen ja vaihtojen määrä (kpl ja ha) kunnittain
34. Myyty maa-aines (m^3) ja ottoalueiden määrä (kpl) kunnittain

Mittareiden lisäksi yhteistyöryhmä esitti, että toiminnan arvioinnissa käytetään Metsä-hallituksen tuottamien tietojen ja arvioiden lisäksi myös muiden tahojen tuottamaa tietoa, julkaisuja ja tutkimuksia. Esiin nostettiin mm. uhanalaisten luontotyyppien seuranta ja kalatalousalueiden kalavesien hoito- ja käyttösuunnitelmat. Yhteistyöryhmältä voitaisiin pyytää arvio suunnitelman toteutumisesta vuosittain.

Aiheeseen liittyviä julkaisuja ja verkkosivuja

Hallitusohjelma 22.6.2011. Valtioneuvoston kanslia. 90 s.
(<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>)

Kansallinen luonnonvarastrategia - Älykkäästi luonnon voimin. 2009. Sitra. 11 s.
(<http://www.sitra.fi/julkaisut/muut/Kansallinen%20luonnonvarastrategia.pdf>)

Maa- ja metsätalousministeriön ilmasto ja energia.
(http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/metsat/ilmasto_energia.html)

Ympäristöministeriön ilmastomuutokseen sopeutuminen.
(<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=385927&lan=fi>)

Akwé: Kon -ohjeet. 2011. Ympäristöministeriö, Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2011. 54 s. (<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=127576&lan=fi>)

Luonnon puolesta – ihmisen hyväksi: Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategia ja toimintaohjelma 2006–2016. 2007. Ympäristöministeriö, Suomen ympäristö 35. 162 s.
(www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=75798&lan=fi)

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim./eds.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s. (www.ymparisto.fi/punainenlista)

Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus. Suomen ympäristö 8/2008. Osat 1 ja 2. 264 + 572 s. (<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=282258&lan=fi&clan=fi>)

Leskelä, T. (toim.) 2005. Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. Lapin Ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut 402. 82 s.

Kiinteiden muinaisjäännösten hoito-opas. 2004. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B No 64. 41 s.
(<http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b64.pdf>)

Similä, M. & Junninen, K. (toim.) 2011. Metsien ennallistamisen ja luonnonhoidon opas. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 157. 193 s.
(<http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b157.pdf>)

Raatikainen, K. (toim.) 2009. Perinnebiotooppien seurantaohje. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 117. 111 s.
(<http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b117.pdf>)

Hyvärinen, E. & Aapala, K. (toim.) 2009. Metsien ja soiden ennallistamisen sekä harjumetsien paahdeympäristöjen seurantaohje. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 118. 116 s.
(<http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b118.pdf>)

Valtion metsien kulttuuriperintökohteiden inventointi.
(<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Hankkeet/Kulttuuriperintoinventointi/Sivut/Valtionmetsienkulttuuriperintökohteideninventointi.aspx>)

Kansallinen metsäohjelma 2015 - Metsäalasta biotalouden vastuullinen edelläkävijä. 2010. Maa- ja metsätalousministeriö. 52 s.
(http://www.mmm.fi/attachments/metsat/kmo/5ywLDJ2Uy/Kansallinen_metsaohjelma_2015_Valtioneuvoston_periaatepaatos_16.12.2010.pdf)

Lapin metsäohjelma 2012-2015. 2012. Metsäkeskus Lappi. 38 s.
(http://www.metsakeskus.fi/fi_FI/c/document_library/get_file?uuid=7d15f337-802e-4b41-87e4-fde352c322a7&groupId=10156)

Päivinen, J., Björkqvist, N., Karvonen, L., Kaukonen, M., Korhonen, K-M., Kuokkanen, P., Lehtonen, H. & Tolonen, A. (toim.) 2011. Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 67. 162 s.
(<http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/mta/ymparistoopas2011.pdf>)

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Ympäristöhallinto.
(<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=303873&lan=fi&clan=fi#a1>)

Tunturi-Lapin maakuntakaava. Lapin Liitto.
(http://www.lapinliitto.fi/maakuntakaavoitus/tunturilapin_maakuntakaava)

Pohjois-Lapin maakuntakaava. Lapin Liitto.
(http://www.lapinliitto.fi/maakuntakaavoitus/pohjoislapin_maakuntakaava)

Vesienhoitoalueet. Valtion ympäristöhallinto.
(<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=308802&lan=fi&clan=fi>)

Kemijoen vesienhoitoalue. Valtion ympäristöhallinto.
(<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=15753&lan=fi>)

Tenon, Näätämöjoen ja Paatsjoen vesienhoitoalue. Valtion ympäristöhallinto.
(<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=15755&lan=fi>)

Torniojoen vesienhoitoalue. Valtion ympäristöhallinto.
(<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=15754&lan=fi>)

Kilpisjärvi kehittämissuunnitelma 2020. (<http://www.kilpisjarvi2020.com/2011/06/01/kilpisjarvi-kehittamissuunnitelma-2020/>)

Tenonlaakson kehittämissuunnitelma ja rantaosayleiskaavat - Kehittämissuunnitelma 2020. (<http://www.utsjoki.fi/media/Tekninen/Kaavoitus/Tenonlaakson%20kehitt%C3%A4missuunnitelma%20ja%20rantaosayleiskaavat/Kehitt%C3%A4missuunnitelma%202020.pdf>)

Enontekiön kehittämisstrategia 2011-2015. Enontekiön kunta. (<http://www.enontekio.fi/fi/yritykset/kunnan-kehittaminen/enontekion-kehittamisstrategia-2011-2015.html>)

Pohjois-Suomen metsästys. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. (http://tilastot.rktl.fi/Database/ES/Pohjois-Suomen%20metsastys/Pohjois-Suomen%20metsastys_fi.asp)

Sutela, T. & Huusko, A. 1997. Virkistyskalastus Kuusinki-, Kitka- ja Oulankajoenla. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalatutkimuksia - Fiskundersökningar nro 125, 1997. 22 s.

Keskinarkaus, S., Matilainen, A. & Kurki, S. 2009. Metsästysmatkailun toimintamallit ja niiden kestävyys valtion mailla. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti. Julkaisuja 18.67 s. (<http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Julkaisuja18.pdf>)

Gröndahl, K. 2005. Riekonmetsästyksen ekologinen ja sosiaalinen kestävyys Ylä-Lapissa metsästyskaudella 2001-2002. Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja. 140 s.

Koivuniemi, J. 2012. Metsäntutkimuslaitoksen tutkimusmetsät. Tutkimusmetsäsuunnitelmat 2012-2021. Luonnos 25.5.2012.

Yrjänä, Nikkanen, Rusanen, Rantala 2007. Geenireservimetsien käsittelyohjeet. Metsäntutkimuslaitos.

PROJEKTIORGANISAATIO JA YHTEISTYÖRYHMÄ

Projektiorganisaatio

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman tarkistusprojektin organisaatio	
Ohjausryhmä	
Jyrki Tolonen	Luontopalvelut, ohjausryhmän puheenjohtaja
Kirsi-Marja Korhonen	Metsätalous (MEK)
Hannu Tilja	Laatumaa
Matti Keränen	Villi Pohjola
Projektiyhmä:	
Matti Siipola	projektipäällikkö (30.4.2012 saakka)
Annakaisa Heikkonen	projektipäällikkö (1.5.2012 alkaen)
Pertti Heikkuri	Metsätalous: metsätalous, maankäyttö
Hannu Tilja	Laatumaa: tontti- ja maakauppa, kaavoitus
Matti Keränen	Villi Pohjola: luontomatkailun liiketoiminta
Pasi Perttunen	Morenia Oy: maa-ainestoiminta
Irja Mikkonen	Luontopalvelut: alueiden hallinta
Jarmo Katajamaa	Luontopalvelut: erätalous
Saara Tynys	Luontopalvelut: luonnonsuojelu
Tapio Tynys	Luontopalvelut: luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu
Muut projektiin osallistuvat henkilöt:	
Juha Salmi	Metsätalous: hakkuulaskenta-asiantuntija, metsävara-analyysit
Jyrki Määttä	Palvelukeskus: kartta-asiantuntija, karttatuotanto
Tarja Tuovinen	Luontopalvelut: viestintä
Elina Stolt	Luontopalvelut: alueiden hallinta
Paula Siitonen	Aloituskokouksen ja systeemisen lähestymistavan ohjaaja, osallistamisen asiantuntija

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmä

Intressitaho	Rooli ryhmässä	Nimi	Organisaatio/yhteisö
Metsähallituksen kutsuma pj.	puheenjohtaja	Teuvo Katajamaa	
Inarin kunta	jäsen	Anu Avaskari	Inarin kunta
	varajäsen	Valtteri Huhtamella	Inarin kunta
Enontekiön kunta	jäsen	Pentti Keskitalo	Enontekiön kunta
		v.s. Mikko Kärnä	
	varajäsen	Ulla Keinovaara	Enontekiön kunta
Utsjoen kunta	jäsen	Ilmari Tapiola	Utsjoen kunta
	varajäsen	Rauna Guttorm	Utsjoen kunta
Lapin liitto	jäsen	Riitta Lönnström	Lapin Liitto
	varajäsen	Juha Piisilä	Lapin Liitto
Lapin ELY-keskus	jäsen	Erkki Kantola	Lapin ELY-keskus
	varajäsen	Ari Neuvonen	Lapin ELY-keskus
Riistakeskus	jäsen	Veikko Porsanger	Riistakeskus Lappi
	varajäsen	Jouko Ala-Poikela	Enontekiön riistanhoitoyhdistys
Kolttien kyläkokous	jäsen	Veikko Feodoroff	Kolttien kyläkokous
	varajäsen	Tapio Kiviniemi	Kolttien kyläkokous
Intressitaho	rooli ryhmässä	nimi	organisaatio/yhteisö
Paliskuntain yhdistys	jäsen	Jukka Knuuti	Paliskuntain yhdistys
	varajäsen	Maaren Angeli	Paliskuntain yhdistys
Saamelaiskäräjät	jäsen	Inga-Briitta Magga	Saamelaiskäräjät
	jäsen	Asko Länsman	Saamelaiskäräjät
	jäsen	Väinö Seurujärvi	Saamelaiskäräjät
Suomen porosaamelaiset	jäsen	Jan Saijets	Suomen porosaamelaiset
	varajäsen	Outi Jääskö	Suomen porosaamelaiset
Muut saamelaistahot	jäsen	Aarne Turunen	Inarinsaamelaiset ry
	varajäsen	Ilmari Laiti	Sámi Duodji ry
Tutkimus	jäsen	Jouko Kumpula	Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
	varajäsen	Anna-Liisa Ylisirniö	Arktinen keskus Lapin yliopisto
	varajäsen	Mikko Hyppönen	Metsäntutkimuslaitos
Luonnonsuojelu	jäsen	Vesa Luhta	Inarin Luonnonystävät
	varajäsen	Esko Sirjola	Inarin Luonnonystävät
Paliskunnat	jäsen	Jouni Lukkari	Hammastunturin paliskunta
	varajäsen	Magreeta Sara	Sallivaaran paliskunta
	jäsen	Hannu Ranta	Näkkälän paliskunta
	varajäsen	Uula Aikio	Kaldoaivin paliskunta

Intressitaho	Rooli ryhmässä	Nimi	Organisaatio/yhteisö
Metsästys	jäsen	Jari Huhtamella	Inarin riistanhoitoyhdistys
	varajäsen	Esa Vuomajoki	Utsjoen riistanhoitoyhdistys
	varajäsen	Jouko Ala-Poikela	Enontekiön riistanhoitoyhdistys
Kalastus	jäsen	Kari Kyrö	Inarin kalastusalue
	varajäsen	Esko Aikio	Utsjoen neuvottelukunnan pj.
	varajäsen	Veikko Ylitalo	Enontekiön neuvottelukunnan pj.
Metsätalous ja -teollisuus	jäsen	Jarkko Parpala	Metsäliitto Osuuskunta
Koneyrittäjät	jäsen	Arvi Heikkonen	Koneyrittäjät/Metsä-Heikkonen OY
	varajäsen	Pentti Kämäräinen	Koneyrittäjät/Inarin konemiehet ky
	varajäsen	Markku Törmänen	Koneyrittäjien liitto
Matkailu	jäsen	Mika Harri	Pohjois-Lapin matkailu oy
	varajäsen	Ari Honkavuori	Inarin Lapin matkailu ry
	varajäsen	Petteri Valle	Saamelaismatkailu ja -yrittäjät ry
	varajäsen	Elina Vammavaara	Enontekiön Kehitys Oy
Ammattiliitot	jäsen	Tapani Pennanen	Metsäalan asiantuntijat ry
	varajäsen	Jari Temonen	Puu- ja erityisalojen liitto
Kyläyhdistykset	jäsen	Jouni O. Aikio	Menesjärven kyläyhdistys ry
	varajäsen	Antero Isola	Karigasniemen kyläyhdistys ry
	varajäsen	Ellie-Marja Kultima	Kilpisjärven kyläyhdistys ry
Muut luonnonkäyttäjät	jäsen	Markku Ahonen	Inarijärvi yhdistys ry
	varajäsen	Markku Harri	Ylä-Lapin moottorikelkkailijat ry

YHTEISTYÖRYHMÄN TYÖSKENTELYTAPA

FT Paula Siitonen

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnittelun sidosryhmien yhteistyökokous 25.8.2011

Tavoitteet ja menetelmät

Kokouksessa kuultiin osallistujien toiveita Ylä-Lapin valtion maista ja vesistä sekä luonnonvarasuunnitteluprosessista, hahmotettiin toimintaympäristön muutoksia sekä pyydettiin sidosryhmiä nimeämään tai ilmoittamaan myöhemmin edustajia suunnittelun tueksi perustettavaan yhteistyöryhmään.

Kokouksessa sovellettiin systeemiajatteluun perustuvaa lähestymistapaa (Siitonen ym. 2008, Siitonen 2009). Järkiperaisten, kuten taloudellisten, yhteiskunnallisten, ekologisten seikkojen ohella siinä kiinnitetään huomiota ihmisten toimintaa ja yhteistyön onnistumista ohjaaviin piileviin voimiin kuten arvoihin, asenteisiin, tunteisiin ja historioihin sekä vuorovaikutuksen tyyliin ja ajoitukseen (Siitonen & Hämäläinen 2004). Rakentavaa ajattelua ja käyttäytymistä (Isaacs 1999; Losada 1999) tukevilla vuorovaikutteisilla menetelmillä mahdollistetaan luottamuksen ilmapiirin synty sekä osallistujien monipuolisen osaamisen vapautuminen luovaan ja kestävään yhteistyöhön. Tämä edesauttaa yhteisten tavoitteiden ja innovatiivisten, yhteishyötyjä tuottavien päätösten syntyä (Losada 1999).

Osallistujat ohjataan aluksi luomaan yhteinen näkemys toivotusta tulevaisuudesta sekä itsestä ja muista osana muuttuvaa toimintaympäristöä. Tämän jälkeen pohditaan keinoja toiveiden saavuttamiseksi. Toivotun tulevaisuuden muotoilu yhdessä synnyttää myönteisen ilmapiirin ja käsityksen mahdollisista yhteishyödyistä. Tämä laajentaa ajattelua, jolloin keskustelu ei kavennu heti alussa strategiavaihtoehtojen yksityiskohtien hienosäätöön (Gregory & Keeney 1994). Kokoukseen sisältyvät työpajat (mm. pienryhmä- ja parityöskentely, ryhmien sekoittaminen), tietoisuus, ohjatut yhteiskeskustelut sekä muut vaiheet suunnitellaan tukemaan sisällöltään, järjestykseltään ja toteutukseltaan rakentavaa vuorovaikutusta ja rikkomaan sitä estäviä malleja.

Toteutus

Kutsutuista 89 sidosryhmästä osallistui kokoukseen 36 henkilöä 26 sidosryhmästä, jotka edustivat 17 teemaa. Metsähallituksesta osallistui 8 projekti- ja ohjausryhmän jäsentä sekä yksi muun alueen edustaja. Osallistujilta kysyttiin esittelykierroksella toiveet valtion maista ja vesistä tai luonnonvarasuunnitteluprosessista ”viidellä sanalla”. Toiveet kirjoitettiin fläppitauluille. Osallistujat ohjattiin jatkamaan keskustelua valtion maihin ja vesiin sekä luonnonvarasuunnitteluun kohdistuvista toiveista 4–5 hengen ryhmissä. Ryhmät kirjoittivat toiveet tehtäväpapereille, jotka kerättiin. Projektipäällikkö esitteli luonnonvarasuunnitteluprosessin. Tämän jälkeen osallistujat pohtivat uusissa

4–5 hengen ryhmissä luonnonvarasuunnitteluun vaikuttavia toimintaympäristössä tapahtuneita/tapahtumassa olevia muutoksia. Jokainen ryhmä esitteli 1–2 keskeisintä muutosta, jotka kirjoitettiin ja heijastettiin näkyviin. Tehtäväpaperit kerättiin. Metsähallitus kertoi hoito- ja käyttösuunnitelmista ja metsäsopimuksista.

Kahvin aikana ja sen jälkeen osallistujia pyydettiin nimeämään edustajia luonnonvarasuunnittelun tueksi perustettavaan yhteistyöryhmään. Sidosryhmät oli ryhmitelty pöytiin teemoittain. Osallistujia pyydettiin siirtymään edustamansa tahon kannalta keskeiseen ryhmään ja kirjoittamaan tehtäväpaperiin ehdotus teeman edustajiksi ja varaedustajiksi, kuka ilmoittaa edustajan/varaedustajan 8.9. mennessä jos ei voida ilmoittaa nyt sekä ehdotuksia uusiksi teemoiksi ja tahoiksi. Tulokset purettiin yhteiskeskustelussa. Keskustelun pääkohdat ja sovitut asiat kirjoitettiin ja heijastettiin näkyviin. Lopuksi osallistujilta pyydettiin kirjallista palautetta kokouksesta. Välittömästi kokouksen jälkeen ohjaaja (P. Siitonen), Metsähallituksen avainhenkilöt ja yhteistyöryhmän puheenjohtaja keskustelivat kokouksessa syntyneestä ja syntyvää jätneestä.

Tulokset

Osallistujat toivoivat Ylä-Lapin valtion maista ja vesistä (1) työtä, toimeentuloa, hyvinvointia - tilaa kaikille. (2) Kattavan ja edustavan eri käyttäjäryhmien kirjon (3) toiveita ja tavoitteita sekä eri elinkeinoja ja maankäyttömuotoja otetaan huomioon ja sovitetaan tasapainoisesti ja kestävästi yhteen (4) rakentavalla ja myönteisellä yhteistyöllä. Tämä vapauttaa (5) lähialueen asiantuntemuksen (6) luonnonvarojen kestävä käytön voimaksi. (7) Puhdasta, maisemaltaan kaunista, rakentamatonta ja monimuotoista luontoa vaalitaan itseisarvon vuoksi sekä (8) luonnonvarojen kestävä hyödyntämisen mahdollistamiseksi myös tulevaisuudessa. (9) Ihmisten elinmahdollisuudet säilyvät. (10) Tietoisuus ja tieto luontoarvoista paranee. (11) Saamelaisen vahva maankäytön oikeutus tunnustetaan ja alkuperäiskulttuurin säilyminen turvataan. (12) Poronhoidon – erityisesti saamelaisporonhoidon - edellytykset turvataan ja otetaan huomioon. (13) Alkuperäisasukkaiden perinteinen hyötykäyttö turvataan. Käsiyöläiset saavat ottaa materiaaleja kestävä käytön periaatteella. (14) Perinteinen metsästyskulttuuri säilyy. Metsästyslupia myydään ja ajolupia myönnetään maltillisemmin suhteuttaen kestävä käyttöön. Järkevä metsästys luonnonpuistoissa mahdollistetaan. (15) Paikallinen kalastuskulttuuri sekä kotitarve- ja ammattikalastus turvataan lupamyynnin ja ajolupien järkevällä mitoituksella ja myöntämisellä ottaen myös kutualueet paremmin huomioon. (16) Matkailu kohdistetaan paikalliskulttuuria vaalien. Matkailua ja muuta toimintaa tukeva reitistö kunnostetaan. (17) Metsävaroja hyödynnetään ja hoidetaan järkevästi: hakkuut mitoitetaan ja kohdennetaan ottaen huomioon paikalliset, elinkeinot ja metsäsektorin työllistävä vaikutus. Paliskuntien kanssa neuvotellaan ennen hakkuita. (18) Kaavoitus, tiestö ja maanotto sekä (19) pienvoimaloiden, tuulivoiman, rautatiestön ja kaivostoiminnan merkitys tulevaisuudessa otetaan huomioon.

Toimintaympäristön muutoksista esille nousivat: (1) Ihmisten arvostusten, näkemysten ja luonnonkäyttötarpeiden muutokset (mm. alkuperäisen luonnon merkityksen kasvu, alkutuotannon merkityksen vähentyminen ja liitännäiselinkeinojen tarpeen kasvu). (2) Metsähallituksen organisaation ja painotusten muutos. (3) Sidosryhmäyhteistyön

muutokset (keskustelukulttuurin ja yhteistyöhalukkuuden parantuminen, metsärauha vai väli rauha, tarve tasapainoon sidosryhmien kuulemisessa). (4) Kansainvälisen tietoisuuden ja tiedon parantuminen. (5) Päätöksenteon siirtyminen etelään - paikallisen tason päättävällä lisäämisen tarve. (6) Maailmantalouden epävarmuuden ja turvattomuuden (terrorismi, saasteet, taudit) lisääntyminen. Valtion panostus vähenee samalla kun Barentsin kehitys lisää taloudellista aktiviteettia. (7) Ilmastonmuutos. (8) Muutokset monimuotoisuudessa (alkuperäisen luonnon vähentyminen, tulokkaiden ja tuholaiden lisääntyminen, ”sopeutuvat selviytyjät”, laidunlajiston muutokset). (9) Porotalouden haasteet (liikalaidunnus: kantokyvyn ja porokannan suhde, tukien uudistuminen), (10) Matkailupaineen kasvu, matkailun muutokset sekä muualta tulevien luonnonvarojen hyödyntäjien määrän kasvu lisää paikallisten elinkeinojen ja vapaa-ajan viettäjien luonnonvarojen käytön kestävä yhteensovittamisen tarvetta (mm. metsästäys ja kalastus). (11) Koneellinen liikkuminen lisääntyy. (12) Väestön muutos: muualta eri kulttuureista tulevien määrän kasvu uhka saamelaiskulttuurin säilymiselle (sopeutuvat selviytyjät). (13) Bioenergian tarve ja uusiutuvan puuraaka-aineen merkitys kasvaa. (14) Talousmetsät nuorentuneet. (15) Metsätalouden murros. (16) Kaivoslain ja kaivostoiminnan muutokset. (17) Asutuksen ja kiinteistöihin liittyvien oikeuksien muutokset (kaavoitustiima koskemattomiin järviin, kiinteistörekistereihin merkityt oikeudet, liikennesuunnitelmat, keskittyminen taajamiin ja väestön vähentyminen).

Ryhmätöiden ja niiden purkukeskustelun tuloksena sovittiin, että sidosryhmät nimeävät yhteistyöryhmään kaikkiaan 22–24 jäsentä sekä näille kullekin 1–2 varajäsentä. Näistä suoraan kutsutaan 9–11 jäsentä, jotka edustavat yhdeksää teemaa. Suoraan kutsuttavien sidosryhmien määrä kasvoi kokouksessa yhdellä kun Suomen porosaamelaiset päätettiin kutsua suoraan. Metsähallitus myös selvittää, haluaako Riistakeskus Lappi osallistua suoraan kutsuttavana. Suoraan kutsuttavista Saamelaiskäräjien edustajien määrällä (1–3) varmistetaan saamelaisten edustavuus. Kokoukseen osallistuneita pyydettiin nimeämään yhteensä 13–14 jäsentä ja varajäsentä edustamaan muita kuin suoraan kutsuttavia sidosryhmiä, jotka oli ryhmitelty 13 teemaan (paliskunnille 1–2 edustajaa, muille yksi edustaja). Kokouksessa päätettiin nimetä Metsätaloudelle ja Metsäteollisuudelle yksi yhteinen edustaja, jolloin muiden kuin suoraan kutsuttavien sidosryhmien edustajien lopulliseksi määräksi tuli 13. Ryhmätyön ja sen purun yhteydessä ehdotettiin monille sidosryhmille yhteistyöryhmään pyydettyä enemmän edustajia, jolloin yhteistyöryhmä uhkasi paisua yli kolmeenkymmeneen henkeen. Suuren yhteistyöryhmän toiminta todettiin kuitenkin käytännössä hankalaksi. Yhteistyöryhmän varsinaisten jäsenten määrä päätettiin siksi palauttaa alkuperäiseen (22–24) ja varmistaa ryhmän edustavuus ja kattavuus (mm. alueellinen) varaedustajien määrällä ja kohdentamisella. Varaedustajat saavat samat tiedot kuin varsinaiset edustajat.

Palautteen antaneista (10/36) sidosryhmien edustajista suurin osa piti kokousta tietosisällöltään hyvänä. Lisätietoa toivottiin tavasta, jolla valtio ohjaa Metsähallitusta. Yksi vastanneista koki, ettei uutta tietoa tullut, toinen piti hyvänä, että kysyä voi myöhemminkin. Suurin osa vastanneista piti prosessia ja työskentelytapaa hyvänä: kaikki pääsivät osallistumaan. Yhden mielestä ”prosessi oli ok, mutta yhteistyöryhmän perustaminen ontui”. Ilmapiiriä piti noin puolet vastanneista hyvänä, yksi koki sen

sähköistyneen loppua kohden. Kolme vastanneista koki vastakkainasettelua porotalouden ja metsätalouden välillä. Viidessä vastauksessa ilmeni huoli porotalouden aseman säilymisestä. Eräs vastanneista totesi yhteistyöryhmän aluksi paisuneen, mutta ”lopuksi yhteisymmärrys voitti”. Syntyi ”toivoa tulevaisuuteen”. ”Katsotaan miten käy”.

Pohdintaa

Kokouksen tuloksista kuvastuu huoli paikallisten ihmisten pärjäämisestä ennakoimattomasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Erityisesti muualta tulevien määrän kasvu synnyttää huolta luonnonvarojen riittävydestä paikallisille sekä niiden hyödyntämisestä kestävästi myös paikallisen kulttuurin mahdollistaen ja sen osin kirjoittamattomia pelisääntöjä noudattaen. Epävarmuutta synnyttävistä voimista mainittakoon ilmastonmuutos, maailmantalouden heilahtelu, kaivosteollisuus ja ”päättäväisyyden siirtyminen etelään”.

Käynnissä oleva prosessi alkuperäiskansojen maa- ja metsämaaoikeuksia lisäävän ILO-sopimuksen ratifioimiseksi, sekä siihen liittyvä pohdinta saamelaisuuden ja alkuperäiskansan määrittelystä heijastui keskusteluissa. Esimerkiksi porotalouden turvaamista perusteltiin osin saamelaisporonhoidolla ja alkuperäiskansan elinkeinona. Keskustelu porotalouden kestävyyydestä (ylilaidunnuksesta ja tuista) voi synnyttää uudenlaista yhteistyötä kestävyysparantamiseksi. Porotalouden ja metsätalouden yhteensovittamisen historia nousi esille erityisesti yhteistyöryhmän perustamisesta. Syntyi kiinnostava, sitoutumista ja yhdessä onnistumista tukeva prosessi kun liian suureksi paisunut yhteistyöryhmä saatiin yhdessä rajattua käytännössä toimivan kokoiseksi. Esittelykierroksella ja työpajassa toivottiin sidosryhmien ja elinkeinon muotojen yhteensovittamista yhteisymmärryksessä ja yhteistyöllä kuulemalla tasapuolisesti erilaisia näkemyksiä. Palautteiden perusteella toive toteutui ainakin osittain aloituskokouksessa.

Välittömien tavoitteiden rinnalla luonnonvarasuunnitteluprosessi tarjoaa sekä paikallisille ihmisille että Metsähallitukselle arvokkaan kanavan pohtia muuttuvaan toimintaympäristöön liittyviä toiveita ja pelkoja, mahdollisuuksia ja haasteita sekä niitä ohjaavia voimia. Näissä keskusteluissa väreilevistä heikoista viesteistä voi kasvaa uusia, yhteishyötyä synnyttäviä oivalluksia. ”Toivoa tulevaisuuteen.”

Kirjallisuus:

- Gregory, R. & R.L. Keeney 1994. Creating policy alternatives using stakeholder values. *Management Science* 40(8):1035–1048.
- Isaacs, W. 1999. *Dialogue and the art of thinking together*. Currency, New York.
- Losada, M. 1999. Complex dynamics of high performance teams. *Mathematical and computer modeling* 30:179–192.
- Siitonen, P. & Hämäläinen R.P. 2004. From conflict management to systems intelligence in forest conservation decision making. *Systems Analysis Laboratory Research Reports A88*:199–214.
- Siitonen, P., M. Tabarelli & A. Santos 2008. Enriching dynamics for the sustainable conservation of Atlantic Forests in Northeast Brazil. *Tropical Forestry Reports* 36:76–77.
- Siitonen, P. 2009. Yhteistyöryhmän työpajat: Rikastavalla vuorovaikutuksella kestäviin päätöksiin ja yhteistyöhön. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus. Kausi 2009–2013. *Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja* 62:44–48.

MENNEEN KAUDEN 2006–2010 ARVIO

Johdanto

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman mennyttä kautta 2006–2010 on arvioitu toimintaperiaatteiden toteutumisena toiminnoittain. Arviot menneestä kaudesta ja niiden toteutumisesta on kirjattu asianomaisen toimintaperiaatteen perään.

Metsähallituksen nimeämät kuntakohtaiset yhteistyöryhmät ovat antaneet oman arviotensa suunnitelman toteutumisesta kohdissa:

- Metsähallitus saamelaisten kotiseutualueella
- Luontaiselinkeinot ja saamelaiskulttuuri (saamelaiskäräjien edustajat arvioivat)
- Rakennukset, rakenteet ja reitit
- Paikallisten ihmisten oikeudet
- Maankäytön ohjaus
- Maksulliset matkailupalvelut

Kuntakohtaisten yhteistyöryhmien sanalliset arviot on esitetty tekstissä, ja numeeriset pisteytykset seuraavassa taulukossa. Muilta osin tekstissä esitetyt arviot ovat Ylä-Lapin asianomaista toimintoa Metsähallituksessa edustavien henkilöiden antamia.

Kuntakohtaisten yhteistyöryhmien arviot Metsähallituksen toiminnasta kaudella 2006-2010				
Mittari	Enontekiö	Utsjoki	Inari-Sodankylä	Keskiarvo
Metsähallitus saamelaisten kotiseutualueella	4,25	3	4	3,75
Luontaiselinkeinot ja saamelaiskulttuuri	3	4	4,25	3,75
Rakennukset, rakenteet ja reitit	4,25	5	3,75	4,33
Paikallisten ihmisten oikeudet	4	3,33	4,5	3,94
Maankäytön ohjaus	3,25	3	4,5	3,58
Villi Pohjolan toiminta	4,25	3	3,5	3,58
Keskiarvo	3,83	3,56	4,08	3,82

Pisteytys 1-5 (1=tyyydyttävä...5=kiitettävä)

1. Luonnon virkistyskäyttö

Rakennukset, reitit ja rakenteet

Toimintaperiaate 1. Tavoitteena on nykyisten palvelurakenteiden säilyttäminen, ylläpito ja huolto siten, että laatutaso säilyy ja täyttää myös Metsähallituksen ympäristö- ja laatu järjestelmän vaatimukset.

Palvelurakenteet on pystytty säilyttämään, mutta niiden säännönmukaisesta ylläpidosta ja huollosta on jouduttu tinkimään. Tämä näkyy erityisesti pitkosten, portaiden ja puuliiterien lahoamisena Kevon reitillä ja Lemmenjoen kansallispuistossa. Muualla tilanne on tyydyttävä.

Enontekiöllä Mallan luonnonpuisto ja Saanan alue siirtyivät vuoden 2008 alusta Metsäntutkimuslaitokselta Metsähallitukselle. Uusien alueiden rakennuksissa ja rakenteissa on ollut ja on edelleen paljon uusimistarvetta.

Utsjoen ja Enontekiön kuntakohtaiset yhteistyöryhmät ovat rakennusten, reittien ja rakenteiden osalta kokonaisuuteen tyytyväisiä. Enontekiön yhteistyöryhmä katsoo, että retkeilyrakenteet tulee säilyttää ja ylläpitää myös haja-alueilla painopistealueiden lisäksi. Inarin yhteistyöryhmä kokee erityisesti Inarijärven, Sevetin alueen ja Nellimin palvelurakenteet ja niiden kehittämisen hyväksi. Heikkokuntoisten jätehuoltorakennelmien osuus on suurempi kuin laavuissa. Inarin yhteistyöryhmä arvioi, että rakenteiden ja reittien kokonaismäärä ei tule kasvamaan, hiljaisia puretaan tai siirretään muiden toimijoiden ylläpidettäväksi. Nellimin kyläyhdistyksen huoltamalla laavulla ongelmana on ollut polttopuiden häviäminen. Inarin yhteistyöryhmä toteaa, että pitkosten ylläpito koetaan työlääksi.

Toimintaperiaate 2. Kehittäminen ja mahdolliset uusinvestoinnit suunnataan retkeilyn ja luontomatkailun tarpeista lähtien painopistealueille, jotka ovat: Saariselkä, Inari, Käsivarsi ja Hetta-Pallas-Ylläs.

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti.

Saariselällä on kunnostettu vuosina 2010–2011 ELY-keskuksen hakemalla rahoituksella reittejä ja taukopaikkoja. Metsähallitus on viime vuosina keskittynyt ylläpitoon ja vanhojen rakennelmien kunnostamiseen. Inarin kunnan toimesta on tehty suurempia investointeja vaativia kohteita, kuten laskettelurinteelle menevän tien ylittävä silta.

Inarin kunta ja Metsähallitus ovat saaneet myönteisen päätöksen Ivalojoen kulttuuri-kohteiden kunnostamiseksi vuosina 2012–2013. Kultalan rakennukset ja muitakin vanhoja rakennuksia voidaan rahoituksen avulla kunnostaa siten, että niiden kulttuuri-historiallinen arvo säilyy.

Inarissa kehittäminen on kohdistettu Inarijärvelle ja Juutuan alueelle. Kehitystyön perustana ovat olleet alueella tehty kävijälaskenta ja -tutkimus sekä yritystutkimus ja niiden pohjalta tehty kehittämissuunnitelma vuosille 2008–2015. Inarin kunnan ja Lapin TE-keskuksen merkittävä rahoitus ovat mahdollistaneet tehdyt työt.

Inarijärven veneilytukikohdat on uusittu (työ vielä kesken) ja niiden laatua on parannettu. Suunnitelmakaudella valmistuivat Petäjäsaaren, Tyllylahden, Suovasaaren ja Kärppäsaaren veneilytukikohdat. Rajavartiostolta tulleet Mahlatin ja Selkälahden

kämpät kunnostettiin varauskäyttöön. Kunta rakensi Pielpavuonoon uuden laivalaiturin ja aallonmurtajan.

Juutuan alueen reittejä ja niiden opasteita ja taukopaikkoja on uusittu.

Inarin seurakunnan kanssa tehtiin sopimus Pielpajärven erämaakirkon kentän päivätuvan rakenteiden ja maasto-opasteiden uusimisesta ja ylläpidosta. Metsähallitus huolehtii kohteen hoidosta ja polttopuu- sekä jätehuollosta. Hautuumaasaariin tehtiin opasteet yhdessä seurakunnan ja museoviraston kanssa.

Inariin on rakennettu suurkompostori alueen jätehuollon tarpeisiin. Samassa paikassa on polttopuuvarasto.

Nellimissä saatiin valmiiksi uittorännin kohde kämpppineen ja savottahistoriasta kertovine opasteineen. Sotahistoriaa esittelevä polku Rautaportilta uittorännille valmistui.

Njurkulahdessa saatiin vuonna 2011 valmiiksi Kaapin Jounin kentän ja rakennusten entisöinti.

Vätsärin erämaan ainoa merkitty reitti, Piilolan polku, valmistui kesällä 2009. Reitin toteuttaminen aloitettiin Inari-Pasvik-kolmikantahankkeessa, ja reitti jatkuu rajan yli Norjan luonnonsuojelualueelle. Inari-Pasvik -hanke toteutti myös Rautaportin sotahistoriallisen polun opasteet.

Käsivarressa Haltin ja Porojärven autiotuvat on peruskorjattu suunnitelmakaudella.

Hetta-Pallas -alueella rakennettiin Hannukuruun uusi varaustupa. Saunan valaistus asennettiin aurinko- ja tuulienergialla toimivaksi. Hannukurun vanha varaus- ja autiotupa peruskorjattiin autiotuvaksi. Kaksi uutta liiteriä rakennettiin, samoin uusi käyttövesikaivo. Telttailualue merkittiin. Kaksi kuivakäymälää peruskorjattiin ja rakennettiin kaksi uutta (saunalle ja varaustuvalle). Saunalampien välinen polku pinnoitettiin liuskekivillä.

Pallaksen Sioskurun varaus-/autiotupa peruskorjattiin. Tappurin autiotuvan vesikaton ja yläpohjan sisäkatto uusittiin. Hannukurun laavulle rakennettiin liiteri. Pallas-Hetta -vaellusreitillä pitkospuuta uusittiin noin 4 kilometrin matkalta.

Uusinvestointeja voidaan kohdistaa myös muille aluekokonaisuuksille painavin perustein.

Muita aluekokonaisuuksia ovat: Ivalojoki, Tenojoki-Kevo, Sevettijärvi-Pulmanki.

Ivalojoen vesiretkeilyreitti on arvostettu Euroopan mittakaavassa kymmenen parhaimman reitin luokkaan.

Utsjoen kirkonkylään valmistui geologinen luontopolku. Metsähallitus on lisäksi ollut mukana Tenon vartta seuraavan Panoraamareitin suunnittelussa. Hanke on kunta-vetoinen. Reitti tuo toteutueaan merkittävän lisän kunnan retkeily- ja luontomatkailu-tarjontaan. Reitin palvelut on suunniteltu jokivarren matkailuyritysten varaan.

Sevettijärvi- Pulmanki –alueella on parannettu Näätämöjoen varren taukopaikkoja. Opukasjärven autiotupa on peruskorjattu. Tsaarajärven autiotupaa on kunnostettu.

Toimintaperiaate 3. Tehdään yhteistyötä saamelaiden sidosryhmien kanssa. Saamelaiskulttuuri on merkittävä vahvuus ja vetovoimatekijä palveluiden kehittämisessä.

Kaikki merkittävät hankkeet on toteutettu alueiden käyttöä ohjaavien hoito- ja käyttö-suunnitelmien tai alueen maankäyttöä ohjaavien kaavojen mukaan. Saamelaisilla sidosryhmillä on ollut merkittävä asema em. maankäyttösuunnitelmien laadinnassa.

Lemmenjoella Kaapin Jounin kentän entisöintiä on ollut ohjaamassa Kaapin Jounin hoitokunta.

Saamelaismuseon kanssa on uusittu sopimus Siidassa rakennuksen käytöstä Ylä-Lapin luontokeskuksen tarpeisiin. Sevetin perinnetalo vuokrattiin Saamelaismuseolle, jolle luontevammin kuuluu kolttasaamelaisen perinteen vaaliminen.

Tunturi-Lapin Luontokeskuksen näyttely Vuovjjuš-Kulkijat on tehty yhteistyössä Metsähallituksen, Johti Sápmelaččat -yhdistyksen ja Saamelaismuseon kanssa. Johti Sápmelaččat ylläpitää näyttelyä.

Toimintaperiaate 4. Tehdään yhteistyötä painopistealueilla toimivien luontomatkailu-yritysten kanssa. Yhteishankkeilla mahdollistetaan ulkopuolisen rahoituksen saaminen (VILMAT, Työvoimahallinto, EU jne.).

On hyväksytty valtakunnallinen strategia, jonka mukaan Metsähallitus on aktiivinen luontomatkailun toimija.

Metsähallitus hoitaa Inarin kunnan matkailu-Infoa Luontokeskus Siidassa, Ivalon ja Saariselän Kiehisen palvelupisteissä ja Lemmenjoen luontotuvassa. Utsjoella Metsähallitus hoitaa matkailu-Infoa yhdessä kunnan kanssa Utsjoen luontotuvassa. Enontekiöllä Metsähallitus hoiti kunnan matkailu-Infoa Tunturi-Lapin luontokeskuksessa vuoteen 2008 saakka. Yritysten palveluiden esittely asiakkaille on osa matkailu-Infon hoitamista.

Metsähallitus on tehnyt lukuisia yhteistyö- ja käyttöoikeussopimuksia alueen luontomatkailuyritysten kanssa. Sopimus antaa yritykselle mahdollisuuden käyttää Metsähallituksen alueita ja palvelurakenteita liiketoiminnassaan. Yhteistyösopimus avaa myös markkinointimahdollisuuden Metsähallituksen Luontoon.fi -portaalin kautta. Yritykset sitoutuvat sopimuksessa noudattamaan kestävän luontomatkailun periaatteita.

Metsähallitus on mukana joko jäsenenä tai asiantuntijajäsenenä alueen matkailuyhdistysten ja matkailun markkinointiyritysten hallituksissa. Metsähallitus on esiintynyt matkamessuilla yhdessä alueen yritysten kanssa.

Toimintaperiaate 5. *Uusien hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon luonnonsuojelun, luontaiselinkeinojen ja saamelaiskulttuurin tarpeet niille mahdollisesti aiheutuvien haittojen minimoimiseksi. Hankkeiden suunnittelu ja toteutus tehdään yhdessä eri sidos- ja yhteistyöryhmien kanssa.*

Toimintaperiaatteessa mainitut tarpeet on huomioitu maankäyttöä ohjaavissa suunnitteluprosesseissa, jotka ohjaavat toteutusta.

Kohteilla, joissa on ollut tarkoitus rakentaa, on kartoitettu luontoarvot ja kulttuuri-perintökohteet (esimerkiksi Kaapin Jounin kenttä ja Panoraamareitti).

Vanhojen rakennusten peruskorjausten yhteydessä on varmistettu kulttuuriarvojen säilyminen (esimerkiksi Petäjäsaaren autiotupa, Kaapin Jounin rakennukset, Luiron tammikämpä).

Nellimin Rautaportin ja uittorännin tien, opasteiden, rakennusten ja rakenteiden tekemisessä yhteistyö paikallisten kanssa on ollut hedelmällistä.

Sevettijärvellä Metsähallitus on tukenut ”ulkomuseon” rakentamista perinnetalon pihapiiriin. Metsähallitus on rakentanut Sevettijärven tien varteen opastustaulun Sevetin 60-vuotisen asutushistorian kunniaksi.

Neuvonta ja opastus

Toimintaperiaate 1. *Opastustoimintaa kehitetään ja ylläpidetään verkkopalveluissa ja palvelupisteissä sekä retkeilyn painopistealueilla. Saamelaiskulttuuri on merkittävä vahvuus ja vetovoimatekijä. Tarjotaan palvelua myös saamen kielillä.*

Metsähallitus on tuottanut uusia alue-, kohde- ja reittikuvauksia Utsjoen alueesta, Saariselästä ja Mallan luonnonpuistosta. Nellimin alueen kuvaus on tehty, mutta sitä ei ole vielä julkaistu. Kevon reitti ja Ruijan polku ovat saaneet kuvauksen. Piilolan polun reittikuvaus on tehty ja odottaa julkaisemistaan.

Historiakohteista kuvauksen ovat saaneet Suomujoen kolttakenttä, Rajajoosepin kenttä, Matti Mustan tupa, Taatsin seita, Oskarinkosken kolttakenttä, Jyppyrän peurakuopat ja, Pielpajärven erämaakirkko. Kaapin Jounin kentän sivut ovat valmistumassa.

Vanhoja maasto-opasteita on päivitetty. Uusia on rakennettu muun muassa Nellimin uittorännille (savottahistoria), Rautaportti (sotahistoria), Myössäjärvi (Matkalla poh-

joiseen, luontopolku), Pielpajärvi (paikan historia), Hautumaasaarten opasteet, Mierasjärvi (Utsjoen metsänviljelyt), Utsjoen geologisen polun opasteet, Piilolan polku (lähtöopaste, opasteet 2 taukopaikalla ja opaste Norjan rajalla) sekä Kapin Jounin kohdeopaste. Utsjoen luontotuvan opastetaulut uusittiin vuonna 2008. Mantojärven parkkipaikalle pystytettiin Kuoppilasjärven reitin opastetauluvuonna 2006. Lisäksi Sevetin tien varteen pystytettiin Kolttakulttuurista kertova opastetaulu vuonna 2009.

Kaikkien Inarin ja Utsjoen autiotupien seinille tuotettiin huoneentaulut (ohje tuvan käyttäjille) suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja ko. alueen saamen kielellä. Juutuan alueen uusissa opasteviitoissa paikannimet ovat sekä suomeksi että inarinsaameksi, silloin kun molemmat nimet ovat käytössä.

Kymmenen metsähallituslaista on opiskellut aktiivisesti saamen kieltä. Asiakaspalvelijoista viisi on suorittanut pohjoissaamen perus- tai keskiasteen tutkinnon. Yksi asiakaspalvelija puhuu sujuvasti pohjoissaamea kodin perintönä. Moni on jatkamassa opintojaan.

Tapahtumissa ja näyttelyissä on tuotu esiin alueen luontoa ja kulttuuria, esimerkiksi saamelaiset ja luonnonkasvien perinteinen käyttö.

Tunturi-Lapin luontokeskuksen laajennuksessa rakennettiin toimistotiloja myös saamelaiskäräjien toimihenkilöille. Pallas-Ylläksen –luontomatkailusuunnitelma sisältää ympäristökasvatusta ja kävijöiden opastusta.

Matkailuyrittäjien opas ohjaa kestävään luonnonkäyttöön Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa.

Toimintaperiaate 2. Tarjotaan paikalliselle väestölle sekä matkailijoille ajantasaista tietoa retkeily-, erämaa- ja suojelualueilla liikkumisesta sääntöineen. Tietoa on saatavilla mm. internetistä (www.luontoon.fi ja saamenkielisenä www.lundui.fi).

Ajantasaista tietoa on saatavilla Internetissä luontoon.fi- ja lundui.fi -portaaleissa.

Siidassa on järjestetty teemasta luontoiltoja sekä roskanäyttely ja Käsivarressa on ollut erämaan roskaprojekti. Ohjeistusta on maastossa ja tupien seinillä sekä tupakirjoissa. Tupakirjat on uusittu Enontekiöllä. Maastoliikennetilaisuuksia on järjestetty Enontekiöllä.

Toimintaperiaate 3. Parannetaan retkeilijöiden ja luontomatkailijoiden ympäristötietoisuutta niin, että he luonnossa liikkueensa ymmärtävät ja osaavat ottaa huomioon luonnon ja perinteisen luonnonkäytön asettamat reunaehdot (ekologinen ja sosio-ekonominen kestävyys).

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti. Toteutumista on kuvattu edellä.

Markkinointi ja viestintä

***Toimintaperiaate 1.** Erämaa-alueiden ja suurten pohjoisten luonnonsuojelualueiden virkistyskäytön palvelujen kansallista ja kansainvälistä tunnettuutta parannetaan.*

Metsähallitus on julkaissut Internetsivuillaan kuvaukset kaikista erämaa-alueista, kansallispuistoista, luonnonpuistoista ja myös muista tärkeistä retkeilykohteista sekä retkireiteistä luontoon.fi -portaalissa, joka on julkaistu myös pohjoissaameksi lundui.fi, englanniksi outdoors.fi ja ruotsiksi utinaturen.fi. Sivuilta on linkitys yhteistyösopimuksen tehneiden yritysten kanssa ja linkitys matkailun markkinointiyrityksiin.

Retkeilijöitä, metsästäjiä ja kalastajia palvelee Internetissä myös karttatietokanta suomeksi Retkikartta.fi, englanniksi Excursionmap.fi ja ruotsiksi Utflykstkarta.fi.

Kullekin kansallispuistoille on rakennettu omaa brändiään muun muassa logolla ja myyntituotteilla.

Metsähallitus on osallistunut vuosittain Suomen erämessuille ja myös Matkamessuille.

Inarijärven ja sen ympäristön vesiretkelymahdollisuuksia on tehty tunnetuksi osallistumalla vuoden vesiretkikohdekilpailuun vuonna 2010 yhdessä Inarin Lapin matkailu ry:n kanssa sijoittuen viiden parhaan joukkoon.

2. Luonnonsuojelu

***Toimintaperiaate 1.** Lapin luontopalvelut hoitaa saamelaisten kotiseutualueella hallinnassaan olevilla valtion mailla Metsähallitukselle vastuutettujen uhanalaisten lajien, luontotyyppien ja kulttuuriperinnön suojeluun liittyviä tehtäviä.*

Lajien, luontotyyppien ja kulttuuriperinnön suojelu

Metsähallituksen vastuueläinlajien (maakotka, muuttohaukka, tunturihaukka ja naali) seurannat on tehty suunnitellusti ja vuosittain on tarkastettu keskimäärin 98 % tunnetuista pesäpaikoista. Lisäksi on tarkastettu tunnetut merikotkan pesät. Maakotkan ja tunturihaukan parimäärät ovat pysyneet vakaana vaikka pesimätuloksessa on vaihdellut suuresti vuosien välillä. Muuttohaukka- ja merikotkakannat kasvavat hitaasti koko Ylä-Lapin alueella. Naalin pesintöjä ei ole todettu Suomessa sitten 1990-luvun alkupuolen, kuitenkin vuosittain on tehty muutamia naalihavaintoja. Suurpetojen, erityisesti ahman, seurantaa on lisätty viimeisten vuosien aikana ja yhteistyö Norjan ja Ruotsin kanssa on ollut tiivistä.

Kansainvälisiin hankkeisiin on osallistuttu mm. raakun osalta sekä mm. Inari-Pasvik-hankkeessa karhun dna-seurantaan. Vuonna 2007 päättyneessä Naali Life-hankkeessa etsittiin uusia naalinpesiä ja metsästettiin kettuja naalien pesimäalueilta. Tiedot on tallennettu kolmen pohjoismaan yhteiseen pesärekisteriin.

Vastuulajien osalta esiintymätietoja täydennettiin arnikin vanhoilta esiintymiltä ja uusia etsittiin sekä luontodirektiivin lajien, mm. lettorikon, lapinkauran ja tundrasaran vanhojen esiintymien tilan tarkistusta jatkettiin.

Luontodirektiivin sammallajien levinneisyyttä alpiinisella alueella pyrittiin selvittämään kartoitusmatkoilla erämaa-alueille Ylä-Lapissa. Esiintymätietoja täydennettiin putkilokasveista ja sammalista Mallan luonnonpuistossa, Saanalla ja Ivalojoella.

Utsjoelle suunnitellulla Panorama-reitillä tarkistettiin mahdollisia uhanalaisten lajien tai luontotyyppien esiintymisiä. Inarin kunnassa tehtiin uhanalaisen kääväkälajiston inventointia suurilla suojelualueilla ja erämaissa, missä kääväkkäistä ei juuri ollut tietoja. Erityisesti suojeltavien kääväkkäiden rajausesityksiä laadittiin metsätalous-alueella noin 20 kalkki- ja lutikkakäävän esiintymälle Inarissa.

Luontotyyppitiedot Metsähallituksen paikkatietojärjestelmässä (MHGIS) perustuvat 1990-luvun lopulla Ylä-Lapissa ja Urho Kekkosen kansallispuistossa tehtyyn ilmakuvatulkintapohjaiseen luontokartoitusaineistoon. Tiedot monista harvinaisista ja pienialaisista luontotyypeistä ovat vielä puutteellisia. Luontotyyppitietoja täydennettiin suojelu- ja erämaa-alueilta mm. hoito- ja käyttösuunnittelun tarpeisiin. Erityisesti Kilpisjärvellä panostettiin maastotyöhön luontotyyppitietojen keruussa, koska alueella on Pohjois-Suomessa harvinaisia kalkkivaikutteisten ja lähteisten alueiden pienialaisia luontotyypejä.

Uhanalaisten putkilokasvien, sammalten ja kääväkkäiden esiintymätiedot on tallennettu vuosittain Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään Hertta-Eliölajit -tietojärjestelmään. Havaintotietoja on toimitettu myös yhteistyökumppaneille, kuten yliopistojen kasvimuseoille. Luontotyyppitietoja tallennetaan ja täydennetään jatkuvasti Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään. Tietoja on luovutettu moniin tarkoituksiin mm. tutkimuslaitoksille, konsulteille ja eri hankkeiden käyttöön.

Ennallistaminen ja luonnonhoito

***Toimintaperiaate 2.** Luodaan palojatkumoitte joillekin Natura-alueille olemassa olevan palojatkumosuunnitelman mukaisesti.*

***Toimintaperiaate 3.** Metsänrajalla olevien viljelymetsiköiden elinvoimaisuus varmistetaan tekemällä tarvittavat hoitotoimenpiteet.*

***Toimintaperiaate 4.** Pyritään edelleen saamaan rahoitus hankkeelle, jolla voidaan palauttaa tunturikoivikoita puuttomaksi jääneille tuhoalueille.*

Lemmenjoen kansallispuisto, Vätsärin erämaa-alue ja Hammastunturin erämaa-alue kuuluvat valtakunnalliseen palojatkumoalueverkostoon, jolla turvataan kulolajistolle sopivien elinympäristöjen säilymistä luonnonmetsissä. Palojatkumoalueiden suunnittelu aloitettiin Lemmenjoella ja Hammastunturissa, mutta seurantakaudella ei vielä saatu toteutettua yhtään metsänpolttoa.

Lemmenjoen kulta-alueella tehtiin pienimuotoisia selvityksiä kasvillisuuden palautumisesta kullankaivualueilla. Osallistuttiin myös yhteishankkeeseen Lapin ELY-keskuksen kanssa, missä selvitettiin koneellisen kullankaivun vaikutuksia kasvillisuuteen ja vesistöihin.

Metsänrajan viljelymänniköissä Utsjoella ei tehty hoitotoimenpiteitä. Viljelymänniköt kaipaivat harventamista. Tunturikoivikoiden ennallistamishankkeeseen Utsjoen tunturimittarituhoalueilla ei ole saatu rahoitusta.

Kulttuuriperintö

Toimintaperiaate 5. Edistetään saamelaisen kulttuuriperinnön suojelua.

Metsähallituksen tehtäviin kuuluu edistää saamelaisen kulttuuriperinnön suojelua. Tehtävän täyttämiseksi saamelaisen kotiseutualueella on tehty kulttuuriperintö-kohteiden inventointia vuosina 2006–2010 Muotkatunturin, Tsarmitunturin ja Hammas-tunturin erämaa-alueilla, Inarijärven ympäristössä, Kilpisjärvellä ja Urho Kekkosen kansallispuistossa. Lisäksi pienempiä alueita on tarkastettu muun muassa Sevettijärvellä ja Lemmenjoella.

Inventointien lisäksi kulttuuriperintöyhteistyötä tehtiin saamelaismuseon ja saamelaiskäräjien kanssa. Luontopalvelut on myös teettänyt inarilaisella saamen kielen tutkijalla Ilmari Mattuksella useita paikannimitutkimuksia. Vuonna 2010 luontopalvelut julkaisi Itä-Inarin paikannimistö -teoksen. Luontopalvelut huolehtii useista saamelaisista rakennusperintökohteista. Seurantajakson aikana kunnostettiin Kaapin Jounin vanhaa saamelaisilaa Lemmenjoen kansallispuistossa.

Kulttuuriperinnön suojelu sai vahvistusta, kun Lapin luontopalveluihin palkattiin kulttuuriperinnön erikoissuunnittelija vuonna 2007.

3. Alueiden hallinta

Paikallisten ihmisten oikeudet

Toimintaperiaate 1. Metsähallitus hyväksyy ja säilyttää säädöksiin ja oikeuden tai toimitusten päätöksiin perustuvat paikallisten ihmisten maksuttomat oikeudet luonnonvarojen käyttöön ja tuottaa niiden toimeenpanoon tarvittavat palvelut joustavasti ja asiakaslähtöisesti kielilait huomioiden.

Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kuntalaisille on myönnetty maksuttomat kalastus- ja maastoliikenneluvat kolmen vuoden jaksoissa. Kalastuslupajärjestelyt on käsitelty vuosittain kuntakohtaisissa kalatalousneuvottelukunnissa. Lupakiintiöistä on neuvoteltu Saamelaiskäräjien kanssa. Maastoliikennelupien myöntämisperiaatteita on käsitelty kuntakohtaisissa neuvottelukunnissa ja paliskuntien, kolttien kyläkokouksen ja muiden sidosryhmien välisissä neuvotteluissa.

Enontekiön yhteistyöryhmä kokee Metsähallituksen roolin paikallisten oikeuksien turvaajana tärkeänä ja Metsähallituksen toiminnan valtion maiden haltijana hyväksi. Utsjoen yhteistyöryhmän mukaan paikallisia asukkaita tulisi kuunnella enemmän. Inarin yhteistyöryhmä katsoo, että oikeudet ja asiointi ovat toteutuneet hyvin, kuntalaisten kannalta toiminta on ollut sujuvaa ja mönkijäreittioikeudet on saatu pääosin sovittua.

Toimintaperiaate 2. *Suojelu- ja erämaa-alueita koskevat paikallisen väestön oikeudet säilytetään ja ne otetaan huomioon hoito- ja käyttösuunnitelmissa.*

Erämaa-alueilla paikallisilla luontaiselinkeinojen harjoittajilla on mahdollisuus saada tukikohtia elinkeinon harjoittamista varten. Lisäksi erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa pääosin kaikilla alueilla on mahdollistettu vanhojen sopimuksettomien tukikohtien säilyttäminen ja sopimuksen tekeminen paikkakuntalaisen omistajan kanssa.

Lemmenjoen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma linjaa lähikylien asukkailla laajempia oikeuksia kuin muille käyttäjille mm. motorisoituun liikkumiseen.

Hoito- ja käyttösuunnitelmissa on kuntalaisten metsästys- ja kalastusoikeudet huomioitu metsästys- ja kalastuslainsäädännön mukaisesti.

Kotitarvepuunsaanti

Toimintaperiaate 1. *Metsähallitus hoitaa joustavasti ja asiakaslähtöisesti ilmaisen puun saantiin oikeutettujen ryhmien puun käytön edellyttämät toimet.*

Koltille on Sevetijärven, Keväjärvän ja Nellimin alueilta osoitettu puunottoalueet kyliensä läheisyydestä. Rakennuspuiden ottoa varten on alueet osoitettu tarvittaessa erikseen. Utsjoen maatilatalouden harjoittajille on aikoinaan osoitettu kotitarvepuun ottoalueet Inarijoki -varresta Angelin pohjoispuolelta. Näiltä alueilta ei ole otettu puuta vuosiin. Enontekiöllä ei ole ilmaisen puun saantiin oikeutettuja ryhmiä.

Toimintaperiaate 2. *Paikalliselle väestölle ja loma-asuntojen haltijoille myydään polttopuuta ja muuta kotitarvepuuta kohtuulliseen käypään hintaan*

Paikalliselle väestölle ja loma-asuntojen haltijoille on myyty polttopuuta ja muuta kotitarvepuuta kohtuulliseen, käypään hintaan toimitusmyyntinä. Maapuun myynti on lopetettu syksyllä 2011 myös metsätalousalueilta. Koivun lupakirjamyynnissä jokainen tapahtuma harkitaan tapauskohtaisesti.

Enontekiön yhteistyöryhmä nostaa esille tarpeen turvata polttopuun saanti myös koivun osalta.

Toimintaperiaate 3. Havumetsäalueella puun käyttöä ohjataan hinnoittelulla tuoreeseen mäntypuuhun.

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti.

Tietyillä alueilla on tehty mäntymetsiin ns. pystymyyntileimikoita joista paikallisille ja mökkiläisille myydään kotitarvepuuta.

Toimintaperiaate 4. Puun osoitus ja myynti tehdään niin, että luonnon monimuotoisuuden säilyminen turvataan.

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti.

Lupaohjeissa on yksityiskohtaisesti rajattu monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja kohteet luvan ulkopuolelle.

Suojelualueiden perustaminen

Toimintaperiaate 1. Luonnonsuojelualueverkko on nykyisellään riittävä.

Enontekiön kunnan yhteistyöryhmä arvioi, että suojelualueilla ja kansallispuistoilla on positiivinen merkitys kunnalle.

Toimintaperiaate 2. Suojelualueiden ja erämaiden sisällä olevaa sekä suojeluohjelmiin kuuluvaa yksityismaata voidaan vaihtaa muualla sijaitsevaan valtionmaahan edellyttäen, että vaihdosta ei aiheudu haittaa luontoarvoille ja porotaloudelle.

Suojelualueiden ja suojeluohjelmiin kuuluvien alueiden sisällä olevia yksityismaita on vaihdettu muualla sijaitseviin valtionmaihin. Erämaa-alueiden sisältä ei tällä suunnitelmakaudella ole tehty vaihtoja.

Maankäytön ohjaus

Toimintaperiaate 1. Valtion maata voidaan joissain tapauksissa myydä. Yhtenäisiä alueita ei kuitenkaan pirstota, eikä myynneillä vaikeuteta porotalouden tai saamelaiskulttuurin harjoittamista. Maisemalliset ja luonnonsuojelliset arvot otetaan huomioon.

Valtion maata on myyty lomarakentamiseen ainoastaan kaavoitetuilta alueilta. Vakituiseen asumiseen on myyty vanhoja rakennettuja vuokratontteja myös haja-asutusalueilta. Lisäksi on myyty joitain vähäarvoisia yksityismaan keskellä tai niihin liittyviä valtion maan kaistaleita.

Toimintaperiaate 2. Uusia lomarakennuspaikkoja vuokrataan ja myydään vain kaava-alueilta Laatumaan toimesta.

Uusia lomarakennuspaikkoja on vuokrattu ja myyty vain asema- ja ranta-asemakaava-alueilta Laatumaan toimesta.

Toimintaperiaate 3. *Luontaiselinkeinojen ja muihin paikallisiin tarpeisiin voidaan tehdä ns. hajavuokrauksia ja käyttöoikeussopimuksia.*

Hajavuokrauksia on tehty mm. paliskunnille, kunnille, viranomaisille, matkailuyrittäjille sekä yksityisille pääosin metsästyksen ja kalastuksen tarpeisiin.

Toimintaperiaate 4. *Vesialueita vuokrataan vain, jos kalatalousneuvottelukunta puoltaa hanketta.*

Vuokraushakemukset on käsitelty kalatalousneuvottelukunnissa. Pienvesiä on vuokrattu matkailun oheispalvelu- ja harrastustoimintaa varten. Sopimuksia on tehty muutama Inarissa Saariselän läheisyydessä ja Enontekiöllä Hetassa.

Toimintaperiaate 5.

Rakentamatonta yksityismaata voidaan ostaa lähinnä suojelualueilta ja suojeluohjelmiin kuuluvilta alueilta.

Rakentamatonta yksityismaata on hankittu ostoin tai vaihdoin pääosin vain suojelualueilta ja suojeluohjelmiin kuuluvilta alueilta. Hankinnoista on vastannut Lapin ELY-keskus yhdessä Laatumaan kanssa. Kauppoja ja vaihtoja on tehty kaudella 2006–2010 suhteellisen vähän.

Ympäristöministeriön linjauksen mukaan erämaa-alueilta ei hankita maata kuin vain poikkeustapauksissa tilusvaihdoin ELY-keskuksen puoltaessa hankintaa.

Toimintaperiaate 6. *Perinteinen kullanhuuhdonta on osa pohjoista kulttuuria. Metsähallitus tekee sille kullanhuuhdontaan liittyvät tehtävät asiakaslähtöisesti ja joustavasti hyvässä yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, mm. tarkastukset ja kaivuaalueiden jälkihoito.*

Päättäneet valtaukset on tarkastettu vuosittain ja vakuudet palautettu kaivajille, mikäli he ovat hoitaneet alueen jälkityöt (maisemointi, siistiminen) kuntoon. Syksyisin on järjestetty eri viranomaistahojen ja sidosryhmien kanssa yhteinen tarkastusmatka kullankaivuaueille ja päättäneille valtauksille.

Maankäytön suunnittelu

Toimintaperiaate 1. *Alueiden käytön ohjaus tehdään ensisijaisesti hoito- ja käyttösuunnitelmiin sekä suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteisiin perustuen. Periaatteet päivitetään vuonna 2007.*

Hoito- ja käyttösuunnitelmat ohjaavat suojelu- ja erämaa-alueiden käyttöä. Suojelu-alueiden hoidon ja käytön periaatteet päivitettiin viimeksi vuonna 2010.

Toimintaperiaate 2. *Hoito- ja käyttösuunnitelmat laaditaan Lapin Natura 2000 -alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelman periaatteiden mukaisesti.*

Suunnitelmat on laadittu Natura 2000 -alueiden yleissuunnitelman periaatteiden mukaisesti.

Suunnitelmakaudella 2006–2010 ympäristöministeriö vahvisti Inarin, Utsjoen ja Enontekiön alueilla yhdeksän hoito- ja käyttösuunnitelmaa, suluissa suunnitelman vahvistamispäivämäärä:

- Pöyrisjärven erämaa-alue (20.12.2006)
- Vätsärin erämaa-alue (22.10.2007)
- Lemmenjoen kansallispuisto (28.11.2008)
- Kaldoaivin erämaa-alue ja Sammuttijängän-Vaijoenjängän soidensuojelualue (16.12.2008)
- Käsivarren erämaa-alue (18.12.2008)
- Lätäsenon Hietajoen soidensuojelualue (18.12.2008)
- Tarvantovaaran erämaa-alue (16.12.2010)
- Muotkatunturin erämaa-alue (16.12.2010)
- Tsarmitunturin erämaa-alue (16.12.2010)

Vuonna 1996 vahvistetun Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelman päivittäminen aloitettiin v. 2010. Suunnitelman laadinnassa toteutetaan biodiversiteettisopimuksen 8 j artiklaa testaamalla Akwé: Kon ohjeistusta.

Toimintaperiaate 3. *Ollaan mukana kaavoituksen eri tasoilla ja toimitaan kaavoitusasioissa tiiviissä yhteistyössä erityisesti kuntien, Lapin Liiton ja Lapin ympäristökeskuksen kanssa.*

Kaavoitukseen on osallistuttu eri tasoilla. Suunnitelmakaudella on vireillä ollut useita kaavoja ja on toimittu tiiviisti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Valtioneuvosto on vahvistanut Pohjois-Lapin (Utsjoki, Inari, Sodankylä) maakuntakaavan 27.12.2007. Ympäristöministeriö on vahvistanut Tunturi-Lapin (Enontekiö, Muonio, Kittilä, Kolari) maakuntakaavan 23.6.2010.

Toimintaperiaate 4. *Ensisijainen kaavamuoto rantarakennuspaikkojen suunnittelussa on kunnan laatima yleiskaava. Jos yleiskaava ei ole mahdollinen, käytetään ranta-asemakaavaa. Uusia ranta-asemakaavoja laaditaan pääsääntöisesti yleiskaavoissa osoitetuille alueille ja uudet ranta-asemakaava-alueet pyritään keskittämään maakuntakaavan matkailun ja virkistyskehittämisyöhykkeille.*

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti.

Yleiskaavoja on valmistunut tai on ollut laadittavana seuraavasti:

Enontekiöllä on Hetan ympäristön ranta-alueiden osayleiskaava on vahvistettu 27.1.2010. Enontekiön kunnanvaltuusto on päättänyt laatia Kilpisjärven alueelle osayleiskaavan sekä rajannut alueen. Kaavoitus käynnistyy käytännössä sitten, kun Kilpisjärvi 2020 kehittämissuunnitelmalla on määritetty Kilpisjärven alueen kehittämisen suuntaviivat. Kehittämissuunnitelma on valmistunut 31.10.2011. Osayleiskaavoitus käynnistyy vuonna 2012.

Inarissa on kunnanvaltuusto hyväksynyt Ivalon alueen osayleiskaavan 16.9.2010, kaava on saanut lainvoiman, lukuun ottamatta osa-alueita 1, 2 ja 3 (Rovaniemen hallinto-oikeuden päätös 18.10.2011). Inarijärven osayleiskaava ja Ukonjärven osayleiskaava ovat laadittavana. Saariselän osayleiskaavan on kunnanvaltuusto hyväksynyt 10.11.2011.

Utsjoella on Nuorgamin osa-alueen osayleiskaava saanut lainvoiman 5.6.2007 ja Karigasniemen osa-alueen osayleiskaava 28.9.2011. Utsjoen osa-alueen osayleiskaavan on KHO kumonnut 30.6.2011 ja kaava tulee uudelleen valmisteluun.

Tarkastelujaksolla on asemakaavoja ja ranta-asemakaavoja laadittu seuraavasti:

Enontekiön Kilpisjärvellä on Salmivaaran ranta-asemakaavan muutos hyväksytty kunnanvaltuustossa 7.5.2009 ja se on saanut lain voiman. **Kilpisjärven kyläalueen asemakaavan laajennuksen lentosatama-alueelle on kunnanvaltuusto hyväksynyt 5.6.2006.** Kaava on lainvoimainen.

Inarin kunnassa on Kaunispään asemakaavan muutos, joka koskee Saariselän ydin- aluetta. Kaava on hyväksytty kunnanvaltuustossa 12.6.2008 ja se on saanut lain voiman. Laanilassa Viskitien asemakaava on vireillä samoin kuin Saariselällä valtatie 4:n ympäristön asemakaavamuutos. Inarissa on laadittavana Paavisvuono-Apajalahti alueen ranta-asemakaava. Inarin yhteismetsän kanssa on yhteisenä hankkeena laadittavana Rahajärven ranta-asemakaava.

***Toimintaperiaate 5.** Perustetaan Inarin retkeilyalue Inarin osayleiskaavan tarkistamisen yhteydessä. Perusteita selvitetään yhdessä Inarin kunnan kanssa.*

Inarin retkeilyalueen perustamista ei ole edistetty, koska Inarijärven osayleiskaava ei ole valmistunut.

Enontekiön kunnan yhteistyöryhmä toteaa yleisenä kommenttina maankäytön ohjaukseen, että paikallisten esitykset tulee mahdollisuuksien mukaan huomioida – ei pelkästään kuunnella.

4. Eräasiat

Metsästys

Toimintaperiaate 1. *Valtaosan metsästettävästä riistakannasta metsästävät paikalliset kuntien asukkaat. Lupametsästyksen järjestelyistä (mm. kiintiöt) neuvotellaan Saamelaiskäräjien, riistanhoitoyhdistysten ja muiden sidosryhmien kanssa.*

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti.

Pienriistaan kohdistuva metsästyspaine vaihtelee alueen riistakannan mukaisesti. Kuntalaisten osuus vuosittaisesta riekkosaaliista on keskimäärin 80 %.

Ulkopaikkakuntalaiset ovat 2000-luvulla saaneet metsästää Ylä-Lapin alueilla kanallinnuista vain riekkoa, johtuen 1990- ja 2000-luvun alun heikoista metsotiheyksistä.

Alueella vierailee myös ulkopaikkakuntalaisia karhun pyytäjiä. Lapin lääni on jaettu itäiseen ja läntiseen karhukiintiöalueeseen, Enontekiö kuuluu läntiseen alueeseen, Inari ja Utsjoki kuuluvat itäiseen alueeseen. Pääsääntöisesti karhunkaatajat ovat olleet kuntalaisia.

Kokonaan ulkopaikkakuntalaisten muodostamia hirvenpyyntiseurueita alueella vierailee vähäinen määrä. Metsähallitukselta metsästysoikeutta hakeneissa seurueissa on ulkopaikkakuntalaisia metsästäjiä vuosittain noin 150–200 kpl.

Metsästyksen ekologisen ja sosiaalisen kestävyysvarmistamiseksi ulkopaikkakuntalaisille metsästäjille myytävien lupien määrää on rajoitettu Metsähallituksen kiintiöpäätöksen mukaisesti. Myytävien pienriistolupien mitoituksessa on huomioitu tehtyjen selvitysten perusteella (RKTL 2003 ja 2008) kuntalaisten käyttämät metsästysvuorokaudet ja saalis.

Kiintiöpäätöksen voimassaoloaikana on järjestetty vuosittain erillinen tapaaminen saamelaiskäräjien kanssa, jossa tarkastellaan metsästyksen toteutumista saamelaisten kotiseutualueella ja jossa käydään läpi ne keskeiset asiat, jotka saamelaiskäräjät näkee tarpeelliseksi ottaa huomioon metsästyksen alueellisessa vuosittaisessa viranomais-suunnittelussa. Tämän lisäksi Metsähallitus on järjestänyt metsästyksen käytännön suunnittelua varten vuosittain alueelliset sidosryhmäneuvottelut Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa sekä Lapin paliskunnan osalta Sodankylän kunnassa. Kutsuttuna on muun muassa saamelaiskäräjät, riistanhoitoyhdistykset, alueen paliskunnat sekä alueen sidosryhmien muita keskeisiä edustajia.

Toimintaperiaate 2. *Perinteisen riekon ansapyyntin säilymisen edellytykset turvataan.*

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti.

Ansapyynnin saaliin osuus on huomioitu metsästyslupien mitoituksessa. Lupametsästäjiä opastetaan välttämään metsästystä ansapyyntialueilla ja toimimaan oikein joutuessaan ansapyyntialueille.

Toimintaperiaate 3. *Metsästys laajoilla valtion maa- ja vesialueilla perustuu riistakantojen luontaiseen tuottoon. Metsähallitus seuraa riistakantojen kehitystä ja pyrkii yhdessä riistanhoitopiirin ja riistanhoitoyhdistysten kanssa turvaamaan ne. Riistan elinympäristövaatimukset otetaan huomioon kaikessa toiminnassa.*

Pienriistalupien määrät on rajoitettu tutkimustietoihin nojaten ekologisesti kestäväksi kanalintukantojen arvioiden perusteella, huomioiden lisäksi aiempien vuosien tieto metsästäjien saaliista.

Metsähallitus on osallistunut vuosittain riistakolmiolaskentojen suorittamiseen virkатыönä. Riistakolmiolaskentojen rinnalle Metsähallitus aloitti v. 2007 yhteistyössä RKTL:n kanssa kehittämään tunturialueille kanakoirien avustuksella toteutettavaa riekkokantojen arviointimenetelmää. Menetelmä on ollut käytössä muissa pohjoismaissa jo vuosia. Kanakoira-avusteiset linjalaskennat aloitettiin Ylä-Lapissa v. 2008. Uusi kannan arviointimenetelmä on osoittautunut erittäin luotettavaksi ja tiedot riekkokannasta voidaan huomioida metsästyksen mitoituksessa.

Syksyllä 2006 riistakantojen laskiessa Metsähallitus ryhtyi Ylä-Lapissa voimallisesti tukemaan paikallisten metsästäjien suorittamaa pienpetopyyntiä, yhteistyössä riistanhoitoyhdistysten ja paliskuntien kanssa. Toiminnan tavoitteena on ollut vähentää merkittävästi ihmisen vaikutuksesta lisääntyneitä pienpetokantoja kylien ja poroerotuspaikkojen läheisyydestä ja näin vahvistaa luonnon tasapainon säilymistä. Metsähallitus on rahoittanut lupatuloilla myös naalin elinalueilta poikkeusluvilla tapahtuvaa ketunpyyntiä, jolla pyritään turvaamaan naalille ketusta vapaita pesimäympäristöjä. Ketun vähentämisestä naalialueelta hyötyy myös muu eläinlajisto.

Riistan elinympäristövaatimukset on huomioitu metsätaloudessa ympäristöoppaan käsittelyohjeiden mukaisesti. Metson soidinpaikat on merkitty paikkatietojärjestelmään. Leimikoiden suunnittelussa on tiedossa olevat soitimet tarkastettu ja huomioitu soidinpaikkoja koskevien käsittelyohjeiden mukaisesti.

Kalastus

Toimintaperiaate 1. *Kalastusjärjestelyistä sovitaan kuntakohtaisissa kalatalousneuvottelukunnissa. Ammattikalastajien ja paikallisen väestön etu otetaan ensisijaisesti huomioon.*

On toimittu kuntakohtaisten kalatalousneuvottelukuntien esitysten mukaisesti. Kalastusmahdollisuudet eri käyttäjäryhmille on pystytty toteuttamaan hyvin kalastuslain 1 ja 2 §:n periaatteiden mukaisesti. Luontaiselinkeinon harjoittajien ja ammattikalastajien mahdollisuudet ammatin harjoittamiseen on turvattu erittäin hyvin. Erityisperusteisen

kalastusoikeuden sisällöstä ja niiden käytöstä ei ole saatu yrityksistä huolimatta lainvoimaisia ratkaisumalleja. Kalastuspaine lisääntyy siltä osin erityisesti Tenojoen vesistön sivuvesillä, joissa esiintyy lohta. Valmisteilla olevaan kalastuslakiin on tarkoitus lisätä pykälät erityisperusteisen kalastuksen järjestämiseksi.

Toimintaperiaate 2. *Turvataan alkuperäisten kalakantojen säilyminen esim. rautu ja Inarijärven taimen.*

On toimittu kuntakohtaisten kalatalousneuvottelukuntien esitysten mukaisesti. Alkuperäisten kalakantojen turvaamista on toteutettu olemassa olevan kalatutkimustiedon ja kalastajilta saatujen palautteiden perusteella kalastusalueiden säätämällä kalastusrajoituksilla. Kalastusta on säädelty riittävästi lupaehdoilla, aluerajauksilla ja lupakiintiöillä. Kalavesiä on hoidettu istuttamalla vain alkuperäisiä kalalajeja.

Utsjoen kunnan yhteistyöryhmä toteaa, että lohen kalastuksessa kestävyiden raja uhkaa ylittyä Tenojoen kalastussopimukseen kuuluvilla alueilla tilakauppojen ja niihin liittyvien kalastusoikeuksien luovutusten ja erityisperusteisen kalastusoikeuden kautta tulevalla kalastuspaineella. Inarin ja Enontekiön yhteistyöryhmät arvioivat kalastuksen järjestelyiden olleen toimivat.

Maastoliikenne

Toimintaperiaate 1. *Metsähallituksen ylläpitämät moottorikelkkaurat palvelevat kaikkia käyttäjiä. Ura-/reittikysymyksissä toimitaan maakuntakaavoituksen ja lain-säädännön linjausten mukaan.*

Metsähallitus on ylläpitänyt olemassa olevaa moottorikelkkauraverkostoa. Urien käyttö on kuntalaisille oman kunnan alueella maksutonta (Metsähallituslaki). Seurantajakson aikana ei uusia uria ole perustettu. Reittiyhteys Inari-Pokka on ollut vireillä.

Kaikkien kuntakohtaisten yhteistyöryhmien mielestä moottorikelkkailu-uraverkosto on nykyisellään riittävä.

Toimintaperiaate 2. *Metsähallituksen valtakunnallisten moottorikelkkaurien ulkopuolelle voidaan myöntää lyhytaikaisia lupia erityisin perustein.*

Tietyin tarkasti määritellyin ehdoin on ollut mahdollisuus saada lupa myös urien ulkopuolelle. Tällaiset luvat on myönnetty vain Ylä-Lapin asiakaspalvelupisteistä.

Toimintaperiaate 3. *Paikalliselle väestölle myönnetään kotikuntaan alueellisia pitkäaikaisia moottorikelkkalupia.*

Paikallisten maksuttomat maastoliikenneluvat uusittiin seuraavaksi kolmivuotiskausittain.

Toimintaperiaate 4. *Kulumisen estämiseksi kesäajan maastoliikenne minimoidaan. Lupia myönnetään pääasiassa vain elinkeino-perusteella paikalliselle väestölle määräitellyille urille. Tapauskohtaisesti maastoliikennelupia voidaan myöntää myös muuhun luonnon hyödyntämiseen (mm. hirvenmetsästyksen järjestelyt).*

Enontekiön ja Utsjoen kuntalaisille on myönnetty kesäaikaisia maastoliikennelupia sovituille urille luonnonhyödyntämistehtäviin. Metsähallituksen voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti on perusteltuun tarpeeseen myönnetty tapauskohtaisesti lupia myös urien ulkopuolelle, mm. hirvisaaliin hakuun.

5. Metsätalous

Yleisesti

Poro- ja metsätalous ovat sopineet kiistansa vuosina 2009–2010. Ns. Nellimin kiistaan saatiin neuvotteluratkaisu kesällä 2009 Ivalon paliskunnan alueella ja muiden paliskuntien tärkeistä laidunalueista päästiin sopimukseen vuoden 2010 aikana käydyissä neuvotteluissa. Neuvottelujen tuloksen tärkeimmät laidunalueet jätettiin metsätaloustoiminnan ulkopuolelle 20 ja osa 10 vuodeksi. Tehdyt sopimukset otettiin huomioon luonnonvarasuunnitelman laadinnassa.

Toimintaperiaate 1. *Metsätalous mitoitetaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestäväksi erikseen tarkemmin kuvatun, toteutettavaksi valitun vaihtoehdon mukaisesti.*

Prosessit toimintaperiaatteen toteuttamiseksi ovat olleet käynnissä koko suunnitelman voimassaoloajan.

Inarin kunnan yhteistyöryhmä kokee paliskuntasopimukset myönteisinä. Inarin kunta näkee hakkuusuunnitteen laskemisen Inarin alueella edellisessä luonnonvarasuunnitelmassa kielteisenä.

Toimintaperiaate 2. *Toiminnan lähtökohtana on, että nykyiset metsätalouden hallinnassa olevat alueet säilyvät metsätalouden piirissä.*

Alueet ovat säilyneet metsätalouden hallinnassa, mutta osa alueista poistettu metsätaloustyöstä määrääjäksi paliskuntasopimuksin.

Toimintaperiaate 3. *Metsätalous on liiketoimintaa, jonka taloudellisen tuloksen tulee olla positiivinen.*

Tavoite keskimäärin toteutunut, myös tappiollisia vuosia on ollut.

Toimintaperiaate 4. *Metsätalouden työllisyys ja puunjalostuksen raaka-ainehuolto turvataan.*

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti.

Koneellistamisaste hakkuissa on noussut aivan jakson lopulla. Irtisanomisia tai lomautuksia ei ole ollut.

Toimintaperiaate 5. *Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sovelletaan Metsähallituksen osallistavan suunnittelun periaatteita.*

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti.

Metsänhoito

Toimintaperiaate 1. *Alue-ekologisella suunnittelulla ja luonnonläheisellä metsien käsittelyllä turvataan luonnon monimuotoisuus talousmetsissä.*

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti.

Tienverkosto

Investointivarojen ansiosta teitä on peruskorjattu ja siltoja uusittu runsaasti. Myös uusia teitä on rakennettu.

Toimintaperiaate 1. *Tiedostetaan metsätieverkoston merkitys muille käyttömuodoille.*

Toimintaperiaate 2. *Puunkorjuussa suositaan talviteitä.*

On toimittu toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Talviteitä on käytetty täysimääräisesti, ja niitä on rakennettu keskimäärin 20 km vuodessa.

Toimintaperiaate 3. *Rakennetun tieverkoston runko pidetään kunnossa mahdollisuuksien mukaan.*

Teiden peruskorjauksia tehty runsaasti, yhteensä 82 km matkalla.

Toimintaperiaate 4. *Pysyväisluonteisia kesäajokelpoisia metsäautoteitä rakennetaan vain aluekohtaisen, kaikkien käyttömuotojen tarpeet huomioonottavan analyysin perusteella.*

Uusien teiden rakentaminen on ollut vähäistä, tarkastelujaksolla 2006–2010 on rakennettu yhteensä 16 km kesäajokelpoisia teitä.

6. Maksulliset matkailupalvelut (Villi Pohjola)

***Toimintaperiaate 1.** Luontomatkailupalveluissa minimoidaan mahdolliset luontaiselinkeinoille, saamelaiskulttuurille ja luonnon monimuotoisuudelle koituvat häiriöt.*

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti.

Inarin ja Enontekiön yhteistyöryhmät katsovat, että toiminta paikallisten yrittäjien kanssa on ollut hyvää ja avointa. Inarin yhteistyöryhmän mukaan Villi Pohjolan koetaan kilpailevan pienessä mittakaavassa paikallisten yrittäjien kanssa, mutta kämppähuollon säilyminen paikallisilla koetaan hyväksi.

***Toimintaperiaate 2.** Yhteistyötä luontomatkailupalveluiden tuotannossa kehitetään ja lisätään paikallisten matkailuyritysten ja muitten sidosryhmien kanssa. Samalla hankitaan lisää yhteistyöyrittäjiä.*

Villi Pohjolalla on ollut yhteistyökumppaneina paikallisia matkailuyrittäjiä, majoitusliikkeitä, kuljetusfirmoja, oppaita, huoltajia, Luontopalveluiden asiakaspalvelupisteitä sekä muun muassa avainten luovutuspaikkoja Enontekiöllä, Inarissa ja Utsjoella yhteensä noin 50 kpl.

7. Maa-ainesten myynti (Morenia)

Metsähallitus hankkii pääsääntöisesti itse maa-ainesluvat omaa toimintaansa varten. Morenia Oy on Metsähallituksen omistama maa-ainestoimintaa harjoittava osakeyhtiö. Morenia Oy jalostaa ja markkinoi maa- ja kiviaineita käyttäjille omistamistaan ja otto-oikeudella hallitsemistaan maa-ainespaikeista. Alueen merkittävimmät kiviainesten käyttäjät ovat tienhoidon alue- ja päällysteurakoitsijat sekä infra-alan rakennusliikkeet, joiden asiakkaita ovat mm. ELY-keskus, kunnat, tiekunnat ja yksityiset rakentajat. Vientitoimintaa on harjoitettu projektiluontoisesti Ruotsin ja Norjan suuntaan.

***Toimintaperiaate 1.** Morenia myy jalostettuja sekä jalostamattomia maa-ainestuotteita kuluttajille joko suoraan tai jälleenmyyjäverkoston kautta. Kuntakohtaisia yhteistyöryhmiä informoidaan maa-ainesten ottoasioista.*

On toimittu toimintaperiaatteen mukaisesti.

***Toimintaperiaate 2.** Metsätalous ja luontopalvelut myyvät pienasiakkaille jalostamatonta maa-ainesta.*

Metsätaloudella on eri puolilla kuntaa yhteislupa 23 maa-ainesalueeseen. Näistä alueista on myyty maa-ainesta lähikylien asukkaiden kotitarpeiksi ns. peräkärriymyyntinä muutamia satoja kuutioita vuosittain. Inarin yhteistyöryhmä toteaa, että soranoton ”peräkärriymynti” koetaan toimivaksi ja hyväksi käytännöksi.

Toimintaperiaate 3. *Maa-ainesten otossa otetaan huomioon geologiset, luonnonsuojelliset ja maisemalliset arvot.*

Maa-aineksia on otettu vain voimassa olevilta maa-aineslupa-alueilta ja toiminnan päätyttyä alueilla on suoritettu vaaditut maisemointi- ja jälkihoitotoimenpiteet. Kunnan viranomaisen hyväksymän lopputarkastuksen jälkeen alueet on palautettu metsätalouskäyttöön.

SEURANNAN MITTAREIDEN TOTEUTUSTIEDOT KAUDELLA 2006–2010

Mittari: Kotitarvepuun saanti

Kotitarvepuun myynti puu- ja puutavaralajeittain kunnittain 2006–2010:

	Tilausmyynti		Lupakirjamyynti		Yhteensä
	Mänty (m³)	Koivu (m³)	Mänty (m³)	Koivu (m³)	
Enontekiö			330	1 350	1 680
Inari	11 602	4 877	4 927	751	22 157
Utsjoki		3 139	-	-	3 139
Norja		3 835	-	-	3 835
Yhteensä	11 602	11 851	5 257	2 101	30 811

Puu tilausmyyntiin Utsjoelle ja Norjaan tulee Inarista metsätalousalueelta. Inarin lupakirjamyynti sisältää myös Utsjoen kunnan alueen.

Mittari: Suojelualueiden pinta-alat tyypeittäin 2010

Suojelualuetyyppi	Suojelualuepinta-ala (ha)
Erämaat	1 379 576
Luonnonpuistot	74 347
Kansallispuistot	300 281
Soidensuojelualueet	133 462
Yhteensä	1 887 666

Mittari: Suojelualueiden hankinta: 2006–2010 (sisältää ostot ja vaihdot)

Vuosi	Ostoalueiden pinta-ala (ha)	Hankintahinta (€)	Ostettujen alueiden lukumäärä
2006	99	52 050	8
2007	9	3 250	1
2008	51	34 022	9
2009	150	104 990	6
2010	16	76 823	9
Yhteensä	325	271 135	33

Mittari: Laadittujen hoito- ja käyttösuunnitelmien kattavuus (ha, %-osuus kaikista suojelualueista)

Valmiit suunnitelmat (joko hyväksytty tai lähetetty hyväksyttäväksi)	
Suunnittelualue	Ha
Kaldoaivi	294 480
Käsivarsi	220 150
Hammastunturi	164 330
Paistunturi	157 070
Vätsäri	156 790
Muotkatunturi	156 110
Pöyrisjärvi	127 680
Tarvantovaara	67 080
Sarmitunturi	15 300
Sammuttijänkä-Vaijoenjätkä	52 900
Lätäseno-Hietajoki	43 560
Saaravuoma-Koskisenvuoma	15 880
Piessuo-Luomusjoki	2 550
Hanhijänkä-Pierkivaaranjätkä	4 440
Pieran-Marin jätkä	2 640
Terstojänkä	2 310
Pöyrisvuoma	4 220
Lemmenjoen kansallispuisto	268 640
UKK-puisto	10 480
Pallas-(Ylästunturi)=102000	31 150
Kevon luonnonpuisto	70 270

Kattavuus 98.5 % suojelualueista.

Mittari: Selvitys havaittujen uhanalaisten lajien määristä

Uhanalaiset eläinlajit, reviirien/pesien lukumäärä:

Metsähallituksen vastuueläinlajit Ylä-Lapissa, kausi 2001-2005			
Eläinlaji	Asuttuja pesiä (kpl)	Seurattuja pesiä (kpl)	Yksittäisiä havaintoja (kpl)
Naali	0	200	noin 10
Tunturihaukka	6 – 17	150	-
Maakotka	25 – 50	noin 200 (100 reviiriä)	-

Metsähallituksen vastuueläinlajit Ylä-Lapissa, kausi 2006–2010			
Eläinlaji	Asuttuja reviirejä (kpl)	Seurattuja pesiä (kpl)	Yksittäisiä havaintoja (kpl)
Naali	0	200	noin 10
Tunturihaukka	11 – 28	95	-
Maakotka	70 – 75	noin 220 (105 reviiriä)	-
Muuttohaukka	16 – 24	noin 50 (38 reviiriä)	

Kausien 2001–2005 ja 2006–2010 tulokset eivät ole suoraan verrattavissa toisiinsa eri mitausyksiköistä johtuen. Maakotkan osalta seurantajaksolla 2001–2005 asuttuihin pesiin on luettu ne pesät, joihin on vähintään munittu. Tunturihaukalla on ilmoitettu myös pesät, joissa sen ei ole todettu pesineen. Jatkossa käytetään mittausyksikköä ”asutut reviirit” eli reviirit, jolla on todettu vähintään rakennettu pesä.

Uhanalaiset kasvilajit, esiintymien lukumäärä (Eliölajit-tietojärjestelmä 10/2010):

Uhanalaisluokka	Olemassa olevat esiintymät (kpl)			
	MH 2006	Muut 2006	MH 2010	Muut 2010
Uhanalaiset CR, EN, VU	1054	113	1715	139
Silmälläpidettävät NT	892	174	3483	298
Elinvoimaiset LC (sis. alueell. uhanal., RT)	338	55	470	71
Yhteensä	2 284	342	5 668	508

Havaintotiedot uhanalaisten kasvien esiintymistä tallennetaan Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään Eliölajit-tietojärjestelmään. Olemassa olevilla tarkoitetaan niitä esiintymiä, joista on positiivinen havainto vuodelta 1980 tai sitä myöhemmin.

Luontodirektiivin kasvilajit, esiintymien lukumäärä (Eliölajit-tietojärjestelmä 10/2010):

Vuosi	Olemassa olevat direktiivi-kasvilajien esiintymät (kpl)	
	MH	Muut
2006	353	68
2010	423	96

Olemassa olevien direktiivilajien esiintymien lukumäärä nousi vuoden 2001 noin 350:stä vuoden 2010 noin 420:een. Direktiivin liitteiden II ja IV kasvilajeista parhaiten tunnettuja Ylä-Lapissa ovat putkilokasvit, kuten tuoksualvejuuri, lapinkaura ja laaksoarho.

Luontotyytit:

	Vuosi 2006	Vuosi 2010
Natura 2000-alueet	5 316	5 094
Muut alueet	3 943	648
Yhteensä	9 259	5 742

Muut alueet ovat luontopalvelujen hallinnassa olevia, suojelualueiden ulkopuolelle jääviä alueita.

Mittari: Palvelurakenteiden määrä painopistealueilla 2006 ja 2010

Palvelurakennetyyppi	Vuosi 2006	Vuosi 2010
Kävelypitkoksia (m)	13 710	15 660
Mönkijäpitkoksia (m)	280	470
Siltoja (kpl)	129	137
Merkittyjä luontopolkuja (km)	34,3	39,4
Autiotupia (kpl)	50	50
Varaustupia (kpl)	10	13
Kotia, laavuja, puolikotia (kpl)	54	60
Veneenlaskupaikkoja (kpl)	3	3
Huollettuja tulipaikkoja (kpl)	121	131
Merkittyjä mk-uria (km)	1 098	1 098
Muita merkittyjä reittejä (km)	1 632	1 683
Jätehuoltorakennelma, jätepiste ym (kpl)	171	172

Palvelurakenteiden määrä Ylä-Lapissa v. 2010:

Palvelurakennetyyppi	Painopiste-alueet	Muut alueet	Ylä-Lappi yhteensä
Kävelypitkoksia (m)	15 660	4 250	19 910
Mönkijäpitkoksia (m)	470	2 150	2 620
Siltoja (kpl)	137	26	163
Merkittyjä luontopolkuja (km)	39,4	-	39,4
Autiotupia (kpl)	50	39	89
Varaustupia (kpl)	13	2	15
Kotia, laavuja, puolikotia (kpl)	60	11	71
Veneenlaskupaikkoja (kpl)	3	-	3
Huollettuja tulipaikkoja (kpl)	131	32	163
Merkittyjä mk-uria (km)	1 098	685	1 780
Muita merkittyjä reittejä (km)	1 683	790	2 473
Jätehuoltorakennelma, jätepiste ym. (kpl)	172	29	201

Painopistealueilla olevat palvelurakenteet kuntoluokittain v. 2010:

Palvelurakennetyyppi	Kuntoluokka				
	Määrä, kpl	Ei määritelty	Hyvä	Keskinkertainen	Huono
Kävelypitkoksia (m)	15 660	-	5 220	5 330	5 100
Mönkijäpitkoksia (m)	470	-	200	220	50
Siltoja (kpl)	137	1	61	64	11
Autiotupia (kpl)	50	-	22	24	4
Varaustupia (kpl)	13	-	10	3	-
Kotia, laavuja, puolikotia (kpl)	60	1	46	12	1
Veneenlaskupaikkoja (kpl)	3	-	1	2	-
Huollettuja tulipaikkoja (kpl)	131	2	49	59	21
Jätehuoltorakennelma, jätepiste ym. (kpl)	172	2	73	71	26

Mittari: Asiakaskontaktien määrä asiakaspalvelupisteittäin (kpl) 2006 ja 2010

Asiakaspalvelupiste	Vuosi 2006			Vuosi 2010		
	Käynnit	Puhelut	Sähköposti	Käynnit	Puhelut	Sähköposti
Siida	112 860	6 000	293	108 000	3 000	500
Ivalon palvelupiste	10 633	5 500	1 880	11 000	3 300	900
Lemmenjoki	4 263			4 500	289	13
Utsjoen luontotupa	4 950			4 100	236	ei sähköp.
Kiehin	46 604	1 422	*	47 200	2 400	1 600
Tunturi-Lapin luontokeskus	22 540	4 735	2 009	24 800	2 200	700
Kilpisjärven luontotupa	14 145	1 138	147	9 800	687	175
Sevettijärven perinnetalo	2 985	ei tietoa		**		

Mittari: Asiakastyytyväisyysindeksi kävijätutkimuksista

	Vuosi	Indeksi
Inari-Lemmenjoki ¹	2006-2007	4,13
Hetta-Pallas ²	2010	4,14
Saariselkä-Ivalojoen ³	2010	4,14

¹ Kävijätutkimus ns. Inarin retkeilyalueella, ei sisällä Lemmenjoen aluetta.

² Pallas-Yllätunturin kansallispuiston kävijätutkimus

³ Urho Kekkosen kansallispuiston kävijätutkimus

Mittari: Asiakastyytyväisyysindeksi asiakaspalautteesta

Asiakaspalvelupiste	Vuosi 2006	Vuosi 2010
Siida	4,54	4,4
Ivalon palvelupiste	4,52	4,55
Lemmenjoki	ei mitattu	ei mitattu
Utsjoen luontotupa	ei mitattu	ei mitattu
Kiehininen	4,5	4,4
Tunturi-Lapin luontokeskus	3,96	4,7
Kilpisjärven luontotupa	4,4	4,85

Mittari: Vuotuiset metsästyslupakiintiöt ja saalistilastot

Metsästysvuosi	Myydyt lupavuorokaudet				Saalis yhteensä (kpl)	Saalis/ myyty
	Enontekiö	Inari	Utsjoki	Yhteensä		
2005-2006	3 193	3 658	4 905	11 756	11 391	0,97
2006-2007	3 880	3 799	4 898	12 577	11 723	0,93
2007-2008	3 441	2 777	3 869	10 087	7 705	0,76
2008-2009	2 521	-	2 855	5 376	2 364	0,44
2009-2010	596	347	975	1 918	1 049	0,55

Mittari: Kalastuslupa-tilasto 2006-2010

Kalastuslupa-alue	Lupien myyntimäärät keskimäärin (kpl/v)
Inarijärvi	1 954
Inarin retkeilyalue	596
Ivalojoki	373
Juutuajoki	362
Kaamasjoki	150
Lemmenjoki	287
Lätäseno	521
Näätämöjoki	637
UKK-puisto	622
Enontekiön erämaa	2 324
Inarin erämaa	2 426
Utsjoen erämaa	655
Yhteensä	10 907

Mittari: Raportti kalaistutuksista 2006-2010

	Enontekiö		Inari					Utsjoki
	Enontekiön vesistöt		Paatsjoen vesistö	Luttojoen vesistö	Näätämöjoen vesistö			Tenojoen vesistö
vuosi	Siika	Rautu	Siika	Siika	Siika	Harjus	Rautu	Rautu
2006	14 300	950	48 700	8 500	15 000	55 000	28 650	159
2007	11 700	2 100	47 500	1 000		60 000	45 000	196
2008	10 400	1 250	46 100	5 900		65 000	29 284	666
2009	2 400		47 600	2 900			100 000	356
2010	10 400		24 200	6 100				

Mittari: Valvontaraporttien yhteenveto 2006-2010 (Inari-Utsjoki)

Valvonta tapahtuma	Valvontatapahtumien määrä/vuosi (kpl)					
	2006	2007	2008	2009	2010	Keskimäärin/vuosi
Tarkastukset	958	1 052	1 069	940	1 181	1040
Laillisuusrikkeet	63	58	70	64	38	59
Luvallisuusrikkeet	63	76	68	77	65	70

Mittari: Moottorikelkkailu-urien ja -reittien määrät 2010

Kunta	Moottorikelkkailu-urat (km)
Enontekiö	659
Inari	855
Utsjoki	270

Mittari: Myönnetyt maastoliikenneluvat 2006–2010

Kunta	Maastoliikenneluvat 2006-2010
Enontekiöläiset	598
Inarilaiset	2 062
Utsjokelaiset	418

Muista maastoliikenneluvista (yhteensä 794 kpl) talviaikaisia lupia oli 689 kpl, kesäaikaisia 43 kpl, ja Lemmenjoen lupia 62 kpl.

Mittari: Kasvu/hakkuumäärät (Metsätalousalueen metsämaa)

Keskikasvu vuodessa 0.98 m³/hehtaari (241 000 m³/vuosi), hakkuumäärät keskimäärin 115 990 m³/vuosi.

Mittari: Vanhojen metsien (>140 v) osuus talousmetsien pinta-alasta

Vanhojen metsien osuus on metsätalousalueen pinta-alasta 41%.

Mittari: Hakkuiden koneellistamisaste vuosittain

Vuosi	2006	2007	2008	2009	2010
Koneellistamisaste %	10,4	10,1	9,5	10,9	18,8

Mittari: Metsätalouden välittömät työpaikat vuosittain:

Vuosi	2006	2007	2008	2009	2010
Henkilötyövuodet	71	70	71	67	67

Mittari: Valmistuneet suunnitelmat ja yhteydenotot paliskuntiin vuosittain

Suunnitelmia valmistui kauden aikana n. 40 kpl vuosittain, yhteensä n. 200 kpl (korjuu- ja metsänhoitosuunnitelmat). Yhteydenottoja paliskuntiin oli vuosittain 40–60 kpl; yhteensä n. 250 kpl.

Mittari: Rakennettujen kesä- ja talviteiden määrä (km) vuosittain

Vuosi	2006	2007	2008	2009	2010
Uusia	3	1	7	5	-
Korjattuja	14	22	13	17	16

Talviteitä rakennettiin keskimäärin 20 km vuodessa.

Mittari: Pysyvän tiestön määrä (km)

Tiestöä 1 027 km.

Mittari: Tilasto otto-alueista myydyistä maa-aineksista

	Inari	Enontekiö	Utsjoki
Voimassa olevia maa-aineslupia (kpl)	15	6	3
Vuotuinen kiviainesten myynti (m ³)	17 000	5000	3000

Mittari: MH:n tarkastusten vuotuinen määrä päättyvien valtauksien osalta

Kaivausalue	Päättynneiden valtauksien tarkastukset/vuosi (kpl)				2010
	2006	2007	2008	2009	
Ivalojoiki	34	40	53	40	52
Lemmenjoki	3	5	4	6	3

Lisäksi v. 2008 tarkastettiin Saariselän itä- ja länsipuolella voimassaolevia valtauksia 66 kpl.

Mittari: Vuotuinen maakauppojen määrä ja pinta-ala kunnittain

Kunta	Maan myynti kpl/ha									
	2006		2007		2008		2009		2010	
	kpl	ha	kpl	ha	kpl	ha	kpl	ha	kpl	ha
Enontekiö	4	0,4	1	0,1	1	2,3	3	1,5	2	52,1
Inari	33	7,9	43	10,5	40	12,6	19	5,2	20	21,0
Utsjoki	1	0,6	1	2,0	2	1,1	-	-	2	1,0

Mittari: Uusien lomarakennuspaikkojen vuokrausten listaus kunnittain

Kunta	Uudet vuokrasopimukset/vuosi (kpl)				2010
	2006	2007	2008	2009	
Enontekiö		-	-	-	-
Inari	4	5	7	3	5
Utsjoki	-	-	-	-	-

Liite 5.

/elinast

20.11.2012

SAAMELAISKÄRÄJÄLAIN 9 §:N MUKAINEN NEUVOTTELU

Aika	20.11.2012 klo 12:00-17:20
Paikka	Rovaniemi, Metsähallitus Pilke
Läsnä	Klemetti Näkkäläjärvi (Saamelaiskäräjät) Aimo Guttorm (Saamelaiskäräjät) Heikki Paltto (Saamelaiskäräjät) Kii Korhonen (Metsähallitus, metsätalous) Jyrki Tolonen (Metsähallitus, luontopalvelut), puheenjohtaja Pertti Heikkuri (Metsähallitus, metsätalous) Elina Stolt (Metsähallitus, luontopalvelut), sihteeri

1 Kokouksen järjestäytyminen

Puheenjohtajaksi valittiin Jyrki Tolonen, sihteeriksi Elina Stolt.

2 Saamelaiskäräjälain 9 § mukainen neuvottelu Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmasta

Käytiin läpi Saamelaiskäräjien antamaa lausuntoa Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmasta.

2. Suunnitelman lähtökohdat

Saamelaiskäräjät esittää, että jatkossa luonnonvarasuunnitelma laadittaisiin yhteisesti koko saamelaisten kotiseutualueelle.
Todettiin, että tämä on jatkossa mahdollista toteuttaa.

Akwé: Kon -ohjeista puhuttaessa tulee johdonmukaisesti puhua virallisen nimen mukaisesti.

Lisäksi termit paikallinen, paikallinen ihminen ja paikkakuntalainen muutetaan termiksi *kuntalainen* selvyiden ja johdonmukaisuuden vuoksi.

Muokataan lukua 7.2, jossa todetaan Akwé: Kon ohjeiden soveltamisesta Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmassa. Akwe: Kon -ohje on otettu huomioon yhteistyöryhmän kokoamisessa. Muilta osin Akwé: Kon -ohjetta ei ole vielä huomioitu, koska ohjeen pilotointi Hammastunturin hoito- ja käyttösuunnitelmassa on vielä ollut kesken. Jatkossa luonnonvarasuunnitelmien

sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnassa noudatetaan Akwé: Kon –ohjetta työn alla olevan toimintamallin mukaisesti.

Luonnonvarasuunnitelmasta puuttuu ympäristövaikutustenarviointi. Suunnitelmaluonnoksen mukaan vaikutustenarviointi tehdään projektin päättymisen jälkeen Metsähallituksen virkatyönä. Saamelaiskäräjien mukaan luonnonvarasuunnitelman luotettavuutta ja vaikutustenarviointia parantaisi se, että lausunnonantajilla olisi ollut mahdollisuus arvioida vaikutustenarvioinnin riittävyyttä ja vaikuttaa arvioinnin sisältöön.

Korjataan hallitusohjelman virheelliset kirjaukset lukuun 2.1.

Kirjataan suunnitelmaan kuvaus biodiversiteetti-toimintaohjelmasta. Toimintaohjelmaa noudatetaan sen valmistuttua.

Tarkistetaan biodiversiteettistrategian kirjaukset ilmastomuutosasioista ja täydennetään luonnonvarasuunnitelmaan.

Täydennetään suunnitelman lukuun 1.1 keskeiset kansainväliset velvoitteet, jotka koskevat Metsähallitusta (mm. biodiversiteetisopimuksen artikkelit 8(j) ja 10(c), KP-sopimus). Aimo Guttorm toimittaa kirjaukset Metsähallitukselle.

Luvussa 3.11.1 on kirjoitettu, että *voidaankin todeta, että eränkäynti on poronhoidon ohella sekä saamelaisen että muun paikallisväestön kulttuurin perusta*. Saamelaiskäräjät toteaa, että lause antaa yksinkertaistetun kuvan saamelaiskulttuurista ja sen historiasta. Tarkennetaan lukua 3.11.1. asianmukaiseksi.

Lukua 3.12 muokataan siten, että vastaa erämaalain kirjauksia.

3. Saamelaiskäräjien esitykset suunnitelman linjauksiin

Lukuun 6.1.1 (maankäytön suunnittelu ja ohjaus) lisätään tavoitteeksi, että maankäytön suunnittelua toteutetaan Akwé: Kon –ohjeita toimeenpanemalla.

Lukuun 6.1.1 tuulivoiman rakentamisen kirjaukseen lisätään kuvaus, milloin ympäristövaikutusten arviointi tulee laatia tuulivoimarakentamista suunniteltaessa. Ts. kirjataan Elyllä tällä hetkellä oleva linjaus.

Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä ja kannatettavana luonnonvarasuunnitelman linjausta, että saamelaisten kotiseutualueella Metsähallitus ei myönnä maanomistajan suostumuksia malminetsintään.

Samassa yhteydessä saamelaiskäräjien mukaan Metsähallituksen tulisi linjata tutkimusluvan myöntämisperusteista geologiseen tutkimukseen saamelaisten kotiseutualueella.

Todettiin, että perustutkimuksen osalta linjauksen selkeyttäminen on työn alla. Asiasta on pyydetty selvitystä GTK:lta.

Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä ja kannatettavana, että saamen käsityön raaka-aineidenotto-oikeudesta päätetään luonnonvarasuunnitelmassa.

Korjataan lukuun 6.2.1, että suunnitelmassa ei tarkastella eikä linjata suojele- ja erämaa-alueiden raja- tai lakimuutoksia.

Lisätään lukuun 6.3 (eräasiat) *saamelainen* luontosuhde.

Täydennetään lukua 6.3.2 metsästyksen ja riistanhoidon osalta metsästyslupaehdoissa olevilla kirjauksilla yhteydenpidosta paliskuntaan. Tämä kirjataan tämänhetkisenä tilanteena, ei voida ennakoida /päättää koko suunnitelman voimassaolon ajaksi, koska linjaus kehittyy. Muutetaan luvun lopun tekstiä siten, että viitataan suoraan metsästyslain 8 §:ään.

Täydennetään lukua 6.3.3 (maastoliikenne) maastoliikenneluvissa olevilla maastoliikennelupahto –kirjauksilla sekä Metsähallituksen kuulemiskäytännöillä lupia myönnettäessä.

Täydennetään ja tarkennetaan lukuun 6.4 (luonnon virkistyskäyttö) tavoitetta matkailijamäärien kasvun osalta. Täydennetään suunnitelmaan myös näkökulma saamelaisten matkailuyrittäjien saamelaisten matkailuyrittäjien kannalta.

Täydennetään lukuun 6.4.2, paliskuntien kuulemiskäytäntö, kun matkailuyrittäjien kanssa tehdään käyttöoikeussopimuksia tai myönnetään lupia mm. koiravaljakkotoimintaan. Ts. kirjataan lausuntomenettely (varmistettava myös Enontekiöltä).

Tarkennetaan luvun 6.4.2 lausetta ”*Metsähallitus edistää roskatonta retkeilyä jätehuoltolain määrittämässä rajoissa*”, mitä jätehuoltolain määrittelemät rajat tässä yhteydessä tarkoittavat.

Kappaleessa 6.5.3 (metsänhoito ja hakkuut) vuotuisiksi hakkuutavoitteeksi asetetaan 115 000 m³. Saamelaiskäräjät esittää lausunnossaan hakkuutavoitetta pienennettäväksi 110 000 kuutiioon. Todettiin, että yhteistyöryhmän valitsemaa hakkuusuunnitetta (115 000 m³) ei muuteta luonnonvarasuunnitelmaan.

Saamelaiskäräjät esittää, että metsänhoitoa koskeissa tavoitteissa painotettaisiin ja asetettaisiin tavoitteeksi taimikonhoidon parantaminen ja kehittäminen. Kirjataan luonnonvarasuunnitelmaan tavoitteeksi, että nuorten metsien hoitoa kehitetään.

Luku 6.6 Kaavoitus ja kiinteistökauppa; Saamelaiskäräjät pitäisi hyvänä, että erotettaisiin ne kaavahankkeet, jotka perustuvat Metsähallituksen aloitteeseen ja ne kaavahankkeet, jotka ovat alkaneet kunnan aloitteesta ja kohdistuvat valtion hallinnassa olevalle maa-alueelle.

Lisätään suunnitelmaan kirjaus, että mikäli kaava käynnistetään Metsähallituksen toimesta, kuullaan saamelaiskäräjiä.

Keskusteltiin maan myynnin ja vuokrauksen linjauksista. Sovittiin, että Metsähallitus järjestää neuvottelun saamelaiskäräjien kanssa maanvuokrauksen ja myynnin periaatteista.

Jyrki Tolonen kävi läpi luonnonvarasuunnitelmassa esitettyjä (Luku 6.6.1) Kilpisjärven alueen tasemuutoksia. Todettiin, että tase-esitykset tulee tehdä luonnonvarasuunnitelmassa, jonka jälkeen muutosesitykset etenevät eri vaiheiden kautta lopulta eduskunnan hyväksyttäväksi.

Klemetti Näkkäljärvi totesi, että muutokset ovat hyväksyttävissä tässä tapauksessa, mutta ei saa olla kuitenkaan periaatteellista vaikutusta jatkossa. Perusteena on se, että valtioneuvosto selvittää parhaillaan ILO 169-sopimuksen ratifiointiedellytyksiä.

Keskusteltiin luvun 6.6.2 ”*huomattavan haitan*” –kirjauksesta. Kirjataan Metsähallitus- ja poronhoitolakien mukaisesti ”huomattava haitta”.

Saamelaiskäräjät esittää, että luonnonvarasuunnitelman linjauksiin vaikuttavat yhteistyömuodot siirrettäisiin kuvattavaksi suoraan suunnitelman linjauksien yhteyteen lukuun 6.

Todettiin, että luku 6.8 (yhteistyö ja vuorovaikutus) sisältyy toiminnanlinjauksiin. Selkeytetään periaatteet.

Saamelaiskäräjät kommentoi myös liitettä 6, johon on koottu kansalaiskyselyn tulokset ja Metsähallituksen vastineet palautteeseen.

1) Palautteessa todetaan, että Metsähallitus on antanut lausunnon ILO-sopimuksen ratifiointiesteiden poistamisesta. Saamelaiskäräjät pyytää Metsähallitusta toimittamaan asiasta antamansa lausunnon saamelaiskäräjille.

Sovittiin, että selvitetään lausunnon julkisuus ja toimitetaan mahdollisuuksien mukaan saamelaiskäräjille. (selvitetty, lausunto julkinen, lähetetään).

2) Kommenttiin ”saamelaisia ei tule asettaa erityisasemaan” Metsähallitus on vastannut liitteessä: *Sisältyy suunnitelmaan. Aluekohtaisessa suunnittelussa käytetään osallistavaa suunnittelua jossa eri käyttömuodot mukana päätöksenteossa...*

Saamelaiskäräjät ei pidä vastausta asianmukaisena ja pitää valitettavana, jos Metsähallitus ei aseta suunnitelmassa saamelaisia erityisasemaan.

Sovittiin, että Metsähallitus muotoilee ja korjaa vastausta liitteeseen 6.

Sovittiin, että Kii Korhonen toimittaa Klemetti Näkkäljärvelle sähköisenä pinta-alatietoja saamelaisten kotiseutualueelta.

Toimitetaan saamelaiskäräjille tämän neuvottelun tuloksena luonnonvarasuunnitelmaan syntyneet muutokset. Muutokset näkyvät suunnitelmassa eri värillä. Osa muutoksista on muiden tahojen lausuntojen aiheuttamia muutoksia. Muutokset läpikäytyään Saamelaiskäräjät lähettää Metsähallitukselle lausuntonsa kommentoituna suunnitelmaan tehdyillä muutoksilla.

3 Akwé: Kon -ohjeen soveltamisen toimintamalli Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa ja hoito- ja käyttösuunnitelman laadinnassa

Sovittiin, että toimintamalliluonnos käytetään vielä saamelaiskäräjien hallituksella ja kolttien kyläkokouksella lausunnonla/kommenteilla vielä ennen toimintamallin lopullista hyväksymistä.

Kohdassa 2.1 (Saamelaiskulttuurin edellytysten turvaaminen ja Akwé: Kon – menettelyn soveltaminen Metsähallituksen toiminnassa) tuodaan esille myös se, mitä hyötyä Akwé: Kon prosessi tuo Metsähallitukselle (Hammastunturin kokemukset). Metsähallitus saa alueen käyttäjiltä tarkkaa tietoa alueen luonnosta ja kehittämistarpeista, menetelmä on vuorovaikutteinen sekä tulee uusia toiminta-ajatuksia ja malleja yms. Eli tuodaan esille samoja asioita kuin Intian side-eventissä.

Lisätään kuvaus, miten toimenpidesuunnitelmissa ja muissa suunnitelmissa sekä Metsähallituksen (ja kunnan?) käynnistämässä kaavoissa turvataan saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiä. Lisäksi tuodaan esille PFC-sertifointikriteerin mukainen yhteistyötoiminta.

Kohtaan ”*Jos kyse on jonkin edellä mainitun suunnitelman pienimuotoisesta päivittämisestä, Metsähallitus ja saamelaiskäräjät voivat yhdessä sopia, ettei hankkeessa noudateta Akwé: Kon periaatteita.*” lisätään, että koltta-alueella sovitaan asiasta lisäksi kolttien kyläkokouksen kanssa.

Käytetään toimintamallissa muotoa *Akwé: Kon –ohjeet* (ei periaatteet).

Akwé. Kon ryhmän nimeäminen; tarkennetaan vielä malleja. Yhteistyöryhmään nimetään 1 edustaja saamelaiskäräjiltä ja kolttien kyläkokoukselta. Lisäksi nimetään erillinen Akwé: Kon työryhmä, jonka pj on yhteistyöryhmään nimetty edustaja ja joka vastaa tiedottamisesta yt-ryhmälle yhdessä hankkeen projektipäällikön kanssa. Akwé: Kon työryhmään voidaan nimetä 4-7 henkilöä riippuen suunnitelman laajuudesta (esim. koltta-alueella kolttien kyläkokous nimeää puolet ja saamelaiskäräjät puolet edustajista).

On parempi että Akwé: Kon työryhmä nimeää valmistelijan. Valmistelijan tehtävistä kirjoitetaan vielä toimintamalliin tekstiä. Erityisesti olisi hyvä huomioida tilanteet, joissa Metsähallituksen virkamies toimii valmistelijana - eli miten toimitaan ristiriitatilanteissa, joissa Metsähallituksen ja Akwé: Kon työryhmän intressit eivät kohtaa. Esimerkiksi valmistelijahan joutuu laatimaan vaikutustenarviointia ja se voi olla tapauskohtaisesti hieman kriittinen Metsähallitusta kohtaan.

Valmistelija voi osallistua Metsähallituksen projektiryhmän kokouksiin.

Tuodaan esille Akwé: Kon työryhmän tehtävät (lyhyesti) sekä miten työryhmän esitykset ja näkemykset kirjataan suunnitelmaan (lyhyesti) jotta tehtäväkenttä ja mahdollisuudet ovat kaikkien tiedossa.

Lisätään kirjaus, että Metsähallitus vastaa tulkki- ja käännöskustannuksista.

Määritellään tarkemmin kustannusten korvaaminen Akwé: Kon työryhmän jäsenille.

Tarkennetaan, miten käytännössä osoitetaan mahdollisuus ja resurssit tiedottamiseen (kyläkuulemiset, internet-tiedottaminen).

Lisätään viittaukset kansainvälisiin sopimuksiin, Saamen kielilakiin, kolttalakiin, poronhoitolakiin, alkuperäiskansajulistukseen jne. Aimo Guttorm toimittaa tekstit lisättäväksi toimintamalliin.

4 Saamelaiskäräjälain 9 § mukainen neuvottelu Hammastunturin erämaa-alueen hoito ja käyttösuunnitelmasta

- **Siirretään lomakkeelta 17 b Poroaitojen merkitsemistä koskeva kohta lomakkeelle 18 Hallinto sekä muotoillaan tekstiä. Poroaitojen merkitsemistä riistaturvallisemmaksi tehdään mahdollisuuksien mukaan rahoituksen sallimissa puitteissa.**
- **Muotoillaan nykytilan kuvaukseen teksti siten, että puhutaan saamelaisten kotiseutualueen paliskunnista, ei saamelaispaliskunnista.**

Lomake 5. Lajisto

Suunnitelman kirjaus: ”*Porolaidunnus vaikuttaa pensoittumista ja varvikoitumista ehkäisevästi. Pensaskerroksen häviäminen laidunnuksen seurauksena heikentää voimakkaasti sellaisessa ympäristössä pesivän lintulajiston monimuotoisuutta sekä huonontaa myös selvästi avomaan pesijöiden, kuten riekon, pesimämenestystä uusimpien tutkimusten mukaan (5/5).*

Tämä lähde tulee tarkistaa siten, että onko tutkimustulos verrattavissa Hammastunturin alueen luontoon maantieteellisiltä ja muista olosuhteiltaan. Tässä tulisi tuoda esille tutkimusalue (kyseessä on Norjassa tehty tutkimus). Jos Norjassa tehty tutkimus on tehty esimerkiksi tunturipaljakka-alueella, tutkimustulos ei ole täten verrattavissa hammastunturin alueeseen, joka poikkeaa merkittävästi ympäristöllisiltä olosuhteiltaan tunturialueesta (Hammastunturi on metsäinen alue). Lisäksi lauseessa viitataan tässä yhteydessä uusimpiin tutkimuksiin, vaikka lähdeviittauksessa on vain yksi tutkimus.

Lisäksi Akwé:Kon työryhmä on myös esittänyt, että tätä osiota täydennetään ilmatieteen laitoksen tutkimuksella, jonka mukaan porojen laidunnus voi hidastaa lumen sulamista ja ilmastomuutoksen vaikutuksia.

- **Tarkistetaan ilmatieteenlaitoksen tutkimuksella, mikäli siitä saadaan tietoja**
- **Tarkistetaan, onko muita tutkimuksia, mihin tekstissä viitataan**

Ivalojokivarsi on tärkeä alue virkistyskäytölle, mutta keskeinen myös kullankaivalueena. *Minkään käyttömuodon ei tällä hetkellä tiedetä hävittäneen uhanalaisten kasvien esiintymiä alueelta.*

Kursivoitu kohta; Miksi tällainen lisäys? Tuntuu kummalliselta ja juuri kullankaivun yhteydessä.

- **Tarkennetaan tekstiä ... ”*tiedossa olevia uhanalaisten kasvien esiintymiä...*”**

Lomake 8: Erätalous nykytila. Saamelaiskäräjät toi esille myös Akwé: Kon työryhmän esittämän huomion ja lisäysehdotuksen tekstiin:

Kutturalaisten nautinta-alue on kaventunut merkittävästi, koska Metsähallitus on määrittänyt virkistyskalastusalueen alkavaksi jo Harrinivasta. Kutturalaisten nautinta-alue on Appisjokisuusta Repojojen suuhun.

Lomake 9. Tutkimus; Suunnitelman kirjaus: *”Hammastunturin erämaassa Kutturin seudulla on tutkittu myös poron maastoruokinnan vaikutuksista maastoon (9/6).”*

Akwé: Kon -työryhmän mukaan Kutturin alueella on tehty lisäruokinta-tutkimusta muutama vuosi sitten, mutta tutkimusta on tehty erämaa-alueen ulkopuolisella alueella. Eli viittaus tulisi poistaa, koska kyseessä ei ole erämaa-alueella tehty tutkimus vaan sen ulkopuolella tehty tutkimus.

- **Viittaus poistetaan**

Lomake 11

Suunnitelman kirjaus: *”Tunturialueella vallitsevat luontotyypit ovat tunturikankaat (4060) ja tunturikoivikot (9040), jotka ovat herkkiä voimakkaalle poronlaidunnukselle.”*

Akwé: Kon työryhmän kanta: Tunturikankaat ja koivikot ovat herkkiä myös muillekin asioille kuin vain porolaidunnukselle. Esim. mittarituhot, ilmastonmuutos, yms. Tässä on nyt kahteen otteeseen nostettu esille porolaidunnus, arvon kuvauksessa ja uhkan kuvauksessa. Ei arvon kuvaukseen kuulu uhkien nimeäminen. Miten porojen laidunnukseen Metsähallitus pystyy vaikuttamaan?

Saamelaiskäräjät yhtyy Akwé: Kon työryhmän kantaan.

- **Poistetaan suunnitelmasta em. kursivoitu teksti.**
- **Muotoillaan suunnitelmaan Metsähallituksen mahdollinen rooli tiedontuottajana ja välittäjänä porotaloussuunnitelmia varten.**

- **Lisätään kursivoitu kirjaukseen:** *”Erämaa-alueelle kaavaillut tulvasuojelu- ja tiehankkeet (maakuntakaavan mukainen uusi yhdystie Kuttura-Repojoki) uhkaavat **toteutuessaan** saamelaiskulttuurin harjoittamista.”*

Akwé: Kon työryhmän esitys koskien päämäärää 1: Tulvasuojelu. Kohtaan toimenpide esitetään oheista tekstiä: *”Metsähallitus vaikuttaa omassa toiminnassaan ja edunvalvonnassaan siihen, että Hammastunturin erämaa-alueelle vaikuttavissa tulvasuojeluhankkeissa turvataan erämaalain tavoitteiden toteutuminen, ympäristö- ja kulttuuriarvojen säilyminen ja poronhoidon harjoittamisedellytykset”*

- **Täydennetään tekstiä**

Akwé Kon työryhmä on esittänyt laidunten kunto- tavoitteen ja toimenpiteen korvaamista oheisella kursivoidulla tekstillä. Saamelaiskäräjät tukee työryhmän esitystä.

Toimenpide: Käytön ohjaaminen huomioimaan laidunkiertojärjestelmän tarpeet ja muiden kilpailevien maankäyttömuotojen sopeuttaminen laidunkierron vaatimuksiin.

- **Täydennetään oheisella tekstillä**

Suunnitelman kirjaus: *”Osallistuminen mahdollisuuksien mukaan tiedon tuottajana porotaloussuunnitelmien ja laidunkierron kehittämiseen.”*

Saamelaiskäräjien kommentti: Porotaloussuunnitelmat ovat paliskuntien sisäisiä työkaluja. On myös toinen asia, kuuluko Metsähallituksen tehtäviin tiedon tuottaminen paliskunnille – tietoa voi tuki jakaa ja se on tuki suotavaakin. Laidunkierron kehittäminen ei kuulu Metsähallitukselle. Nyt tässä tavoitteessa Metsähallitus sotkeentuu paliskuntien tehtäväkentille. Laidunten kuntoa ei voi

turvata vain laidunkierrolla tai porotaloussuunnitelmilla. Nyt tavoitteessa on irrotettu poronhoito kontekstistaan, ikään kuin poronhoitoon ei vaikuttaisi mitkään muut kilpailevat maankäyttömuodot tai hankkeet. Laidunten kunto riippuu pitkälti siitä, miten muiden kilpailevien maankäyttömuotojen vaikutusta poronhoitoon voidaan minimoida. Eli Akwé: Kon työryhmän esitys on oikea ja asianmukainen.

- **Muotoillaan tekstiä**

5 Muut asiat

Puljun erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelman saamelaiskäräjälain 9 § mukaisesta neuvottelusta sopiminen

Saamelaiskäräjien nimeämät yhteistyöryhmän edustajat käyvät Puljun osalta neuvottelut.

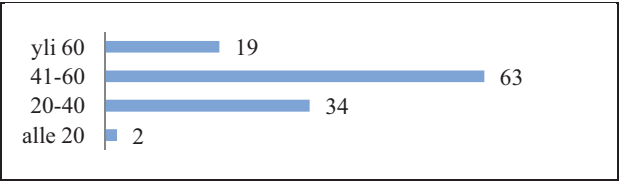
Elina Stolt

sihteeri

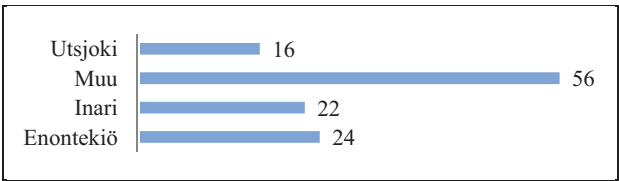
KANSALAISKYSELYN TULOKSET

Ohessa on esitetty kooste Internetissä ja Metsähallituksen palvelupisteissä annetuista vastauksista kansalaiskyselyyn. Suomenkielisiä vastauslomakkeita jätettiin 113 kpl ja saamenkielisiä vastauslomakkeita 5 kpl. Avoimiin vastauksiin annettu palaute on ryhmitelty teemoittain ja kuvattu vaikutus suunnitelmaan tai Metsähallituksen vastine.

1. Vastaajan ikä Vastaajien määrä: 118

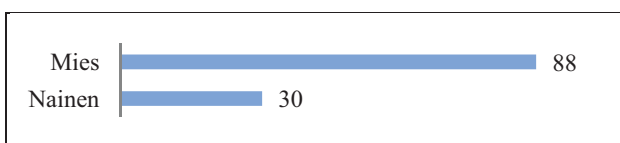

2. Vastaajan asuinpaikka Vastaajien määrä: 118

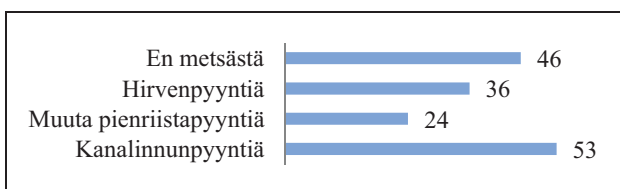

Asuinpaikka muu, mikä:	
• Eura	• Mäntsälä
• Hailuoto	• Nivala
• Haukipudas	• Nokia
• Helsinki, 3 hlö	• Osa-aikautsjokinen
• Häme	• Oulu, 6 hlö
• Janakkala, 2 hlö	• PK-seutu
• Kainuu	• Posio
• Kemi, 2 hlö	• Rovaniemi, 2 hlö
• Kemijärvi	• Salo
• Keuruu, 2 hlö	• Seinäjoki
• Kruunupyy	• Simo
• Kuopio	• Sodankylä, 4 hlö
• Kuusamo, 2 hlö	• Tampere
• Lapinlahti	• Turenki
• Lempäälä	• Tuusula
• Lohja	• Vihti
• Masku, 3 hlö	• (tyhjä, 6 hlö)

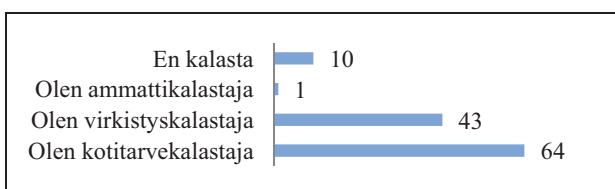
3. Vastaajan sukupuoli Vastaajien määrä: 118

4. Vastaajan metsästystoiminta Vastaajien määrä: 118

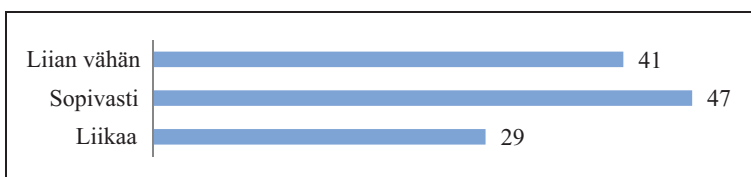

5. Vastaajan kalastustoiminta Vastaajien määrä: 118

6. Matkailu Vastaajien määrä: 117

Turvaako Metsähallitus matkailun edellytyksiä Ylä-Lapin valtionmaiden ja -vesien maankäytön suunnittelussa ja luonnonvarojen käytössä?

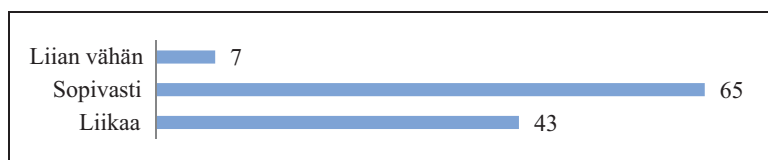
Jos matkailun edellytyksiä tulisi turvata enemmän tai vähemmän kuin tällä hetkellä, miten toimintaa tulisi muuttaa?	Palautteita, kpl	Vaikutus suunnitelmaan/vastine
• ILO-sopimus ratifioitava tai huomioitava saamelaisalueella	2	Hallitus valmistelee ratifiointia, MH antanut lausunnon. Saamelaisten oikeudet ja kuuleminen otetaan huomioon toiminnassa.
• Suunnittelu ja osallistaminen		
- päätösvaltaa siirrettävä paikallisille tai saamelaishallinnolle	1	Ohjataan lainsäädännöllä.
- vanhojen tilojen oikeudet turvattava	1	Suunnitelma ei uhkaa vahvistettuja oikeuksia.
- paikalliset huomioitava paremmin	2	Sisältyy suunnitelmaan. Käytetään osallistavaa suunnittelutapaa.
- ulkopaikkakuntalaiset huomioitava	1	
- eri elinkeinot huomioitava tasavertaisemmin	3	
- porotalous huomioitava suunnittelussa	1	
• Matkailua keskitettävä	4	Sisältyy suunnitelmaan.
• Kohteiden kulttuuriset ja sosiaaliset merkitykset huomioitava	1	
• Ykyiset resurssit otettava tehokkaaseen käyttöön	1	Lait ja asetukset, kaavoitus ja hoito- ja käyttösuunnitelmat määrittelevät eri maankäyttömuotojen hyväksytyn tehokkuuden.
• Reitistö ja rakenteet		
- Panoraamareitti rakennettava	1	Utsjoen kunnan vetämä hanke. Metsähallitus pyrkii edistämään reitin rakentamista.
- kelkkareitti Karigasniemi-Utsjoki rakennettava	2	Suunnitelma ei ole esteenä rakentamiselle. Edellyttää kunnalta selkeää kantaa rakentamisen puolesta.
- nuotiopaikkoja lisäävä	2	Voidaan lisätä vähäisessä määrin retkeilyn painopistealueilla. Tapauskohtainen harkinta.
- hiihtoreittejä, joilla koirien käyttö sallittua	1	Suunnitelma ei ota kantaa.
- maastopyöräily sallittava moottorikelkkareiteillä	1	
• Virkistyskäytön muodot		
- ekologisesti kestävä matkailua tai luontomatkailua suosittava	3	Sisältyy suunnitelmaan.
- toiminta kohdistettava opastettuihin vaelluksiin	1	Suunnitelma korostaa opastuksen roolia, mutta ei edellytä opastettuja vaelluksia.
- monipuolista matkailua tuettava	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- kalastusmatkailua kehitettävä	3	
- luontoa käytettävä metsästyksen, kalastuksen, retkeilyyn	1	

- koiravaljakkotoiminta on sallittava	1	Yritystoiminta on luvan- varaista ja se rajoitetaan reiteille, joissa haitat muille maankäyttömuodoille eivät ole merkittäviä.
- koiravaljakkotoiminta on ohjattava reiteille	1	MH ohjaa yritystoiminnan reiteille. Luvanvaraista.
• Matkailumarkkinointia ja yhteistyötä lisättävä	1	Sisältyy suunnitelmaan.
• Yritystoimintaa edistettävä	2	
• Kalastus ja metsästys		
- tilan omistajien ja saamelaiskäräjien kanssa neuvotellut osat (kalastus)lupatuloista tulee tilittää paikallisille tilan omistajille	1	Ei vaikutusta suunnitel- maan, lupia ei myydy yksityisalueille.
- saamelaisille tiloille kuuluiin alueisiin ei tule myöntää virkis- tyskalastuslupia eikä pilkkimistä sallia ilman tilojen suostumusta	1	
- lupajärjestelmiä selkeytettävä	1	MH:n normaalia toimintaa.
- valvontaa lisättävä	2	
- riekkolupien myynti matkailuyrittäjille	1	Ohjataan lainsäädännöllä.
- pienennettävä riekkonpyynnin lupamääriä	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- riekkonpyynti rajattava pienemmille alueille	1	Ohjataan kiintiöpäätöksellä.
- turistien riekon kevätpyynti kiellettävä	1	
- metsästysluvista paikallisille kiintiöt kuten turisteille	1	Ohjataan lainsäädännöllä
- verkkokalastus ohjattava istutuskaloihin	1	Sisältyy suunnitelmaan, ka- lastus perustuu luontaisesti lisääntyviin kalakantoihin.
- luonnon kalakantoja suojeltava	1	
- verkkokalastus ohjattava Käsivarressa suurempiin järviin	1	
- verkkokalastus kiellettävä virtavesissä	1	
- lohikalavesistöihin saalisikiintiöt tasapuolisesti	2	
- arvokkaihin vesistöihin (kuten Juutua) ainoastaan catch&release-kalastus	1	
• Maastoliikenne		
- motorisoitua liikumista rajoitettava	3	Sisältyy suunnitelmaan.
- moottorikelkkailu sallittava pilkkivesille	2	Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
• Luonnonsuojelu		
- luontoarvoja suojeltava	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- maisemallisia arvoja huomioitava	1	Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
- hiljaisia alueita perustettava	1	Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
• Erämaa-alueet		
- moottorikelkkajen ja mönkijöiden käyttö sallittava retkien huoltoon ja safariopastukseen kontrolloidusti	1	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
- moottorikelkkareitistöä ei tule laajentaa	1	
- liikkuminen ainoastaan lihasvoimin	1	Perusteltuun tarpeeseen myönnetään jonkin verran myös maastoliikennelupia Erämaa-alueiden HKS:issa ei rajoiteta maastopyöräilyä tai melontaa.
- sallittava maastopyöräily ja melonta	1	

• Metsätalous		
- metsänhoidossa huomioitava matkailun tai virkistyskäytön edellytykset	2	Sisältyy suunnitelmaan. Matkailullisesti tai maisemallisesti merkittävillä alueilla peitteisyyttä ylläpitävät hakkuutavat.
- hakkuita vähennettävä	12	Ei vaikutusta suunnitelmaan, hakkuiden määrä päätetty LVS:n yhteistyöryhmässä.
- hakkuut toteutettava miestyönä	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- metsiä ennallistettava Tsarmitunturin suunnalla	1	Ei vaikutusta suunnitelmaan, ennallistettavia turvemaita ei alueella ole.
• Muu maankäyttö		
- maankäyttöä ei tule lisätä erämaa-alueilla	1	Ratkaistaan ja ohjataan erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa, muun maankäytön lisäämistä ei ole merkittävästi esitetty.
- käyttöä ei tule lisätä porotaloudelle tärkeillä alueilla	1	Erämaa-alueiden syrjävyöhykkeet on tarkoitettu poronhoidon ja laidunrauhan turvaamiseksi. Erämaiden pinta-alasta suurin osa on syrjävyöhykettä.
- kaivostoimintaa ei tule sallia	1	Malminetsintä ja kaivostoiminta käsitellään kaivoslain mukaisissa menettelyissä, Tukes lupaviranomainen.
- ei lisärakentamista rannoille tai saariin	4	Ratkaistaan kaavaprosesseissa. Inarijärven osalta linjaus on se, että saariin ei osoiteta lisärakentamista.
- ei rakentamista luonnonsuojelualueilla	1	Luonnonsuojelualueilla rakentaminen mahdollista pääsääntöisesti porotalouden tarpeisiin (pl. kullankai-valueet Lemmenjoella).
- ei rakentamista virkistyskohteiden lähellä	1	Ratkaistaan kaavaprosesseissa.

7. Metsätalous Vastaajien määrä: 115

Turvaako Metsähallitus metsätalouden edellytyksiä Ylä-Lapin valtionmaiden ja -vesien maankäytön suunnittelussa ja luonnonvarojen käytössä?

Jos metsätalouden edellytyksiä tulisi turvata enemmän tai vähemmän kuin tällä hetkellä, miten toiminnan painotuksia tulisi muuttaa?	Palautteita, kpl	Vaikutus suunnitelmaan/vastine
• ILO-sopimus ratifioitava	1	Hallitus valmistelee ratifiointia, MH antanut lausunnon. Saamelaisten oikeudet ja kuuleminen otetaan huomioon toiminnassa.
• Maan myynneissä paikallisten oikeudet huomioitava	1	Sisällytetty suunnitelman toiminta-ohjelmaan.
• Metsätalouden tuloja ohjattava paikallistalouteen	2	Merkittävä osa metsätalouden tuloista käytetään paikallisesti metsätalouden toimiin.
• Luontoarvojen kartoitukseen enemmän rahaa	1	Otetaan huomioon suunnittelun eri vaiheissa.
• Suunnittelu ja osallistaminen		
- työllisyyslähetyys suunnitteluun	1	Työllistämismallit käsitellään MH:n tulosoikeuksissa
- pitkäjänteisempää kokonaishyötyjen ja tuottojen suunnittelua	1	Suunnitelmalla haetaan alueiden käytön mahdollisimman suurta kokonaishyötyä huomioiden alueen erityispiirteet.
- päätösvaltaa siirrettävä paikallisille tai saamelaishallinnolle	1	Suunnitelma laadittu lainsäädännön mahdollistamassa laajuudessa laajasti osallistaen.
- eri käyttömuodot ja niiden synergiaedut huomioitava	1	Huomioitu suunnitelmassa, laadittu LVS-yhteistyöryhmän kanssa.
- matkailu ja virkistyskäyttö huomioitava	3	
- porotalous huomioitava paremmin	4	
- luonnonsuojelu huomioitava paremmin	3	
- ekologisia yhteyksiä huomioitava paremmin	1	
• Metsänhoito ja hakkuut		
- hakkuut toteutettava metsurityönä	3	Ei vaikutusta suunnitelmaan.Ohjataan MMM:n ohjauksella.
- koneelliset hakkuut lopetettava	2	
- maisema huomioitava korjuujäljessä konehakkuissa	1	Sisältyy suunnitelmaan. Noudatetaan ympäristöopasta. Ylä-Lapissa ei tehdä avohakkuita. Hakkuiden määrä ja toiminnan linjat sovittu LVS-yhteistyöryhmän kanssa.
- hakkuutapoja kevennettävä	4	
- avohakkuut lopetettava	6	
- iäkkäitä puita säästettävä hakkuissa	1	
- hakkuumäärää vähennettävä	4	
- nykyinen hakkuiden taso sopiva	1	
- toiminta keskitettävä käsitellyille alueille	2	
- luonnontilaiset metsät säästettävä	4	
- hakkuut lopettava Ylä-Lapissa	5	
- talviteitä hyödynnettävä	1	
- metsäteitä ei tule rakentaa lisää	2	
- raaka-aineet hyödynnettävä vain Lapissa	1	Ei vaikutusta suunnitelmaan.
- raaka-ainetta vain erikoiskäyttöön	1	

8. Metsästys

Vastaajien määrä: 113

Turvaako Metsähallitus metsästyksen ja riistanhoidon edellytyksiä Ylä-Lapissa?

Jos metsätalouden edellytyksiä tulisi turvata enemmän tai vähemmän kuin tällä hetkellä, miten toiminnan painotuksia tulisi muuttaa?	Palautteita, kpl	Vaikutus suunnitelmaan/vastine
• Suunnittelu ja osallistaminen		
- päätösvaltaa siirrettävä paikallisille tai saamelaishallinnolle	2	Ohjataan lainsäädännöllä.
- tilanomistajien oikeudet huomioitava	2	Ei vaikutusta suunnitelmaan, lupia ei myydä yksityisalueille.
- tilan omistajien ja saamelaiskäräjien kanssa neuvotellut osat (metsästys)lupatuloista tulee tilittää paikallisille tilan omistajille	1	
-yhteistyön kehitettävä riistanhoitoyhdistysten kanssa	1	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja lainsäädännöllä.
- porotalous huomioitava	1	
- paikallisten oikeudet säilytettävä	2	
- saamelaisten oikeudet turvattava paremmin	1	
- metsästys mitoitettava ekologisesti kestävästi	7	
- nuorten metsästysmahdollisuuksia parannettava	1	
- lupamääriä tai metsästystä vähennettävä	5	
- ulkopaikkakuntalaisten metsästystä rajoitettava	5	
- metsästys vapautettava	1	
• Riista huomioitava metsätaloudessa tai riistan elinympäristöjä hoidettava	5	Sisältyy suunnitelmaan.
• Riistanhoitotyötä tuettava	2	
• Metsästysmatkailua kehitettävä	2	
• Lupa-asiat		
- lupamyynti annettava yrittäjille	1	Ohjataan lainsäädännöllä.
- lupamyyntiä selkeytettävä	2	MH:n normaalia toimintaa.
- mobiilipalvelut otettava laajempaan käyttöön	1	
- lupaehdot yhtenäistettävä	4	
• Metsästysmuodot		
- riekon ansapyyntin turvattava	1	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja lainsäädännöllä.
- metson metsästys sallittava (myös ulkopaikkakuntalaisille)	2	
- vesilinnun ja hanhen lupamääriä rajoitettava	1	
- seisojien käyttö tunturialueilla kiellettävä	1	Ohjataan lainsäädännöllä.
- kiirunan metsästys kiellettävä	1	
- rihmapyynti kiellettävä	1	
• Poroaitojen määrää vähennettävä	1	Noudatetaan poronhoidon 39 §:ää
• Poroaitojen lisärakentaminen kiellettävä	1	
• Motorisoitua metsästystä vähennettävä erämaissa	1	Maastoliikenne on tiukasti säänneltyä.
• Petoeläimet suojeltava	1	Suunnitelma ei ota kantaa.
• Valvontaa lisättävä	3	MH:n normaalia toimintaa.

Turvaako Metsähallitus kalastuksen ja kalavesien hoidon edellytyksiä Ylä-Lapissa?

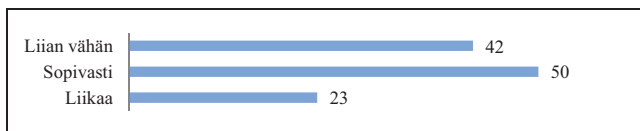
Miten Metsähallituksen tulisi kehittää kalastusjärjestelyjä ja kalavesien hoitoa Ylä-Lapissa?	Palautteita, kpl	Vaikutus suunnitelmaan/vastine
• Suunnittelu ja osallistaminen		
- päätösvaltaa siirrettävä paikallisille tai saamelaishallinnolle	2	Sisältyy suunnitelmaan, käytetään osallistavaa suunnittelua. Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja lainsäädännöllä.
- saamelaisten oikeudet turvattava	1	
- paikallisten oikeuksia ei tule ylikorostaa tai huomioid liikaa	2	
- kalastusmatkailun tarpeet huomioitava	1	
- perinteisten nautintaoikeuksien ja niihin liittyvien kulku- oikeudet huomioitava	4	
- paikallis- tai saamelaiskulttuuri huomioitava paremmin	1	
- yhteistyötä lisättävä osakaskuntien ja kalastusalueiden kanssa	1	
- kalastajien osallistettava kalavesien hoitoon	1	
- kalastus mitoitettava ekologisesti kestävästi	2	
- perheiden ja nuorten kalastusharrastusta edistettävä	1	
• Lupa-asiat		
- lupamyyntiä ei tule sallia tilojen erityisperusteisille nautintavesille	1	Ei vaikutusta suunnitelmaan, lupia ei myydä yksityisalueille.
- lupamaksuja ohjattava tilan omistajille tai paikallisille	2	
- lupajärjestelmää yksinkertaistettava tai selkeytettävä	5	MH:n normaalia toimintaa
- lupamaksujen nostettava	2	Ohjataan lainsäädännöllä.
• Kalavesien ja kalakantojen hoito		
- vesistöjen nykytila säilytettävä	2	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja lainsäädännöllä. Kalastus perustuu luontaisesti lisääntyviin kalakantoihin.
- alueellista tasapuolisuutta lisättävä	1	
- luonnonvaraisten kalakantojen hoitoon panostusta	3	
- Tenon lohikannan suojelua kehitettävä	1	
- lupatuloja ohjattava kalakantojen turvaamiseen	1	
- istutuksia lisättävä yleisesti	8	
- arvokalojen istutuksia lisättävä	2	
- siirtoistutuksia tunturijärviin lisättävä	1	
• Kalakantojen parempaa seurantaa tai tutkimusta	2	
• Kestävän kalastuksen tunnettuutta lisättävä	1	
• Talviaikaista maastoliikennettä helpotettava pilkkimis- tarkoituksessa	1	
• Ohjattuja kalastusvaelluksia toimintamuodoksi	1	
• Kalastusmuodot		
- kotitarvekalastus turvattava	1	

- ammattikalastusta kehitettävä	1	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja lainsäädännöllä. Kalastus perustuu luontaisesti lisääntyviin kalakantoihin.
- vapakalastusta lisättävä	1	
- virkistyskalastusta rajoitettava tai kiintiötävä	2	
- mökkiläisten verkkomäärää rajoitettava	1	
- verkkokalastusta ohjattava istutuskaloihin	1	
- verkkokalastusta ohjattava suurempiin vesistöihin	1	
- verkkokalastuskielto-alueita perustettava	1	
- verkkomäärää ei tule rajoittaa kotitarvekalastuksessa	1	
- verkkokalastusta rajoitettava pienvesistöissä	2	
- verkkokalastusta rajoitettava virtavesissä	2	
• Kaavoitus ja muu maankäyttö		
- elämysympäristö säilytettävä	1	Sisältyy suunnitelmaan ja valtionmaiden kaavoitusperiaatteisiin.
- Inarijärven lisärakentaminen tulee estää	1	Kunta vastaa kaavoituksesta. Valtionmaiden rantojen kaavoitus on Ylä-Lapissa maltillista.
Kalastuksen valvontaa lisättävä	5	MH:n normaalia toimintaa.

10. Luonnonsuojelu

Vastaajien määrä: 115

Edistääkö Metsähallitus luonnonsuojelua Ylä-Lapissa?

Jos luonnonsuojelua tulisi edistää enemmän tai vähemmän kuin tällä hetkellä, miten toimintaa tulisi muuttaa?	Palautteita, kpl	Vaikutus suunnitelmaan/vastine
• Resursseja lisättävä suojeluun	1	LVS:ssa ei päätetä resursseista.
• Suojelua vähennettävä	1	Ei vaikutusta suunnitelmaan, ohjataan lainsäädännöllä.
• Suunnittelu ja osallistaminen		
- päätösvaltaa siirrettävä paikallisille tai saamelaishallinnolle	2	Ohjataan lainsäädännöllä. Osallistava suunnittelu ja Akwe: Kon toimintamallin kehittäminen.
- perinteisten elinkeinojen harjoittaminen turvattava	3	Sisältyy suunnitelmaan, käytetään osallistavaa suunnittelua. Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
- päätöksenteossa tulee huomioida pitkäaikaiset vaikutukset	1	
- paikalliset huomioitava paremmin	2	
- porotalous huomioitava paremmin	1	
- luonnonsuojelu huomioitava paremmin	1	
• Suojelualueverkosto		
- suojelualueita ei tule lisätä lunastusmenettelyllä	1	Mahdolliset lunastukset toteuttaa ELY-keskus.

- suojelua tai suojelualueita laajennettava	4	Suojeluohjelma-alueet muodostetaan suojelualueiksi.
- erämaat turvattava	1	Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
• Lajien ja elinympäristöjen suojelu		
- tunturipeuran palautettava	1	Ei vaikutusta suunnitelmaan, ei MH:n päättävällä.
- porojen laidunnusta rajoitettava tai porovapaiden alueita perustettava kasvillisuuden suojelemiseksi	4	Herkästi kuluviin luontotyyppien huomioiminen sisältyy suunnitelmaan.
- vesistökuormitusta rajoitettava	1	Ohjataan lainsäädännöllä.
- luonnon kalakantoja suojeltava	1	Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja lainsäädännöllä. Edistetään kalakantojen tutkimusta.
• Liikkuminen		
- maastoliikennettä rajoitettava suojelualueilla	1	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja lainsäädännöllä.
- luonnon kulumista ehkäistävä	2	Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
- liikkumista suojelualueilla sallittava yleisesti vapaammin	2	
- matkailuyritysten kontrolloitu liikkuminen sallittava suojelu- tai erämaa-alueilla	1	Ohjataan HKS:lla ja järjestyssäännöillä.
• metsästys		
- metsästysoikeuksia vapautettava	1	Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla
- metsästystä rajoitettava osalla suojelualueita	1	
• Metsätalous		
- hakkuutapoja kevennettävä	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- avohakkuut lopetettava	5	
- riistanhoito huomioitava metsänhoidossa paremmin	1	
- hakkuita vähennettävä	1	Hakkuiden määrä ja toiminnan linjaukset sovittu LVS-yhtesiyöryhmän kanssa. Suurin osa vanhoista, luonnontilaisista metsistä on metsätalousalueen ulkopuolella.
- vanhoja, luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia metsiä suojeltava	8	
- toiminta jatkuttava kaikilla metsätalousalueilla	1	
- metsiä ennallistettava	2	Ei vaikutusta suunnitelmaan, ennallistettavia turvemaita ei alueella ole.
- tarpeettomia metsäautoteitä maisemoitava tai suljettava	2	Tarpeettomia metsäteitä ei ole.
• Kaavoitus ja muu maankäyttö		
- matkailun kuormitusta ohjattava nykyisiin keskittyisiin	4	Sisältyy suunnitelmaan.
- rantojen säilytettävä rakentamattomana	2	Ohjataan kaavoituksella.
- vapaa-ajan rakentamista tai kaavoitusta ei tule lisätä Inarijärvellä	1	Kunta vastaa kaavoituksesta.
- kaivostoimintaa ei tule sallia	2	Ohjataan lainsäädännöllä.
• Valvontaa lisäävä		
- salakaadot	2	MH:n normaalia toimintaa.
- maastoliikenne	2	

11. Porotalous Vastaajien määrä: 114

Turvaako Metsähallitus porotalouden edellytyksiä Ylä-Lapin valtionmaiden ja -vesien maankäytön suunnittelussa ja luonnonvarojen käytössä?

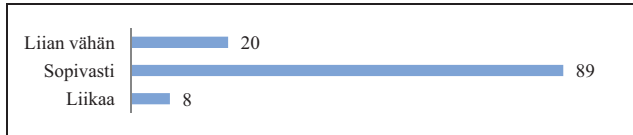

Turvaako Metsähallitus porotalouden edellytyksiä Ylä-Lapin valtionmaiden ja -vesien maankäytön suunnittelussa ja luonnonvarojen käytössä?	Palautteita, kpl	Vaikutus suunnitelmaan/vastine
• Poromäärää tai laidunnuspainetta vähennettävä	8	Ei vaikutusta suunnitelmaan. Ei Metsähallituksen päätäntävallassa.
• Suurpetojen tutkimukseen ja kannanarviointiin osallistuttava	1	MH:n normaalia toimintaa.
• ILO-sopimus ratifioitava	1	Hallitus valmistelee ratifointia, MH antanut lausunnon. Saamelaisten oikeudet ja kuuleminen otetaan huomioon toiminnassa.
• Suunnittelu ja osallistaminen		
- päätösvaltaa siirrettävä paikallisille tai saamelaishallinnolle	3	Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
- päätösvaltaa siirrettävä paliskunnille	2	
- saamelaiskulttuuri turvattava	2	
- porotalous tulee turvata tai huomioida paremmin (mm. vasotus- ja laidunalueet)	10	Otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa. Mm. erämaa-alueilla suurin osa alueista syrjävyöhykettä.
- muut maankäyttömuodot tai elinkeinot huomioitava tasavertaisemmin	12	Sisältyy suunnitelmaan.
- porotaloutta ei tule asettaa erityisasemaan	6	Poronhoitolaki ohjaa poronhoitoa ja sen huomioon ottamista ja asettaa poronhoidon erityisasemaan.
• Metsätalous		
- laidunalueita ei tule hakata ilman paliskunnan suostumusta	1	MH:n normaalia toimintaa. Tärkeimmät porolaidunalueet on määriteltä paliskuntasopimuksissa.
- hakkuut toteutettava miestyönä	1	Hakkuiden määrä ja toiminnan linjat sovittu LVS-yhtesistyöryhmän kanssa.
- porotalous huomioitava paremmin	5	
- hakkuita kevennettävä tai vähennettävä	3	
- hakkuut lopetettava	2	
• Maastoliikenne		
- ohjaamisessa porotalous huomioitava paremmin	1	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja HKS:lla.
- kiinteistöjen omistajille turvattava vapaampaa kulkua, myös erämaissa	1	
• Kaavoitus ja muu maankäyttö		
- porovapaita alueita perustettava	1	Ohjataan lainsäädännöllä.
- kaivosteollisuutta vastustetaan	1	
- poroaitoja ei tule rakentaa lisää	2	Noudatetaan poronhoitolain 39§:ää.
- junaratoja vastustetaan	1	Liikenneväylästäön suunnittelu ei kuulu MH:lle.

12. Retkeily

Vastaajien määrä: 117

Turvaako Metsähallitus retkeilyn edellytyksiä Ylä-Lapin valtionmaiden ja – vesien maankäytön suunnittelussa ja luonnonvarojen käytössä?

Turvaako Metsähallitus retkeilyn edellytyksiä Ylä-Lapin valtionmaiden ja – vesien maankäytön suunnittelussa ja luonnonvarojen käytössä	Palautteita, kpl	Vaikutus suunnitelmaan/vastine
• Suunnittelu ja osallistaminen		
- päätösvaltaa siirrettävä paikallisille tai saamelaishallinnolle	1	Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
- erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat onnistuneita	1	
• Luonnonsuojelu		
- luontoarvoja turvattava	1	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
- suojelualueita monipuolisempaan käyttöön (matkailu, kalastus, metsästys)	1	Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
• Reitit ja rakenteet		
- resursseja lisäävä roskaantumisen ehkäisyyn	1	Pohjois-Lapissa jätehuolto on jo nyt hoidettu parhaiten koko maassa. Ei vaikutusta suunnitelmaan.
- olemassa oleva reitistö ja rakenteet ylläpidettävä tai kehitettävä	10	Sisältyy suunnitelmaan.
- reittien ja rakenteiden huollon tai kunnostuksen lisäämistä	2	Tavoitteena elinkaareltaan nykyistä kestävämmät rakenteet.
- riittävän rahoituksen osoittamista valtion budjetista nykyisten retkeilyreittien ylläpitoon	2	Rahoitus pyritään turvaamaan. LVS ei sisällä rahoitussuunnitelmaa, eikä sido rahoittajia.
- reittejä lisäävä	5	Kaavoitus ja HKS:t linjaavat asiaa.
- tarpeettomia reittejä ei tule suunnitella, kun olemassa olevatkin ovat huonossa kunnossa	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- autiotupia lisäävä	3	Ei sisälly suunnitelmaan
• Neuvonta ja opastus		
- retkeilyä ohjattava merkityille reiteille	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- reiteillä kulkevien määrää rajoitettava tietyillä alueilla	1	Ei sisälly suunnitelmaan.
- enemmän opastettuja retkiä	1	Resurssikysymys; suunnitelma ei ole esteenä.

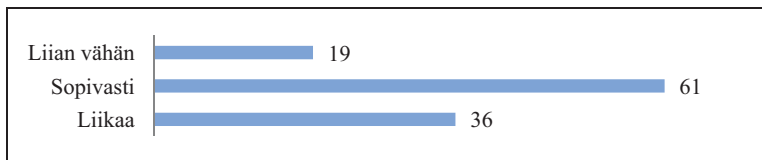
• Virkistyskäytön muodot		
- kalastusmatkailua tai – retkeilyä lisättävä	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- tuettava jokamiehen oikeuteen perustuvaa retkeilyä	1	Suunnitelma tukee sekä tällaista retkeilyä että järjestettyä retkeilyä. Jokamiehen oikeuksien ohella opastuksessa tuodaan esille jokamiehen velvollisuudet.
• Metsätalous		
- retkeily huomioitava metsien käsittelyssä	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- avohakkuita ei tule toteuttaa	1	
hakkuita vähennettävä	1	Hakkuiden määrä ja toiminnan linjaukset sovittu LVS-yhtesiyöryhmän kanssa.
- metsiä suojeltava (hakkuilta)	2	
• Maastoliikennettä vähennettävä (lentokoneet, helikopterit, mönkijät)	1	Suunnitelmassa jatketaan erityisesti kesäaikaisen maastoliikenteen tiukkoja rajoituksia.
• kaivosteollisuutta ei hyväksytä	1	Ohjataan lainsäädännöllä.

13. Maastoliikenne

Maastoliikenne talvella

Vastaajien määrä: 116

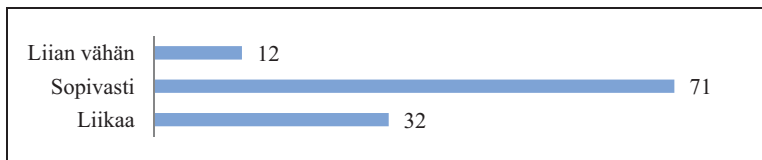
Salliiko Metsähallitus talviaikaista maastoliikennettä Ylä-Lapissa?

Maastoliikenne kesällä

Vastaajien määrä: 115

Salliiko Metsähallitus kesäaikaista maastoliikennettä Ylä-Lapissa?

Jos talvi- tai kesäaikaisen maastoliikenteen edellytyksiä tulisi turvata enemmän tai vähemmän kuin tällä hetkellä, miten toimintaa tulisi muuttaa?	Palautteita, kpl	Vaikutus suunnitelmaan/vastine
• Suunnittelu ja osallistaminen		
- päätösvaltaa siirrettävä paikallisille tai saamelaishallinnolle	1	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja HKS:lla sekä lainsäädännöllä.
- paikallisten oikeudet säilytettävä tai turvattava	2	
• Lupa-asiat	1	
- paikallisten maastoliikennelupien saanti automatisoitava	1	
- mökkiläisten luvansaantia helpotettava	1	
- lupa-asioita selkeytettävä yleisesti	1	
- vanhojen tilojen kulkumahdollisuudet turvattava kalastamaan, metsästämään ja kotitarvepuun hakuun	1	
- paikkakuntalaisille ajo-oikeus mönkijöillä kalajärville	1	
- poromiehille/-naisille oikeus kalastaa ja hillastaa mönkijöitä apuna käyttäen	1	
- maastoliikennelupia vain hyöty- tai työajoon	3	
- maastoliikennelupia ei tule myöntää riekonpyyntiin liittyen	1	
- paikallisille laajempia kulkuoikeuksia	1	
- maastoliikenne sallittava reiteillä vapaasti kaikille	1	
- kelkkailuun ns. Ruotsin malli: opasta ei tarvita reiteillä kalastus- ja metsästystarkoituksessa	1	
- norjalaisille kelkkailijoille maahantulomaksu	1	
- maastoliikennelupia vain poromiehille ja ammattikalastajille	1	
• Luonnonsuojelu		Ohjataan lainsäädännöllä.
- erämaa-alueita lisättävä tai laajennettava	1	Ohjataan lainsäädännöllä.
- luontoarvot turvattava	1	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
- hiljaisia alueita perustettava	1	Ohjataan HKS:lla.
• Maastoliikenne		Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja HKS:lla.
- kesäaikaista maastoliikennettä vähennettävä	7	
- paikallisten maastoliikennettä rajoitettava Kalottireitin alussa	1	
- talviaikaista maastoliikennettä vähennettävä	7	
- erämaa-alueilla moottorikelkkailua vähennettävä	1	
- ulkopaikkakuntalaisten maastoliikennettä rajoitettava	2	
- talviaikainen(pl. paikalliset) liikenne ohjattava reitistölle	2	
- kesäaikainen liikenne ohjattava reitistölle	1	
- kesäaikaista maastoliikennettä vapautettava	3	
- talviaikaista maastoliikennettä vapautettava	2	

• Reitistö		
- uusien reittejä tai -uria perustettava	1	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja HKS:lla.
- kelkkailuun lisää uria kalajärville	2	
- reitistöä kehitettävä kylien välillä	1	
- Karigasniemi-Utsjoki – moottorikelkkareitti rakennettava	3	
- reitistöä kehitettävä yleisesti	3	
- erämaa-alueiden reitistöä ei tule laajentaa	1	
- maastopyöräreittejä lisäävä	1	Tapauskohtainen harkinta.
• Käyttäjryhmät		
- maastopyöräily ja valjakkohiihto sallittava puistossa	1	Ohjeistetaan erikseen puistokohtaisesti.
- elinkeinojen tasa-arvoa edistettävä	3	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja HKS:lla.
- ”hiljainen liikkuminen” ja muu matkailun huomioitava kelkkailussa	1	
- kelkkakulttuuria kehitettävä ja opastettava ”fiksuun” kelkkailuun	1	
- yritystoiminnan tarpeiden huomioimista	1	
- matkailun maastoliikennettä ei tule sallia		
- ns. perässäajajan luvan selkeyttämistä yritystoiminnassa	1	
- vasomisaikaisen liikenteen rajoittamista	1	
- porotalouden huomioimista parannettava	1	
• Metsätalous		
- metsäautotiestöä purettava erämaisyyden turvaamiseksi	1	Ohjataan HKS:lla erämaa-alueilla.
- hakkuita vähennettävä		Hakkuiden määrä sovittu LVS-yhtesityöryhmän kanssa.
• Valvonta		
- valvontaa kehitettävä tai lisäävä	10	MH:n normaalia toimintaa.
- maastoliikennelupien väärinkäyttöä valvottava	1	

Muut terveiset Metsähallitukselle:	Palaut- teita, kpl	Vaikutus suunnitelmaan/ vastine
• Metsähallituksen tulostavoite poistettava	1	Eduskunta päättää tulosta- voitteista.
• Päätösvallan siirtämistä paikallis- tai aluehallinnolle	2	Ohjataan lainsäädännöllä.
• Suunnittelu ja osallistaminen		
- kiinteistönomistajien oikeudet säilytettävä tai tunnustettava	2	Oikeuksia ei kavenneta suunnitelmassa.
- paikallisten erityisasema tai - oikeudet säilytettävä	2	Oikeuksia ei kavenneta suunnitelmassa.
- työllisyysnäkökohdat huomioitava paremmin LVS:ssa	3	Suunnitelmalla haetaan alueiden käytön mahdol- lisimman suurta kokonais- hyötyä huomioiden alueen erityispiirteet.
- avoimuutta suunnitteluun	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- saamelaisia ei tule asettaa erityisasemaan	1	Aluekohtaisessa suunnitte- lussa käytetään osallistavaa
- paikallisia ei tule asettaa erityisasemaan	1	suunnittelua jossa eri käyttö- muodot mukana päätöksen- teossa. Pyritään avoimeen
- poronhoitoa ei tule asettaa erityisasemaan	5	vuorovaikutukseen sidosryh- mien ja kansalaisten kanssa.
- kullankaivuuta ei tule asettaa erityisasemaan	1	
- kaikkien maankäyttömuodot huomioitava tasapuolisemmin	3	
- porotalous huomioitava	4	
- matkailun tai retkeilyn huomioitava	1	
- luonto huomioitava henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lähteenä	1	Sisältyy suunnitelmaan. Ohjataan lainsäädännöllä ja HKS:lla.
- nuorten radikalisointi lopetettava		Suunnitelma ei ota kantaa.
• Eräasiat		
- ulkopaikkakuntalaisia kohdeltava tasavertaisemmin eräasioissa	1	Ohjataan lainsäädännöllä.
- metsästyslupajärjestelmää kehitettävä Ruotsin mallin mukaisesti	1	
- hirvenpyynnissä metsästäjien turvallisuutta parannettava (lupa-alueet)	1	
- lupien hintoja alennettava	3	
- lupajärjestelmää selkeytettävä	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- lohen lisääntyminen turvattava lohijoissa	1	Ohjataan kiintiöpäätöksellä ja HKS:lla.
- pyyntirajoituksia myös paikallisille	2	
- porotalouden maastoliikenne sallittava hiihtoreiteillä	1	
- maastoliikenne sallittava UKK-puistossa olemassa olevilla urilla	1	
- maastoliikenne sallittava ympärivuotisesti tilojen nautintojen perusteella ja paikkakuntalaisille	1	
- metsästyksen tai maastoliikenteen valvontaa lisäävä	2	MH:n normaalia toimintaa.

• Metsätalous		
- hakkuutapoja kevennettävä	1	Sisältyy suunnitelmaan.
- runkotiet saatettava parempaan kuntoon	1	
- hakkuut lopetettava	1	Hakkuiden määrä ja toiminnan linjaukset sovittu LVS-yhteistyöryhmän kanssa. Metsurit tekevät suuren osan hakkuusta.
- maanmuokkaustapoja kevennettävä	1	
- koneellisen hakkuuta rajoitettava työllisyysperustein	2	
- metsurihakkuut hyväksyttäviä	2	
• Matkailu ja virkistyskäyttö		
- nykyisten retkeilyrakenteet säilytettävä	1	Sisältyy suunnitelmaan. Rakenteet pidetään kunnossa.
- roskattoman retkeilyyn panostettava	1	
- autiotupien käyttö jatkuttava maksuttomana	1	
- retkeilyrakenteiden kunnostamista lisättävä	1	
- asiakaspalvelua lisättävä (lupamyyntiin)	1	Palvelu mitoitetaan kysynnän mukaan.
- tupien käytön valvontaa lisättävä	1	Resurssikysymys; panostetaan opastukseen.
- kullanhuuhtontaa tarjottava turisteille		MH ei tarjoa kullanhuuhtontaa.
• Kaavoitus ja muu maankäyttö		
- luonnonsuojelua lisättävä	1	Ohjataan lainsäädännöllä.
- kansallispuistojen määrää lisättävä	1	
- kullanhuuhtontaa tuettava	1	
- pienimuotoinen konekaivu sallittava	1	
- kaivostoiminnan ja kullankaivun vahingot huomioitava	1	
- kaivostoimintaa ei tule sallia	1	
- junaratoja ei tule sallia	1	Liikenneväylien suunnittelu ei kuulu MH:lle.
- tonttimyyntiä rajoitettava	1	Tontteja lomakäyttöön myydään tai vuokrataan ainoastaan kaava-alueilta. Paikalliseen tarpeeseen (mm. vakituinen asuminen) voidaan myydä myös haja-asutusalueelta.

LASKENTAMENETELMÄN KUVAUS

Juha Salmi, Metsähallitus, hakkuulaskenta-asiantuntija

Metsähallituksessa metsätalouden toiminnan mitoitus perustuu hakkuulaskelmiin, jotka laaditaan Metsäntutkimuslaitoksessa kehitetyllä MELA -ohjelmistolla. Hakkuutietojen lisäksi järjestelmästä saadaan metsävarojen ja metsien rakenteen kehittymistä koskevaa tietoa.

Laskenta-aineisto muodostetaan kuvioittaisen arvioinnin kasvupaikka- ja puustotietojen perusteella. Syntyneitä aineistoja voidaan tarvittaessa muuttaa ja täydentää esimerkiksi paikkatietojärjestelmästä puuttuvien tietojen osalta. Laskennan ensivaiheessa kullekin metsämaan kuviolle tuotetaan useita metsänhoito-ohjeiden mukaisia käsittely- ja kehitysvaihtoehtoja tarkastelukaudelle, joka on yleensä vähintään 30 vuotta. Käsittely- ja kehitysvaihtoehtojen tuottamiseen tarvitaan metsävaratietojen lisäksi metsien kehitystä, puuston käsittelyä ja toimenpiteiden taloutta koskevia malleja ja arvoja. Mallit on rakennettu järjestelmän sisään ja niistä vastaa Metsäntutkimuslaitos. Käyttäjän vastuulla ovat esimerkiksi hakkuiden ehtojen ja voimakkuuden määrittely sekä laskelman tarvitsemat hinta- ja kustannustiedot. Ekologiset ja muut metsien käyttöä ohjaavat tekijät otetaan laskelmissa huomioon mm. jakamalla metsät luonteensa mukaisesti eri käsittelyluokkiin. Käsittelyluokka määräytyy kuvion maankäyttöluokan, käyttörajoitusten ja luontokohteiden perusteella. Järjestelmälle syötetään ohjeet siitä, miten kuhunkin käsittelyluokkaan kuuluvia metsiä voi käsitellä ilman, että alueen arvokkain käyttömuoto vaarantuu.

Parhaan metsienkäsittelyohjelman etsimistä varten ohjelmalle syötetään vielä laskelman tavoite ja kestävyys eri ulottuvuuksia turvaavat rajoitteet. Lineaarista optimointia käyttäen kunkin kuvion käsittely- ja kehitysvaihtoehtoista valitaan se, joka yhdessä muille kuvioille valittujen vaihtoehtojen kanssa parhaiten toteuttaa asetetut tavoitteet. Ratkaisu on alueen toimintaohjelman runko ja se koostuu yksittäisten kuvioiden käsittely- ja kasvatusohjelmista.

Ylä-Lapin laskelmat 2011–12

Laskelmissa metsien käsittely perustui Metsähallituksen vuonna 2011 tarkistettuun metsänhoito-ohjeeseen ja metsätalouden ympäristöoppaan (2011) suosituksiin. Laskelmat laadittiin vuosille 2012–2052. Niissä etsittiin metsienkäsittelyohjelmaa, joka annettuja rajoitteita noudattaen tuottaa suurimman nettotulojen nykyarvon käyttäessä korkoprosenttia 3. Ylä-Lapissa maankäyttöpäätöksillä ja –sopimuksilla on keskeinen vaikutus tulevan toiminnan mitoitukseen. Toiminnan tason määrittäminen on enemmän päätös- kuin laskentakysymys. Laskelmat antavat tietoa mahdollisuuksien rajoista, päätösten vaikutuksista ja liikkumavarasta eri tekijöiden suhteen. Ennen kaikkea niiden avulla varmistetaan kestävyys ja tuotetaan tasapainoinen metsien käsittelyn kokonaisratkaisu yksityiskohtaisempien suunnitelmien pohjaksi.

Osa ympäristöoppaassa esitetyistä lupauksista voidaan laskelmissa toteuttaa vain laskenta-aineistoa muokkaamalla ja täydentämällä. Esimerkiksi vesistöjen rannoille ei voi laskelmissa jättää ympäristöoppaan edellyttämää hakkaamatonta suojavyöhykettä, koska paikkatietojärjestelmässä suojavyöhykettä ei ole. Oikeansuuruisen pinta-ala- ja hakkuuvaikutuksen aikaansaamiseksi laskenta-aineistoon tulee tehdä puuttuvia koodeja vastaavat muutokset. Käytännössä menettely oli sellainen, että paikkatietoanalyysillä laskettiin rantojen suojavyöhykkeisiin

sisältyvien hakkuukelpoisten metsien pinta-ala, ja tuo määrä metsiä siirrettiin hakkuiden piiristä hakkuiden ulkopuolelle käsittelyluokkaa muuttamalla. Hakkuurajoitus ei kohdistu juuri oikeille kuvioille mutta vaikutus hakkuumääriin on oikeansuuruinen. Tämäntyyppisiä korjauksia tehtiin useita:

- vesistöjen rannat, 11 metrin hakkaamaton suojakaistale
- metson soidinalueiden uudistuskypsiä metsiä hakkuiden ulkopuolelle ympäristöoppaan edellyttämät määrät
- uhanalaisten eliöiden esiintymät hakkuiden ulkopuolelle

Laskelmissa käytetyt metsänkäsittelyperiaatteet:

- hakkuita vain mäntyvaltaisissa metsissä
- ei avohakkuuta
- ei uudistushakkuita 280 metriä korkeammalla
- säästöpuuta jätetään normaaleissa uudistushakkuissa keskimäärin $8\text{ m}^3/\text{ha}$ ja rajoitetun käsittelyn kohteilla $15\text{ m}^3/\text{ha}$. Harvennushakkuissa jätetään säästöpuuta $5\text{ m}^3/\text{ha}$
- uudistaminen edellyttää uudistamisläpimitan täyttymistä (ikä on toissijainen kriteeri)
- suojametsäalueella ja alhaisen lämpösumman (alle 700 d.d.) alueella uudistusalan koko on rajoitettu
- rajoitetun käsittelyn kohteilla uudistamista on rajoitettu korkeintaan 0,7 prosenttiin tai 0,5 prosenttiin alasta vuodessa
- ei soiden ojitusta
- ei lannoitusta

Toiminnan kestävyys laskelma-ajan kuluessa varmistettiin seuraavasti:

- kokonaiskertymät nousevat tai pysyvät samana
- nettotulot nousevat tai pysyvät samana
- talousmetsissä puuston tilavuuden on oltava laskelmakauden lopussa (+40 v) vähintään alkuhetken tasolla
- talousmetsien nettotulojen nykyarvon (3 %) on oltava laskelmakauden lopussa vähintään alkuhetken tasolla.

Kaksi viimeistä vaatimusta turvaavat kestävyyttä laskelma-ajan jälkeen.

Valitun strategian mukaisessa laskelmassa noudatettiin lisäksi seuraavia maankäyttö- ja muita päätöksiä, jotka sovittiin yhteistyöryhmän kanssa:

- paliskuntasopimusalueilla ei tehdä hakkuita sopimusajan päätyttyäkään
- maakuntakaavassa esitetyillä matkailun vetovoima-alueilla hakataan puolet kestävästä hakkuumäärästä
- Enontekiöllä hakataan $3000\text{ m}^3/\text{v}$
- hakkuukertymä on $115\,000\text{ m}^3/\text{v}$
- uudistushakkuita korkeintaan $900\text{ ha}/\text{v}$
- ylispuiden poistoa korkeintaan $1300\text{ ha}/\text{v}$

LIITE 8. LAUSUNNOT

Luonnos Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmasta lähetettiin lausunnot 21.8.2012, ja lausuntoa pyydettiin* seuraavilta tahoilta:

1.	Akujärven kyläyhdistys ry	40.	Koneyrittäjien liitto	79.	Näätämön kyläyhdistys ry
2.	Anara samisearvi ry	41.	Koppelon kyläyhdistys ry	80.	Näätämön paliskunta
3.	Anaraskiela servi ry	42.	Kultamuseosäätiö	81.	Paatsjoen paliskunta
4.	Enontekiön kalastusalue	43.	Kuttasen kyläyhdistys ry	82.	Paistunturin paliskunta
5.	Enontekiön kalatalousneuvottelukunta	44.	Kyrön Kyläyhdistys ry	83.	Paliskuntain yhdistys
6.	Enontekiön Kehitys Oy	45.	Käsivarren Luonnonsuojeluyhdistys	84.	Palojoensuun Kyläyhdistys ry
7.	Enontekiön kunta	46.	Käsivarren paliskunta	85.	Peltojärven Lapinkylä Yhdistys ry
8.	Enontekiön luonnonsuojeluyhdistys ry	47.	Lapin aluehallintovirasto	86.	Pohjois-Lapin Matkailu Oy
9.	Enontekiön riistanhoitoyhdistys	48.	Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	87.	Pohjois-Suomen Sotilasläänin Esikunta
10.	Enontekiön yrittäjät ry	49.	Lapin Koneyrittäjät ry	88.	Puu- ja erityisalojen liitto
11.	Finavia Oyj	50.	Lapin Kullankaivajain Liitto ry	89.	Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
12.	GASKKAS ry	51.	Lapin liitto	90.	Riutulan kyläyhdistys ry
13.	Geologian tutkimuskeskus	52.	Lapin lintutieteellinen yhdistys	91.	Saamelaisalueen koulutuskeskus
14.	Hammastunturin paliskunta	53.	Lapin luonnonsuojelupiiri	92.	Saamelaiskäräjät
15.	Helsingin yliopisto, Kilpisjärven biologinen asema	54.	Lapin paliskunta	93.	Saamelaismatkailu ja -yrittäjät ry
16.	Hetan kyläyhdistys ry	55.	Lapin Rajavartiosto	94.	Saamelaismuseo Siida
17.	Inarijärven ammattikalastajat ry	56.	Lapin tutkimuslaitos Kevo, Turun yliopisto	95.	Saariselän kyläyhdistys ry
18.	Inarijärvi -Yhdistys ry	57.	Lapin Vapaa-ajankalastajat ry	96.	Sallivaaran paliskunta
19.	Inarin ammattikalastajat ry	58.	Lapin yliopisto	97.	Sámi Duodji Ry
20.	Inarin kalastusalue	59.	Lemmenjoen kyläyhdistys ry	98.	Stora Enso Metsä
21.	Inarin kalatalousneuvottelukunta	60.	Leppäjärven kyläyhdistys ry	99.	Suomen Latu ry
22.	Inarin kotitarvekalastajat ry	61.	Menesjärven kyläyhdistys ry	100.	Suomen Luonnonsuojeluliitto
23.	Inarin kunta	62.	METO - Metsäalan Asiantuntijat ry	101.	Suomen metsästäjiliitto, Lapin piiri ry
24.	Inarin Lapin matkailu ry	63.	Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry	102.	Suomen porosaamelaiset ry
25.	Inarin Luonnonsystävät ry	64.	Metsäalan Kuljetuksen Lapin neuvottelukunta	103.	Suomen riistakeskus Lappi
26.	Inarin riistanhoitoyhdistys	65.	Metsäkeskus Lappi	104.	Suomen saamelaisnuoret ry
27.	Inarin saamelaiset ry	66.	Metsäliitto Osouskunta	105.	Tenonlaakson yrittäjät ry
28.	Inarinmaan Lapinkyläyhdistys ry	67.	Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi ry	106.	Tosi-Lapin Markkinointi Oy
29.	Inlike Oy	68.	Metsäntutkimuslaitos	107.	Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes
30.	Ivalon paliskunta	69.	Morven Oy	108.	Utsjoen kalastusalue
31.	Johti Säpnelaččat ry	70.	Muddusjärven paliskunta	109.	Utsjoen kalatalousneuvottelukunta
32.	Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry	71.	Muotkatunturin paliskunta	110.	Utsjoen kunta
33.	Kaamasen kyläyhdistys ry	72.	Museovirasto	111.	Utsjoen riistanhoitoyhdistys
34.	Kaldoaivin paliskunta	73.	Nellim-Keväjäjärven koltthaneuvosto	112.	Utsjokisuun kyläyhdistys ry
35.	Karigasniemen kyläyhdistys	74.	Nellim-Paatsjoen kyläyhdistys ry	113.	Vuontisjärven Kyläyhdistys ry
36.	Keväjäjärven kyläyhdistys ry	75.	Nunnanen Kyläyhdistys ry	114.	Vätsärin paliskunta
37.	Kilpisjärven kyläyhdistys ry	76.	Näkkälän Kyläyhdistys ry	115.	Ylemmät toimihenkilöt YTN ry
38.	Kilpisjärven yrittäjät ry	77.	Näkkälän paliskunta	116.	Ylä-Lapin Metsähoitoyhdistys
39.	Kolttien kyläkokous	78.	Näätämön koltthaneuvosto	117.	Ylä-Lapin Moottorikelkailijat ry

*Lisäksi Lapin Poliisilaitos pyysi suunnitelmaluonnoksen lausunnolle

Lausunnot saatiin yhteensä 30 taholta. Alla olevassa taulukossa on esitetty kooste saaduista lausunnoista, niihin laaditut Metsähallituksen vastineet sekä aiheutuneet toimenpiteet. Tarvittavat korjaukset tehtiin suunnitelmaraporttiin ennen sen antamista hyväksyttäväksi Metsähallituksen johtoryhmälle. Kaikki lausunnot alkupeiräisessä muodossaan on tallennettu Metsähallituksen asianhallintaan (Dnro 4627/621/2012).

Lausunnon antaja ja lausunto	Suunnitelman osa	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Lapin rajavartiolaitos			
Rajavartiolaitos ei ole huomauttamista suunnitelmaan.		Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Todettakoon, että kohdassa 3.11.3 mainittua yhteistoimintaa pidetään tärkeänä ja sitä ollaan valmiita myös tulevaisuudessa jatkamaan.	Luku 3.11	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Pohjois-Suomen Sotilasläänin Esikunta			
Pohjois-Suomen sotilasläänin esikunnalla ei ole huomautettavaa Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmasta 2012–2021. Suunnitelmassa todetaan, että puolustusvoimien tarpeet otetaan huomioon (s. 58): <i>”Metsähallitus ottaa toiminnassaan huomioon tutkimuksen, opetuksen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeet. Näiden Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden metsien käytöstä sovitaan puite- tai käyttöoikeussopimuksin.”</i>	Luku 6.1	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Lapin aluehallintovirasto			
Lapin aluehallintovirastolla ei ole huomauttamista suunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin. Aluehallintovirasto tarkasteli asiaa toimialaansa kuuluvien ympäristötterveydenhuollon sekä saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon näkökulmasta.		Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Lapin Liitto			
Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmassa on lähtökohtaisesti otettu huomioon suunnitelma-alueen maakuntakaavat ja pyritty edistämään niiden toteuttamista. Myös Lapin matkailustrategian 2011–2014 tavoitteet ja linjaukset on huomioitu. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden osalta tukeudutaan kaavoissa esitettyyn toteutukseen.		Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.

Lapin liiton viraston käsityksen mukaan Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman selostusta olisi säädösten velvoittavuuden vuoksi kuitenkin hyvä täydentää mm. kohdassa 2.1 Toimintaympäristön kehitys tuomalla yleispiirteisesti esille valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden asemaa ja sisältöä sekä täydentämällä maakuntakaavoja koskevaa osiota. Vastaavasti kohdassa 6.1 Maankäyttö suhdetta maakuntakaavoihin tulisi tarkentaa mm. kehittämisen painopisteet osiossa (6.4.1). Kappaleessa 6.6 Kaavoitus ja kiinteistökauppa olisi hyvä todeta poronhoitoa koskevat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden velvoitteet. Myös maakuntakaavoihin sisältyvien yleis- ja merkintäkohtaisten määräysten sisältöä tulisi soveltuvin osin tuoda esille. Yleis- ja asemakaavoja koskien tulisi selkeyttää kunnan roolia kaavoitusmonopolin haltijana (s. 75). Kohtaan 7 Vaikutusten arviointi olisi toivottavaa sisällyttää tarkempi katsaus luonnonvarasuunnitelman suhteesta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja voimassa oleviin maakuntakaavoihin.	Luvut 2.1, 6.1, 6.4.1, 6.6 ja 7		Täydennetty suunnitelmaa kuvaamalla valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden asemaa ja sisältöä yleispiirteisesti sekä maakuntakaavoja koskevaa osiota ja niiden yleis- ja merkintäkohtaisten määräysten sisältöä (Luvut 2.1 ja 2.4). Täydennetty suunnitelman toiminnan linjauksia kuvaamalla suhdetta maakuntakaavoihin ja poronhoitoa koskeviin alueiden käyttötavoitteiden velvoitteisiin (Luvut 6.1 ja 6.6). Täydennetty suunnitelmaa kuvaamalla kunnan roolia kaavoitusmonopolin haltijana (Luku 6.8). Täydennetty suunnitelmaa katsauksella luonnonvarasuunnitelman suhteesta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja voimassa oleviin maakuntakaavoihin. (Luku 7).
Lapin liiton viraston edustajat ovat osallistuneet Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman yhteistyöryhmän työhön. Yhteistyöryhmässä toteutettu työskentely on hyvä esimerkki onnistuneesta suunnittelusta ja hyvin hoidetusta osallistamisesta. Lapin liiton virasto pitää Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman prosessikokonaisuutta ja suunnitelma-aineistoa edellä esitetyin tarkistuksin hyvänä ja toteaa luonnonvarasuunnitelman toteuttavan maakunnan suunnittelun ja maakuntakaavojen tavoitteita.		Suunnitelmaa ja suunnitteluprosessia tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.

Museovirasto Museovirasto antaa lausunnon rakennetun kulttuuriympäristön suojelun osalta ja arkeologisen kulttuuriympäristön suojelusta vastaavana viranomaisena toimiva Saamelaismuseum Siida oman toimialansa osalta. Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman tavoitteena on valtion maiden ja vesien käytön sekä toiminnan painotusten tarkastelu taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyysnäkymän pohjalta. Suunnitelma antaa melko kattavan kuvan valtion metsien tilasta ja käytöstä 2006–2012 sekä tavoitteista ja toiminnan päälinjoista 2012–2021 mm. maan- ja metsätalouden, luonnonvarojen, metsätalouden, virkistyskäytön ja poronhoidon osalta. Ylä-Lapin maisemalle ominaisia piirteitä ovat suuret jokilaaksot ja laajat tunturiylängöt. Luonnon puitteisiin syntyneitä kulttuuriympäristöjä ovat saamelaisen asumistavan ja elinkeinojen luomien rakennusten ja rakenteiden ohella mm. metsätalouden, sotahistorian, kullanhoidon, matkailun, retkeilyn ja eränkävyn kohteet. Kulttuuriympäristön erityispiirre alueella on myös saamelaisväestön ympäristösuhteita leimaavat paikoille ja luonnon annettut kulttuuriset ja omaan historiaan liittyvät merkitykset. Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmassa kulttuuriympäristöä käsitellään yhdessä luontotyyppien ja lajien kanssa. Tavoiteltua kulttuurisen kestävyysnäkökulmaa tulisi painottaa vahvemmin käsittelemällä kulttuuriympäristöä/kulttuuriympäristön suunnitelman omana kokonaisuutenaan. Suunnitteluvaiheella sijaitsee useita valtakunnallisesti merkittäviä luokiteltuja rakennuksia ja kulttuuriympäristöjä, joista on saatavilla lisätietoa Museoviraston sivustolta www.rky.fi. Näitä kohteita koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kansallisena kulttuuriympäristönä. Alueiden suunnittelua ohjeistetaan Ympäristöministeriön ja Museoviraston ko. sivustolta löytyvässä muistiossa. Viranomaisilla on ko. tavoitteiden edistämiseksi velvoite maankäyttö- ja rakennuslain mukaan. Ympäristön kuuluvien kulttuurihistoriallisten arvojen turvaaminen edellyttää pitkäjänteistä ja johdonmukaista sekä tiedon oikeellisuutta ja riittävyyttä. Sekä tietopohja että toimijakentän voimavarat ja asiantuntemus Ylä-Lapin alueen kulttuuriarvojen vaalimiseen ovat viime vuosina parantuneet olennaisesti Metsähallituksen luontopalveluissa että Saamelaismuseum Siidassa. Kulttuuriympäristökohteiden ja niiden lähiympäristöjen käsittelyä voidaan ohjeistaa siten, että kohteiden suojeluarvot säilyvät. Suojelun tavoitteellistaminen on mahdollista myös hoito- ja käyttösuunnitelmassa sekä toimenpidesuunnitelmassa. yhteistyö viranomais- ja asiantuntijatahojen kanssa on olennaisia suunnitelmia laadittaessa.				Täydennetty suunnitelmaa kuvaamalla alueen kulttuuriympäristöä ja -perintöä sekä niiden suojelun ja huomiointiin liittyvää yhteistyötä viranomais- ja asiantuntijatahojen kanssa.
		Luku 6		

Saamelaismuseo Siida	Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen keskeisin työkalu luonnonvarojen käytön mitoituksessa ja ohjauksessa. Suunnittelussa tarkastellaan valtion maiden ja vesien käyttöä ja toiminnan painotuksia taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden pohjalta. Työn tuloksena tarkistetaan eri käyttämuotojen väliset painotukset ja keskeisten toimintojen mitoitus vastaamaan nykyisiä tavoitteita ja luonnonvarojen tilaa. Suunnitelman avulla Metsähallitus pitää myös toimintaympäristön ajan tasalla valtion metsien tilasta ja käytöstä. Tällä hetkellä Ylä-Lapin alueen kulttuuriperintö on sisällytetty yhteen luontotyyppien ja lajien kanssa luvussa 6.2.2. <i>Luontotyytit, lajit ja kulttuuriperintökohteet</i>. Kulttuuriperintökohteet käsitellään tässä kohdassa kuitenkin vain yhdellä lauseella: <i>"Kulttuuriperintökohteita inventoidaan hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnan yhteydessä luonnonsuojelu- ja erämaa-alueilla."</i> Sen sijaan seuraavassa luvussa 6.2.3 <i>Talousmetsien luonnonhoito</i> käytetään yksi kappale selittämään talousmetsien kulttuuriperintökohteiden inventointia. Saamelaismuseo Siida ehdottaa, että Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmaan sisällytetään selkeä oma lukunsa alueen kulttuuriperinnöstä, joka käsittelee kulttuuriperintökohteet sekä niiden suojelun ja hoidon sekä luonnonsuojelualueilla että talousmetsissä. Samassa kulttuuriperintöä käsittelevässä luvussa tulisi selvittää Metsähallituksen rooli sen mailla sijaitsevan kulttuuriperinnön suojelijana ja hoitajana, mutta myös kulttuuriperinnöstä vastaavat viranomaistahot Museovirasto (rakennettu kulttuuriperinnön suojelu ja hoito) ja Saamelaismuseo Siida (arkeologisen kulttuuriperinnön suojelu ja hoito).	Täydennetty suunnitelmaa.
Porotaloutta koskevassa luvussa 3.12 Porotalous käsitellään myös kulttuurimaisemaa ja kulttuuriperintökohteita. "Saamelaiset kulttuurimaisema- ja kulttuuriperintökohteet huomioidaan ja turvataan metsätalouden harjoittamisessa Saamelaiskäräjiä ja koltta-alueella kolttanuovostoa kuullen. Poronhoidon edellytykset otetaan huomioon metsätalouden eri toimenpiteissä. Metsätalouden toimia, erityisesti hakkuita, maanmuokkauksia ja tienrakennusta, suunniteltaessa paliskunnille tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa suunnitelmiin etukäteen." Ensimmäinen lause on melko irrallinen, sillä siinä ei selitetä, tarkoitaanko tässä pelkästään poronhoitoon liittyviä kulttuuriperintökohteita ja kulttuurimaisemaa vai molempia yleiskäsitteinä. Saamelaismuseo Siida esittää, että lausetta tulisi tarkentaa tai avata. Vastavaanlainen lause tulisi sisällyttää myös kulttuuriperintöä käsittelevään omaan lukuunsa, mutta sitä olisi syytä muokata siten, että kaikki vaadittavat viranomaistahot mainitaan lauseessa. Esimerkiksi: <i>"Saamelaiset kulttuurimaisema- ja kulttuuriperintökohteet huomioidaan ja</i>	Luvut 3.12 ja 6	Tarkennettu ja täydennetty suunnitelmaa.

tuovataan metsätalouden harjoittamisessa Saamelaiskäräjää, Museovirastoa, Saamelais-museo Siidaa ja koltta-alueella Koltaneuvostoa kuullen.” Luvussa 3.8.2 Suojelualueiden hoito käsitellään Ylä-Lapin perinnebiotooppien hoitoa ja metsien ennallistamista. Luvun viidennessä kappaleessa on lause ”Perinnebiotooppiin Ylä-Lapissa kuuluvat mm. vanhat asuinkentät, niityt ja poroerotuspaikat.” Saamelaismuseo esittää, että lausetta olisi syytä tarkentaa. Vanhat asuinkentät, niityt ja poroerotuspaikat ovat merkittäviä kulttuuriperintökohteita, jotka kertovat alueen asukkaiden historiasta ja elinkeinoista.	Luku 3.8	Tarkennettu suunnitelmaa.
Mennyttä kautta 2006–2010 käsittelevässä luvussa 2.6 Luonnonsuojelu jätetään täysin mainitsematta Metsähallituksen kulttuuriperinnön suojeluun ja hoitoon liittyvä, hyvin merkittävä seikka, joka kyllä mainitaan liitteessä 3, sivulla 98: ”Kulttuuriperinnön suojelu sai vahvistusta, kun Lapin luontopalveluihin palkattiin kulttuuriperinnön erikoissuunnittelija vuonna 2007.” Saamelaismuseo esittää, että edellä mainittua lausetta tulisi muotoilla uudelleen ja lisätä se myös lukuun 2.6 Luonnonsuojelu. Ylä-Lapin ensimmäisen kulttuuriperinnön erikoissuunnittelijan viran perustaminen on merkittävä parannus ja panostus Metsähallituksen kulttuuriperinnön suojelun ja hoidon suhteen, ja se on tärkeää nostaa tekstissä selkeästi esiin. Mennyttä kautta 2006–2012 kuvaavassa liitteessä 3, toimintaperiaatteessa 2 on jätetty mainitsematta Vätsärin erämaan ainoa merkitty reitti, Pilolan polku, joka valmistui kesällä 2009. Reitin toteuttaminen aloitettiin Inari-Pasvik -kolmikanvahankkeessa, ja reitti jatkuu rajan yli Norjan luonnonsuojelualueelle. Inari-Pasvik -hanke toteutti myös Rautaportin sotahistoriallisen polun opasteet.	Luku 2.6	Täydennetty suunnitelmaa.
Kolttien kyläkokous		
Neuvottelukunnan toiminta oli osallistavaa ja asioita käsiteltiin laajasti erilaisissa työpa-jolissa, joiden pohjalta haettiin yhteiset näkemykset asioihin. Suunnitelmassa on huomi-oitu viranomaisten Kolttien kyläkokouksen kuulemisvelvoite, jota haluamme edelleen korostaa. Suunnitelmassa puhutaan systemaattisesti koltthaneuvostosta, vaikka oikea taho kuule-misessa ja yhteistyötahona on Kolttien kyläkokous. Pyydämme muuttamaan tekstissä koltthaneuvoston Kolttien kyläkokoukseksi. Metsätaloudessa kiinnitettiin huomiota siihen, että metsänhakuissa tulee suosia ei koneellisia menetelmiä sekä hakkuujätteiden keräämistä tulisi tehostaa porojen laidun-alueilta. Suunnitelmaan ei ollut muuta huomautettavaa.	Suunnitteluprosessia tukeva lausunto.	Ei muutoksia.
		Muutettu suunnitelmaan.
		Ei muutoksia.

METO-Metsäalan Asiantuntijat ry			
METO- Metsäalan Asiantuntijat ry pitää hyvänä, että Metsähallitus on tehnyt laajan osallistavan projektin Ylä-Lapin luonnonvara-suunnittelusta kaudelle 2012–2021. Projekti on ollut työläs ja vienyt aikaa, mutta samalla on ollut sidosryhmillä mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa luonnonvarojen käytön yhteensovittamiseksi ja sitoutua myös lopputulokseen.	Suunnitelmaa ja suunnittelu- prosessia tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Seuraavissa vastaavissa osallistavissa projekteissa olisi syytä kiinnittää huomiota yhteistyöryhmien kokoonpanoon kokouksittain siten, että äänestykseen (esim. hakkuusuunnitteesta) osallistuvat ne, joita asia koskee.	Pääsääntöisesti yhteistyöryhmässä käsiteltävät ja päätettäväksi tuotavat asiat koskevat kaikkia maankäyttömuotoja ja sidosryhmiä.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Luvut 1.3 ja 1.4
METO-Metsäalan Asiantuntijat ry haluaa tähdentää seuraavia asioita: Yleistä. Metsähallituksen metsät ja niissä harjoitettu metsätalous turvaa työpaikkoja ja edellytyksiä myös yksityismaiden metsätalouden harjoittamiselle. Mikäli Metsähallituksen toiminta supistuisi, vähentäisi se metsätalouden parissa työskentelevää yrittäjyyttä ja puun jatkojalostusta alueella. Luonnonvarasuunnitelma antaa hyvän mahdollisuuden metsien monikäytön edistämiseen ja metsien eri käyttömuotojen yhteensovittamiseen.	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Toiminnan päälinjat: Kohdassa 6.5.1 on esitetty linjaus - Metsäalan työllisyys säilyy. Linjaus on merkittävä ja sen toteutumiseen tulee kiinnittää huomiota ja sitoutua siihen. Metsähallitus on merkittävä toimija, jonka toiminta vaikuttaa Ylä-Lapin alueella muunkin metsätalouden toimintaedellytyksiin ja työllistämismahdollisuuksiin. Kohdassa 6.5.3 Metsänhoito ja hakkuut esitetään vuotuinen hakkuutavoite. Vuotuinen hakkuutavoite 115,000 m ³ on sopiva taso, kun on otettu huomioon viimeisimmän vuonna 2010 tehdyn palikuntasopimuksen mukaiset rajaukset. Metsätalouden harjoittamiseen käytettävissä olevan alueen pinta-ala ei saa supistua uusilla rajoittavilla päätöksillä lausunnolla olevan luonnonvarasuunnitelman tasosta.	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Luku 6.5
METO- Metsäalan Asiantuntijat ry esittää Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman hyväksymistä.	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.	

Enontekiön Kehitys Oy ja Tosilappi yhteismarkkinointi									
Enontekiön pääelinkeinojen matkailun ja porotalouden näkökulmasta luonnon kestävä käyttö on elinehto. Kestävällä käytöllä tarkoitetaan eri elinkeinojen tasapuolisia mahdollisuuksia hyödyntää luontoa siten, että Enontekiön erityislaatuinen erämaaluonto tarjoaa myös tulevaisuudessa mahdollisuuksia porotalouden, matkailun ja virkistyskäyttöön. Enontekiöläinen matkailuelinkeino perustuu luontomatkailuun ja erämaa- ja tunturi-luonto on suurin alueen vetovoimatekijöistä. Enontekiön Kehitys Oy ja Tosilappi yhteismarkkinointi yhtyvät Enontekiön kunnan lausuntoon Ylälapin luonnonvarasuunnitelmasta.					Ei muutosta.				
Matkailuyrittäjien tasavertainen kohtelu maastoliikenne- ja maankäyttöä koskevissa lupa-asioissa. Käytäntö on osoittanut, ettei matkailuyrittäjillä ole yhdenvertaisia oikeuksia erämaiden käyttöön matkailuliiketoiminnassa. Erämaassa sijaitsevia kiinteitä tukikohtia ja maasto-liikennelupia toivotaan myönnettävän tasapuolisesti kaikille yrittäjille riippumatta siitä, toimivatko he pääasiallisesti matkailun vai poronhoidon parissa.				Luvut 6.1 ja 6.3	Lausunto otetaan huomioon. Erämaalain sekä hoito- ja käytösuunnitelmien linjausten mukaan käyttöoikeuden luovuttaminen muuhun kuin porotalouden ja luontais-elinkeinojen tarpeeseen on kiellettyä. Poronhoitolaki mahdollistaa poronhoitajille maastoliikenteen poronhoitotehtävissä. Luontomatkailun tarpeisiin voidaan maastoliikennelupia myöntää Metsähallituksen voimassa olevien periaatteiden mukaisesti. Pienimuotoinen matkailutoiminta voi olla osa luontaiselinkeinoja.	Ei muutosta suunnitelmaan.			
Toivomme, että Metsähallitus myös tehostaa valvontaa poronhoidon rakenteiden (maastoliikenne, erämaakämpät, poroaidat) käytöstä matkailutoiminnassa.									Ei muutosta suunnitelmaan.
Erämaalaki mahdollistaa poronhoidon kehittämisen ja säilymisen osana Ylä-Lapin elämää. Poronhoidon rinnalla kuitenkin moni jo harjoittaa muutakin liiketoimintaa, erityisesti matkailutoimintaa. Laajempi matkailun kehittyminen kestäväällä ja poronhoidon kanssa kilpailemattomalla tavalla tukee poronhoidon säilymistä Ylä-Lapissa luomalla työ- ja ansaintamahdollisuuksia. Säilyäkseen elinvoimaisena Ylä-Lappi tarvitsee työpaikkoja.				Luvut 6.1, 6.3 ja 6.4	Lausunto otetaan huomioon. Kommentti ks. yllä edellinen kohta.				

Katsommeikin, että maastoliikenteen, maankäytön suunnittelun ja virkistyskäytön tulee ottaa huomioon myös matkailuelinkeino Ylä-Lapin alueella tasapuolisesti poronhoidon kanssa.				
Matkailuliiketoiminnan ja elinkeinon sopuisan kehittymisen turvaamiseksi on syytä tehostaa erämaa-alueiden käytön valvontaa. Vain valvonnan tehostamisella saadaan kuriin villi keltakailu, joka turhaan pilaa vastuuntuntoisten yrittäjien maineen. Valvonnan tehostaminen metsästyksen ja kalastuksen osalta puolestaan mahdollistaa liiketoiminnan kehittymisen myös näillä aloilla.	Luku 6.3	Erävalvonta on valtion budjet-tirahoitteista toimintaa ja toi-mii osoitettujen määrärahojen puitteissa. Valvontaa kohden-netaan vuosittaisen toiminnan suunnittelun kautta.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Yrittäjät toivovat myös, että kansallispuiston alueella voisi luvallisesti, maksua vastaan yöpyä varustuvassa asiakkaiden kanssa. Tämä tukee kestävä kehitystä, ohjaa matkaili-joita käyttämään opaspalveluita ja tarjoaa näin enemmän mahdollisuutta jakaa tietoa ja ymmärrystä luonnosta ja alueen erityislaatuudesta. Tällä hetkellä matkailijat, jotka haluavat käyttää opaspalveluita, joutuvat yöpymään puiston ulkopuolelle, eli maksavat asiakkaat jäävät osasta kokemusta paitsi.	Luku 6.4	Pallas-Yllästunturin varaustu-piin. Kansallispuiston kestävän luontomatkailun suunnitelman pohjalta laaditussa matkailu-yrittäjän oppaassa lukee: Varaus- ja vuokratutavat Varaus- ja vuokratupia on mahdollista käyttää yritystoi-minnassa. Yrittäjillä ei ole etuoikeutta tupien varauksiin, joten sekä varaukset että peruutukset on hoidettava hyvissä ajoin. Varautupia on mahdollista käyttää 1–3 vrk kerrallaan, Keimijärven ja Ojarlatvan vuokratupia voi vuokrata viikoksikin.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Matkailun kehittymisen ja säilymisen kannalta on erittäin tärkeää, että nykyisen tasoinen reitti- ja autiotupaverkosto säilyy. Toimenpiteiden keskittäminen taajamien ja matkailu-keskusten läheisyydessä on kannatettava painotus kestävä kehityksen näkökulmasta, mutta Metsähallituksen tulee tasapuolisesti muistaa myös pienempiä keskuksia.	Luku 6.4	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Kansallispuistoja ei tule lisätä Enontekiön alueella. Nykyisten suojelualueiden määrä ja suojelutaso on riittävä turvaamaan luonnon säilyminen tuleville sukupolville.	Luku 6.2	LV:ssa ei käsitellä kansallis-puistojen perustamista.	Ei muutosta suunnitelmaan.	

Metsähallituksen tulisi kaikissa tomissaan pyrkiä huomioidaan myös luonnon maisemiarvo. Erilaisilla toimenpiteillä, kuten soranotolla, on jo turmeltu huomattavia maisemallisia kohteita. Yksi tällainen kohde on Enontekiön Rastaharju Ruijantien varrella. Metsähallituksen tulisi ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin, jotta Morenia Oy veloitetaan maisemoimaan tämä ja muut soranottoaikat, jotka sijaitsevat yleisten kulkureittien varrella.	Luvut 6.1 ja 6.7	Suunnitelmaa tukeva lausunto. Rastaharjulla on sekä Metsä-hallituksen että ELY-keskuksen (tien liitännäisalue/entinen Tielaituksen sora-alue) hallinnoimaa aluetta. Alueella on sovittu järjestettäväksi katselmus kunnan, Metsähallituksen ja ELY-keskuksen kanssa, jossa sovitaan mm. tarvittavat maisemointitoimenpiteet. Morenia Oy ja Metsähallitus maisemoivat kaikki hallitsemansa kiviainesten ottoalueensa viimeistään luvan päättymiseen mennessä. Tämän jälkeen lupa-alueet tarkastetaan kunnan ympäristöviranomaisten toimesta ja tarkastuksista tehdään lopputarkastuspöytäkirjat.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Metsähallituksen tulee ottaa huomioon toimenpiteiden ja päätösten vaikutukset paikallisille elinkeinoille tasapuolisesti. Yritysvaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon porotalouteen, mutta myös muihin elinkeinoihin kohdistuvat hyödyt ja haitat ja näitä tulee punnita tasavertaisesti. Metsähallituksen tulee kuulla eri osapuolia tasavertaisesti ennen päätösten tekemistä.	Luku 6.8	Suunnitelmaa tukeva lausunto. Vaikutuksia arvioidaan tasapuolisesti, ja Metsähallitus kuulee tasavertaisesti eri osapuolia ennen päätöksentekoa.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Matkailuyrityksillä on oltava mahdollisuus varata asiakkaiden käyttöön metsästyslupia ennalta sovittava määrä. Luvat on saatava yritysten käyttöön mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ennen metsästyskauden alkua.	Luku 6.3	Metsästysluvat ovat Metsä-hallituslain mukaan viranomaispäättöksiä. Niitä ei voida ennalta sitoa matkailuyritysten tuotteisiin.	Ei muutosta suunnitelmaan.

Enontekiön kalatalousneuvottelukunta						
Enontekiön kalatalousneuvottelukunta katsoo, että Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma vuosille 2012–2021 noudattaa nykyisin hyvin toimivaa käytäntöä kalastuksen ja sen järjestelyn osalta, jossa paikallisten oikeudet on hyvin turvattu ja nämä oikeudet tulee säilyttää jatkossakin.					Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Kalavesien hoitotoimet tulee säilyttää ja turvata jatkossakin, vähintään nykyisellä tasolla.				Luvut 6.1, 6.3 ja 6.4	Kalavesien hoitotoimien määrä on sidottu tähän tarkoitukseen osoitettuihin valtion budjetin varoihin.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Suunnitelmassa on otettu myös hyvin esille, myös paikallisten tarvitsema maastoliikenne reitteineen ja urineen, joka tulee säilyttää nykyisellään ja tämä lupakäytäntö tulee säilyttää.				Luku 6.1	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Lisäksi neuvottelukunta esittää Metsähallitukselle, että Kilpisjärven luontotuvan ympärivuotisen aukioalojan selvittämistä. Luontotalon palveluja tulisi kehittää myös enemmän paikallisille suunnatuille palveluille.				Luku 6.4	Luontotuvan aukioaloajat ja palvelut määräytyvät kysynnän mukaan. Asiakaspalelupisteistä pyritään kehittämään entistä monipuolisemmiksi.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Lopuksi neuvottelukunta toteaa, että Enontekiöläisten osuus luonnonvarasuunnitelman projektiryhmässä oli pieni. Neuvottelukunta toivookin, että jatkossa tulevissa työryhmissä tulisi olla tasaisempi jako paikkakunnittain.				Luku 1.3 ja liite 1	Ongelma pyritään ratkaista seuraavan luonnonvarasuunnitelman laadinnassa.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos						
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos katsoo, että Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa käyttöön ottama suunnittelu- ja toimintamalli sekä siihen liittyvä luonnonvarasuunnitelman laadinnan toteutus on onnistunut hyvin ja suunnittelutyölle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet monipuolisesti. On selvää, että eri sidosryhmien tavoitteiden kannalta on jouduttu tekemään monia kompromisseja, mutta erityisesti yhteistyöryhmässä käyty vuoropuhelu sekä eri sidosryhmien kesken että niiden ja Metsähallituksen välillä on mahdollistanut monien vaikeiden kysymysten käsittelyn aikaisempaa monipuolisemmin ja laaja-alaisemmin. Samalla eri intressi- ja sidosryhmät ovat voineet vaihtaa näkemyksiään ja tuoda esille oman toimintansa kannalta kriittisiä tekijöitä, mikä on helpottanut yhteisymmärryksen ja kompromissien löytymistä. Myös tutkimukselle					Suunnitelmaa ja suunnittelu-prosessia tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.

on tarjoutunut tilaisuus olla mukana luonnonvarasuunnittelutyössä jo siinä vaiheessa, kun varsinaista suunnittelutyötä tehdään.			
Tutkimuslaitoksen käsityksen mukaan Metsähallituksen Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman laadinnassa käyttämää suunnittelu- ja toimintamallia voisi käyttää muidenkin luonnonvarasuunnitelmien teossa. Samalla mallia tulisi kehittää edelleen nyt saatujen kokemusten ja annettujen palautteen perusteella. Tutkimuksen osallistumisella suunnittelutyöhön voidaan ajatella saavutettavan suuri hyöty, jos suunnittelualaueen luonnonvaroihin liittyvä tutkimus osallistuu suunnitteluprosessiin mahdollisimman monipuolisesti. Tällöin tutkimuksen jakama informaatio kattaa laaja-alaisesti luonnonvarojen käytön eri osa-alueet, mikä antaa hyvän pohjan suunnittelutyölle.	Metsähallitus käyttää kaikissa luonnonvarasuunnitelmassa voimakkaasti osallistavaa laadintaprosessia. Etelässä sidosryhmien aktiivisuus ei ole yhtä suurta.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Tutkimuksen edustajana yhteistyöryhmässä on toiminut RKTL:n tutkija, jonka erityisalaa ovat poronhoitoon ja sen ekologiaan liittyvät tutkimuskysymykset. Hänen varajäsenenään yhteistyöryhmässä ovat olleet tutkijat Metlasta ja Arktisesta keskuksista. Huolimatta siitä, että myös varajäsenillä on ollut mahdollista välittää informaatiota suunnittelutyön pohjaksi, voisi olla hyödyllistä pohtia, kannattaisiko yhteistyöryhmän kokouksiin kuitenkin jatkossa kutsua vuorotellen kunkin luonnonvaran käytön tutkimukseen erikoistunut tutkimuksen edustaja. Tämä erityisesti silloin, jos kyseisen luonnonvaran käyttöön liittyviä asioita käsitellään kokouksessa ja samalla kokouksessa halutaan kuulla tähän luonnonvaraan ja sen käyttöön liittyvää tutkimustietoa.	Esitys arvioidaan seuraavan luonnonvarasuunnitelman laadinnassa.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Laaditussa Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmassa on pystytty hyvin sovittamaan yhteen monet erilaiset tavoitteet ja reunaehdot. Tehdyt toimintalinjaukset tukevat monipuolisesti niin ekologisia, taloudellisia, sosiaalisia kuin kulttuurisia osa-alueita luonnonvarojen käytössä. Työ on hyvä perusta jatkaa vuoropuhelua ja yhteistoimintaa Metsähallituksen ja eri sidosryhmien välillä.	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmaan vuosille 2012–2021 on koottu varsin laajasti tietoa luonnonvarojen käyttöön liittyvistä asioista. Joitakin luonnonvarojen tilaan ja käyttöön liittyviä osa-alueita olisi voinut kuitenkin käsitellä esitettyä laajemmin.	Luonnonvarojen käytön tarkastelun painopisteet ovat olleet käsittelyssä yhteistyöryhmässä projektin eri vaiheissa.	Suunnitelmaa on täydennetty lausuntojen perusteella.	
Kalakantojen hoidossa on korostettu luontaisten kalakantojen lisääntymisen turvaamista kalastuksen sääntelyn avulla. Periaate on hyvä, mutta Ylä-Lapin alue on suuri, ja siellä lisääntyy niin itämereen kuin jäämereenkin laskevien vesien kalalajistoa. Inarijärven valuma-alueella on lisäksi omat erityispiirteensä. Suunnitelmassa olisi hyvä käsitellä perusteellisemmin, mitä kantoja kalastuksen sääntelyllä pyritään suojelemaan ja miten sääntely-	Kantakohtaiset kaikkia vesialueita koskevat sääntelytoimet kuuluvat lähinnä kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin ja kalastusalueiden	Ei muutosta suunnitelmaan.	Luku 6.3

toimet ja niiden voimakkuus poikkeavat eri alueilla.			päätöksiin. Rajavesien osalta kalastuksen säätelyssä yhteistyötä tehdään eri viranomais-ten kanssa.	
Metsästys- ja riistanhoitoasiat ovat luonnonvarasuunnitelmassa esillä pätevästi. Toiminta-ohjelman 2012–2021 linjaukset vahvistavat sitä, että paikallisten oikeudet säilyvät ja että ulkopaikkakuntalaisille maksullisten lupien saanti on mahdollista riistakantojen tilan mukaan. Metsähallitus neuvottelee Saamelaiskäräjien ja alueen riistanhoitoyhdistysten kanssa ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä metsästyksen mitoituksesta, ja tämä yhteis-työ on kehittynyt hyvin. Metsähallitus tekee virkatyönä riistakolmiolaskentoja erityisesti syrjäisillä alueilla, minne rivimetsästäjän on vaikeaa tai mahdotonta saada laskemaan; tätä työtä näkisi mielellään tehtävän enemmänkin. Ylä-Lapin alueella riistakolmioita on vähän, eikä puuttomilla riekkoalueilla kolmiolaskenta ole menetelmänä parhaimmillaan. Arvokas lisä riekkokannan arvioimiseksi on Metsähallituksen organisoima kanakoira-avusteinen laskenta, joka on ollut pitkään käytössä Norjan ja Ruotsin tunturialueella. yhteinen menetelmä on lisännyt yhteistyötä kalottialueella yli valtakuntien rajojen. Metsäkanalintujen lupametsästyksen mitoituksessa ja saaliin seurannassa käytetään Metsähallituksessa kehitettyä edistyskellistä riistan suunnittelu- ja seurantarajajestelmää. Siinä riistakantatietoina ovat aluekohtaiset riistakolmioiden laskentatulokset, ja kannanti-heyden mukaan sovelletaan erilaisia verotusosuuksia; lisätietoina ovat toteutuneet saalis-määrät. Uudistunut riistahallintolaki mahdollistaa sen, että heinä-elokuisten riistakolmio-laskentojen tuloksia voidaan käyttää hyväksi saman syksyn metsäkanalintumetsästyksen mitoituksessa, mikä käytäntö aikaisempaan verrattuna parantaa tuntuvasti kestäväin metsästyksen mitoittamista. Esiteltäessä erityisesti tunturiluonnon tilaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä (mm. sivut 12–13 ja 61) olisi tarpeellista nostaa esille mm. poronhoidon vaikutukset tunturiluontotyppien tilaan. Samalla voisi laajemminkin tarkastella tunturiluontotyppien tilaan vaikuttavia tekijöitä sekä metsä- ja tunturiluonnon että vesistöjen tilan osalta. Eri vaihtoehtomallien arvottamisessa esitettiin laskelmiin täytyy joltain osin suhtautua varauksin ja tämä epävarmuus olisi syytä huomioida suunnitelmassa nykyistä selkeämmin. Mm. eri vaihtoehtojen aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia tarkasteleva laskelma (s. 48) sisältää verrattain paljon epävarmuutta erityisesti poronhoidon osalta.			Suunnitelmaa tukeva lausunto. Ei muutosta suunnitelmaan.	
	Luvut 2.1 ja 6.2			Täydennetty suunnitelmaan.
	Luku 5.3		Suunnitelman laadinnassa on käytetty parasta käytettävissä olevaa tutkimustietoa eri vaihtoehtojen vaikutusten arviointiin.	Ei vaikutusta suunnitelmaan.

Luonnonvarasuunnitelman toimenpiteiden toteutumisen seurantajärjestelmää ja siihen liittyviä mittareita on tarpeellista arvioida ja kehittää edelleen.	Luku 8	Lausunto otetaan huomioon. Seurannan järjestämisestä ja mittaristosta sovittiin yhteistyöryhmän kanssa. Metsähallituksessa on menellään luonnonvarasuunnittelun kehittämistyö, johon liittyy myös mittariston kehittäminen.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Paliskuntain yhdistys Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma uusitaan seuraavalle kymmenelle vuodelle. Luonnonvarasuunnitelmalla ja sen toteutuksella on erittäin suuri vaikutus alueen poroelinkeinolle ja paliskunnille. Saamelaiskäräjälain mukaiset neuvottelut käytiin 21.9.2012. Poronhoitolain 53 § mukaan suunniteltaessa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti liittyviä toimenpiteitä valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa. Ylä-Lapin alueella on 13 paliskuntaa, joiden kanssa poronhoitolain mukaiset neuvottelut Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmasta ovat vielä käymättä. Porotalouden toimintaedellytykset tulee turvata. Ylä-Lappi on myös erityisesti poronhoitoon varattua aluetta ja saamelaisten kotiseutu- aluetta, jossa poronhoito on yksi saamelaisuuden perusta ja saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset tulee turvata. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella maata ei saa käyttää niin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (poronhoitolaki 2 §).	Luvut 1.3, 1.4, 1.5, 5.1, 5.6 ja 6	Suunnitelma on laadittu osallistavaa ja avointa suunnittelutapaa käyttäen, ja porotaloudella on ollut vahva edustus suunnittelutyössä keskeisessä roolissa olleessa yhteistyöryhmässä. Lisäksi kaikilta alueen paliskunnilta pyydettiin lausunnot suunnitelmaan. Lausunnoissa ei vaadittu ko. neuvotteluja. Niiden paliskuntien kanssa, joiden kanssa oli laajempia maankäyttökysymyksiä avoimena, käytiin etukäteen neuvottelut. Neuvotteluissa paliskuntien tärkeimmiksi arvioimat laidunalueet siirrettiin 20 vuodeksi metsätaloustoiminnan ulkopuolelle. Suunnitelma perustuu vuosina 2009 ja 2010 solmittuihin paliskuntasopimuksiin, ja sen laadinnassa on huomioitu Saamelaiskäräjien ja Koltta-	Ei muutosta suunnitelmaan.

		neuvoston kanssa sovitut metsäkäsitteilyperiaatteet.	
Luonnonvarasuunnitelman yhteistyöryhmässä isoin haaste oli hakkuumäärän sopiminen. Yhteistyöryhmässä poroelinkeino esitti pienempiä hakkuumääriä kuin nyt valituksi tullut 115 000 m³ vuodessa. Poroelinkeinoon näkemystä tukee myös Metsäntutkimuslaitoksen tutkimus Monitaitearviointi Ylä-Lapin metsien kestävän käytön mahdollisuuksista, jossa tulokset viittaavat siihen, että yhteistä pohjaa hakkuumäärälle voisi lähteä etsimään vähiten näkemyksiä jakaneiden vaihtoehtojen 115 000 m³ vuodessa ja 80 000 m³ vuodessa välimaastosta. Hakkuumäärä vaikuttaa suoraan ja välillisesti poroelinkeinoon taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti. Erityisesti vanhojen metsien hakkuut ovat haitallisia porotaloudelle. Hakkuiden pääpaino tulisi kohdentaa harvennusta tarvitseville. Metsien käsittelyssä on käytettävä sellaisia menetelmiä, jotka heikentävät mahdollisimman vähän alueen laidunkäyttöä. Metsänhakkuut vähentävät ja pirstaloittavat laidunalueita, kuluttavat maata ja hankaloittavat poronhoitotöitä. Valtion mailla tehtävistä hakkuista, maanmuokkauksista ja muusta maankäytöstä, jotka vaikuttavat poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti, tulee aina neuvotella asianomaisen paliskunnan kanssa. Neuvottelut tulee käydä aina ennen toimenpiteiden aloittamista. Erätaloudessa poroelinkeino tulisi ottaa huomioon metsästyslupia myytäessä. Paliskunnan poroisännän yhteystiedot tulee antaa lupien myynnin yhteydessä ostajalle. Metsästyskoirien käytöstä poronhoitoalueella tulisi tiedottaa myös. Suositeltavaa on käyttää metsästyksessä vain yhtä koiraa kerrallaan irti.	Luku 6.5	Yhteistyöryhmän esitys hakutavoitteeksi on 115 000 m³. Paliskuntain yhdistys ei jättänyt eriväliä mielipidettä. Metsähallitus on sopinut paliskuntain yhdistyksen ja saame-laiskäraajien kanssa, että kaikista hakkuu- maanmuokkaus- ja tienrakennus suunnitelmiin annetaan paliskunnille mahdollisuus vaikuttaa etukäteen, ja sen mukaan toimitaan jatkossakin.	Ei muutosta suunnitelmaan.
	Luku 6.3	Metsähallituksessa tämä on jo vallitseva käytäntö.	Ei muutosta suunnitelmaan.
	Luku 6.1	Tuulivoima- ja kaivosasioita ei ratkaista luonnonvarasuunnitelussa.	Ei muutosta suunnitelmaan.
	Luku 6.6	Kaavaselostuksissa, kaupparjoissa ja vuokratilomuksissa on em. maininta.	Ei muutosta suunnitelmaan.
	Luvut 6.6 ja 6.7	Vuoden 2011 käämpien myynteistä Enontekiöllä, Inarissa ja Utsjoella ei ole pyydetty lausuntoja paliskunnilta, koska käämpien käyttötarkoitus ei muutu ja lisäksi suurin osa	Ei muutosta suunnitelmaan.

		kämpistä myytiin vuokratonteille. Vuonna 2012 Inarissa ja Enontekiöllä myydyistä ja suunnitelluista myynneistä on pyydetty lausunnot paliskunnilta. Perustettavista maa-aines-alueista ilmoitetaan ennakoon kyseiselle paliskunnalle. Asia on sovittu kesän 2012 saamelaisalueen paliskuntien ja Metsähallituksen yhteistointapäivänä.	
Paliskuntien kanssa ei ole vielä neuvoteltu uudesta luonnonvarasuunnitelmasta. Porotalouden toimintaedellytykset eivät saa valtion toimesta heikentyä (<i>lausunto 18.9.2012</i>).		Paliskuntain yhdistyksellä ja alueen paliskunnilla on ollut luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmässä edustajat, jotka ovat voineet tuoda esille näkemyksensä kaikissa suunnittelun vaiheissa myös porotalouden ja poronhoitoon vaikuttavien suunnitelman linjausten ja toimenpiteiden osalta. Suunnitelmavaihtoehtoissa oli painotettu porotaloutta eri tavoin, ja yhteistyöryhmä valitsi toiminnan linjausten perustaksi ”Nyky malli ajantasaistettuna” -toimintavaihtoehdon. Niiden paliskuntien kanssa, joiden kanssa oli laajempia maankäyttökysymyksiä avoimena, käytiin etukäteen	Ei muutosta suunnitelmaan.

		neuvottelut. Neuvotteluissa paliskuntien tärkeimmiksi arvioimat laidunalueet siirrettiin 20 vuodeksi metsätaloustoiminnan ulkopuolelle. Suunnitelma perustuu vuosina 2009 ja 2010 solmittuihin paliskuntasopimuksiin, ja sen laadinnassa on huomioitu Saamelaiskäräjien ja Koltta-neuvoston kanssa sovitut metsänkäsittelyperiaatteet. Lisäksi kaikilta alueen paliskunnilta pyydettiin suunnitelmaluonnokseen lausunnot. Metsähallitus katsoo, että neuvotteluvaihe on toteutunut yhteistyöryhmyöskentelyn, lausuntomenettely ja em. sopimusten kautta.		
Hammastunturin paliskunta				
Sivulla 38 lueteltuihin porotalouden kannalta merkittäviin alueisiin tulee lisätä kesälaitumet.	Luku 3.12	Metsä- ja porotalouden yhteensovittamisen kannalta keskeisiä laitumia ovat jäkäla- ja luppometsät.	Ei muutoksia suunnitelmaan.	
Sivulle 38 poronhoitoa käsittelevään kappaleeseen tulee lisätä seuraava lause: <i>"Moottori-kelkkailua minimoidaan vasomaisalueiden läheisyydessä maaliskuun puolesta välistä touku-kuun loppuun saakka."</i>	Luku 3.12	Paliskuntien antaman neuvonnan ja tiedotuksen avulla voidaan maastoliikennettä ohjata pois vasoma-alueilta. Näin toimien voidaan tavoittaa myös kuntalaiset.	Ei muutoksia suunnitelmaan.	

			Lupaehitojen tiukentaminen edellyttäisi ajantasaista ja laajaa tiedottamista vasoma-alueista.	
Vaihtoehtotarkastelussa on jätetty laidunalueiksi palautuvien määrää ja poistuma (ha/v) tarkastelun ulkopuolelle (s. 47). Tämän mittarin poisjättäminen vaihtoehtotarkastelusta on ristiriidassa Metsähallituksen lakisääteisen tehtävän kanssa turvata poronhoidon edellytykset Ylä-Lapin alueella. Mittaritiedon poisjättämisistä ei ole perusteltu suunnitelmassa millään tavalla. Tämä tieto tulee lisätä Vaihtoehtotarkasteluun sivulle 47.	Luku 5.3	Ei muutoksia suunnitelmaan.	Yhteistyöryhmä ei päässyt yhteisymmärrykseen laskentatavasta. Metsähallitus tuotti laidunalueiden määrää kuvaavaa aineistoa metsien ikä- ja kenteen kehitymisestä.	
Sivulla 74 todetaan seuraavaa: <i>”Luonnonvarasuunnitelmat, alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat, toimintasuunnitelmat ja eräasioiden kiintiöihin liittyvät päätökset laaditaan osallistavaa suunnittelutapaa käyttäen, ja <u>usein</u> niihin pyydetään myös lausunnot eri taholta, kuten...paliskunnilta...”</i> Edellä mainituissa asioissa paliskunnalta tulee pyytää aina lausunto.	Luku 6.8	Tarkennettu suunnitelmaa.	Luonnonvara- sekä hoito- ja käyttösuunnitelmiin pyydetään aina lausunnot paliskunnilta.	
Sivulla 76 todetaan metsätalouden osalta, että paliskunnille tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa etukäteen hakkuu- ja maanpinnan käsittelysuunnitelmiin sekä uusien teiden rakentamissuunnitelmiin. Paliskunnalla tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa riittävän ajoissa edellä mainittuihin suunnitelmiin. Paliskunnan kanssa tulee tehdä yhteistyötä jo suunnitteluvaiheessa.	Luku 6.8	Ei muutosta suunnitelmaan.	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	
Kaldoaivin paliskunta				
Utsjoen kunnassa on suunnitelmissa uusi polkupyöräreitti Utsjoen Ailiggaalta-Tammukajajärvelle. Reittejä suunniteltaessa paliskuntamme Annivaaran keräilyaita-alueelle tulisi ottaa huomioon, että pyöräreitti sijaitsee Paliskunnan keräilyaidan sisällä.		Ei muutosta suunnitelmaan.	Uusien palvelujen kehittämisessä tulee ottaa poronhoito riittävästi huomioon. Mainittu reittiosuus liittyy panoraama-reittihankeseen, jota vetää Utsjoen kunta. Käynnissä olevassa Utsjoen kunnan leaderhankkeessa on kartoitettu ja opastetaan virtuaalisesti pyöräreittejä olemassa oleville maastoautourille.	
Erotusaitojen läheisyyteen ei edes myytäisi metsästyslupia paliskuntien esittäminä aikoina. Haitat voivat olla esim. tokan menettäminen ja uudet kokoamiskustannukset.	Luku 3.12	Ei muutosta suunnitelmaan.	Lupa-alueiden ehtoihin on merkitty paliskuntien esittämät	

Pitää löytää järeämpiä keinoja kuin metsästäjille tiedottaminen. Metsästäjien neuvonta nostaa paliskuntien työkuksannuksia. Tähän pitäisi löytää järkevä ratkaisu paliskuntien ja metsähallituksen välillä. Iso ongelma on ne paikalliset metsästysoppaat, jotka vievät asiakkaitaan paliskuntamme keräilyltaan, kun siellä on koottu paliskunnan tokka 2 000–10 000 poroa. Löytöisikö tähän ratkaisua. Tunturialueella Utsjoella kanakoirien käyttö tulisi kieltää talviriekostuksessa.		aita-alueet, rajoitusajat ja paliskuntien poroisäntien yhteystiedot yhteydenottoja varten. Metsästyksen liittyy olennaisesti metsästyskoiran käyttö. Paliskuntien antaman neuvonnan ja tiedotuksen avulla voidaan metsästystä ohjata pois paimennusalueilta. Näin toimien voidaan tavoittaa myös kuntalaiset metsästäjät, joiden toimintaan ei Metsähallituksella ole toimivaltaa.
Panoraamareitti Utsjoella Tenon laaksossa rumentaa tunturimaisemaa, jäljet jäävät herkkään tunturiluontoon lähtemättömästi sekä polut aiheuttavat eroosiota.	Luvut 6.2 ja 6.4	Reitin suunnittelun ja toteutuksen tulee perustua kestävään luonnonkäyttöön. Panoraamapolun hanke on Utsjoen kunnan vetämä, ja reitin suunnittelu ja ylläpitovastuu on Utsjoen kunnalla.
Eräasioissa Metsähallituksen pitäisi kiintiöpäätöksiä tehdessään ottaa huomioon kannansuojelun eikä päällimmäisenä olla yritysnäkökohta.	Luku 6.3	Kiintiöpäätökset ovat viranomaispäätöksiä, ja niissä otetaan huomioon ekologinen ja sosiaalinen kestävyys. Metsätystys- ja kalastuslupien myynnillä ei tuoteta voittoa, vaan ne ovat omakustannushintaisia. Kiintiöpäätösten tarkoitus on turvata kuntalaisten oikeudet. Kiintiöpäätökset käsitellään sidosryhmien kanssa.
Metsähallituksessa kämppejen huoltoja pitäisi järkeistää ja lopettaa huussien pohjien kuljetus pois tunturista, vaan ne tulisi kaivaa maahan.	Luku 6.4	Huussien huolto- ja toimintaperiaatteita kehitetään Metsähallituksessa jatkuvasti.

Metsähallitus ei saa tehdä lomaparatiiseja porotilojen ja meidän tarhojen läheisyyteen.	Luvut 6.1, 6.4 ja 6.6	Suunnitelmaa tukeva lausunto. Uuden loma- ja matkailurakentamisen mahdollinen sijoittuminen ratkaistaan kuntien vastuulla olevissa kaavoitusprosesseissa.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Käsivarren paliskunta			
Luonnonvarasuunnittelu ei saa missään tapauksessa vaarantaa porotalouden merkitystä alueella, kaikessa maankäytössä on aina kuultava paliskuntaa ja huomioitava paliskunnan päätökset.		Merkittävissä maankäyttökysymyksissä kuullaan paliskuntia.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Metsähallituksen on edelleen kuultava paliskuntaa myydessään maa-alueita paliskunnan alueella. Käsivarren paliskunta vetoaa aikaisempiin päätöksiinsä keskittää kaikki matkailu- palvelurakentaminen alueella jo olemassa oleviin kohteisiin.	Luvut 6.1, 6.5 ja 6.8	Matkailurakentaminen on keskitettyä. Erämaalaki kieltää erämaissa maan ja siihen liittyvän käyttöoikeuden luovuttamisen matkailukäyttöön.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Myös eri toimijoiden saamiin tutkimuslupiin tulee kiinnittää tarkempi huomio, ja informoida ja kysyä paliskunnan mielipide ajoissa ennen lupien myöntämistä.	Luku 6.1	Metsähallitus ei myönnä kaivosyhtiöille maanomistajan suostumuksia malminetsintään. Malminetsintäluvat myöntää Tukes. GTK:lle tutkimuslupia myönnettäessä ollaan yhteydessä paliskuntiin.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Käsivarren paliskunta haluaa tässä vaiheessa kiinnittää Metsähallituksen huomion Käsivarren alueella tapahtuvan matkailutoiminnan jätehuoltoon. Varsinkin talviaikainen nk. arkkimatkailu aiheuttaa huomattavia jäteongelmia, niihin tulisi saada pysyviä ratkaisuja, ja myös valvontaa.		Metsähallitus tehostaa arkeihin liittyvän matkailun valvontaa. Pitkäaikainen arkkien säilyttäminen maastossa on erämaalain vastaista. Tilapäiseen arkkien pitämiseen voidaan myöntää lupia. Luvassa määritellään jätehuollon periaatteet.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Käsivarren paliskunnan mielestä päätösten porotalousyrittäjien tulisi saada paimennustukikohtia nykyisten erotus - ja merkityskaarteiden välittömään läheisyyteen.	Luku 6.1	ELY-keskus päättää paimennustukikohtien sijainnista.	Ei muutosta suunnitelmaan.

Kelkkareittien- ja urien suunnittelussa on edelleenkin kuultava paliskuntaa. Paliskunnan mielestä nykyisinkin kelkkaurina olevat urat tulisi säilyttää, eikä kelkkareittejä tulisi lisätä.	Luku 6.4	Jos muutoksia ura- ja reitti-verkostoon suunnitellaan, kuullaan paliskuntaa etukäteen. Erämaa-alueilla uran muuttaminen reitiksi edellyttää hoito- ja käyttösuunnitelmien tarkistamista.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Käsivarren paliskunta toivoo lisää valvontaa kelkkaurien- ja reittien käyttöön, koska vuosittain ilmenee ongelmia.	Luku 6.3	Erävalvonta on valtion budjet-tirahoitesta toimintaa ja toi-mii osoitettujen määrärahojen puiteissa. Valvontaa kohden netaan vuosittaisen toiminnan suunnittelun kautta.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Käsivarren paliskunta pitää hyvänä jokavuotista Metsähallituksen ja paliskuntien yhteis-toimintapäivää.	Luku 6.8	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Muddusjärven paliskunta			
Suunnitelmassa porotalous huomioidaan melko hyvin.		Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Koiravaljakkotoiminnan paliskunta haluaa luvanvaraiseksi ja ohjaisi sen omille reiteille.	6.1 ja 6.4	Yritystoimintana koiravaljako-toiminta vaatii maanomistajan luvan tai käyttöoikeussopi-muksen reiteistä. Yksitynen koiravaljakkoharrastus on jokamiehen oikeus, johon voidaan vaikuttaa vain luon-nonsuojelualueilla järjestys-säännöillä.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Metsästyslupia ei pitäisi myydä ulkopaikkakuntalaisille, koska metsästyks on osa paikallisten toimeentuloa. Lisäksi ulkopaikkakuntalaisten koirat eivät ole tottuneet poroihin.	Luku 6.3	Metsähallituksella on ML 46§ perusteella velvollisuus tarjota metsästysmahdollisuuksia valtion maille. Näitä mahdollisuuksia on jaettava kuitenkin siten, että saamelaisen kulttuurin harjoit-	Ei muutosta suunnitelmaan.

		tamisen oikeudet tulevat huomioiduksi (Laki saamelaiskäräjistä, Laki Metsähallituksesta 4 §) ja metsästyslain 8 §:n mukainen oikeus on reunaehdona otettu huomioon (kuntalaisten vapaa metsästysoikeus valtion mailla). Metsästykseen liittyy olennaisesti metsästyskoiran käyttö. Paliskuntien antaman neuvonnan ja tiedotuksen avulla voidaan metsästystä ohjata pois paimennusalueilta. Näin toimien voidaan tavoittaa myös kuntalaiset metsästäjät, joiden toimintaan ei Metsähallituksella ole toimivaltaa.		
Myös kaikesta muusta kuin metsätaloutta käsittelevistä asioista on neuvoteltava ja ilmoitettava paliskunnille, kuten esimerkiksi soranotosta, Laatumaan maanmyynti.	Luvut 6.7 ja 6.8	Metsähallitus neuvottelee paliskuntien kanssa poronhoitolain mukaisesti. Kaavoituksella ratkaistavissa maankäyttöpäätöksissä kuleminen tapahtuu kaavaprosesseissa.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Hakkuutavoitteet ovat ylimitoitettuja, jos ottaa huomioon hakkuutavat ja hakkuupiiristä poistuneet alueet.	Luku 6.5	Hakkuutavoitteen määrittämisessä hyödynnettiin Metlan kasvumalleihin perustuvaa MEELA-laskentaa, joka tarjoaa tutkimuksiin perustuvan ja parhaan saatavilla olevan menetelmän arvioida metsien kasvua. Hakkuulaskelmien ja tehtyjen päätösten perustana	Ei muutosta suunnitelmaan.	

			ovat paliskuntien kanssa laaditut sopimukset, ja hakkuutavoite perustuu yhteistyöryhmän esitykseen.	
		Luku 6.1	Jäkälän keruuseen tarvitaan maanomistajan lupa. Metsähallitus on myöntänyt järkäälän kerulupia vain Suomi-Venäjä -rajavyöhykkeelle.	Ei muutosta suunnitelmaan.
		Luku 1.3 ja 1.4	Projektiyhmässä ja yhteistyöryhmässä oli edustettuna kattavasti eri käyttömuotojen edustajia, mukaan lukien Metsähallituksen kalastuksen asiantuntija. Yhteistyöryhmälle annettussa materiaalissa käsiteltiin laajalti eri toimintoja. Yhteistyöryhmä painotti käsittelyssään haluamiaan toimintoja.	Ei muutosta suunnitelmaan.
		Luku 1.5 ja 6.1	Kunta vastaa yleiskaavoituksesta. Metsähallitus noudattaa valtiomaiden kaavoitusta ohjaavaa normia. Metsähallitus on kaavoituksessa mukana maanomistajan edustajana ja julkisten hallintotehtävien osalta viranomaisena.	Ei muutosta suunnitelmaan.

Näkkälän paliskunta

Näkkälän paliskunnan kanta järkäälän keruun osalta ehdottoman kielteinen paliskuntien alueilla. Jäkälän keruu tulisi sallia vain rajavyöhykkeellä Suomi/Venäjä. Näkkälän paliskunnalla ei muuta huomautettavaa.

Inarijärvi-yhdistys ry

Inarijärvi-yhdistyksen mielestä luonnonvarasuunnitelman laadintaprosessi oli liiaksi metsäpainotteinen kun huomioidaan esimerkiksi alueen vesistöihin liittyvä paikalliskulttuuri ja matkailu. Vaikka suunnittelun alueen pinta-ala on yli 3 000 km² vesistöjä, ei Metsähallituksen puolelta suunnittelutyöryhmässä ollut yhtäkään vesiluonnon ja vesien käytön asiantuntijaa. Kyseessä on luonnonvarasuunnitelma, ei metsäsuunnitelma.

Suunnitelmaluonnoksesta löytyy vain hämärinä mainintoina Metsähallituksen viranomaisasema ja tehtävä valvoa Ylä-Lapissa luonnonsuojelualueista ja muista luonnon suojelun rajouksista säädettyjen ja päätettyjen määräysten ja ohjelmien noudattamista. Yhdistys käynnissä oleisiin ja yhä jatkuviin yleiskaavahankkeisiin, joissa valitettavasti on tapahtunut viivytyksiä kun kaavan laillisuuteen esimerkiksi rantojensuojelu- ja Natura 2000 -alueilla on pystytty puuttumaan vasta kunnallisen hyväksymisen jälkeen, kansalaisjärjestöjen toimesta.

Vaikka kaavoitusmonopoli on kunnilla, on Metsähallituksella alueen merkittävimpänä maiden haltijana ja hallinnoijana mahdollisuus ja velvollisuus linjata kaavahankkeita jo niiden alkuvaiheissa. Suojelumääräysten ja maankäytön laillisuuden valvontaa ei tule jättää kansalaisille.

Luonnoksessa todetaan, että "Uusia lomarakennuspaikkoja vuokrataan vain kaava-alueilla. Luontaiselinkeinojen ja muihin paikallisiin tarpeisiin voidaan tehdä ns. hajakvuokrauksia ja käyttöoikeussopimuksia". Yhdistys haluaa tarkentaa millaisia kaava-alueita em. tekstissä tarkoitetaan?	Luku 6.1	Tarkoitetaan asema- ja ranta-asemakaavoja sekä oikeusvaikutteisia osayleiskaavoja.	Täydennetty suunnitelmaan.
Yhdistys katsoo lisäksi, että kalastus- ja muiden luontaiselinkeino- ja vuokrauskohtien vuokrauksessa noudatetaan huolellista tarveharkintaa.	Luku 6.6	Kalastus- ja luontaiselinkeino- ja vuokrauskohtien myöntäessään Metsähallitus tarkistaa ELY-keskuksesta, onko hakija luontaiselinkeinon mukainen elinkeinonharjoittaja.	Ei muutoksia suunnitelmaan.
Yhdistyksen mielestä kalastus- ja muiden luontaiselinkeino- ja vuokrauskohtien on pysyttävä myöhemmin alkuperäisessä käyttötarkoituksessa, eikä niiden kautta tule sallia edistää yksityistä hajakvuokrausta siltä muutoin rauhoitetuilla alueilla.		Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutoksia suunnitelmaan.
Luonnoksessa luetellaan kulumiselle herkkiä luontotyyppisiä ja -alueita, joiden joukkoon yhdistys haluaa liittää ehdottomasti Inarijärven saaret. Samoin tulee huomiota kiinnittää pienvesistöihin, esimerkiksi tunturijärviin sekä myös herkästi huolimattomaan ihmistoiminnan kuormitukseen (mm. jääpeitteen ajalta) reagoiviin suurempienkin vesien osiin.	Luku 6.2	Lausunto tukee Metsähallituksen nykyistä linjausta Inarijärven saarten rakentamisesta sekä vesistöjen suojelusta.	Ei muutoksia suunnitelmaan.
Luonnoksessa todetaan, että "Kalastuksessa pyritään turvaamaan perinteiset paikalliset kalastusmuodot ja kalastukseen liittyvä eräkaltaisuus". Pyrkimys on jalo, mutta edellä lainattua voidaan tulkita joissain tapauksissa myös rajoittavasti. Siksi yhdistys esittää kohtaa täydennettäväksi mainiten, että kaupallisessa kalastuksessa sallitaan myös nykyaikaisen, tehokkaampien pyyntivälineiden kuten isorysien ja talvinuottien käyttäminen silloin kun se on kestävästi mahdollista.	Luku 6.3	Eräkaltaisuuden turvaaminen ei rajoita nykyaikaisen pyyntivälineiden käyttöä.	Täydennetty suunnitelmaan.
Luonnoksessa todetaan, että "Metsähallitus keskittää uudet palvelunsa ja investoinnit matkailukysynnän painopistealueille" ja että "Syrjäalueiden autiotupia tai muita merkittäviä palveluja ei vähennetä". Inarijärvi-yhdistys tervehtii tyydytyksellä lupausta olla vähentämättä "syrjäalueiden" autiotupia ja muita merkittäviä palveluja, mutta toivoo suunnitelmaan mainintaa siitä, että noita paikkoja tullaan myös huoltamaan ja pitämään kunnossa.	Luku 6.4	Metsähallitus huoltaa ja pitää kunnossa yleisessä käytössä olevat rakenteet.	Ei muutoksia suunnitelmaan.

Lapin Vapaa-ajankalastajat ry					
Lapin Vapaa-ajankalastajat ry:llä ei ole huomautettavaa ja hyväksyy suunnitelman.				Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Saamelaismatkailu ja -yrittäjät ry					
Saamelaismatkailu- ja -yrittäjät ry:n mielestä LVS:ssä ei ole riittävästi otettu huomioon ”nykyvaikaisia” saamelaiselinkeinoja mm. matkailu. Matkailu on merkittävä saamelaiselinkeino saamelaisalueella ja lähes ainoa johon voidaan luoda uusia työpaikkoja. Perinteiset saamelaiset elinkeinot ja niistä johdetut nykyaikaiset elinkeinot on myös Saamelaiskäräjien kokouksessa hyväksytty Saamelaiden elinkeinoiksi.	Luvut 6.1 ja 6.4			Metsähallitus tiedostaa, että matkailu on merkittävä elinkeino myös saamelaisille.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Saamelaisalueella nuorten paluumuuton suurimmaksi esteeksi on nousut työpaikat ja asuntopula. Saamelaisnuorten syrjäytymisen estämiseksi on myös tehtävä lujasti töitä ja tässä nousee ns. nykyaikaiset saamelaiselinkeinot tärkeään asemaan ja kehittämällä edelleen ihmisten elämisen edellytyksiä ja viihtyvyyttä alueella voidaan vaikuttaa positiivisesti kaikkien alueella asuvien ihmisten hyvinvointiin. Saamelaisia ei voida laittaa eriarvoiseen asemaan maankäytön suhteen ja elinkeinojen yhdenvertaisuus täytyy toteuttaa. Porotalous on nostettu lähes yksinään sellaiseen asemaan että se voi halutessaan estää muiden elinkeinojen toiminnan alueella ja näinhän ei voi olla.				Metsähallitus on merkittävä työllistäjä saamelaisalueella. Metsähallituksessa on käynnissä merkittävä nuorisotyöllisyysshanke, jota toteutetaan myös saamelaisalueella. Lainsäädäntö asettaa perinteiset saamelaiselinkeinot Ylä-Lapissa vahvaan asemaan.	
Maankäytössä ja liikkumisessa täytyy myös laajasti ottaa huomioon mm. erityisperusteiset oikeudet ja soveltaa niihin nykyaikaisia liikkumismuotoja mönkijät, maastoaumat ym. Kuitenkin niin että aiheutetaan mahdollisimman vähän haittaa luonnolle. Esim! Utsjoen kunnassa ei ole samanlaista metsäautotieverkostoa kun Inarin kunnan alueella. Mutta Utsjoella on olemassa olevat maastourat ja näiden käyttöä pitää sallia eikä näitä pidä poistaa käytöstä. Poronhoitoon ei ole museoitu vaan siellä on otettu käyttöön nykyaikaiset välineet helikoptereita myöten. Näin ollen ei voida vaatia että muut saamelaiset elinkeinot harjoittajat kulkisivat jalan ja hihtäen vanhoille sukujen kalastus- ja metsästys nautinta-alueille.	Luvut 6.1 ja 6.3			Metsähallitus pyrkii minimimaan kesäaikaisen maastoliikenteen kulumishaittojen takia. Utsjoella ja Enontekiöllä on edelleen käytössä maastoliikenneurat, jotka on katsottu olevan paikkakuntalaisille tarpeellisia.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Saamelaisalue on jo suojeltu lähes 100-prosenttisesti erilaisilla suojelualueilla (esim. Utsjoki). Suojelualueilla ei pidä estää saamelaiden elinkeinot ja kulttuurin harjoittamista.	Luvut 6.1 ja 6.2			Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.

Vuontisjärven kyläyhdistys					
Paikalliset yhteisöt kuten kyläyhdistykset tulisi huomioida kohdassa 8. Yhteistyöryhmiä muodostettaessa on huolehdittava siitä, että eri intressiryhmät ovat tasavahvalla henkilöluvulla edustettuina.		Luku 8	Luonnonvarasuunnitelmaa aloitettaessa järjestettiin laaja sidosryhmäkokous, jossa sidosryhmät valitsivat yhteistyöryhmän. Metsähallitus osallistaa kaikessa suunnittelussaan sidosryhmiä laajasti (ks. luku 6.8).	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Paikallisten ihmisten oikeuksia metsästykseseen, kalastukseen tai luonnontuotteiden keruuseen ei saa heikentää ja kulkuoikeudet on säilytettävä vähintään ennallaan.		Luku 6.1 ja 6.3	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Eräasioita koskevaan osioon on lisättävä maininta paikallisten oikeuksien turvaamisesta perinteiseen eränkäyntiin sisältäen metsästyksen, kalastuksen ja luonnontuotteiden keruun kaikilla valtion omistamilla suojelu- ja erämaa-alueilla.		Luku 6.3	Ohjataan lainsäädännöllä sekä hoito- ja käyttösuunnitelmilli. Paikallisten oikeuksien säilyminen on lähtökohtana luonnonvarasuunnitelmassa.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Inarin Luonnonystävät ry					
Inarin Luonnonystävät ry on pääosin tyytyväinen uuteen luonnonvarasuunnitelman luonokseen ja sisältöön. Kuitenkin itse suunnitteluprosessin näennäisestä demokraattisesta osallistamisesta huolimatta ei ollut kaikessaan sen kaltainen kuin sen olisi tasapuolisuuden nimissä pitänyt olla. Metsätalouden intressit olivat alusta pitäen ylliedustetut ja yhdistys ihmettelee Metsähallituksen omaa esitystä nostaa hakkuusuunnitetta.			Yhteistyöryhmässä olivat laajalti ja tasapuolisesti edustettuna alueen eri maankäyttömuotoja ja toimijoita edustavia intressiryhmiä. Suunnitelmaan sisältyvä hakkuusuunnite on yhteistyöryhmän esitys. Yhdistyksen edustaja ei jättänyt yhteistyöryhmän päätöksestä erivää mielipidettä. Metsähallitus ei tehnyt esitystä hakkuusuunnitteesta, vaan esitteli erilaisia vaihtoehtoja vaikutuksineen. Yhteistyöryhmässä sovitulla rajoituksilla hakkuulaskelmat	Ei muutosta suunnitelmaan.	

			olisivat mahdollistaneet esitettyä suuremman kestävän hakkuusuunnitteen.	
Hakkuusuunnitetta on alennettava. Yhdistys esittääkin, että hakkuusuunnite on lopullisessa esityksessä korkeintaan 110 000 kuutiota vuodessa. Paineet ja tarpeet Ylä-Lapin valtion metsien käytössä ovat yhä enenevässä määrin suuntautumassa kohti metsien moninaiskäyttöä, erityisesti matkailun sekä paikallisten metsästys- ja muun virkistyskäytön nimissä.	Luku 6.5	Ks. edelliset kohdat.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Kokouksessa kävi ilmi, että tuo hakkuusuunnite on lähinnä neuvoa antava, ja että sitä voidaan vuosittain ylittää tarpeen mukaan. Yhdistys esittääkin, että Metsähallitukselle asetetaan yleinen valvova elin huolehtimaan siitä, että hakkuusuunnite pidetään jatkossa vaaditulla tasolla. Nykyaikaisessa päätöksenteossa ei enää voi eikä päätätä että valvoa omia päätöksiään.	Luku 6.5	Hakkuusuunnitteen toteutusta seurataan vuosittain, ja vuosittainen vaihtelu tasautuu viiden vuoden jaksoissa. Hakkuumäärä on yksi luonnonvarasuunnitelman seurantamittari.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes				
Suunnitelmassa malminetsintä on sijoitettu ”Voimakkaasti aluetaloutta ja liiketoimintoja tukevan” mallin alle. Malminetsintää ei kuitenkaan tulisi rinnastaa metsätalouden tehostamiseen, tuulivoimaloihin tai lisääntyvään kaavoitukseen ja rakentamiseen. Malminetsintä on maaperän ja kallioerän tutkimusta, jonka luonto- ja ympäristövaikutukset voidaan rajoittaa lupamääräyksen vähäisiksi ja tilapäisiksi. Sen sijaan jos malminetsintä johtaa lupaavan malmioksi arvioitavan esiintymän löytymiseen, kaivostoinnilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ennen kaivoksen perustamista on aina monipuolinen usean viranomaisen ja asianomaistahon YVA-prosessi. Ennen kaivoslupaa hankkeen yhteiskunnallinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys arvioidaan ja punnitaan.		Jos Metsähallitus alkaisi myöntää maanomistajan malminetsintälupia myös saamelaisen kotiseutualueelle, korostaisi menettelyliiketoimintoja mm. suhteessa saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytysten turvaamiseen. Nykykäytäntö perustuu kaivoslain mukaiseen Tukesin perusteelliseen lupaprosessiin.	Ei muutosta suunnitelmaan.	
Luonnonvarasuunnittelu on Ylä-Lapin toimijoiden kannalta keskeinen työkalu luonnonvarojen käytön mitoituksessa ja ohjauksessa. Tukesin käsitellessä kaivoslain mukaisia lupia luonnonvarasuunnitelma välittyy viranomaisten lausunnoissa ja asianosaisten mieltäpitäessä ja siten välillisesti vaikuttaa Tukesin päätösten sisältöihin.		Luonnonvarasuunnitelma on Metsähallituksen yksi lähtökohta lausuntoja ja kannanotoja laadittaessa.	Ei muutosta suunnitelmaan.	

Utsjoen kunta					
Erämaalakia ei ole riittävästi huomioitu suunnitelman teossa.	6.1 Maan- käyttö	Erämaalaki ja sen pohjalta tehdyt hoito- ja käyttösuunnitelmat ovat olleet lähtökoh- tana suunnitelman laadinnassa erämaa-alueilla. Tämä on kerrottu suunnitelmassa.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Utsjoen kunta on saanut käyttöönsä Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma osion 6 "Toiminnan päälinjat ja toimintaohjelma 2012–2021" saamen kielellä. Tämä lausunto koskee vain osiota 6. Utsjoen kunta täydentää tarvittaessa lausuntoa sen jälkeen, kun kuntaan on toimitettu koko luonnon saamen kielellä.		Suunnitelma toimitettiin myöhemmin kokonaan käännettynä saamenkielelle.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma on tehty laajalta alueelta, johon mahtuu erilaisia kuntia erilaisine kehittämistavoitteineen. Utsjoen kunta näkee, että laajalle ja toiminnan painopisteiltään hajanaiselle alueelle tehty suunnitelma ei tuota parasta lopputulosta kunnan kannalta. Samoin kunta näkee, että laajan yhteistyöryhmän työskentely, jossa tavoitellaan yhteistä näkemystä, ei tuota parasta mahdollista suunnittelutulosta Utsjoen kunnan alueelle. Utsjoen kunnan erilaisuudesta johtuen luonnonvarasuunnitelma tulisi tehdä erikseen Utsjoen kunnan alueelle.		Luonnonvarasuunnitelma on suuralueen luonnonvarojen käytön suunnittelua. Suunnitelu tarkentuu aluekohtaisissa suunnitelmissa.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Utsjoen kunnan alueella on sekä lohen kalastuskauteen että hillaustuksikaan laajamittaista leiriytymistä, joka kestää viikoista jopa kuukausiin. Leiriytyminen on keskittynyt lähinnä Tenon, Inarijoen ja Utsjoen läheisyyteen sekä hillaustuksikaan Pulmankijärvelle johtavan tien läheisyyteen. Utsjoen kunta esittää, että Metsähallitus laittaisi yleisimmin käytetyille leiriytymisalueille leiriytymiskieltoimerkit/-kyltit. Tällä toimenpiteellä suojellaan herkkää luontoa kulumiselta, vältetään roskaantumista sekä ohjataan matkailijat virallisille leirintä-alueille tai matkailuyrityksiin.	Luku 6.1	Suunnitelma korostaa opas- tuksen merkitystä, sekä joka- miehen oikeuksien että velvol- lisuuksien osalta. Myös paikal- liskulttuurin/maantavan esit- tely sanottu tärkeäksi. Leiriyty- jät ovat pääosin yksityisillä, esim. Tenon Alakongäs, tai sitten tielaitoksen leivikkeillä.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Lausunnon mukaan Kevon luonnonpuiston hoito- ja käyttösuunnitelman laadinnan yhteydessä laaditaan selvitys hirvikannan vaikutuksesta alueen luonnon tilaan sekä edelleen metsästyksen edellytykset. Utsjoen kunnan näkemyksen mukaan Kevon luonnonpuiston alueelle tulee myöntää hirvenmetsästyslupia paikallisille. Paikallisten asukkaiden oikeus liikkua luonnossa ja hyödyntää luonnonantimia tulisi palauttaa sille tasolle, jolla se on ollut ennen luonnonpuiston perustamista.	Luku 6.1.1	Ohjataan lainsäädännöllä.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Ei muutosta suunnitelmaan.	Ei muutosta suunnitelmaan.

Luonnoksessa tuodaan esille, että uusia lomarakennuspaikkoja vuokrataan vain kaava-alueilla. Utsjoen kirkonkylän alueella on tällä hetkellä meneillään yleiskaavan laadinta, jossa metsähallituksen maille kaavoitetaan rakennuspaikkoja mm. Tenon ja Utsjoen varrelle. Mikäli maita kaavoitetaan, ne tulee kaavoittaa ainoastaan ns. vaihtomaiden ja/tai luontaiselinkeinoiltojen perustamista ajatellen, ja tämä tulee kirjata kaava-asiakirjoihin.	Luku 6.1.1	Utsjoen kunta laati kaavan. Metsähallitus edellyttää maanomistajien tasapuolista kohtelua kaavoitusprosessissa. Valtionmaiden osalta mitoitus voi olla kuitenkin huomattavasti pienempi kuin yksityismailla.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Luonnonvarasuunnitelman mukaisesti Saamelaiden kotiseutualueella Metsähallitus ei myönnä yhtiöille maanomistajan suostumuksia malminetsintään. Utsjoen kunta haluaa painottaa tämän kohdan tärkeyttä Utsjoen kunnan alueiden osalta. Tenojoen vesistöalue on herkkä ja maailmanlaajuisesti arvokas vesistöalue ja luontaisen lohen kutualue. Vesistöalue kattaa lähes koko Utsjoen kunnan alueen ja on siten erittäin merkittävä myös suoje-lualueiden, poroelinkeinon ja matkailun näkökulmasta.	Luku 6.1.1	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Utsjoen kunnan pinta-alasta on suojeltu yli 80 prosenttia. Kunnat saavat korvausta suojelluista alueista ns. kantohintaperiaatteen mukaisesti. Utsjoen kunnan alueella tämä tarkoittaa 0 euroa/vuosi. Utsjoen kunta haluaa huomauttaa, että korvauserustetta tulee muuttaa Utsjoen kunnan osalta.	Luku 6.2	Ohjataan lainsäädännöllä ja verohallinnon ohjeilla.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Luonnoksen mukaan <i>valtion alueita pyritään hoitamaan ja käyttämään niin, että ne tukevat suomalaisen luontosuhteen säilymistä, kehittymistä ja siirtymistä seuraaville sukupolville.</i> Utsjoen kunta on saamelaisennemistöinen kunta. Mm. luonnonsuojelualueiden perustaminen on murentanut saamelaisten luontosuhdetta ja siirtymistä seuraaville sukupolville. Utsjoen kunnan alueella valtion maiden hoitamisessa ja käyttämisessä tulee huomioida saamelaisten luontosuhteen säilyminen, kehittyminen ja siirtyminen seuraaville sukupolville. Metsähallituksen maiden käytössä tulee ensisijaisesti huomioida erityisperusteiset oikeudet, vanhojen tilojen nautinto-oikeudet sekä paikallisten oikeudet. Vanhojen tilojen oikeudet on aikoinaan annettu, jotta tilat olisivat elinkelpoisia.	Luku 6.3		Täydennetty suunnitelmaan.
Maastoliikenneluvista, lähinnä moottorikelkaluvista voisi laatia Utsjoen kunnan alueelle säännöt, jotka sovitetaan yhdessä eri sidosryhmien kanssa. Tällä pyritään välttämään ristiriitoja eri toimijoiden välillä.	Luku 6.3.3	Metsähallituksen maastoliikennelupien myöntämisperiaatteita käsitellään säännöllisesti eri sidosryhmäneuvotteluissa. Ohjeilla rajataan urien ulkopuolinen maastoliikenne vain perusteltuun tarpeeseen.	Ei muutosta suunnitelmaan

Utsjoen kunnan alueella tulee keskittyä kylien läheisyydessä olevien lähireittien parem- paan hyödyntämiseen, tuoteistamiseen sekä palveluvarustuksen kehittämiseen. Lähireit- tien määrää voidaan lisätä jonkin verran. Reittien tulee palvella paikallisten matkailuyritys- ten omaa tuotekehitystoimintaa. Matkailutoimintaa tulee ohjata matkailuyritysten kautta tapahtuvaksi toiminnaksi mm. yrittäjäkohtaisista reiteistä tehtävien käyttöoikeussopimus- ten kautta. Sopimusjärjestelmää tulisi kehittää helpokäyttöiseksi ja yrittäjille houkuttelevaksi.	Luku 6.4.2	Suunnitelmaa tukeva lausunto.	Ei muutoksia.
Koiravaljakkotoiminta ei kuulu saamelais-/paikalliskulttuuriin Utsjoella. Metsähallituksen ei tule myöntää maanomistajan lupaa tai käyttöoikeussopimusta koiravaljakkoreitteihin Utsjoen kunnan alueella.	Luku 6.4.2	Koiravaljakkoreiteistä neuvo- tellaan paliskuntien ja muiden tarvittavien tahojen kanssa.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Toisesta kappaleesta esitetään poistettavaksi seuraava lause Jos reitti toteutetaan, on reitin ylläpitovastuu Utsjoen kunnalla.	Luku 6.8 Yhteistyö ja vuoro- vaikutus; Luonnon virkistys- käyttö ja luonto- liikunta	Panoraamapolun hanke on Utsjoen kunnan vetämä, ja reitin ylläpitovastuu on Utsjoen kunnalla.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Inarin kunta			
Saamelaisalueen kunnissa luonnonvarasuunnitelma vastaa vaikutuksiltaan ja yhteiskun- nallisilta merkityksiltään Maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamaa kunnallista yleiskaavaa. Luonnonvarasuunnitelman laatimisprosessi vastaa keskeisimmiltä osiltaan maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämää vuorovaikutteista ja avointa muotoa. Edellä kuvatus vaikutta- vuuden vuoksi luonnonvarasuunnitelma tulisi laatia maankäyttö- ja rakennuslain tarkoit- taman oikeusvaikutteista yleiskaavaa koskevien säädösten mukaisesti. Edellä kuvatus prosessin kautta luonnonvarasuunnittelu saamelaisalueella synkronoituisi paremmin muun maankäyttösuunnittelun kanssa. Luonnonvarasuunnittelu ei saa olla ristiriidassa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen maakuntakaavan tai kunnallisten lainvoimaisien kaavojen kanssa.		Metsähallituksen suunnittelu- järjestelmällä ei luoda päälle- käistä suunnittelujärjestelmää rakennuslain mukaisille kaavoit- tusprosesseille. Voimassa olevat kaavat ovat yksi suun- nittelun lähtökohdista.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Rajoituksen Saamelaisen kotiseutualueella Metsähallitus ei myönnä maanomistajan suostumuksia malmineistintään ulkopuolelle tulisi rajata työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimiva Geologian tutkimuskeskus.	Luku 6.1.1	Kaivoslaissa GTK:lle ei ole kirjattu erityisasemaa. Kevyt- luonteinen perustutkimus on mahdollista valtionmailla.	Ei muutosta suunnitelmaan.

Inarin kunta kannattaa uusien palveluiden ja investointien keskittämistä matkailun painopistealueille unohtamatta potentiaalisia kasvualueita. Edellä kerrotun perusteella Inarin kunnan mielestä Koilliskairan luontokeskus tulisi siirtää Saariselälle. Palveluiden ja reitistöjen kehittämisessä erityisenä painopisteenä tulee olla UK-kansallisuisto Saariselän lähialueella.	Luku 6.4	Palveluiden ja reitistöjen kehittämisen painopistealueina on mm. Saariselän alue. Saariselällä Metsähallituksen asiakaspalvelua kehitetään mahdollisuuksien mukaan.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Inarin kunnan tavoitteena on, että moottorikelkkareittien käyttäminen olisi maksutonta. Inarin kunta on valmis ottamaan vastuuta moottorikelkkareittien rakentamisesta ja ylläpidossa, jotta moottorikelkkareittien maksuttomaan käyttöön päästäisiin.	Luku 6.4	Metsähallituksen tavoitteena on tehdä sopimus Inarin kunnan kanssa moottorikelkkareittien- ja urien ylläpidosta.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Metsätalouden hakkuutavoite tulee olla 124 000 m ³ /vuosi.	Luku 6.5	Yhteistyöryhmän yksimielinen esitys, jonka MH:n johtoryhmä on hyväksynyt.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Harvennushakuiden tavoite tulee olla huomattavasti suurempi kuin suunnitelmassa esitetty 500 ha/vuosi.	Luku 6.5	Harvennushakuiden määrä perustuu metsänhoidolliseen tarpeeseen ja ne tehdään täysimääräisesti.	Ei muutosta suunnitelmaan. Ks. alla lisäys nuorten metsien hoito.
Metsätalouden yhdeksi kehittämistavoitteeksi tulee asettaa hakkuutähteiden kerääminen energiakäyttöön siten, että hakkuualueiden käyttö matkailussa, luontaistaloudessa, virkistyskäytössä ja porotaloudessa olennaisesti paranee.	Luku 6.5	Metsätalous voi toimia vain kannattavasti. Metsähallitus ei saa puuenergiatukia, joten hakkuutähteiden keruu ei ole laajassa mitassa nykyhinnoilla mahdollista. Hakkuutähteitä myydään paikallisille polttopuiksi. Tämä on todettu luvussa 6.1.4 Kotitarvepuunotto.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Metsätaloudessa tulisi myös selvittää erilaisten maan käsittelymuotojen kokonaistaloudellisia vaikutuksia metsätaloudelle, porotaloudelle, erätaloudelle ja matkailulle sekä muulle virkistyskäytölle.	Luku 6.5	Maankäsittely tehdään vain, jos metsänuudistuminen sitä edellyttää ja se tehdään aina kasvupaikalle soveltuvalla, keveimmällä mahdollisella tavalla.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Luonnonvarasuunnitelman mukaisesti maankäyttösuunnittelussa toteutetaan kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen 8 j artiklaa noudattamalla laadittavaa Akwe: Kon		Metsähallituslain perusteella Metsähallituksen tulee turvata	Ei muutosta suunnitelmaan.

-toimintamallia saamelaiden kotiseutualueella. Akwe: Kon -ohjeet ovat osa Suomen ratifioimaa biodiversiteetisopimuksen toimeenpanoa. Akwe: Kon -ohjeistus edellyttää, että alkuperäis- ja paikallisyhteisöt on otettava osaksi sellaisten elinten toimintaa, jotka on perustettu antamaan neuvoja tutkittavien vaikutuksien rajauksessa ja arvioinnin laajuuden selvittämisessä tai heitä on kuultava hankkeen vaikutuksia arvioitaessa. Ohjeistuksen mukaan alkuperäis- ja paikallisyhteisöjen olisi voitava osallistua kansallisen lainsäädännön mukaisesti vaikutusten arvioinnin laatimiseen. Tutkittavien vaikutuksien rajauksessa ja arvioinnin laajuuden selvittämisessä olisi huomioitava myös asianosaisen yhteisön laati- mat yhteisön kehittämissuunnitelmat ja strategista ympäristöarviointia koskevat menet- telyt. Akwe: Kon -ohjeistus perustuu edellä kuvattuun sopimukseen ja asetukseen, joiden perusta on kansallisen lainsäädännön pohjalta toimiminen, alkuperäiskansa- ja paikallis- yhteisön osallistaminen sekä hyödyn oikeudenmukainen ja tasapuolinen jako. Edellä kerrotun perusteella Inarin kunta katsoo, että Akwe: Kon -ohjeistuksen toiminta- malli on jo toteutettu Ylä-Lapin luonnonvarasuunnittelussa perustuen voimassa olevaan lainsäädäntöön. Akwe:Kon -ohjeistus edellyttää kaikkien osapuolten tasa-arvoista osallistamista nosta- matta ketään ryhmää toisten yläpuolelle. Laajasti tulkitten mm. kunta edustaa Akwe: Kon - ohjeistuksen tarkoittamaa paikallisyhteisöä.		saamelaiskulttuurin harjoitta- misen edellytykset. Akwe: Kon on työkalu, jolla Metsähallitus selvittää saamelaisistahojien näkemykset näistä edellytyk- sistä. Myös muut sidosryhmät osallistetaan laajasti muutoin näihin suunnitteluproses- seihin.	
Enontekiön kunta Luvussa 6 toiminnan päälinjojen ja toimintaohjelman johdanto-osiossa mainitaan pää- linjoja sekä toimintaa ohjaavina normeina ainoastaan laki saamelaiskäräjistä sekä poron- hoitolaki. Enontekiön kunta esittää, että toimintaa ohjaavana normina mainittaisiin myös kansainvälinen biodiversiteetisopimus. Sopimuksen artikkelissa 8j todetaan, että sopimus- osapuolena olevien valtioiden tulee kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kunnioittaa, suojella ja ylläpitää alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen sellaista tietämystä, keksintöjä ja käytäntöä, joka sisältyy biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön kannalta perinteisiin elämänmuotoihin ja edistää ja laajentaa niiden soveltamista mainittujen yhteisöjen avulla ja myötävaikutuksella sekä rohkaista tietämyksestä, keksin- nöistä ja käytännöstä saadun hyödyn tasapuolista jakoa. Enontekiön kunnanhallituksen näkemyksen mukaan biodiversiteetisopimus velvoittaa Suomen valtion ja tätä kautta myös Metsähallituksen huomioimaan niin saamelaiset kuin muut paikallisyhteisön ihmiset tasavertaisina ryhminä, joiden etua tulee edistää tasapuoli- sesti ja syrjimättömästi.	Luku 6	Ks. seuraava. Ei muutosta suunnitelmaan.	

Yhteistyötä ja vuorovaikutusta koskevassa luvussa 6.8 todetaan, että saamelaisien kotiseutualueella maankäytön suunnittelussa toteutetaan biodiversiteettisopimusta noudattamalla laadittavaa Akwé: Kon -toimintamallia. Valitettavasti Metsähallitus soveltaa toimintamallia puhtaasti saamelaisnäkökulmasta. Toimiakseen toimintamallin tulee huomioida myös muut paikalliset yhteisöt, kuten lapinkyläyhdistykset ja kyläyhdistykset sekä perinteistä elämäntapaa harjoittavien ihmisten edustajina kalastusalueet ja metsästysseurat, tasapuolisina neuvottelukumppaneina. Metsähallituksen on osoitettava eri toimintaryhmiä näille ryhmille henkilöiluvultaan tasavahvuinen edustus suhteessa saamelaiskulttuurin edustajiin.	Luku 6.8	Metsähallituksen tulee toiminnassa Metsähallituksesta säädetyn lain mukaan ottaa huomioon saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytykset. Akwé: Kon -menettely on työkalu, jolla Metsähallitus saa aikaisempaa paremmin selville maankäytön suunnittelun eri vaiheissa mitä nämä edellytykset saamelaisien näkökulmasta olisivat, ja miten eri vaihtoehdot näihin edellytyksiin vaikuttaisivat.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Maankäytön suunnittelua ja ohjausta käsittelevässä osiossa todetaan, että luontaiselinkeinojen ja muihin paikallisiin tarpeisiin voidaan tehdä ns. hajuvoimakkuuksia ja käyttöoikeus-sopimuksia. Enontekiön kunta esittää, että lause korjataan muotoon: "luontaiselinkeinojen, kestävän kehityksen luontomatkailun ja muihin paikallisiin tarpeisiin voidaan tehdä ns. hajuvoimakkuuksia ja käyttöoikeussopimuksia."	Luku 6.1.1	Tehty linjaus ja sanamuoto on hyväksytty yhteistyöryhmässä. Luontomatkailu on yksi mahdollinen paikallinen tarve.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Luvun 6 taulukossa koskien paikallisten ihmisten oikeuksia todetaan, että kuntalaisten vapaan metsästysoikeuden kehittämistarpeena on saalismäärien seuranta. Saalismäärien seuranta on sinällään tärkeää, mutta seuranta ei missään tapauksessa voi olla paikkakuntalaisia velvoittavaa eikä seuranta saa johtaa missään vaiheessa paikkakuntalaisten metsästyksen rajoittamiseen.	Luku 6.1.2	Tietoa kuntalaisten saalista käytetään metsästyksen mittaamisessa reunaehtona.	Ei muutosta suunnitelmaan
Edelleen samaisessa taulukossa todetaan kalastusoikeuksien kehittämistarpeiden kohdalla, että kalastus kotikunnassa on riittävä oikeutus. Enontekiön kunta esittää tätä kohtaa poistettavaksi ja toteaa, että kalastusoikeudet on hyvä säilyttää ennallaan. Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntalaisten kalastusoikeudet kaikkien näiden kuntien alueella tulee säilyttää näiden oikeuksien pitäessä edelleen sisällään muun muassa Tenoojen sivuvesistöjen, Lätäsenon ja Näätämojoen kalastusoikeudet.	Luku 6.1.2	Kuntalaisten kuten muutkin kalastusoikeudet perustuvat kalastuslakiin. Suunnitelmalla ei voida muuttaa lakisääteisiä oikeuksia.	Ei muutosta suunnitelmaan
Ylipäätään eränkäynti on tärkeä osa enontekiöläistä paikalliskulttuuria, jota tulee kaikin keinoin suojella sen positiivisten sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten vuoksi. Paikallisten ihmisten oikeuksia metsästykseseen, kalastukseen tai luonnon tuotteiden keruuseen ei tule millään tavoin heikentää.	Luku 6.1.2	Kuntalaisten eränkäyntiperinteiden turvaaminen on toiminnan linjausten perustana.	Ei muutosta suunnitelmaan

Suojelualueverkostoa koskevassa luvussa 6.2.1 todetaan, että alueiden rajaukset säilyvät pääsääntöisesti ennallaan ja että Ylä-Lapissa on 13 200 hehtaaria alueita, joiden suojelualueeksi perustaminen on kesken. Enontekiön kunta esittää, että suojelualueiden rajaukset säilytettäisiin ennallaan ja uusien suojelualueiden perustaminen Enontekiöllä keskeytettäisiin. Enontekiön kunnan pinta-alasta on nykyisellään suojeltua noin 70 % ja kunta näkee uusien suojelualueiden perustamiset puhtaasti ylisuojelullisina toimenpiteinä.	Luku 6.2.1	Suunnitelmassa puhutaan ls-lain mukaisista suojeluohjelmakohteista, jotka on jo aikanaan varattu suojeluun.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Luonnon virkistyskäyttöä koskevassa luvun 6.8 osiossa todetaan, että myös syrjäalueiden nykyinen palvelutaso ylläpidetään ja että syrjäalueiden autiotupia tai muita merkittäviä palveluita ei vähennetä. Seuraavassa lauseessa todetaan, että yksittäisiä rakennelmia voidaan lisätä tai vähentää kokonais määrän säilyessä lähellä nykytasoa. Enontekiön kunta esittää, että lause muokataan muotoon: "... kokonais määrän säilyessä nykytasolla." Suunnittelussa tulisi huomioida, että syrjäalueiden matkailijamäärät tulevat seuraavan 10 vuoden aikajänneellä lisääntymään ja tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että myös syrjäalueiden perusrakenteista pidetään huolta ja sitä kehitetään mahdollisuuksien mukaan.	Luku 6.8	Mahdollinen kysynnän muutos otetaan huomioon toiminnan suuntaamisessa.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Suunnitelman rakenteita, reittejä ja palveluita käsittelevässä luvussa 6.4.2 todetaan, että moottorikelkkareitistön vastuunjakoa kuntien kanssa voidaan tarkistaa siten, että kuntien rooli vakiintuneiden reittien ylläpitäjänä kasvaa. Enontekiön kunta vastustaa kunnan vastuiden lisäämistä ilman tältä kunnalle maksettavaa erilliskorvausta ja edellyttää, että urien ylläpidosta vastaa lähtökohtaisesti Metsähallitus joko itsenäisesti tai kuntien kanssa solmittavien ostopalvelusopimusten nojalla.	Luku 6.4.2	Metsähallitus vastaa hallinnointiensa moottorikelkkaurien ylläpidosta. Enontekiön osalta kunta on sopimuksella saanut silloisen toiveensa mukaisesti jo merkittävän vastuun moottorikelkkailu-urastosta.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Kaavoitusta ja kiinteistökauppaa koskevaan 6.6 lukuun Enontekiön kunta esittää lisättäväksi maininnan biodiversiteettisopimuksen artiklan 8j mukaisten paikallisten yhteisöjen etujen huomioimisesta kaavoituksessa.	Luku 6.6	Kunta vastaa kaavoituksesta.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Luvussa 6.6 luvussa todetaan myös, että maan myynnissä ja vuokrauksessa Metsähallitus haluaa turvata valtion maiden yhtenäisyyden ja sitä kautta luontaiselinkeinojen harjoittamisen, matkailun toimintamahdollisuudet ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen. Enontekiön kunta pitää tätä kirjausta erinomaisena ja toivoo, että tämä toimintatapa malli myös näkyy Metsähallituksen käytännön toiminnassa. Erityisesti tulisi huomioida jo lausunnossa mainittu <i>kehityksen luontomatka</i> luontomatkailu, jonka toteuttamiseksi yrittäjät tarvitsevat vuokralle maa-alueita valtion erämaa-alueilta.	Luku 6.6	Metsähallitus edistää toiminnallaan kestävää luontomatkailua.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Ylipäätään luonnonvarasuunnitelman tulisi huomioida matkailu yhtenä perinteisenä elinkeinona poronhoidon ja eri luontaiselinkeinojen rinnalla. Nykyisen Lapin läänin alueella		Metsähallitus tiedostaa matkailun merkityksen.	Ei muutosta suunnitelmaan.

alkoi liikkuu ulkomaalaisia tutkimus- ja löytöretkeilijöitä sekä matkailijoita jo 1500- ja 1600-luvuilla. Matkailijoiden määrä alkoi kasvaa 1700-luvun lopulta lähtien. Enontekiön kunnan näkemys mukaan matkailuhistorialliset toiseikat osoittavat kiistattomasti tämänkin elinkeinon kuuluvan olennaisena ja perinteisenä osana kunnan paikalliskulttuuriin; niin saamelaisesta kuin suomalaisestakin näkökulmasta. Edelleen on huomioitava, että tämä historiallinen matkailu on ollut nimenomaan kestävä kehityksen luontomatkailua, jonka perinteitä useat enontekiolaiset yrittäjät jatkavat tänäkin päivänä.			
Yhteistyötä ja vuorovaikutusta käsittelevään lukuun 6.8 kunta esittää mainittavaksi jo mainitun biodiversiteettisopimuksen artiklan 8j mukaiset paikalliset yhteisöt kuten lapin- kyläyhdistykset ja kyläyhdistykset sekä perinteistä elämäntapaa harjoittavien ihmisten edustajina kalastusalueet ja metsästyssuorat. Edelleen biodiversiteettisopimus ja mainitut paikalliset yhteisöt on huomioitava muodostettaessa kuntakohtaisia yhteistyöryhmiä. Yhteistyöryhmiä muodostettaessa esitetään, että eri intressiryhmät ovat tasavahvalla henkilöluvulla edustettuina.	Luku 6.8	Metsähallitus ottaa yhteistyössään huomioon eri sidosryhmät erittäin laajasti.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Eräasioita koskevaan osioon kunta esittää lisättäväksi maininnan paikallisten oikeuksien turvaamisesta perinteiseen eränkännytiin sisältäen metsästyksen, kalastuksen ja luonnon- tuotteiden keruun kaikilla valtion omistamilla suojelu- ja erämaa-alueilla pl. luonnonpuistot. Käytännön toimenpiteenä tulisi palauttaa kuntalaisten vapaa metsästysoikeus kokonaisuudessaan muun muassa Pallas-Yllästunturin kansallispuiston alueelle.	Luku 6.3	Metsästyslain 8§ mukainen kuntalaisten vapaa metsästysoikeus ja eränkännyntiperin- teiden turvaaminen ovat toi- minnan linjausten perustana.	Sisältyy suunnitelmaan
Luvun 7 vaikutusten arviointiin Enontekiön kunta esittää YVV-arvioinnin laatimista biodi- versiteettisopimuksen artiklan 8j mukaisten paikallisten yhteisöjen näkökulmasta. Arvioin- tia laadittaessa tulee huomioida kuntakohtaiset paikalliskulttuuriset erot sekä perinteinen alueella vaikuttava lappalaiskulttuuri. Samaisista asioista tulee kirjoittaa erillinen kappale kohtaan 7.2. "Suunnitelman vaikutukset". Edelleen paikalliset yhteisöt tulee huomioida erikseen suunnitelman kohdassa 8 "Seuranta" ja Metsähallituksen tulee pyytää saamelais- paliskuntien, saamelaiskäräjien ja koltaneuvoston lisäksi mainituilta paikallisyhteisöiltä arviota toiminnastaan Ylä-Lapissa. Ylipäätään Metsähallituksen tulee huomioida paikalliset yhteisöt kaikessa kehittämistoiminnassaan koskien MH:n eri yhteistyömuotoja, neuvotte- luvoloitteita ja toimintatapoja.	Luku 7	Metsähallitus ottaa yhteis- työssään huomioon eri sidos- ryhmät erittäin laajasti.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Enontekiön kunta haluaa korostaa, että niin Ylä-Lapin kuntien kuin Suomen valtion ja Metsähallituksenkin tulee taata kaikille Ylä-Lapin asukkailla yhtäläiset mahdollisuudet elää, olla ja harjoittaa elinkeinojaan tällä ainutlaatuisella alueella. Toimintatapamallien tulee perustua aitoon monietnisyyteen, jossa erilaiset väestöryhmät ja alkuuperäiset paikalliskult- tuurit toimivat syrjimättömästi yhdessä ja jossa eri ryhmiä sekä eri elinkeinoja kohdellaan		Metsähallitus ottaa yhteis- työssään huomioon eri sidos- ryhmät erittäin laajasti.	Ei muutosta suunnitelmaan.

tasapuolisesti kaikkien intressit huomioiden. Tämä on ainoa toimintatapamalli, jolla Ylä-Lapin elinvoimaisuus kyetään säilyttämään.					
Lausunnon antamisen yhteydessä kunta esittää Ympäristöministeriötä pyytämään kunnan edustuksen neuvottelemaan Akwe: Kön -toimintatapamallin kehittämisestä ja biodiversiteettisopimuksen artiklan 8:1 soveltamisesta muiden paikallisten yhteisöjen kannalta.					Ei muutosta suunnitelmaan.
Suomen porosaamelaiset ry					
Suunnitelma laadittiin yhteistyöryhmässä, joissa muilla tahoilla kuin saamelaisien ja saamelaisen poronhoidon edustajilla oli huomattava enemmistö. Asialla on käytännön merkitystä, koska yhteistyöryhmä suoritti tavoiteanalyysin ja valitsi viidestä eri tavoitteeseen tähtäävästä toimintavaihtoehdosta sen, jota aletaan toteuttaa. Vaihtoehtojen ääripäissä olivat saamelaisien perinteisiä elinkeinoja voimakkaasti painottava malli (V1) tai voimakkaasti aluetaloutta ja liiketoimintoja tukeva malli (V5).			Saamelaitaahoilla on ollut yhteistyöryhmässä merkittävä edustus.		Ei muutosta suunnitelmaan.
Viiden vaihtoehdon tuloksia ennakolta mittaamaan valittiin 17 mittaria, jotka näyttivät sen mihin suuntaan suunnitelmavaihtoehdolla päädyttäisiin. Poronhoito saamelaisien kotiseutualueella jätettiin käsittelemättä siten, että laidunalueeksi palautuvien alueiden määrän sekä poistuman ha/v osalta mittaritietoja ei tuotettu.			Metsähallitus esitti vaihtoehtoisia mittareita, mutta yhteistyöryhmä ei hyväksynyt mitään tuotettavissa olevaa mittaria. Tämän jälkeen päätettiin mittarista luopua.		Ei muutosta suunnitelmaan.
Kalavesien istutusten määrästä ei myöskään tuotettu tietoa, joten käytettiin vain 15 mittaria.			Yhteistyöryhmän kokouksessa todettiin, että istutusten määrä ei kuvaa niiden hyödyllisyyttä ja tarpeellisuutta, joten istutusten määrää ei otettu mittariksi.		Ei vaikutusta suunnitelmaan
Lausunnonantajan mielestä porolaidunmittarin käyttämättä jättäminen tarkoitti samalla sen selkan sivuuttamista mihin vaihtoehto V3:a toteutettaessa päädyttään poronhoidon kannalta. Ratkaisu on erikoinen, koska suunnitelmassa toisaalla todetaan Ylä-Lapin alueiden kuuluvan erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettuun alueeseen, missä poronhoito on saamelaiskulttuurin perusta ja Ylä-Lapin merkittävä elinkeino, jonka edellytysten turvaaminen kuuluu Metsähallituksen lakisääteisiin tehtäviin. Lisäksi työryhmä totesi poronhoidon kannalta merkittäväksi alueeksi juuri talvilaitumet. Suunnittelun aikana annettussa palautteessa tosin "Porotalouden erityisasemaa kritisoitiin, ja toivottiin matkailuyrittäjien parempaa huomioimista maankäyttöpäätöksissä". Toisin sanoen Metsähallitus laati suunnitelman käyttäen "osallistavaa suunnittelua", jossa työryhmän pääväestöä edustava enemmistö tulkitti nykytilaa, lakia ja sopimuksia saame-			Poronhoidon edellytykset otettiin erityisen painokkaasti suunnitelmassa huomioon, sillä Akwe: Kön -periaatteiden mukaisesti neuvoteltiin kunkin metsätaloustalouden palis-kunnan kanssa etukäteen tärkeimmät laidunalueet 20 vuodeksi metsätaloustoimien ulkopuolelle. Nämä paliskunta-kohtaiset rajoitukset otettiin		Ei muutosta suunnitelmaan.

laisten perinteisen poronhoidon ja pääväestön etujen välisessä ristiriitatilanteessa poronhoidon tärkeimmän perustan eli porolaitumet sivuuttaen.		täysimääräisesti huomioon alueen metsätalouden mitoituksessa.	
Luvun 36:n pää- ja alaotsikon joukossa on alaotsikkona ”Paikallisten ihmisten oikeudet”, jossa käsitellään myös kolttasaamelaisten, mutta ei muiden saamelaisten oikeuksia.		Muilla kuin kolttasaamelaисilla ei ole muista kuntalaisista poikkeavia, lainsäädäntöön perustuvia erityisoikeuksia.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytyksistä ei ole omaa otsikkoa. ”Porotalouden huomioon ottaminen” on ”Metsätalouden” alaotsikkona.	Luku 6.5.4	Korjataan otsikoksi porotalouden huomioon ottaminen metsätaloudessa .	Muutettu suunnitelmaan.
Saamelaisten oikeuksista olisi lausunnonantajan mielestä voinut olla omakin otsikko, jossa olisi tuotu esille kolttasaamelaisten oikeudet ja saamelaisten oikeudet. Vaikka suunnitelmassa käsitellään asetusta 12/1995, joka erikseen mainiten koskee keräilyä, metsästystä ja turvekammien rakentamista kansallis- ja luonnonpuistoissa, on suunnitelman laatijoilta jäänyt huomaamatta asetuksen siirtymäsäännös saamelaisten oikeuksista: ”Säännös ei vaikuta niihin oikeuksiin, joita saamelaisilla alueiden käyttämiseen voi olla, eikä myöskään niihin oikeuksiin, jotka perustuvat luonnonsuojelulain 8 §:ään.”		Tällä suunnitelmalla ei muuteta mitään lainsäädännöllä säädettyjä oikeuksia.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Luonnonvarasuunnitelmaluonnoksen mukaan Metsähallitus olisi toimivaltansa puitteissa voinut valita viidestä toteuttamismaihtoehdostaan (V1-V5) minkä tahansa. ”Osallistavan suunnittelunsa” puitteissa tämä ei näytä olleen mahdollista. Suunnitelman laatineessa yhteistyöryhmässä oli liian paljon toistensa kanssa ristiriidassa olevia etuja.		Suunnitelma laadittiin laajasti osallistaen, jolloin yhteistyöryhmässä on luonnollisesti erilaisia mielipiteitä.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Suunnitelman mukaan kaikkien vaihtoehtojen reunaehdoiksi ilmoitettiin asetetun lainsäädännön, sopimusten ja kaavoituksen rajoitteet sekä Metsähallituksen ja palikuntien sopimukset ja suojelu- ja erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat. Väite on keskeisiltä osiltaan paikkansa pitämätön (edellä luku 3; viitataan <i>annetun lausunnon kohtaan 3, jonka otsikkona on Muuta oikeudellista arviota suunnittelulle</i>). Siitäkin suunnitelmassa esitetystä asetuksesta, jossa saamelaisten oikeudet on mainittu, saamelaiset sivuutettiin vaikenemalla (edellä 1.3. <i>viittaus lausunnon kohtaan</i>).		Metsähallitus katsoo noudattavansa voimassa olevia lakeja ja asetuksia.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Lausunnonantajan tiedossa ei ole onko Metsähallituksella yhdenvertaisuussuunnitelmaa ja sallitaanko siinä edellä mainittu saamelaisten positiivinen erityiskohtelu.		Metsähallituksella on yhdenvertaisuussuunnitelma, jossa keskitytään nimenomaan saamelaisten oikeuksiin.	Ei muutosta suunnitelmaan.

Vaikka suunnitelmaehdotus lähtee kestävän käytön periaatteesta, siinä ei ole otettu huomioon, että saamelaisten kulttuurimuotoon liittyvällä maankäytöllä ja kestävällä kehityksellä on erilaiset kriteerit kuin suomalaisella valtaväestöllä. Poronhoidon osalta kriteerit on esitetty Saamelaisten kestävän kehityksen ohjelmassa, josta Metsähallituksen olisi tullut ne ottaa luonnonvarasuunnitelmaan Kansallisen kestävän kehityksen strategian mukaisesti. Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan saamelaisten kestävä kehitys poronhoidossa ei toteudu lainsäädännöstä johtuvista rakenteellisista syistä. Viraston viittaa siihen, että vuodesta 2003 lähtien saamelaisten asema maahan ja veteen liittyvien oikeuksien osalta on tullut järjestää (edellä 2.1, viittaus <i>lausunnon kohtaan</i>).		Saamelaisten kestävän käytön määritelmä on otettu mukaan Metsätalouden ympäristö-oppaan ko. kohtaan ja ne ovat olleet perustana metsätalouden nykyisessä PEFC-sertifointikriteerissä.	
Suunnitelma korostaa retorikkaan tasolla saamelaisten ja poronhoidon aseman huomioon ottamista Metsähallitusta koskevan ja muun lainsäädännön mukaisesti (edellä 1.4, viittaus <i>lausunnon kohtaan</i>). Samalla se sivuuttaa vaihtoehtojensa harkinnassa <u>porolaiduntien määrällisen mittaamisen</u> (edellä 2.1, viittaus <i>lausunnon kohtaan</i>). Porolaiduntien määrällinen mittaaminen ajassa olisi poronhoidon kannalta elintärkeää, olisihan se yksi hyvä väline luotettavasti osoittaa poronhoidon perusteisiin kuuluvan kestävyysden heikentymistä poronhoidon ulkopuolisista syistä.		Yhteistyöryhmän valitsemat mittarit sovitettiin työryhmässä. Muuten vastaus ks. yllä.	
Yhteistyöryhmän valitsema nykyistä toimintaa jatkava vaihtoehto V3 on kuitenkin ollut ja on porosaamelaisia syrjivä ja sisältää piirteitä, joiden kansainvälisen oikeuden asiantuntija katsoo liittyvän ”kulttuurisen itsemurhan” käsitteeseen. YK:n rotusyrjinnän vastainen komitea onkin tänä vuonna kohottanut Suomen turvaamaan asianmukaisesti saamelaisten poronhoitoon liittyvän perinteisen elämämuodon (edellä 2.2, viittaus <i>lausunnon kohtaan</i>).		Ks. yllä.	
Lainsäädännön valetessa perinteisistä elinkeinoista ja maankäytöstä saamelaisten osalta Metsähallituksen olisi luonnonvarasuunnitelmaa laatiessaan tullut nojautua perustuslakimyoitteiseen lain tulkintaan perustuslakivaliokunnan esittämällä tavoin (edellä 3.1, viittaus <i>lausunnon kohtaan</i>). Käyttöön olisi myös tullut ottaa porosaamelaisten positiivinen erityiskohtelu, mikäli Metsähallituksella on yhdenvertaisuussuunnitelma, jossa asiasta on mainittu (edellä 3.2, viittaus <i>lausunnon kohtaan</i>).		MHLilla on yhdenvertaisuussuunnitelma ja ks. yllä.	
Näiltä perustoilta Metsähallituksen olisi tullut mielestämme päätyä saamelaisten perinteisiä elinkeinoja voimakkaasti painottavaan malliin eli vaihtoehtoon V1:een, jonka hyväksymiselle ei luonnonksen mukaan ollut oikeudellisia esteitä. Koska näin ei menetelty, Suomen porosaamelaiset ry harkitsee luonnonvarasuunnitelman laimmukaisuuden saattamista selvittäväksi sen jälkeen kun sitä koskeva päätös on tehty.		Ks. yllä.	

Saamelaiskäräjät	Saamelaiskäräjien tietojen mukaan suunnitelmaa ollaan parhaallaan kääntämässä pohjoissaameksi. Suunnitelma tulee kääntää saamen kielilain mukaisesti myös inarin- ja koltansaameksi suunnitelman valmistuttua.		Metsähallitus pyrkii kääntämään suunnitelman toimintaohjelman inarin- ja koltansaameksi.	Ei muutoksia suunnitelman sisältöön.
Saamelaiskäräjät esittää, että jatkossa luonnonvarasuunnitelma laadittaisiin yhteisesti koko saamelaiden kotiseutualueelle. Nyt saamelaiden kotiseutualueesta osa kuuluu Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelman piiriin ja osa Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmaan Lapin palikunnan alueen osalta. Luonnonvarasuunnitelmaa on pidettävä varsin yleispiirteisänä suunnitelmana, ja suunnitelman täytäntöönpanon yhteydessä toteutetaan yksityiskohdainen suunnittelu esimerkiksi metsähakkuiden yhteydessä.	Saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisesti neuvottelussa todettiin, että tämä on jatkossa mahdollista toteuttaa.		Ei muutoksia suunnitelmaan.	Tarkennettu suunnitelmaan.
Luonnonvarasuunnitelmassa tulisi johdonmukaisesti puhua Akwé: Kon -ohjeista ohjeiden virallisen nimen mukaisesti, ei Akwé: Kon -periaatteista tai ohjeistuksesta. Termit paikallinen, paikallinen ihminen ja paikkakuntalainen tulisi johdonmukaisesti muuttaa kuntalaiseksi selvyyden ja johdonmukaisuuden vuoksi. Lainsäädännössä säädetyt alueen asukkaiden oikeudet perustuvat kuntalaisuuteen. Sivulla 79 todetaan, että Akwé: Kon -ohjeet on otettu huomioon luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmän kokoamisessa sekä siinä, että porotaloudelle tärkeitä laidunalueita koskevat linjaukset on tehty ennen luonnonvarasuunnittelun työn käynnistämistä. Saamelaiskäräjät on voinut nimetä kolme edustajaa yhteistyöryhmään. Muilta osin ohjeita ei ole luonnonvarasuunnitelmassa huomioitu: esimerkiksi ohjeiden edellyttämä huolellinen vaikutustenarviointi suunnitelman vaikutuksista biodiversiteettiin, perinteiseen tietoon ja saamelaiskulttuuriin puuttuu. Suunnitelmassa ei ole myöskään tuotu esille saamelaiskäräjien nimeämien edustajien tuomia esityksiä suunnitelmaan ja niiden vaikutuksia suunnitelman sisältöön. Hakkuusuunnitteen alentamiseen tähtääviä esityksiä ja niiden perusteluita ei ole tuotu suunnitelmassa riittävästi esille. Ohjeet edellyttävät, että alkuperäiskansan huolenaiheet kirjataan suunnitelmaan. Saamelaiskäräjät pitää hyvänä, että Metsähallitus valmistelee pysyvää mallia Akwé: Kon -ohjeiden soveltamiseksi Metsähallituksen toiminnassa ja toivoo mallin valmistuvan mahdollisimman pian ja tulevan huomioiduksi tulevien suunnitelmien valmistelussa ja luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksessa. Jatkossa luonnonvarasuunnittelussa tulisi huomioida laajemmin ekosysteemilähestymistapa, joka on osa biodiversiteettisopimuksen toimeenpanoa.	Täydennetään lukua 7.2, jossa todetaan Akwé: Kon -ohjeiden soveltamisesta Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmassa seuraavasti: "Muilta osin Akwé: Kon -ohjeita ei ole vielä huomioitu, koska ohjeen pilotointi Hammasunturin hoito- ja käyttösuunnitelmassa on vielä ollut kesken. Jatkossa luonnonvarasuunnitelmien sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnassa noudatetaan Akwé: Kon -ohjeita työn alla olevan toimintamallin mukaisesti."			Täydennetty suunnitelmaan.

Luonnonvarasuunnitelmasta puuttuu ympäristövaikutustenarviointi. Suunnitelma- luonnoksen mukaan vaikutustenarviointi tehdään projektin päättymisen jälkeen Metsä- hallituksen virkatyönä. Luonnonvarasuunnitelman luotettavuutta ja vaikutustenarviointia parantaisi se, että lausunnonantajilla olisi ollut mahdollisuus arvioida vaikutusten arvioin- nin riittävyyttä ja vaikuttaa myös arvioinnin sisältöön.	7 Vaiku- tusten arviointi	Lausunnot edesauttavat osali- taan YVV- arvioinnin (Metsä- hallituslain mukaiset yhteis- kunnalliset veloitteet) teke- mistä. Suunnitelmasta ei laadi- ta varsinaista YVA-arviointia (Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä).	Ei muutosta suunnitelmaan.
Luvussa 2.1. käsitellään toimintaympäristön kehitystä menneellä kaudella. Luvussa tuo- daan esille mm. eri strategioiden ja hallitusohjelman linjauksia. Saamelaisia koskevien asioiden osalta hallitusohjelman viitataan seuraavasti: <i>Hallitusohjelman mukaan saame- laisten oikeuksia alkuperäiskansana kehitetään mm. maankäyttöön liittyvää lainsäädäntöä selkeyttämällä. Tätä työtä on hallituksen toimista lähdetty valmistelevaan selvittämällä mahdollisuuksia ja poistamalla esteitä ILO 169-sopimuksen ratifiointinilta. Viittaus hallitusoh- jelmaan vaatii tarkistamista. Hallitusohjelmassa asetettu tavoite selkiyttää maankäyttöön liittyvää lainsäädäntöä ja tavoite ratifioida ILO 169-sopimus ovat erillisiä tavoitteita ja pro- sesseja. Kuluvana hallituskaudella on tarkoitus uudistaa lukuisia maankäyttöä ohjaavia lakeja kuten maankäyttö- ja rakennuslaki, luonnonsuojelu- ja erämaalaki, joihin myös hallitusohjelman tavoite selkiyttää maankäyttöön liittyvää lainsäädäntöä viittaa. Saame- laiskäräjät esittää, että hallitusohjelman viitattaisiin seuraavasti: Hallitusohjelman mukaan saamelaisien oikeuksia alkuperäiskansana kehitetään mm. maankäyttöön liittyvää lain- säädäntöä kehittämällä. Hallitus on asettanut tavoitteekseen ratifioida ILO 169-sopimus.</i>	Luku 2.1		Muutettu suunnitelmaan.
Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä, että suunnitelmassa käsiteltäisiin toimintaympäristön kehitystä myös varsinaisella suunnitteluajalla ja suunnitteluun ja sen toimeenpanoon vaikuttavat kansalliset linjaukset tuotaisiin kattavammin esille. Saamelaiskäräjät esittää, että suunnitelmaan otettaisiin uusi luku, jossa käsiteltäisiin toimintaympäristön tulevaa kehitystä. Toimintaympäristön kuvauksessa olisi tärkeää tuoda esille myös Metsähallituk- sen toimintaan merkittävästi vaikuttavat kansalliset strategiat. Kuluvana syksynä hyväk- syttään valtioneuvoston periaatepäätös Suomen luonnon monimuotoisuuden ja kestävän käytön kansallisesta strategiasta vuoteen 2020 ja julkistetaan ministeriöiden ja sidos- ryhmien yhteistyöllä valmisteltu strategiaa tukeva nk. biodiversiteetti-toimintaohjelma. Strategiassa ja toimintaohjelmassa on Ylä-Lappia ja Metsähallitusta koskevia tavoitteita, jotka olisi hyvä tuoda esille luonnonvarasuunnitelmassa.	Luku 2.1	Kirjataan suunnitelmaan kuvaus biodiversiteetti- toimintaohjelmasta.	Täydennetty suunnitelmaan.

Luonnonvarojen kestäväään käyttöön tulee tulevaisuudessa yhä enemmän vaikuttamaan ilmastonmuutos. Ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan niin poronhoitoon, metsätalouteen kuin luonnon virkistyskäyttöönkin. Ilmastonmuutosta olisi tärkeää käsitellä toimintaympäristön kuvauksessa.	Luku 2.1	Tarkistetaan biodiversiteetti-strategian kirjaukset ilmastonmuutosasioista ja täydennetään luonnonvarasuunnitelmaan.	Täydennetty suunnitelmaan.
Luonnonvarasuunnitelmassa tulisi myös huomioida kansallinen kestävä kehityksen strategia, jota ollaan parhaillaan päivittämässä ja varautua osaltaan myös strategian toimeenpanoon. Metsähallituksen olisi hyvä tuoda luonnonvarasuunnitelmaansa esille myös ne keskeiset kansainväliset velvoitteet, jotka koskevat myös Metsähallitusta. Esimerkiksi biodiversiteettisopimuksen artikat 8 ja 10c, kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleis-sopimuksen ja YK:n alkuperäiskansajulistuksen velvoitteet olisi tärkeää tuoda esille.	Luku 1.1	Täydennetään suunnitelman lukuun 1.1 keskeiset kansainväliset velvoitteet, jotka koskevat Metsähallitusta (mm. biodiversiteettisopimuksen artikat 8 ja 10c, KP-sopimus).	Täydennetty suunnitelmaan.
Kappaleessa 3.11.1 on kirjoitettu, <i>että voidaankin todeta, että eränkävintä on poronhoidon ohella sekä saamelaisen että muun paikallisväestön kulttuurin perusta</i> . Saamelaiskäräjät toteaa, että lause antaa yksinkertaistetun kuvan saamelaiskulttuurista ja sen historiasta. Saamelaiskulttuurin perustana on mm. saamen kieli, kertomaperinne, perinteinen tieto, kulttuuriperinne, sosiaalinen järjestelmä, perinteiset saamelaiseläinkeinot, saamen käsityö ja saamelainen arvomaailma. Lausetta tulisi tarkentaa asianmukaiseksi.	Luku 3.11.1	Täydennetään suunnitelmaan.	Täydennetty suunnitelmaan.
Kappaleessa 3.12 olisi tärkeää tuoda esille, että erämaat on perustettu poronhoidon ja luontaiseläinkeinojen harjoittamisedellytysten turvaamisen lisäksi myös saamelaiskulttuurin harjoittamisen ja alueen erämaisuuden turvaamiseksi.	Luku 3.12	Tämä on tuotu esille luvussa 6.1.1 Maankäytön suunnittelu ja ohjaus. Tässä luvussa kuvataan eri alueiden merkitystä porotalouden kannalta.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Kappaleessa 6.1.1 (maankäytön suunnittelu ja ohjaus) todetaan, että: <i>maankäytön suunnittelussa kansallispuistoissa, erämaa-alueilla, luonnonpuistoissa sekä tarvittaessa myös muilla suojelu- ja Natura-alueilla aluekohtaisilla hoito- ja käyttösuunnitelmilla sovitetaan yhteen alueiden eri käyttömuotojen tarpeet</i> . Saamelaiskäräjät esittää tavoitteeseen lisättäväksi, että maankäytön suunnittelua toteutetaan Akwé: Kon -ohjeita toimeenpanemalla.	Luku 6.1.1	.	Täydennetty suunnitelmaan.
Linjauksen: <i>valtion alueiden käyttö on mahdollista tuulivoiman rakentamiseen, kun huomioidaan muut maankäyttötarpeet ja ympäristöarvot</i> osalta saamelaiskäräjät toteaa, että erämaa-, luonnonsuojelu- ja Natura-alueiden osalta tuulivoiman rakentamisesta tulee linjata alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa ja toteuttaa ympäristövaikutusten arviointi. Tuulivoimarakentaminen ei sovellu myöskään valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille ja kulttuuriperinnöltään tärkeille alueille. Saamelaiskäräjät esittää linjausta tarkennettavaksi yllä esitetyn tavoin.	Luku 6.1.1		Täydennetty suunnitelmaan ympäristövaikutusten arvioinnin osalta.

Luonnonvarasuunnitelmassa linjataan, että saamelaisten kotiseutualueella Metsähallitus ei myönnä maanomistajan suostumusta malminetsintään (kaivoslain 9 §:n mukainen menettely). Toiminnan harjoittamisen edellytykset ratkaistaan kaivoslain mukaisessa lupamenettelyssä (malminetsintälupa/valtaus). Lupaviranomaisena toimii Tukes. Saamelaiskäräjät pitää linjausta tärkeänä ja kannatettavana.	Luku 6.1.1	Suunnitelmaa tukeva kommentti.	Ei muutoksia.
Samassa yhteydessä Metsähallituksen tulisi linjata tutkimusluvan myöntämisperusteista geologiseen tutkimukseen saamelaisten kotiseutualueella. Saamelaiskäräjät on tehnyt Metsähallitukselle esityksen 7.6.2012 (Dnro:341/D a.3/2012) koskien tutkimuslupien myöntämistä GTK:lle. Saamelaiskäräjät on esittänyt, että Metsähallituksen ei tule myöntää GTK:lle maanomistajan tutkimuslupia geologista tutkimusta varten saamelaisten kotiseutualueella, vaan Metsähallituksen tulee edellyttää, että asiassa käydään kaivoslain mukainen lupamenettely. Metsähallituksen vastauksen (8.8.2012, Dnro 4257/06/2012) mukaan kaivoslain mukainen menettely GTK:n tutkimuslupahakemuksissa hidastuttaisi perustutkimuksen tekoa ja että asiasta tulisi linjata ministeriössä. Saamelaiskäräjät esittää, koska ministeriöiden mahdollinen linjaus asiassa vie aikaa, että Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelmassa linjattaisiin tutkimuslupien myöntämisperusteista geologiseen tutkimukseen. Suunnitelmassa tulisi linjata saamelaiskäräjien ja paliskuntien kuulemisista sekä yleisellä tasolla luvan myöntämisen ehdoista, tutkimusmenetelmistä, ajankohdista, loppu-toimenpiteistä sekä vaikutusten selvittämismahdollisuuksista. Linjaus selkiyttäisi nykytilaa. Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden toteutumista edistäisi myös se, että merkittävästi maanpintaa muokkaavan koneellisen tutkimuksen osalta edellytettäisiin kaivoslain mukaista lupamenettelyä.	Luku 6.1.1	Metsähallitus on päättänyt myöntämään GTK:lle tutkimuslupia vain pienimuotoiseen ja kevyeen toimintaan, jota ei voi rinnastaa vaikutuksiltaan malminetsintään.	Ei muutoksia suunnitelmaan.
Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä ja kannatettavana, että saamen käsityön raaka-ainedenotto-oikeudesta päätetään luonnonvarasuunnitelmassa. Kappaleessa 6.2.1 käsitellään luonnonvarasuojeluverkostoa. Kappaleessa linjataan, että Ylä-Lapissa lakisääteisten suojelualueiden ja -ohjelma-alueiden sekä erämaa-alueiden rajaukset säilyvät pääsääntöisesti ennallaan. Ympäristöministeriö aloittanee ensi vuonna erämaailain tarkistamisen ja samassa yhteydessä tarkastellaan erämaa-alueiden rajoja. Myös esitykset uusien kansallispuistojen perustamiseksi ovat käsiteltävänä ympäristöministeriössä. Saamelaiskäräjät pitää suunnitelman linjausta harhaanjohtavana, koska mahdollisista suojelualueiden rajojen tarkistamisesta päättää eduskunta ja joiltakin osin valtioneuvosto. Saamelaiskäräjät esittää linjausta tarkistettavaksi siten, että Ylä-Lapin lakisääteisten suojelualueiden rajouksista päätetään lainsäädännön kehittämisen yhteydessä.	Luku 6.1.3 Luku 6.2.1	Suunnitelmaa tukeva kommentti. Luonnonvarasuunnitelmalla ei vaikuteta mahdolliseen uuteen lainsäädäntötyöhön.	Ei muutoksia suunnitelmaan.

Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä, että esitys Saanan luonnonsuojelualueen laajentamisesta säilyy luonnonvarasuunnitelmassa.			
Kappaleessa 6.3 eräasiat todetaan, että <i>valtion alueita pyritään hoitamaan ja käyttämään niin, että ne tukevat suomalaisen luontosuhteen säilymistä, kehittymistä ja siirtymistä seuraaville sukupolville</i> . Saamelaiskäräjät esittää lauseeseen lisättäväksi tavoitteeksi tukea myös saamelaisen luontosuhteen säilymistä, kehittymistä ja siirtymistä.	Luku 6.3		Täydennetty suunnitelmaan.
Kappaleen 6.3.2 metsästyks ja riistanhoito osalta saamelaiskäräjät esittää lisättäväksi, että metsästäjiä veloitetaan sopimaan ao. paliskunnan/sidan kanssa metsästysajasta ja -alueista sekä koiran käytöstä metsästyksessä, jotta kielteisiä vaikutuksia poronhoidolle voidaan minimoida. Metsästyksestä saatava hyöty tulee koitua ennen kaikkea paikallisille toimijoille. Metsähallituksen kanssa metsästyksestä ja riistahoidosta vuosittain käytävissä neuvotteluissa tulee saamelaiskäräjille ja paliskunnilla varmistaa aito ja todellinen vaikutamisen mahdollisuus. On otettava huomioon kuntalaisten ja erityisesti saamelaisten mahdollisuuksia harjoittaa metsästystä, erityisesti riekonpyyntiä, perinteisten pyyntitapojen mukaisesti ottaen huomioon metsästettävän eläinten kanta ja niiden mahdollisuus lisääntyä luontaisella tavalla.	Luku 6.3.2	Lupametsästyksen ohjeistuksessa korostetaan poronhoidon huomioimattamista sekä yhteydenpitoa paliskuntiin aikaisempaa enemmän.	Täydennetty suunnitelmaa.
Kappaleen 6.3.3 (maastoliikenne) osalta saamelaiskäräjät esittää tarkennuksia. Saamelaiskäräjille tulleiden yhteydenottojen mukaan reittien ulkopuolinen maastoliikenne aiheuttaa kielteisiä vaikutuksia saamelaisporonhoidolle. Poronhoidolle tulee varmistaa ja turvata laidunrauha ja monipuoliset laidunalueet. Poronhoidon ei tule olla aina väistytävä taho tilanteissa, joissa tulee kilpailua maankäytöstä eri maankäyttömuotojen välillä. Luonnonvarasuunnitelmassa tulisiikin linjata, että lupaehtoissa edellytetään reittien mukaista maastoliikennettä ja että lupa voitaisiin perua, mikäli väärinkäytöksiä esiintyy. Maastoliikenteen valvontaa tulee myös lisätä ja samoin yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa maastoliikenteen valvomiseksi (liittyen myös kappaleeseen 6.3.4).	Luku 6.3.3 Luku 6.3.4	Yhteistoimintamenettelyistä sovitaan paliskuntien kanssa.	Täydennetty suunnitelmaan.
Kappaleessa 6.4. linjataan, että <i>Metsähallitus tukee aluetaloutta pyrkimällä lisäämään kävijöitä alueilla sekä kävijöiden viipymää ja rahankäytön kasvua kävijästä kohti. Keinoina ovat laadukas asiakaspalvelu luontokeskuksissa ja muissa opastuspisteissä, toimivat reitit palvelurakenteineen, ajantasainen ja selkeä opastus eri kielillä sekä mielenkiintoiset tapahtumat ja näyttelyt</i> . Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan Metsähallituksella on hyvin rajalliset mahdollisuudet esim. vaikuttaa rahankäytön kasvuun kävijää kohti. Saamelaiskäräjät esittää tavoitetta tarkennettavaksi, koska kaikille luonnonsuojelu- ja kansallispuistoalueille ei hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaan tavoitella matkailijamäärien kasvua.	Luku 6.4		Täydennetty suunnitelmaan.

Saamelaiskäräjien esitys: Metsähallitus tukee aluetaloutta tekemällä yhteistyötä saamelais-ten matkailuyrittäjien ja muiden matkailuyrittäjien kanssa ekologisen matkailun kehittämiseksi ja tiedottamalla alueen virkistysmahdollisuuksista. Metsähallitus tarjoaa laadukasta asiakaspalvelua ja matkailua tukevaa reittiverkostoa, palvelurakennetta sekä aluetaloutta hyödyttäviä tapahtumia ja näyttelyitä.			
Kappaleessa 6.4.2. käsitellään rakenteita, reittejä ja palveluja. Kappaleessa linjataan, että matkailuyrittäjien yrittäjäkohtaisista reiteistä tehdään käyttöoikeussopimukset. Saamelaiskäräjät esittää linjausta tarkennettavaksi niin, että ennen käyttöoikeussopimuksen myöntämistä kuullaan alueen paliskuntaa, jotta poronhoidon harjoittamisedellytykset tulevat huomioituksi reittien suunnittelussa.	Luku 6.4.2	Täydennetty suunnitelmaan.	
Metsähallitus edellyttää koiravaljakkoyrittäjiä käyttöoikeussopimusta tai lupaa. Saamelaiskäräjät pitää linjausta hyvänä, mutta esittää sitä tarkennettavaksi siten, että ennen käyttöoikeuslupan tekemistä tai luvan myöntämistä kuullaan alueen paliskuntaa, jotta poronhoidon harjoittamisedellytykset tulevat huomioituksi. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan koiravaljakkotoimintaa ei voi pitää jokamiehenoikeuteen kuuluvana oikeutena. Metsähallituksen tulee valvoa lupaehtojen mukaisen koiravaljakkotoiminnan toteutumista ja vaikutuksia poronhoidolle ja ympäristölle. Metsähallituksen tulee edunvalvonnassaan vaikuttaa siihen, että koiravaljakkotoiminta muutetaan lainsäädännössä luvanvaraiseksi.	Luku 6.4.2	Suunnitelmaa tukeva kommentti.	Ei muutoksia.
Saamelaiskäräjät esittää kappaleessa olevaa linjausta ”<i>Metsähallitus edistää roska-tonia retkeilyä jätehuoltolain määrittämässä rajoissa</i>” tarkennettavaksi, eli mitä jätehuoltolain määrittämät rajat tässä yhteydessä tarkoittavat. Saamelaiskäräjät korostaa, että suosittujen reittien varrella on tärkeää olla jäteastioita säännöllisin välein. Kilpisjärvellä joidenkin jäteastoiden poistaminen on johtanut luonnon roskaantumiseen. Luonnonvarasuunnitelman yksi tavoite on edistää ekologisesti kestävää virkistysmatkailua. Tavoitteen aito toteuttaminen edellyttää myös sitä, että Metsähallitus kantaa vastuunsa reittien ylläpitäjänä luonnon siisteydestä ja ylläpitää riittävää jätehuoltoverkostoa. Kappaleessa 6.4 asetetut matkailun kehittämisen tavoitteet edellyttävät puhdasta luontoa ja toimivaa reittiverkostoa. Saamelaiskäräjät esittääkin, että kappaleessa linjattaisiin tarkemmin reittien ylläpidosta ja siisteydestä huolehtimisesta.	Luku 6.4.2	Täydennetty suunnitelmaa.	

Kappaleessa 6.5.3 metsänhoito ja hakkuut vuotuisiksi hakkutavoitteeksi asetetaan 115 000 m³. Saamelaiskäräjät esittää hakkutavoitetta pienettäväksi 110 000 kuutioon. Saamelaiskäräjien edustajat yhteistyöryhmässä ovat esittäneet kyseistä hakkutavoitetta yhteistyöryhmän kokouksissa ja esitys sai myös kannatusta osakseen. Hakkutavoitteen tulee olla myös sitova siten, että vuosittaisista hakkutavoitteista ei ylitetä ja toteutumista käsitellään Metsähallituksen sidosryhmäyhteistyössä saamelaiskäräjien ja saamealisten kotiseutualueen paliskuntien kanssa. Hakkutavoitteen pienentäminen on perusteltua myös siksi, että uusia alueita on siirtynyt pois metsätalouden käytöstä paliskuntien kanssa tehdyillä sopimuksilla. Saamelaiskäräjät esittää suunnitelmaa tarkennettavaksi tältä osin. Hakkutavoitteen alentaminen tukisi Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden toteutumista sekä metsien moni- ja virkistyskäyttöä.	Luku 6.5.3	Suunnitelmaan sisältyvä hakkusuunnite on yhteistyöryhmän esitys. Metsähallitus ei tehnyt esitystä hakkusuunnitteesta, vaan esitteli erilaisia vaihtoehtoja vaikutuksineen. Yhteistyöryhmässä sovitulla rajoituksilla hakkuulaskelmat olisivat mahdollistaneet esitettyä suuremman kestäväin hakkusuunnitteen.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Saamelaiskäräjät esittää, että metsänhoitoa koskevissa tavoitteissa painotettaisiin ja asetettaisiin tavoitteeksi taimikonhoidon parantaminen ja kehittäminen. Rönsylevät taimikot vaikeuttavat porojen laiduntamista alueella ja hidastavat talousmetsän kasvua. Taimikonhoito tukee Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden toteutumista ja tuo myös aluetaloudellisia vaikutuksia.	Luku 6.5.3	Täydennetään suunnitelmaa seuraavasti: "Nuorten metsien hoitoa kehitetään ja taimikonhoitoa lisätään."	Täydennetty suunnitelmaan.
Luvussa 6.6 kaavoitus ja kiinteistökauppa on linjattu, että saamelaisen kotiseutualueella Metsähallituksen kaavoitustoiminnassa huolehditaan siitä, että saamelaisen kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan. Näilläkin alueilla voidaan valtion maa-alueita kaavoittaa rakentamiseen, mikäli se on tarpeen kuntien yleisen kehityksen ja elinkeinoelämän tarpeiden turvaamiseksi vaarantamatta saamelaiskulttuurin etuja. Saamelaiskäräjät toteaa, että linjaus edellyttää tarkistamista. Saamelaiskäräjät pitää erinomaisena, että Metsähallitus huolehtii ja valvoo kaavoituksessa Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden toteutumista. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavoituksesta vastaa kunta, joka voi aloittaa kaavoituksen omasta aloitteestaan tai maanomistajan pyynnöstä. Saamelaiskäräjät pitäisi hyvänä, että tässä yhteydessä erotettaisiin ne kaavahankkeet, jotka perustuvat Metsähallituksen aloitteeseen ja ne kaavahankkeet, jotka ovat alkaneet kunnan aloitteesta ja kohdistuvat valtion hallinnassa olevalle maa-alueelle. Linjauksen toteuttaminen edellyttää yhteistyötä saamelaiskäräjien kanssa ja saamelaiskulttuurin kohdistuvien vaikutusten käsittelemistä kaavaehdotuksista ja -luonnoksista annettavissa Metsähallituksen lausunnoissa, viranomaisneuvotteluissa ja kaavan hyväksymismenettelyssä.	Luku 6.6	Täydennetään suunnitelmaa seuraavasti: "Mikäli kaava käynnistetään Metsähallituksen toimesta, kuullaan Saamelaiskäräjiä."	Lisätty suunnitelmaan.

Kappaleessa todetaan edelleen, että maan myynnissä ja vuokrauksessa Metsähallitus haluaa turvata valtion maiden yhtenäisyyden. Sitä kautta turvataan luontaislinkeinojen harjoittaminen, matkailun toimintamahdollisuudet ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen. Saamelaiskäräjät toteaa, että maa-alueiden luovuttaminen voi tapahtua Metsähallituksen oman päätöksen varassa vain sen Laatumaa-yksikön hallintaan kuuluvilla alueilla. Luontopalveluysikkoon kuuluvien alueiden kohdalla asia vaatisi eduskunnan päätöksen. Tavoitetta tulisi tarkistaa tältä osin. Lisäksi tavoitetta tulisi tarkentaa seuraavalla tavalla: Laatumaan hallinnassa olevan maan myynnissä ja vuokrauksessa Metsähallitus haluaa turvata valtion maiden yhtenäisyyden. Sitä kautta turvataan saamelaiskulttuurin-, poronhoidon ja luontaislinkeinojen harjoittaminen, matkailun toimintamahdollisuudet ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen. Maan vuokrauksessa ja myynnissä annetaan etusija ostajille, joiden alueelle suunnitellut toiminnot tukevat Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden toteutumista. Laajojen maa-alueiden ja kaava-alueiden ulkopuolisten alueiden vuokrauksessa ja myynnissä kuullaan saamelaiskäräjiä ja ao. paliskuntaa.	Luku 6.6		Täydennetty osin suunnitelmaan.
Kappaleessa 6.6.1 yleis- ja asemakaava-alueet todetaan, että valmisteltavana olevissa Kilpisjärven ja Inarin yleiskaavoissa asemakaavoitettaviksi osoitetut Metsähallituksen alueet siirretään liiketoimintojen taseeseen ja muut metsätalouskäytön tai liiketoiminnan ulkopuoliset alueet julkisten hallintotehtävien taseeseen. Kilpisjärvellä rakentamiseen osoitettavat Salmivaaran alueet siirretään luontopalveluilta liiketoiminnoille ja rakentamisen ulkopuolelle jäävät alueet (Saanan ympärys ja taka-alueet yms.) liiketoiminnoilta luontopalveluille. Saamelaiskäräjät kannattaa esitystä siirtää Saanan ympäryksen ja muut metsätalous- ja liiketaloustoiminnan ulkopuoliset alueet luontopalvelujen taseeseen. Maaomaisuuden siirto Laatumaa-yksikön hallintaan luontopalveluilta edellyttää neuvotteluja saamelaiskäräjien ja ympäristöministeriön kanssa. Maa-alueiden luovuttaminen kiinteistöjalostukseen liiketoimintojen taseeseen luontopalvelujen taseesta ei ole hyväksyttävää, koska valtioneuvosto selvittää parhaallaan llo 169-sopimuksen ratifiointiedellytyksiä. Saamelaiskäräjät esittää tavoitteen poistamista, koska asiasta ei voi linjata luonnonvarasuunnitelmassa.	Luku 6.6.1	Siirrot vastaavat Metsähallituksen tehtävien mukaista logiikkaa maa-alueiden tasejärjestelyissä.	Ei muutosta suunnitelmaan.
6.6.2 kaava-alueiden ulkopuolisten alueiden osalta linjataan, että yleis- ja asemakaava-alueiden ulkopuolelta voidaan poikkeustapauksissa myydä ja vuokrata maata tuottamatta huomattavaa haittaa porotaloudelle ja muille luontaislinkeinoille. Saamelaiskäräjät esittää linjausta muutettavaksi seuraavaksi: yleis- ja asemakaava-alueiden ulkopuolelta voidaan poikkeustapauksissa myydä ja vuokrata maata liiketoimintojen taseesta aiheuttamatta vähäistä suurempaa haittaa saamelaiskulttuurille, poronhoidolle, luonnon monimuotoisuudelle sekä muille luontaislinkeinoille.	Luku 6.6.2	Suunnitelmassa noudatetaan lainsäädäntöön kirjattua termiä. Poronhoitolaki 848/1990: ”...Tällä alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle.”	Ei muutosta suunnitelmaan.

Kappaleessa 6.8 on linjattu yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta. Saamelaiskäräjät esittää, että luonnonvarasuunnitelman linjauksiin vaikuttavat yhteistyömuodot siirrettäisiin kuvattavaksi suoraan luonnonvarasuunnitelman linjauksien yhteyteen lukuun 6 selvyiden vuoksi.	Luku 6.8	Luvussa 6.8. on kooste yhteistyöstä eri toimintojen osalta.	Ei muutosta suunnitelmaan.
Saamelaiskäräjät kommentoi myös liitettä 6, johon on koottu kansalaiskyselyn tulokset ja Metsähallituksen vastineet palautteeseen. Metsähallituksen antamassa palautteessaan todetaan, että Metsähallitus on antanut lausunnon Ilo-sopimuksen ratifiointiehdotusten poistamisesta. Oikeusministeriön kirjaamosta tällaista lausuntoa ei kuitenkaan löydy. Saamelaiskäräjät pyytää Metsähallitusta toimittamaan asiasta antamansa lausunnon saamelaiskäräjille. Kommenttiin "saamelaisia ei tule asettaa erityisasemaan" Metsähallitus on vastannut liitteessä seuraavasti: <i>Sisältyy suunnitelmaan. Aluekohtaisessa suunnittelussa käytetään osallistavaa suunnittelua jossa eri käyttömuodot mukana päätöksenteossa. Pyritään avoimeen vuorovaikutukseen sidosryhmien ja kansalaisten kanssa. Saamelaiskäräjät ei pidä vastuusta asianmukaisena ja pitää valitettavana, jos Metsähallitus ei aseta suunnitelmassa saamelaisia erityisasemaan. Perustuslain (731/1999) 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Lain 22 §:n mukaan julkisen vallan eli tässä tapauksessa Metsähallituksen on turvattava perusoikeuksien toteutuminen, johon kuuluvat saamelaisten kielelliset ja kulttuuriset oikeudet. Metsähallituslain (1378/2004) 4 §:n mukaan Metsähallituksen tulee huomioida toiminnassaan biologinen monimuotoisuus sekä saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytykset. Yhdenvertaisuuslain (21/2004) 7 §:n mukaan tällä lailla ei estetä sellaisia erityistoimenpiteitä, joiden tavoitteena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttaminen 6 §:n 1 momentissa tarkoitetusta syrjinnästä johtuvien hallintojen ehkäisemiseksi tai lievittämiseksi (positiivinen erityiskohtelu). Positiivisen erityiskohtelun on oltava pyrityn tavoitteen kannalta oikeasuhteista. Metsähallituksella on lainsäädännöllinen velvoite turvata saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytykset ja asettaa saamelaiskulttuuri luonnonvarasuunnitelmassa lainsäädännöstä johtuen erityisasemaan.</i>	Liite 6		Muutettu suunnitelmaan.
Suunnitelmassa todetaan, että saamelaiskäräjien kannanotto liitetään suunnitelmaan lausuntokierroksen jälkeen liitteeksi viisi "saamelaiskäräjät ja luonnonvarasuunnittelu". Liitteen otsikointi jättää hieman epäselväksi millainen saamelaiskäräjien kannanotto on luonnonvarasuunnitelman liitteeksi tarkoitus ottaa ja mikä on liitteen tarkoitus ja suhde suunnitelmaan. Saamelaiskäräjät toivoo, että asiaa tarkennetaan esimerkiksi saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisten neuvottelujen yhteydessä.			Suunnitelman liitteeksi 5. lisätty muistio Saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisesta neuvottelusta.

YHTEISTYÖRYHMÄN ESITYKSIÄ

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmän jäsenet esittivät kokousten aikana ja kokouspalautteissaan tärkeäksi kokemiaan aiheita tai asioita, jotka käsiteltäisiin tulevaisuudessa suunnitteluprosessin ulkopuolella. Monia esityksistä voidaan hyödyntää mm. hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnassa, viranomaisten yhteistyössä tai luonnonvarasuunnittelun kehittämisessä.

Metsästys

Metsästäjät eivät noudata velvollisuuttaan ottaa yhteyttä poroisäntään metsästyslupaehtojen mukaisesti. Ongelma on havaittu erityisesti Petsikon-Tenon alueella. Porotokkien hajoaminen aiheuttaa taloudellista vahinkoa porotaloudelle.

Kevon alueen metsästyksessä paikalliset toivovat, että koiria ei alueella saisi käyttää. Koko Kevon luonnonpuiston aluetta ei haluta metsästysalueeksi, vain Kevojärven pohjoispuolinen alue.

Kalastus

Kalastuksen lupajärjestelmää uudistettaessa yksityistilojen ja valtion kalastuskapasiteetti voitaisiin yhdistää lupamäärien tarkastelussa. Yhteisestä kapasiteetista myytyjen virkistyskalastuslupien tuloista osa voitaisiin ohjata yksityistiloille.

Kuntalaisten kalastuslupiin liittyvät järjestelyt tulisi säilyttää Metsähallituksen tehtävänä.

Porotalous

Porolaidunten osalta kiinnostava tieto olisi luppolaidunten (lupon esiintyvyyden sekä hakkuumäärän perusteella) sekä jäkälälaidunten määrä ja kehittyminen. Jäkälälaidunten osalta huomioitavaa ovat mm. kaivuominaisuudet, metsien ikärakenne ja jäkälän määrä eri kehitysluokissa.

Suurpetojen määrää tulisi rajoittaa petovahinkojen ennaltaehkäisemiseksi.

Malminetsinnän yhteydessä toivotaan, että paliskuntiin ollaan hyvissä ajoin yhteydessä kulun ja kairausten sopimiseksi.

Poroaitoja koskevia sopimuksia tehdessä Metsähallituksen tulisi velvoittaa aidan rakentaja nykyistä paremmin vanhojen aitojen purkuun ja vanhojen aitatarpeiden tuomiseen pois maastosta.

Veräjille tulisi laatia standardi. Poroaidan rakentajan vastuulla tulisi olla veräjän (portin tms.) rakentaminen kulku-urien, reittien ja teiden kohdalle standardin mukaisesti.

Maastoliikenne

Käytöstä poistetut kesäaikaiset maastoliikennereitit (mönkijäurat) tulisi osoittaa maastossa kyltein.

Villi kelkkailu ja turistien kuljetus (ns. perässäajoluvan väärinkäyttö) paikallisen mukana ovat ongelma Käsivarressa. Ongelmia ei aiheuta safaritoiminta.

Luonnonvarasuunnittelu

Sosiaalisia ja kulttuurisia mittareita tulisi lisätä tai kehittää suunnitelman seurantaan ja vaihtoehtojen arviointiin.

Muiden toimijoiden tuottamaa tietoa (mm. tutkimus, matkailu, porotalous) tulisi hyödyntää enemmän Metsähallituksen omista tiedoista kerättävien mittareiden lisäksi LVS:n seurannassa sekä suunnittelun lähtötietoina.

Maisema-alueiden huomiointi tulisi olla yksi suunnittelun lähtökohta (ks. maakuntakaavat).

KÄSITTEITÄ

Akwé: Kon -ohje

Alkuperäiskansojen perinteistä tietoa koskevaan biodiversiteettisopimuksen 8j artiklaan liittyvä vapaaehtoinen ohjeistus. Suomessa Akwé: Kon -ohjeet on tarkoitettu käytettäväksi saamelaisten kotiseutualueella sellaisten hankkeiden ja suunnitelmien kulttuuri-, ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa, jotka voivat vaikuttaa saamelaiskulttuuriin, -elinkeinoihin ja kulttuuriperintöön.

Biodiversiteettisopimus

Biologista monimuotoisuutta koskeva YK:n yleissopimus (The United Nations Convention on Biological Diversity CBD) (SopS 78/1992), jonka tavoitteena on maapallon ekosysteemien, eläin- ja kasvilajien sekä niiden perintötekijöiden monimuotoisuuden suojelu, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä luonnon geenivarojen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen jako.

Kehitysluokka

Metsikön puuston kehitysvaihetta kuvaava luokka, läpimitat ovat rinnankorkeudelta (1,3 m) mitattuja arvoja:

- *Aukea* uudistusala: alat, joilla uudistustoimenpiteet tai taimettuminen ovat vielä kesken.
- *Taimikko*: puuston keskiläpimitta on alle 7 cm.
- *Nuori kasvatusmetsikkö*: puuston keskiläpimitta on vähintään 7 cm ja pienempi kuin 17 cm.
- *Varttunut kasvatusmetsikkö*: puuston keskiläpimitta on vähintään 17 cm eikä metsikkö ole vielä saavuttanut uudistuskypsyyttä. Mikäli metsikkö ei kiertoajan kuluessa tule saavuttamaan 17 cm:n keskiläpimittaa, varttuneeksi kasvatusmetsiköksi luokitellaan metsiköt, joiden keski-ikä on yli 75 % kiertoajasta. Kiertoajan kuluessa metsikkö saavuttaa uudistuskypsyyden.
- *Eriakenteinen metsikkö*. Puustoltaan eri-ikäiset, vaihtelevarakenteiset metsiköt, sijaitsevat yleensä ääreissä oloissa suojametsäalueella, korkeilla alueilla tai niiden läheisyydessä.
- *Uudistuskypsä metsikkö*: puuston keski-ikä tai keskiläpimitan mukaan uudistuskypsyyden saavuttaneet metsiköt.
- *Uudistamisvaiheessa oleva metsikkö*: luontaisen uudistamisen toimenpiteitä on tehty, mutta uudistuminen ei ole vielä varmistunut.

Metsätalousalue

Metsätalouden tulosalueen hallinnassa olevat alueet, jotka jakaantuvat metsätalouskäytössä oleviin alueisiin, rajoitetun käytön alueisiin ja toiminnan ulkopuolisiin alueisiin.

Natura 2000-verkosto

Yhtenäinen eurooppalainen ekologinen verkosto. Natura 2000-verkostoon sisältyy yhteisön tärkeinä pitämät alueet (ns. SCI-alueet) sekä lintudirektiivin (79/409/ETY) mukaiset erityiset suojelualueet (ns. SPA-alueet). Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden suojelua toteutetaan luonnonsuojelulain, erämaalain, ulkoilulain, maa-aineslain, koskiensuojelulain, vesilain, ympäristönsuojelulain, kalastuslain, maastoliikennelain, vesiliikennelain, maankäyttö- ja rakennuslain sekä metsälain mukaisissa menettelyissä.

PEFC

Kansainvälinen PEFC-sertifiointijärjestelmä, jonka mukaan Metsähallituksen metsät on sertifioitu. Kaikki Metsähallituksen talousmetsät kuuluvat PEFC-sertifioinnin piiriin.

Päämaankäyttöluokka

Metsähallituksen hallinnassa olevien metsien luokitus pääasiallisen käyttötarkoituksen perusteella maankäyttöluokkiin. Luokitusperiaatteet voidaan rinnastaa kaavoituksessa käytettäviin aluevarauksiin ja kaavamääräyksiin.

Pääryhmä

Maapohjan luokitus: metsämaa, kitumaa, joutomaa, tie, pelto, jne.

Metsämaa: Maata, jolla puuston vuotuinen keskimääräinen kasvu on yli 1 m³/ha.

Kitumaa: Yleensä kivistä tai suoperäistä maata, jolla puuston vuotuinen keskikasvu jää alle 1 m³/ha, mutta on vähintään 0,1 m³/ha.

Joutomaa: Maata, joka on luontaisesti puutonta ja puuntuotoskyky jää alle 0,1 m³/ha vuotta kohti.

Suojeluohjelma

Luonnonsuojelulakiin perustuvaa Suomen luonnonsuojelualueverkkoa kehitetään valtakunnallisin suojelusuunnitelmin ja -ohjelmin. Ohjelmiin on valittu tiettyjen luontotyyppien arvokkaimmat ja edustavimmat kohteet mahdollisimman kattavasti. Valtioneuvosto on sitoutunut näiden ohjelmien toteuttamiseen tekemillään periaatepäätöksillä, jotka ohjaavat viranomaisten toimintaa

Säästöpuu

Hakkuualueelle pysyvästi pystyyn jätettävät puut tai puuryhmät, joilla pyritään edistämään on luonnon monimuotoisuutta.

VMI

Valtakunnan metsien inventointi (VMI) on Metsäntutkimuslaitoksen toteuttama metsien ja metsävarojen seurantajärjestelmä, joka tuottaa tietoa alueittaisista ja koko Suomen metsävaroista, maankäytöstä sekä metsien omistussuhteista, terveydentilasta, monimuotoisuudesta ja hiilivaroista.

YSA-alue

Yksityiset luonnonsuojelualueet (YSA) muodostetaan maanomistajan hakemuksesta ympäristökeskusten päätöksellä kuntien, yhteisöjen ja yksityisten maille.

Aikaisemmin ilmestyneet Metsähallituksen metsätalouden julkaisut

- Nro 1 Rissanen Kalervo 1996. Vesiensuojelu kunnostusojituksen ja maanmuokkaus-
töiden yhteydessä 1995 – Länsi-Suomen ja Kainuun alueissa tehdyn selvityksen
loppuraportti. 26 s.
- Nro 2 Hokajärvi Taisto 1996. Sallan metsävaurioiden tervehdyttämislannoituskoe. 27 s.
- Nro 3 Hallman Erkki, Hokkanen Marja, Juntunen Heikki, Korhonen Kirsi-Marja, Raivio
Suvi, Savela Outi, Siitonen Paula, Tolonen Arto & Vainio Matti 1996. Alue-
ekologinen suunnittelu. 59 s.
- Nro 4 Keto-Tokoi Petri, Korhonen Ilkka, Paavonen Ahti, Seppänen Jussi & Vesterinen
Pekka 1996. Kurun alue-ekologinen suunnitelma. 49 s.
- Nro 5 Kukko Timo 1996. Luonnonvarojen seuranta kestävän metsätalouden kuvaajana.
187 s.
- Nro 6 Loikkanen Teppo 1997. Kainuun metsäkysely 1996. 46 s.
- Nro 7 Karvonen Lauri, Huusko Mauri, Itkonen Pertti & Prokkola Antti 1997.
Aalistunturin alue-ekologinen suunnitelma. Suunnittelun periaatteet
Metsähallituksen Länsi-Lapin alueella. 95 s.
- Nro 8 Hiltunen Veikko, Kytövuori Tapio, Siira Jorma, Jorri Eeva-Liisa, Leskinen Aarne,
Leskinen Jarmo, Meriruoko Ari, Santala Eija, Tolonen Arto & Tolonen Jyrki
1997. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. 76 s. + karttaliite.
- Nro 9 Korkalo Markku, Pouta Tapio, Valle Paulus, Kokkonen Pekka, Korpivuoma
Jukka, Itkonen Pertti & Ollila Tuomo 1997. Peurakairan alue-ekologinen
suunnitelma. 91 s.
- Nro 10 Hokajärvi Taisto (toim.) 1997. Metsänhoito-ohjeet. 58 s.
- Nro 11 Pykäläinen Jouni 1997. Päätösanalyysimenetelmä Metsähallituksen alueelliseen
luonnonvarasuunnitteluun. 33 s.
- Nro 12 Heinonen Petri, Hallila Heikki, Koivurinne Jorma, Oikarinen Aimo, Saarikoski
Pekka, Salmi Oiva, Soinne Hanna & Tanninen Timo 1997. Länsi-Suomen alueen
luonnonvarasuunnitelma. 111 s. + kartta.
- Nro 13 Rissanen Kalervo, Hirvonen Reijo, Mahosenaho Juhani & Ollila Heikki 1997.
Pyhännän alue-ekologinen suunnitelma. 71 s.
- Nro 14 Hokajärvi Taisto (toim.) 1998. Erikoispuulajien kasvatus. 25 s.
- Nro 15 Koponen Matti, Sapattinen Auvo, Toivanen Alpo & Timonen Kalervo 1998. Ylä-
Keyrityn alue-ekologinen suunnitelma. 64 s.
- Nro 16 Kinnunen Ossi, Kokkonen Sakari, Kokkoniemi Tuomo, Korpivuoma Jukka,

- Murtoniemi Sakari, Sandström Olli & Soinne Hanna 1998. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. 161 s. + liitekartta.
- Nro 17 Heinonen Petri 1998. Metsähallituksen alueellinen luonnonvarasuunnittelu. Prosessikuvaus. 42 s.
- Nro 18 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 1998. Valtimon alue-ekologinen suunnitelma. 66 s.
- Nro 19 Näpänkangas Jouni, Meriruoko Ari, Tolonen Arto, Vainio Matti, Jäntti Risto, Juntunen Heikki & Herttuainen Erkki 1998. Vuokin alue-ekologinen suunnitelma. 78 s.
- Nro 20 Helle Pekka, Lindén Harto, Aarnio Martti & Timonen Kalervo 1999. Metso ja Metsien käsittely. Tietoa käytännön metsätaloudelle. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ja Metsähallitus. 25 s.
- Nro 21 Luhta Vesa 1999. Inarin havumetsävyöhyke, luonnonolot ja käyttö. 121 s.
- Nro 22 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Kamula Pasi, Karvonen Lauri, Keränen Matti, Kokkonen Sakari, Murtoniemi Sakari, Partanen Tapani, Salmi Juha, Tormilainen Mikko & Vaara Marja 1999. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma, 220 s. + 2 liitekarttaa.
- Nro 23 Rissanen Kalervo 1999. Luonnonhoidon seuranta Metsähallituksessa 1994–1998. 43 s.
- Nro 24 Hokajärvi Taisto & Rissanen Kalervo 1999. Varttuneiden taimikoiden tila 1996 ja 1998. 30 s.
- Nro 25 Soikkeli Paavo 1999. Metsurityön ja metsäpalkkauksen kehittäminen. 40 s.
- Nro 26 Parikka Matti, Karila Hannu, Railo Airi, Pieniniemi Seija, Salmi Juha, Hytönen Mika, Joensuu Olavi & Rajasärkkä Ari 1999. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma. 123 s. + liitekartta.
- Nro 27 Eskelinen Terhi 2000. Männyn luontainen uudistaminen Länsi-Lapissa. 55 s.
- Nro 28 Högnäs Tore 2000. Kohti kumppanuutta metsäalan konetyö- ja kuljetusurakoinnissa. Vaihdamtastannusteoriaan perustuva tarkastelu. 143 s.
- Nro 29 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 2000. Landscape Ecological Plan for State-owned Forests in Valtimo. 50 p. and 3 maps.
- Nro 30 Stolt Elina (toim.) 2000. Ympäristö ja tutkimus Ylä-Lapissa 1990-luvulla. 182 s.
- Nro 31 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Metsien monimuotoisuuden arviointi. Osa 3. Pisteytys- ja optimointijärjestelmä MoniWin ja MoniOpti. Metsähallitus. 123 s.
- Nro 32 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Lahopuun määrä ja laatu Ilomantsin Koitajoella. 44 s.

- Nro 33 Laitinen Juha, Kemppe Eero, Pitkänen Eija, Herranen Riitta, Ikonen Matti, Lipponen Helga, Pirinen Tapani, Salmi Juha, Sundman Rainer, Tikkanen Veijo, Tuhkalainen Kyösti, Turunen Satu & Väisänen Jarmo 2000. Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 91 s + liitekartta.
- Nro 34 Hannelius Simo 2000. Metsähallituksen metsätilakaupat 1998. Myyjän muoto-kuva, kauppahintojen ja tilan hankinnan kannattavuuden arviointia. 57 s.
- Nro 35 Heikkuri Pertti, Stolt Elina & Seipäjärvi Mauri 2000. Ivalon alue-ekologinen suunnitelma. 53 s + 13 liitekarttaa.
- Nro 36 Karvonen Lauri 2000. Guidelines for Landscape Ecological Planning. 47 s.
- Nro 37 Högnäs Tore 2000. Towards Supplier Partnerships in Timber Harvesting and Transportation. 45 p.
- Nro 38 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Heikkuri Pertti, Jokinen Mikko, Kokkonen Tuomo, Liimatainen Jari, Loikkanen Teppo, Mela Matti, Osmonen Olli, Salmi Juha, Seppänen Markku, Siekkinen Ari, Sihvo Juha, Tolonen Jyrki, Tuohisaari Olavi, Tynys Tapio, Vaara Marja & Veijola Pertti 2000. Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 38. 246 s. + 2 liitekarttaa.
- Nro 39 Tore Högnäs 2001. A Comparison of Timber Haulage in Great Britain and Finland. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 39. 31 p.
- Nro 40 Karvonen Lauri, Eisto Kaija, Korhonen Kirsi-Marja & Minkkinen Ismo 2001. Alue-ekologinen suunnittelu Metsähallituksessa. Yhteenvetoraportti vuosilta 1996–2000. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 40. 128 s.
- Nro 41 Wallenius Pauli 2001. Osallistava strateginen suunnittelu julkisten luonnonvarojen hoidossa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 41. 346 s.
- Nro 42 Niemelä Juhani 2002. Männyn luontainen uudistaminen Savukoskella. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 42. 41 s.
- Nro 43 Erkkilä Jorma & Kurkela Marjo 2002. Metsähallituksen metsätalouden talous- ja työllisyysvaikutukset Ylä-Lapissa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 43. 33 s.
- Nro 44 Joensuu Jussi & Rissanen Kalervo 2002. Vanhojen uudisojitusten aiheuttamat vesistövaikutukset. Selvitys Metsähallituksen vuosina 1979–1980 ja 1989–1990 toteuttamista uudisojituksista. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 44. 76 s.
- Nro 45 Mattila Saija, Hallman Erkki, Hokajärvi Taisto, Leinonen Kari & Puttonen Pasi 2002. Koneellisten ensiharvennusten metsänhoidollinen tila. Kesän 2000 maastoinventoinnin tulokset. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 45. 58 s.
- Nro 46 Pitkänen Eija 2003. Hanketason osallistava suunnittelu Metsähallituksessa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 46. 51 s.

- Nro 47 Asunta Anju, Hiltunen Veikko & Väisänen Merja 2004. Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu. Suunnitteluohje. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 47. 72 s.
- Nro 48 Hannelius Simo, Koskinen Pasi & Lahtinen Lasse 2004. Metsähallituksen mesätilakaupat vuonna 2000. Metsäomaisuus kiinteistöarvioinnin kohteena. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 48. 66 s.
- Nro 49 Etula Henna 2004. Metsien virkistysarvon määrittäminen Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 49. 58 s.
- Nro 50 Hiltunen Veikko, Väisänen Merja 2004. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2002–2011. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 50. 81 s.
- Nro 51 Suikka Tuomas 2004. Metsätyön kehittämisen vaikutukset metsureiden työhön ja työssä viihtymiseen. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 51. 66 s.
- Nro 52 Korhonen Tarja, Leskinen Margit, Räisänen Heli, Väisänen Merja 2004. Kainuun metsäkysely 2003. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 52. 47 s.
- Nro 53 Huuskonen Saija, Hynynen Jari ja Ojansuu Risto 2004. Ensiharvennuksen toteutuksen vaikutus metsikön tuotokseen ja tuottoon. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 53. 58 s.
- Nro 54 Heinonen Petri, Kuokkanen Panu 2005. Talousmetsien luonnonhoitoprojekti - Loppuraportti. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 54. 53 s.
- Nro 55 Karvonon Lauri 2005. Alue-ekologisen tarkastelun perusteet. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 55. 68 s.
- Nro 56 Rantanen Tiia (toim.) 2006. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2004-2013. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 56. 87 s.
- Nro 57 Sihvo Juha, Gröndahl Kimmo, Stolt Elina, Tuovinen Tarja, Salmi Juha 2006. Ylä-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2006–2010. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 57. 175 s.
- Nro 58 Hiltunen Veikko, Paalamo Päivi, Rautiainen Matti, Vaara Ilkka 2006. Itä- ja Länsi-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2006–2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 58. 107 s. ja 112 s.
- Nro 59 Kari Louhisalmi, Maarit Kaukonen, Hannu Lehtonen, Matti Parikka, Juhani Karjalainen, Jorma Siira, Mika Kempainen, Matti Keränen, Päivi Virnes 2007. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2007-2016. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 59. 116 s.
- Nro 60 Juha S Salmi, Ari Holappa, Ari Meriruoko, Markku Tervonen, Iiris Tolonen 2008. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2008–2011. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 60. 39 s.
- Nro 61 Esko Maukonen, Sirpa Nykänen, Juha Laitinen, Seppo Manninen, Juha Huttunen, Arto Kammonen, Jukka Leskinen, Juha S Salmi, Jari Jämsä 2008. Itä-Suomen

luonnonvarasuunnitelma 2008–2017 Metsähallituksen Metsätalouden julkaisuja 61. 145 s.

- Nro 62 Niklas Björkqvist, Panu Kuokkanen, Antti Maukonen, Jani Viisanen 2009. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2009–2013, Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 62. 76 s.
- Nro 63 Ari Holappa, Kerttu Härkönen, Ismo Yli-tuomi, Ilkka Immonen, Kari Sarajärvi, Heikki Väyrynen 2010. Jumalissärkän-Hoikansärkän hoito- ja käyttösuunnitelma 2010–2019, Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 63. 43 s.
- Nro 64 Korhonen Kirsi-Marja, Karjalainen Juhani, Stolt Elina, Sarajärvi Pertti, Karvonen Lauri, Kantia Jari, Siitonen Paula 2011. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2010–2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 64. 93 s.
- Nro 65 Korhonen Kirsi-Marja, Karjalainen Juhani, Stolt Elina, Sarajärvi Pertti, Karvonen Lauri, Kantia Jari, Siitonen Paula 2011. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2010–2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 65. 78 s.
- Nro 66 Kontiokari Heidi, Lehtonen Hannu, Louhisalmi Kari, Kaukonen Maarit, Turunen Teija, Siira Jorma, Taskila Jari, Moilanen Eero 2011. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2011–2016. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 66. 74 s.

Luonnonvara- suunnitelma

Ylä-Lapin alueen luonnonvara-suunnitelma vuosille 2012–2021 on Metsähallituksen maiden, metsien ja vesien käytön ja hoidon yleissuunnitelma. Siinä on määritelty muun muassa maankäytön ratkaisut sekä toiminnan mitoitus ja suuntaaminen. Suunnitelma on pohjana toiminnan yksityiskohtaiselle suunnittelulle.

METSÄHALLITUS

ISSN 1239-1670

ISBN 978-952-446-930-2

SÄHKÖINEN ISBN 978-952-295-120-5